

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N A.

ITERVM RECOGNOVIT

LVCIANVS MVELLER.

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLXXXI.

12414

NOV 19 1943

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

GVILIELMO · SCHMITZIO
COLONIENSI

NOVAM · HANC

HORATHI · CARMINVM · RECENSIONEM

VT · PRIOREM

D · D · D

LVCIANVS · MVELLER

PROLEGOMENA.

Horatii carmina iterum recognita ut ederem cum rogasset bibliopola honestissimus, verba ipsa eorum et textum qui vocatur immutare minus fuit in animo. Nam cum editio nostra maxime gymnasiorum et academiaram usu soleat teri, illorum autem praeceptores neque possint neque debeant in explicando Horatio saepius immorari locis corruptis et quos coniectando oporteat emendari, atque idem plerumque scripturae antiquitus traditae sint tenaciores, harum doctores diversissima statuunt de crisi Horatiana vitiorumque in verbis poetae latitantium numero ac modo, non placuit movere multo plura quam antea factum.

At valde mutata prolegomena recisis plerisque, ut eis quae de imitatoribus Horatii notaveram — haec enim Antonii Zingerleii et Martini Hertzii curiosa diligentia aut complexa iam est aut proximo tempore complectetur — nec paucioribus additis.

Atque adeo vides aliquanto plures coniecturas sive meas sive aliorum iam probatas mihi et commendatas quam in editione superiore. Cuius rei haec fuit causa. Auctores editionum Horatii, quae tum communi adhibebantur usu, tantum non omnes cum formidassent cane peius et angue hominum doctorum commenta et satis habuissent repraesentare codicum

optimorum vel quos ipsi existimarent optimos scripturas, verebatur eorum, qui a pueris inde innutriti essent exemplaribus Horatii pessimis, novandi cupiditate nimia, quae videretur ipsis, irritare animos. Sed cum editio nostra benigne esset excepta vulgo, ut plurimo tereretur usu, iam in recensionem nitidissime expressam, quae a. 1874 est publicata, multae sunt receptae coniecturae doctorum, quas a priore secluseramus (de quibus dixi Academiae scientiarum Petropolitanae Miscellaneorum Graecorum ac Latinorum p. III, quae prodiit a. 1874, pp. 688 — 718); longe autem plura novata hoc prooemio. Cuius tamen fines legitimi ne praeterirentur, ne nunc quidem licuit omnia, quae possem promere de Horatio, persequi.

Praeterea contractus libellus de metris Horatianis, quo quae continentur, facillime iam et dispendio temporis minimo poterunt repeti ex *Summario rei metricae poetarum Latinorum*, quod nuper edidi.

Nec non quaedam in fine libri novata. Ex grammatico ac metrico indice haud pauca sublata, maxime quidem, quae ad orthographiam vel prosodiam spectarent (de quibus iam accuratius multo expositum in *Summario orthographiae et prosodiae Latinae*). At nominum index auctus ac ditatus, atque ita multorum satisfactum desideriis. Eius autem conficiendi curam suscepit Ernestus Schulzius, Reformatorem Gymnasii in hac urbe Rector.

Ac primum quidem omnium de codicibus Horatii et de ratione et via, qua usi sumus in emendandis eius carminibus, mihi video disputandum.

Operosa Kelleri Holderique cura quantum aliis commodi attulerit ad crisin Horatianam factitandam equidem nescio: mihi certe praeter levissima quaedam, et quorum maxima pars ad rem orthographicam pertineret, nihil profuit.

Mitto ne unam quidem scripturam novam, quae

aliquid lucis afferret locis corruptis necdum probabiliter emendatis, eorum innotuisse editione. Id enim in tanto numero codicum ante Kellerum Holderumque collatorum non potuit esse mirum ac ne expectari quidem nisi ab eo, qui lectiones codicum Horatianorum ab aliis prius enotatas numerasset potius quam ponderasset.

Aliquanto gravius hoc est, quod ne illis quidem locis, numero paucis, in quibus notabilis est quaedam optimorum codicum discrepantia, via est monstrata discernendi lectiones interpolatorum opera novatas ab eis, quae careant fraude, cum Kellerus et Holderus haud raro meliores codicum suorum lectiones posthabuerint deterioribus, et quod non magis apparet, quid recensiois Mavortianae fuerit proprium. Denique quod Kellerus — nam cum hoc potissimum mihi erit res — tres codicum classes sibi visus est olim invenisse [mus. Rhen. XIX, 220 sqq.] — quarum scripturae diversitatem, quae ipsi videretur, maxime notabilem proposuit idem mus. Rh. xxxiii, 122, 3 — persuasitque id Teuffelio [hist. litt. Lat. pg. 505 ed. III], quid aliud demonstrat nisi et hunc et illum ignorare, quid sint classes codicum, neque ad hanc rem perspiciendam Lachmanni aut Madvigii eis profuisse exemplum? Neque opus est refelli opinionem Kellersi, cum ipse iam dicat [mus. Rh. xxxiii, 127] duas potius classes esse codicum Horatianorum, ut prima et secunda — quas olim distinxerat — opponendae sint tertiae. Addit idem post tot labores actos multis tamen in locis non comparere, quid fuerit scriptum in codicibus Horatii eis, qui ante monachorum tempus essent exarati. De his ne iniquius videar existimare adscribam quae iudicat Gregorius Senger in coniectaneis Horatianis Kievae nuper editis sermone Rossico, pg. 72. Cuius verba sunt haec fere, mirum esse, quod homo,

PA

6393

. C 22

qui tam pauperis ingenii documenta dederit in codicibus Horatii aestimandis, sustineat obviam ire eis, qui alia eaque magis fructuosa via utantur in scriptis Horatii emendandis quam ipse. Idem promisit brevi se demonstraturum — quod sane factum est facillimum — quam sint ineptae et ficticiae classes illae codicum, quas Kellereus sibi visus sit invenisse. Audiamus tamen, quo rem deducat idem. Qui postquam dixit ante omnia id efficiendum, ut collatis codicibus aliis classium, quas invenit, sive trium sive duarum accuratius quam nunc cognoscantur lectiones, eis qui functi fuerint hoc labore promittit praemium sollertiae tam luculentum, ut ipsa verba eius melius sit apponere, ne illudere videar lectoribus. Itaque m. Rh. xxxiii, 127 leguntur haec: 'Bei unparteiischer Erwägung der einzelnen Lesarten wird sich dann ergeben, dass unser früherer Grundsatz auch heute noch richtig ist, dass nämlich in der Regel die I. und III. Classe zusammen gegen die II., die II. und III. zusammen gegen die I. und auch, trotz mancher Ausnahmen, die I. und II. zusammen gegen die III. Recht haben'. Egregiae prorsus sollertiae hominem et velut alterum Caninium, cui post annorum prope xx studium et codices Horatii pervolutos paene innumeros tandem apparuit, quod omnes omnium temporum critici ne uno quidem codice inspecto intellexerant neque quisquam addubitaverat, ubi diversae extent scripturae codicum Horatianorum, sequendum plerumque optimorum maiorem numerum!

Eum, qui tanta socordia fuit in propriis adhibendis codicibus, qua tandem sollertia putabimus usum in Cruquii fide et librorum Blandiniorum auctoritate aestimanda? Sed enim de hac re denuo agere non est in animo, cum praesertim poenas

temeritatis, ut satis sit superque, dederit Carolo Zangemeistero, cuius disputatio egregia legitur mus. Rhen. XVIII, 321 sqq. — Nam Holderi similis error ad sat. I, 6, 126 confutabitur.

Iam qua ipsi diligentia et cura versati sint Kellerus et Holderus in codicibus excerptendis viderint, quibus otium suppetit ad conferendos denuo eosdem. — Illud tamen utique perstringendum, quod suorum occaecati amore librorum interdum scripturas notabiles admodum aliorum aut silentio praeterierunt — veluti ep. II, 3, 350 illud *quocumque* omnino non notatum — aut posita nota *y*, quae diversissimi pretii significat libros, obscurarunt. Ceterum simili iudicii pravitate evenit, ut in apparatu critico saepe ineptissimae vel vitiosissimae doctorum coniecturae velut specimina ingenii memorarentur, elegantissimae seu veri simillimae omitterentur. Nam eadem, qua in codicibus aestimandis et velut fundamento crisis Horatianae extruendo, Kellerum (ad quem iam redeo) usum esse et industria et felicitate in verbis Horatii restituendis quid mirum? Nempe eiusdem fuit tres illas classes codicum proponere, cuius fuit Bentleii et spectatissimi cuiusque critici inventis opponere Florilegii Parisini sive Nostradamensis vel similibus fide et antiquitate librorum auctoritatem. Ceterum satis erit monuisse in editionem lyricorum et iambicorum, quae prodiit a. 1864, receptas, nisi oculi me fefellerunt, Bentleii unam coniecturam [c. IV, 10, 5], *ipsius duas* [c. III, 26, 7; ep. 5, 88]. Ex quibus altera est ineptissima, altera errore metrico foeda. Nec enim licet in tertium versum systematis alcaici admitti cum synizesi illud *ascias*. Sed Kellero non magis quam Fritzschio profuisse librum d. r. m. p. L. docent versiculi tales: *hastas et calami spicula Gnosii; o Venus regina Gnidi Paphique; ramis, quo et obliquo laborat; iam virum ex-*

pertae maleominatis; vel discerptum in duas partes c. I, 7.

Talium vitiorum in editione minore, quae ante paucos menses prodiit, pars correcta, pars servata; ac nova subinde addita.

Nec minus in codicibus aestimandis (velut Blandiniorum omissa omnino testimonia) et in reliquis officiis critici fungendis eadem usus est socordia in hac editione atque in priore.

Atque haec ego longius persequenda duxi, non Kelleri causa — vix enim esset tanti —, sed quia video haud paucos in Germania doctos ea iam uti pravitate, ut neglegant Bentleium et contemnant, cum natura parum sint facti ad intellegendum eum, nedum ad aestimandum. Nempe de Bentleio recte iudicare et fuit semper et erit hominum paucorum. Dandum id honori Germaniae, quae olim plures tulit Bentleii admiratores et sectatores quam ipsa Britannia, quaeque adeo debet Bentleio studiorum Latinorum belli tricennalis calamitate extinctorum factam saeculo superiore restitutionem. Sciant exterarum gentium docti, quorum usu haec editio non minus teritur quam Germanorum, in Germania esse locum etiam eis, qui in tractandis poetis Latinis alia via utantur ac ratione quam Kelleri, Riesii, Fritschii, neque desse qui in iudicando Bentleio Lachmanni et Meinekii sequantur exemplum. Neque enim timemus, nequis ea veneratione, quam εἰδωλολατρείαν vocant Graeci, Bentleium a nobis coli increpet.

Alterum in Germania extat genus criticorum, qui perinde spreto Bentleii exemplo, dum humum vitant, nubes et inania captant; quorum sunt velut signiferi Gruppius, Ribbeckius, Lehrsius. De his quid existinem cum satis sit notum, utile tamen existimo addere quae Madvigius scribit de Ribbeckio

et Lehrsio, quamquam in ipsa Germania paucos habuerunt sectatores. Igitur Madvigii verba sunt haec [advers crit. II, 50]: *licet, opinor, haec somnia praeterire, quae aut intra paucos annos oblivioni tradita erunt, aut totum hoc antiquarum litterarum studium, tamquam exhausta utiliter quaerendi materia, inaniter et proterve ludens cum taedio sui senescet et interibit.* Idem tamen parum aequè iudicavit de Peerlcampio, qui ut multo magis fuit imbutus lectione et usu poetarum Latinorum dactylicorum quam aut Madvigijs aut plerique omnes huius saeculi critici, ita ea fuit sollertia ingenii, ut vel ex erroribus, quos commisit plurimos, multum percipiamus commodi.

Sed ut coepta persequar, certissimum est illud et recenti maxime tempore patefactum (quamquam pridem Peerlcampius [praef. carm. pg. xx] id quod verum est intellexerat), dittographias — quas vulgo lectionum variantium dicunt nomine — graviores extare in codicibus Horatianis nec multas et quibus plerumque parum iuvenur ad corruptelas vel difficultates tollendas. Quod ne quis dubitet, provoco ad dittographias ex odarum et epodon libris excerptas, quas proposuit Kellere loco, quem supra memoravi. Quibus simul egregie confirmatur, quod dixi olim, secutus Peerlcampium [praef. carm. pg. xx], Mavortii recensionem in frivolis fere ac nullius momenti vitiis tollendis substitisse eaque locos difficiliore, si modo temptarentur, quod mihi quidem videtur parum probabile, corruptos potius quam correctos. Atque adeo ne una quidem dittographia in classe secunda — quam credit Kellere — codicum Horatianorum talis est, ut certo constet eam Mavortio esse adscribendam.

Porro apparet tempore Merovingiorum, quod minime erat opportunum studiis, paucissima exemplaria Horatii extitisse, maxime in Gallia, quae quantum

profuerit servandis medio aevo libris Latinis nemini ignotum, quamquam Blandinius codices, omnium optimos, Roma Gandavum perlatos esse constat. Igitur ne hoc quidem est mirum, quod codices Horatii Carolingica aetate antiquiores non iam reperiuntur — nam ipsos Blandinius saec. fuisse noni adserit Cruquius — et quidam errores Horatii codicum Merovingici temporis prae se ferunt originem.

Dittographiae autem istae praeter eas, quas literis permutatis sive syllabis perperam distractis seu coniunctis vel similibus apparet esse ortas erroribus, novatae sunt aut ut loci mendosi vel lacunosi sive difficiles qualicumque modo corrigerentur aut cupidine variandi vocabula synonyma, cui quidem plurimum indulsisse medii aevi monachos cui ignotum? *Ac satis constat iam in ipsa antiquitate librarios haud raro lusisse variandis synonymis. Auctum id vitium medio aevo, maxime a Caroli Magni tempore usque ad saec. XIII. — Veluti habes in scriptis Hor. permutata libris optimis illa tenes — regis, redit — venit, agris — arvis, laboribus — doloribus. Erat etiam ubi monachi in describendo Horatio bibliorum vel disciplinae christianae nimis essent memores, veluti cum scriberent festus in pratis vacat otioso cum bove pardus pro pagus aut ad res Venerias detestandas adiectivum taeter substituerent scripturae traditae.*

Translatae autem a librariis ex aliis in alia exemplaribus interpolationes sensim etiam integros foedarunt libros.

Iam quae ad emendanda Horatii scripta commenti sunt monachi, qualia habes c. III, 5, 37; 24, 4; IV, 6, 17; ep. II, 2, 199, eius fere sunt notae, ut vix mediocrem fallere possint criticum.

Aliquanto difficilius est alterum genus dittographiarum, quod variatis constat vocabulis; et in

his depellendis ut peritia Horatii magna ita acri opus est ingenii intentione, sed ut ne sic quidem semper possis vitare errores. Quo in negotio interdum iuvamur, sed non semper, observato more librariorum substituendi vocabulis minus usitatis vel constructionibus rarioribus magis nota et communia, veluti cum scriberent *sede* pro *fine*, *tauri* pro *monstri*, *vitae* pro *summae*, *victus* pro *flexus*, *repressae* pro *revictae*, *pone* pro *fige*; *inparibus formis deceptum te patet* pro *te petere* [c, II, 18, 30; III, 27, 48; IV, 7, 17; IV, 6, 21; 4, 24; III, 15, 2; sat. II, 2, 30]. Nec non similitum locorum mala recordatione turbatum, ut II, 6, 24; IV, 1, 20.

Atque etiam metri causa, si dis placet, quaedam sunt novata a librariis Horatii. Cf. Peerlcamp. ad ep. 2, 23. Ab his igitur, quas exposui, corruptelis nullus vacat omnino codex Horatii, ne Blandinii quidem; quamquam quae nunc ex eis proferuntur exempla interpolationum, maximam partem orta esse existimo negligentia Cruquii, qui, quod etiam Benteius notavit [ad sat. I, 6, 68], interdum in discernenda prima et secunda manu codicum parum diligenter videtur esse versatus.

Ceterum hac monachorum pravitate satis constat multo gravius affectos aliorum poetarum Latinorum libros. Nullus tamen plures vel maiores traxit labes quam metamorphoses Ovidii, ut pleraque eiusdem carmina per medium aevum multo studiosius quam Horatii scripta lectae illae, quarum codices vetustissimi saec. undecimum non superant, quo quidem tempore studium illud puerile variandi verba scriptorum multum est adauctum; ac permansit idem saeculis XII et XIII. Accedit quod illius temporis docti in Ovidii, poetae, si cum Horatio comparetur, facillimi, et dicendi artem et metri atque adeo totam indolem mirifice se insinuaverant. Hinc evenit, ut

interdum in metamorphoseon libris non modo de verbis singulis, sed de hemistichiis aut adeo totis versibus possis dubitare, cum dittographiae vel maxime diversae perinde tamen sint elegantes et Ovidio dignae.

At si quis mihi obiecerit Horatii libros studiosius esse lectitatos per medium aevum quam Ovidii inde posse concludi, quod plures codices antiqui extent illorum quam horum, respondebo hac ipsa re comprobari verum esse quod dixi. Nempe Ovidii carmina, quod continuo terebantur usu tam saepe sunt descripta, ut antiqua exemplaria, quibus iam non opus esse videretur, iacerent neglecta ac perirent, cum servandi essent codices Horatii. Ita etiam post inventam artem typographicam libri haud pauci cupidissime lecti ab hominibus et contrectati ac detriti vulgi usu aut periire aut uno vel duobus servati extant exemplaribus.

His expositis apparet et difficilem interdum et plerumque parum fructuosum esse laborem ex dittographiis Horatianis ipsius poetae verba restituendi. Nam plerasque omnes corruptelas et interpolationes, quibus laborant Horatii carmina, primis sexaginta post mortem eius annis irrepsisse in eius codices et olim dixi neque nunc sententiam muto.

Et istae quidem corruptelae cum numero non sint multae, bis terve sunt tam graves, ut ne sensus quidem, ne dum verba Horatii recuperare possis. Cuius rei exemplum est III, 14, 10 sqq.:

vos o pueri et puellae
iam virum expertae male inominatis
parcite verbis!

Nam in eis, quae sunt '*iam virum expertae*', cum neque puellae potuerint respici — nempe illud *pueri et puellae* vel, ut dixit Vergilius, *pueri in-nuptaeque puellae* formulae est instar — nec magis

nuptae, quarum iam praecessit mentio, neque quidquam desit ad sententiam, apparet adeo graviter affectum esse hoc hemistichium, non ut possit restitui coniectando. Et tales quidem loci sunt paucissimi; plures in quibus cum sensus aliquo pacto possit restitui, verba ipsa prorsus sint incerta. In his igitur conservandis emendandisque suum quisque sequatur iudicium: at quae post Neronis tempus provenerunt corruptelae omnes paene sunt tales, ut una vel duabus litterulis mutatis videantur posse tolli.

Iam ut pergam in via, ex libris manu scriptis secuti sumus maxime, ut in editione priorē, Blandinius quattuor et quidem magis reliquis antiquissimum. Qui cum non iam extant, felici accidit casu, quod Gothani secundi eam partem, qua saturae et epistolae continentur, descriptam apparet ex archetypo Blandinii antiquissimi, lacero illo iam ac turbato, ut demonstrant omnia l. II ep. III et adiecti alia manu carminum libri, nec minus perturbatus admodum saturarum et epistularum ordo. Hic igitur codex, cuius legitur descriptio apud Kirchnerum nov. quaest. Hor. pgg. 22 sqq., admodum est utilis ad fidem curamque Cruquii examinandam et ad errores quosdam eius corrigendos et supplenda quae praetermisit. Ac tamen dolendum, quod libri Blandinii interciderunt: quamquam egregie falli existimo eos, a quorum sententia ne ipsum quidem Bentleium alienum fuisse docent ea quae adscripsit ad sat. I, 6, 126, qui putent inventis his libris aut horum simillimis tam multas novas easque praeclaras in Horatii scriptis praesto fore dittographias, ut velut nova incipiat aera crisis Horatianae.

Ex reliquis codicibus plurimum tribui Bernensi antiquissimo (saec. VIII vel IX), qui etsi haud paucas habet corruptelas et interpolationes, tamen aliquot in locis aut solus aut paene solus servavit

verum. Ab hoc non ita multum differt cod. Monac. 14685 (saec. XI) pars ea quam Kellerus significavit littera C.

Ex Bentleii codicibus maxime nos adverterunt Graevianus ac Lugdunensis et collegii Reginensis, ex Kelleri Parisini 7971, 7974, 7900^a Ambrosianus O. 136; qui quidem omnes sunt saec. IX vel X.

Neque desunt exempla, ubi unius duorumve librorum eiusdem aetatis scripturas praetulerim testimoniis codicum, quos modo memoravi, maxime ubi vel sola utenti ratione magis viderentur probabiles illae. Nam et librorum longe recentiorum et editionum principum quaedam propter causam eandem receptae sunt a nobis scripturae.

Praeterea ex scholiastarum commentis erutas nonnullas recepimus dittographias. Et persuasum habemus posse etiam alias indagari, ut tamen certum sit firmumque, eos, si summam rem spectes, non aliis esse usos codicibus quam quibus nos utimur, neque ex Probi et antiquissimorum criticorum studiis Horatianis quidquam ad eos permanasse.

Nec vero grammaticorum aliorumque scriptorum qui afferunt verba Horatii testimoniis multum iuamur in crisi factitanda, ut appareat iam Quintiliani tempore eandem fere fuisse formam eundemque habitum carminum Horatianorum atque aetate Carolingica.

Iam Horatii libris sive explicandis sive emendandis cum a renatis inde litteris operam navarint plurimi, saeculi potissimum sexti decimi doctorum, ut puta Fabricii, Lambini, Cruquii, Torrentii, Pulmanni, aliorum, industria congesta sunt, quibus postea quasi publica et communi materia uterentur litterati. Horum plerosque ut doctrina ita ingenio longe antecessit Bentleius, cuius tamen inventa statim post obitum eius omissa per ignaviam nostro

demum saeculo quo par erat honore haberi coepta sunt. Proxima huius sunt Petri Peerlcampii et Augusti Meinekii merita, ut tamen illius detegendo errori quam inveniundo vero ingenium fuerit aptius.

Quorum dum contemplor indolem, saepe venit in mentem quod de uno ex eis dicere solebat Hemsterhusius, movere eum multa non movenda, sed plerisque locis veteres scriptores, si ita scripsissent, ut ille legendum decrevit, melius fuisse facturos.

Quod cum ita sit, quamquam commentariis hisce Horatii librorum repraesentatur species ea, quam ipsi informavimus animo, non qualem Bentleius vel Peerlcampius sive Meinekius, tamen vel nunc plurimum tribuimus existimationibus horum.

Sed ut de nostris disseram curis, ratione ac via in explicandis emendandisque scriptis Horatii eadem plane sumus usi atque in editione superiore, perinde ut respueremus horum pravitatem, qui nihil nisi ab omni parte perfecta Horatio posse adscribi existimant, et illorum, qui ei ineptias pueriles et vix philologorum deterrimis condonandas tribuunt.

Ac de interpolatione carminum Horatianorum quid statuam, plenissime est expositum opusculo quod extat *annal. philol. a. 1863* [pgg. 176—184] nec minus libro, quo classicorum apud Nederlandos studiorum originem et progressus sum persecutus [pg. 113 sqq.]. Neque nunc rationes mutavi, quamquam paullo plura obelo sunt notata quam prius factum. Etenim cum certo constet iam Claudii vel Neronis tempore inventos in Horatii carminibus, plane ut in Vergilii, versus suppositicios atque adeo de duabus interpolationibus [c. III, 11, 17—20; IV, 8] hodieque extantibus in codicibus Horatianis non videatur posse dubitari, non temperavi mihi, quin excluderem, quaecumque aut sententiam carminis perverterent aut alioquin essent inepta; quae

parum pulchra viderentur ac nitida, cum talium rerum sensus varius sit et fluxus pro diversitate temporum et iudicandi ratione, reliqui intacta. Ceterum quod omnes probabilitatis numeros implet proximis post Horatium annis LX irrepsisse quidquid in libris eius latet versuum spuriorum, etiam metricis rationibus comprobatur. Nam c. II, 20, 11 quod legitur 'superne' correpta finali, agnosces Lucretii, qui item breviavit, imitationem, quam proximo cuique Augusti aequalibus tempori libens adsignabis. Praeterea in versu aequae suppositio Asclepiadeo [I, 6, 14]

digne *scripserit* aut pulvere Troico,

notandum dactylicum vocabulum huius metri in pede altero haud ita raro quidem apud Hor. sed nunquam reperiri apud Senecam. Nec vero est cur labes, quas traxit c. 8. l. IV, longo post Horatium intervallo inditas ei putemus. Nam strophicam lyricorum eius artem iam Claudii ac Neronis aetate prorsus ex peritia hominum evanuisse olim comprobavi [d. r. m. 118].

Sed ut reliqua iam persequar, inscriptiones carminum cur omiserim, ut Meinekius et alii, vix est quod disseram. Tamen illud sat constat eas magna ex parte non per medium aevum, sed ultimis imperii Romani saeculis esse ortas, nec a librariis, sed a grammaticis adiectas. Ceterum qualemcumque ducentes originem relicturus fui, si facerent ad lectionem iuvandam. Sed aliter res habet, cum scholastici illi primos potissimum versus fingendistitulis adhibuerint, ut tamen, si ex illis nulla posset elici sententia breviter explicanda, media etiam et summa respicerent. Fefellit ea res aliquando Bentleium.

Praeterea notandus mirus quidam amor et pravus homuncionum illorum, quo impulsus studerent poetas facere personam sive rem quamcumque adloquentes.

Veluti c. III, 4 habent codd. plerique ineptam inscriptionem ad urbem Romam sive Romanam, ductam ex illo [v. 37] *quid debeas, o Roma, Neronibus*. Quid quod II, 18 legitur in libris multis tituli instar *ad aurum*?

Quodsi in nominibus personarum, ad quas data sunt carmina, perscribendis quaedam accesserunt inscriptionibus ex scholiis Horatianis, tamen talia potius interpretationi sunt servanda aut in indices referenda.

Iam antequam ad singula Horatii carmina tractanda me applicem, notabo haec.

Horatius etsi numquam eadem usus est popularitate qua Vergilius, tamen probe intellexerunt Romani, quantum ei deberent. Et maxime quidem apparet magna illa saec. p. Chr. n. primi ingenia, quorum clausit agmen Tacitus, et studiosissima eius fuisse et peritissima, cum quidam inepte dixerint eum tempore illo vix esse lectitatum. Mansit ultimis imperii Romani saeculis admiratio eius et fortasse aucta est, sed ut potius esset scholastica et plerumque servilis quam qua homines liberaliter eruditi solent prosequi magnos scriptores. Post restaurata saec. xv humanitatis studia alii aliter de Horatio iudicarunt. Ego quid existimem de eo, quibus cupido fuerit cognoscendi, poterunt doceri libro 'de vita Horatii et scriptis', quem intra paucos menses sum editurus.

C. I—VIII. Nota Horatium in primis novem huius libri poematis diversis ubique usum esse numeris, nimirum ut statim ipsa πολυμετρία lectorum animos lyrico carmini adsuefaceret et conciliaret. Nova autem et aliena ab his, quae in limine operis posuit, metra adhibuit quattuor, non plura, et quidem carminibus VI. At in epodis contrario plane modulo delectatus opuscula variis generibus versuum constantia in ultimum redegit volumen idem.

Neque illud temere institutum, quod cum primo

carmine compellatus esset Maecenas, ad quem data sunt omnia Horatii scripta, secundum dedicatum est Caesari, qui tum maxime id moliebatur, ut imperium Romanum, domi bellique concussum, restitueret in integrum, tertium Vergilio, poetarum huius aetatis, ut vulgo existimabant, principi et Horatii amicissimo.

1, 1, 6 *evehit ad deos*. Minus bene, euphoniae legem si attendas, habet illud quod scripsit de coniectura Bentleius *evehere*, ut alibi idem [III, 24, 44] *deserere pro deserit*, quae displicent quadruplicata e littera. Legitur quidem infra similiter [1, 6, 12] *culpa deterere ingeni*, nec tamen talia temere inferenda poetis. Cf. d. r. m. 451.

1, 1, 16, 17 *oppidi — rura*; ita 1, 7, 11 *Larisae campus opimae*.

1, 2, 9—12. Hanc stropham ut Ovidii magis, unde ex parte ducta est [met. 1, 296], quam Hor. similem damnavi ut Mein. et Peerlc.

2, 21 sq. *audiet cives acuisse ferrum, quo graves Persae melius perirent*. Non potest negari male se habere illud *cives acuisse ferrum*, cum id ipsum desideretur, in quo summa sententiae vertitur, puta *contra cives*. Quod cum ita sit, olim conieci scribendum, quod altius introsipientibus apparebit facile potuisse perverti a scribis septimi siye octavi saeculi *audiet cives cecidisse ferro*. Nam et saepe poetae cadendi pereundique vocabulis promiscue usi sunt, velut ipse Hor. ep. II, 3, 68, 70; Ov. met. 1, 240, 1. Propius etiam accedit ad traditam scripturam quod Ae. Baehrensio in mentem venit *iacuisse ferro*; at Madvigius, Ieepius, Ecksteinus *rapuisse ferrum*; cf. lect. Hor. pg. 692 sq.

2, 39, 40 *acer et Mauri peditis cruentum voltus in hostem*. Mauros cum equitatu potius quam peditatu excelluisse omni tempore sat constet, nonnulli dixerunt videri Horatio in versibus hisce adornandis obversatam esse picturam quandam. Ego tamen quo fieri modo

possit, ut in loco communi non notam lectoribus plerisque et obviam, sed inauditam plane, et quam ne coniectando quidem possis adsequi, rem tangat poeta non intellego. Neque ullum antiquitatis auctorem nobiliorem inseruisse puto libris quae non nisi picturarum vel statuarum peritis in auxilium adhibitis possent intellegi, minime autem omnium homines Romanos. Quid enim? Nonne testatur Tacitus [dial. de or. 11] populares suos picturas et statuas cum semel vidissent transire et esse contentos? Hosne ergo tam acriter curasse putas res istas, ut obscurarent libros inserendo quae nemo nisi eidem urbi atque adeo isdem pinacothecis sive templis ac porticibus innutritus posset intellegere? Itaque h. l. omnino reponendum cum Bentleio et Fabro illud *Marsi*.

1, 2, 41 sqq. Graviore haec interpunctione ab eis quae praecedunt separanda apparet. Nam cum antea Hor. dubitasset de futuro vindice imperii, rogassetque, ut tandem numen quaecumque veniret ad rem restituendam, iam agitur de invento et praesenti.

2, 41—43. Imitatus haec Calpurnius, quem aequallem Neroni fuisse probabiliter statuit M. Hauptius, iv, 142 sqq.

tu quoque mutata seu Iuppiter ipse figura
Caesar ades e. q. s.

Horatium saepe a satiricis expressum imitatione sat constat, praeterea ab Ovidio aequali, tum a Seneca, ipsa numerorum similitudine id conciliante, et a Martiale, nec non ab Ausonio, poeta scholastico. Aliquanto rarius reliqui eundem sunt secuti poetae, frequentius tamen quam creditur vulgo.

1, 3, 18 *qui siccis oculis*. Suspectavit illud *siccis* Bentleius, sed bene adseruit Peerlcampius.

1, 4, 16 *Fabulae Manes* non dicuntur velut re omni carentes et prorsus ficticii, sed quia plurimi ac diversissimi de eis feruntur hominum sermones, ut apud

eundem Horatium extat *fabula quanta fui* et similia alibi. Quod notarunt viri docti hunc locum obversatum esse Persio cum scriberet [v, 152] *cinis et manes et fabula fies*, recte quidem potest habere. Sed cum etiam in clausula hexametri epistularum inveniatur [I, 13, 9] illud *et fabula fias*, non abhorret a probabilitate ex hoc loco sensu vocabuli quod est 'fabula' leniter inmutato sumpsisse Persium verba quae sunt *et fabula fies* nec respexisse illum, unde sum orsus. Ceterum imitationem lyricorum Horatii scriptorum in satirico carmine non puto inveniri nisi in Persii libro.

4, 17 *et domus exilis Plutonia*. Male illud *exilis* suspectavit Peerlcampius. Videndum ultimae Propertii elegiarum initium, ubi item sepulcrum cum domo Plutonis confundi apparet.

I, 6, 2 *aliti* recte Passeratius, *alite* v.; cet. cf. lect. Hor. 693, 94.

I, 6, 13—16. Seclusi obsecutus Meinekio.

I, 7, 1. Hanc oden in binas discerpserunt librarii quidam et grammatici; sed id quod verum est tuentur cum Porphyrione Pseudoatilius [p. 358 G.] Victorinus [228, 29 G.] Diomedes [pg. 520 K.] anonymus de metris Horatianis [gr. lat. III, 470].

7, 16. Recepti et hoc loco et aliis nonnullis, ubi per codd. saec. x quamquam numero pauciores liceret, illud *nec*. Tantum enim abest ut adsentiendum putem Meinekio qui interdum velut c. II, 9, 4. 15 ex arbitrio reposuit *neque*, ut id potius a lyricis et iambicis, modo liceat per metrum, removendum esse censeam. Videnda quae notavi d. r. m. 395 sqq.

7, 19. Illud *molli* imperativum potius esse quam ablativum ne nunc quidem mihi videtur improbabile. Quamquam potuit Horatius dicere h. l. *finire labores vitae* eadem cum hyperbola, qua usus est III, 4, 39.

7, 27 *nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro*.

Rescribendum existimavit Bentleius *auspice Phoebō*. Mihi sat bene retineri videtur posse vulgata, eodem si sensu accipimus illud *auspex*, quo Horatius semet ipsum dixit *auspicem* III, 27, 8.

I, 8. Videnda quae de hoc carmine dixi mus. Rhen. XXV, 561 sqq.

9, 9—12. Minus recte hos versus suspectatos esse censeo a Meinekio, qui *ταυτολογία* eis exprobrat intolerabilem. Apte vero faciunt ad deorum potentiam plene declarandam, cum acriore vocis intentione proferri oporteat illud *qui*, ut sensus sit verborum hic *'dei cum iubent componi tempestates, ne vestigium quidem pristini tumultus in mundo remanet'*. Ceterum cf. Stat. theb. I, 479, 80.

I, 10. Videnda quae dixit de hoc hymno O. Iahnus Hermae III, 187.

I, 12. Hoc carmine quasi per dialogum Horatium egisse cum Clio, ita, ut mortali XII priores versus, Musae reliqui cederent, statuit Iacobus Bernaysius, sed perperam. Videnda quae mus. Rh. XXV, 563 sqq. disserui.

Ib. 1. 2. 3. Debet mirum videri cur Horatius neglecto Pindari exemplo et posthabito naturali quemque ipse statim observavit ordine virorum prius et heroum quam deorum mentionem iniecerit. Cuius rei quae esset causa, d. r. m. pg. 279 ostendimus.

12, 9—12. Omnino secludendam existimavi hanc stropham iam annis abhinc xxv; nam ut alia mittam, ineptum est et exemplo carens dici Orphea *quercus* duxisse fidibus, postquam modo dixerat Horatius *silvas*, quarum et ipsae pars sunt *quercus*, illum canentem esse insecutas. Nempe quod saepe occurrunt apud poetas similia quae videantur minus curiosis ut illud *'quis neget arduis pronos relabi posse rivos montibus et Tiberim reverti'*, monendum tali condicione, ut res postulat, exempla, quae adduntur generi, magis scilicet vividam ac perspicuam redditura orationem, statim cou-

tinuo ordine nec alienis interrupta subiungi. Nota autem interpolatorem observasse Vergilii illud de eodem Orpheo *threicia fretus cithara fidibusque canoris*.

12, 13, 14 *quid prius dicam solitis parentis laudibus*. Vid. mus. Rhen. xxv, 567. *Parentem* etiam dixit Iovem Seneca epist. 107 in versu expresso ex Graeco: *duc o parens celsique dominator poli*. Mox v. 21 id quod est *proeliis audax* ad Minervam, non ad Bacchum pertinere perspexit Bentleius.

12, 31, 32 *et minax, cum sic voluere, ponto unda recumbit*. Verum puto haud dubie quod placuit Heinsio et Bentleio *sic di voluere*. Nam quod vulgo optinet *cum sic voluere*, inepte ταυτολογεῖ; et excidisse voculam in antiquissimis exemplaribus Horatii, rimanti lectionis varietates, quas videre est apud Kellerum, facile apparet. — Cet. cf. ep. 9, 3.

12, 37—44. Omnino accedendum existimavi Hauptio qui delendos hos asserit versus, quos quidem alienos a proposito carminis et ratione quam in viris Romanis celebrandis secutus est Hor. subtilius inquirenti lucide apparebit. Vnde in vv. 35, 36 facile carebimus coniecturis doctorum, e quibus duas memorandas existimo, Bentlei *anne Curti*, Hamacheri *an catenis nobilitatum*, ingeniosam utramque, sed hanc a metro minus commendatam. — Cet. cf. m. Rh. xxv, 568 sqq.

Ib. 43 *arto B, apto v*.

Ib. 47 *Marcellis Peerlc., Marcelli v*.

1, 13, 3 *vae*. Semel hac interi. usus est Hor., ut et semel [III, 5, 7] illa *pro*, numquam *ei*.

1, 14. Hoc carmen, quod inter antiquissima Horatii lyrica referendum videtur, simili modo quo in sequente eum Bacchylidis quaedam in proprios usus convertisse existimat Iahnus, abbreviasse de maiore opere Alcaeï existimo, ut ex particula quadam eius integrum conficeret. Nam hunc et ipsum rempublicam navi ad-

aequasse sat constat [cf. frg. 18. 19 ap. Bergkium ed. III]; nec vero ullo adduci possum pacto, ut toto eum allegoriam carmine persecutum esse existimem. Videnda etiam quae Iahnus adnotavit ad I, 10.

I, 15, 9; 35, 33. Reposui iam, secutus Bentleium, illud *heu*, quod legitur in edd. satis multis, pro *heu heu*; nam interiectionem *heu* cum hiatu nemo adhibuit inter dactylicos.

I, 15, 27, 8 *ecce furit te reperire atrox Tydides melior patre*. Haec sua carebunt elegantia, nisi illud *atrox* separetur a voc. insequente, ne hoc duobus oneretur epithetis, ut aut iungamus *furit te reperire atrox* qua admissa distinctione *atrox* positum pro *atrociter*, aut commatis secludamus verba *te reperire atrox*, ut suspensum sit *reperire* ab *atrox*. Nam Horatius quam saepe et quanta cum audacia adiectivis addat infinitivos, nemini ignotum.

I, 15, 36. *ignis Iliacas domos*. Reponendum esse statui quantumvis tenui librorum auctoritate firmatum illud *Pergameas*, ut existumem ex proxime praecedenti *Ilio* inrepsisse quod iam vulgo fertur. Et similia in libris Hor. aliquotiens occurrunt vitia. Cf. c. III, 4, 9. 10. III, 5, 17. 18. Neque enim adducor ut credam basin hoc loco, quod numquam alibi vel in glyconeo metro vel in asclepiadeis, quae descendunt inde, admisit Horatius, tolerari posse trochaicam. — Ceterum conferenda Vergilii illa *venit summa dies et ineluctabile fatum Dardaniae; fuimus Troes, fuit Ilium et ingens gloria Teucrorum* et porro *ceciditque superbum Ilium et omnis humo fumat Neptunia Troia*. Ita Ovid. met. XIII, 466 sp. *postquam alta crematast Ilios et Danaas paverunt Pergama flammis*. Seneca Tr. 19 sqq. *diripitur ardens Troia, nec caelum patet undante fumo; nube ceu densa obsitus ater favilla squallet Iliaca dies*. Propertius III, 1, 31 sq. *exiguo sermone fores nunc Ilium et tu Troia bis Oetaei numine capta dei*. Nimirum

sicut dei atque homines, ita etiam loca bruta gaudent πολυωνυμία. Denique quod Meinekius cum Peerl-campio totam stropham, in qua sunt illa 'ignis Iliacos domos' Horatio abiudicat, libenter accederem eis, nisi abiectis versibus ultimis videretur clausula apta desse carmini. Et hercule decebat exitium Troiae, longe gravius illud morte Paridis hominis vilissimi, non tantum uno versu breviculo ac subobscurum [8] defleri. — Ceterum in medio opusculo iustum sententiarum conexum desidero. Nam et pro historiae fide et pro simplici rationum probabilitate oportebat prius fugam Paridis secessumque et luxuriam quibus vitaret pericula describi quam, quae tandem evenere, poenas adulterii et mortem. Neque apte continuantur illa *non Laertiaden — respicis, urgent te Teucer, te Sthenelus* e. q. s. metro priori, ubi non vivi Paridis, sed occisi facta est mentio. His facile medeare incommodis traiectis strophis quarta et quinta post octavam. Hoc si admiseris, etiam illud evenit, ut ordinem persimplicem et versibus 6. 7. 8 indicatum, quo primum Troianorum labores, mox Paridis et proxime insecutum ipsius Troiae exitium enarranda proponuntur, iam retineat poeta. Et ut sic trium, ita supra [I, 3, 28] duorum versuum intervallo repetitur 'gentis' vocabulum. — Ceterum cum versibus sex qui sunt a quinto decimo inde Hor. nonnulla de Homero [Il. III, 54, 55; 382] traxerit, eo magis mirum, quod ei in notissimis quibusdam rebus obtemperare noluit hoc carmine.

Praeterea videnda quae Iahnus de hoc carmine disseruit Hermae III, 184 sqq., qui mihi quidem persuasit neque allegoriam contineri illo et videri Horatium iudicio nondum satis subacto usum ex ampliore Bacchylidis poemate excerptis proprioque instaurasse opusculo vaticinium Nerei. Quod cum inter prima lyri generis compositum esse ab auctore plerisque adsentiar, dubito aliquando an statuum eum variandi

studio abreptum pro eis quae apud Bacchyliden invenerat minus congrua substituisse nomina.

1, 16, 8 *si* B, M, al., *sic* v.

1, 20, 5 *clare Maecenas eques*. Vulgo *care*. Illud ex cod. regiae societatis restituit B. Atque ita in Lipsii operibus 1, 786 ed. Vesal. legitur. Ceterum similis varietas membranarum in illo [III, 13, 14] *nec clari lapides*, ubi recte idem Bentleius *cari*.

20, 10 *liques* Kruegerus m. Rhen. xxv, 634, ut puto recte; *bibes* v.; cf. lect. Hor. 694 sq.

22, 2 *non eget Mauris iaculis*. *Mauris* pro *Mauri* iam scripsimus secuti codicum maiorem longe partem et meliorem, licet minus illud commendetur ab euphonia. Etenim homoeoteleuti exemplum quale erit in medio versu tale *Mauris iaculis* perraro inveneris in melicis Horatii, ut 1, 3, 18. Videnda etiam quae Bentleius adnotavit ad c. II, 14, 27 et ep. II, 1, 85.

22, 13—16. Suspectant P et M, recte, ut puto; cf. lect. Hor. 695.

23, 5, 6 *vepris — ad ventum* B et M, nescio an recte.

25, 20 *Euro* cum Aldo B, M, al., *Hebro* v.

C. I, 26, 3 sqq. *quis sub Arcto rex gelidae metuat* *ur orae, quid Tiridaten terreat unice securus*. Illud *quis* (pro quo pauci edd. habeat *qui*) non posse non esse nominativum iam in pr. ed. indice notatum. Sed tollenda tautologia intolerabilis in eis quae sunt *quid Tiridaten terreat*. Nec enim terrorem a Parthis, qui volentes eum sibi adsciverant, Tiridati iniectum, sed minas a Phrahate venientes intellegendas quivis videt. Et quid omnino ad Hor., hominem Romanum, terrores Parthi? Scribendum *quod Tiridaten terreat!* Nimirum cum Tiridates, ut Parthus, hostis esset nomini Romano, Horatius huic imprecatur mala, quibus ipse carere velit. Notum tale genus dicendi, quo Horatius usus c. III, 27, 21 sqq. et alii passim. Ceterum hoc carmen inter anti-quissima esse Horatii inde bene conclusit Lachmannus,

quod in versus paenultimi secundo iambo invenitur vocabulum in iambum exiens, quod quidem est nomen proprium:

hunc *Lesbio* sacrare plectro.

26, 9 *Pimplei dulcis*. Etsi possit defendi illud *Pimplea* collatis eis quae exhibui d. r. m. 257, tamen cum sat appareat Porphyrionem invenisse in exemplari proprio lectionem priorem, in hac adquiescendum putavi.

1, 27, 19 *laboras Charybdi* codd. multi, al. *laborabas*; corr. Aldus.

27, 23 sq. *vix inligatum te triformi Pegasus expedit Chimaera*. Ex hoc loco ductum quod medii aevi scriptores Chimaerae vocabulo promiscue utuntur pro scorti. Vnde Iohannes de Gallandia [v. 582] 'est meretrix scortum Thais lupa capra Chimaera'. Praeit Valerius epistula ad Rufinum '*Chimaeram miser nescis esse quam petis*. et scire debes quod *triforme* monstrum illud insignis venustetur facie leonis, olentis maculetur ventre caprae, virulentae armetur cauda viperae'. — Apparet imitatio Horatii, quamquam pleraque traxit Valerius ex noto Homeri versu.

1, 28. Hoc carmine statuit Weiskius ann. philol. XII, 1, 359 sqq. induci verba facientem umbram eieci ad litus Calabrum, quibus compelletur Archytae eo in loco sepulti umbra ac postremo nauta praeternavigans. Quam explicationem ut Meinekius ita nos probandam existimamus. Ceterum carmen hoc, ut 1, 7, inter antiquissima esse Horatii ipso metro videtur indicari.

28, 5 sq. *aerias temptasse domos animoque rotundum percurrisse polum*. Pro illo *aerias* reponi vult Meinekius *aetherias*. Sed vix opus. Ita enim Catullus [XLVI, 5 sq.] 'ut Triviam furtim sub Latmia saxa relegans dulcis amor gyro devocet aereo'. Et Verg. cum campos Elysii, vulgarem secutus opinionem, largiore aethere ac purpureo lumine vestiri dixisset [Aen. VI, 640], mox tamen [ib. 886] haec subiungit:

sic tota passim regione vagantur
aeris in campis latis.

Ceterum cum Catulli versus quos attuli petiti sint ex tralato Callimachi opere de coma Berenices, credibile est praeiisse hoc ut alia poetis Latinis Alexandrinos. Tamen apud Quintum III, 657 scribendum existimo *μεγάλοιο κατ' αἰθέρος*, sicut alibi semper idem. Cf. et III, 665. 708 ed. Tychsenianae.

28, 21 sq. *me quoque devexi rapidus comes Orionis Illyricis Notus obruit undis*. Omnino recipiendum erat, etsi tenui codicum auctoritate munitum, illud *rabidus*, cum non celeritatem Austri, sed violentiam hoc loco tangendam fuisse facile appareat. Neque curo membranas saec. VIII vel X, cum constet iam illo tempore atque etiam priore parum fuisse compertum grammaticis, inter *rapidum* et, quod rarius occurrebat vocabulum, *rabidum* quid interesset.

Ib. 24 *ossibus et capiti inhumato*. Videnda quae diximus d. r. m. pg. 311 et ad ep. 11, 24.

I, 31, 9 *Calenam* Porph., Bentl., *Calena* cdd.

I, 32, 5 *dulce lenimen medicumque salve. medicumque* Lachmannus, *mihi cumque* cdd.; cf. lect. Hor. 696.

I, 35. Hanc oden in exemplari suo adnexam sine intervallo praecedenti invenit Diomedes [pg. 521 P]. Tamen minime accedendum Peerlcampio, qui dicit posse aliquem suspicari eam iungendam esse priori. Immo huic si obsecuti erimus, mirum quantum ταυτολογήσει oratio, cum ultima stropha carminis XXXIII plane eodem sensu sit quo prima subsequentis. Nec apte tribuemus Horatio ultro repetita proximo intervallo illa *sustulit — tollere*. Ac tamen necessitudine quadam artiore nexa sunt et ligata inter se haec opuscula; quippe apparet Horatium hic, sicut alibi saepe amarunt et ipse et alii poetae Latini, sententiam quam in fine poematis posuerat accuratius esse persecutum curis proximis. Cuius rei exempla maxime notabilia habes libri III carmini-

bus prioribus 6. Nam primi finem et secundi initium inter se apte congruere nemo negabit nec magis ex secundi exitu pendere principium tertii. Ita cum 3, 69 sqq. dixisset poeta graviora quam quae lyrae convenirent relata hoc carmine, insequenti invocat Calliopen ipsam, ut longum sibi diceret melos; quis enim melius sciret Musa, quid lyrico esset aptum poemati? Eadem ode finitur describenda Iovis ac deorum contra Titanas pugna. Huc aperte respicit quintae exordium *'caelo tonantem credidimus Iovem regnare, praesens divus habebitur Augustus'*. Denique ultimo hoc opusculo cum descripsisset priscorum Romanorum circa rempublicam et ius fasque observantiam, iam sexto qui ipsius tempore obtinebat contemptum rei divinae et luxuriam ac privato tantum commodo deditum animum apte persequitur. Amant autem poetae carmina sententiae quodam nexu ligata etiam metro eodem continuare.

35, 2, 3 *praesens vel imo tollere de gradu mortale corpus*. Verg. aen. i, 70 *aut age diversos et disice corpora ponto*.

35, 5, 6 *te pauper ambit sollicita prece ruris colonus*. Illud ruris si pertinet ad colonus, perinde abundat ut infra [v. 30] orbis. Sed fortasse iungendum est cum *prece*, ut ap. Verg. legitur *lacrimae rerum et ereptae virginis ira*.

35, 17 *serva bene* edd. optimi plerique cum scholiastis. Nam, ut recte dictum est, Necessitas, velut lictores vel apparitores, cum insignibus officii reginam praecedit Fortunam.

35, 21, 2 *te Spes et albo rara fides colit velata † panno, nec comitem abnegat*. Id quod est panno cum vix possit carere corruptela, a Meinekio commendari memini *peplo*, quod et Sengero venit in mentem. Qui quod magis probat *alba rara fides colit velata palla*, cum alioqui sit laudabile, propter dysphoniam, quae est in illis *alba rara — velata palla*, non potest admitti.

In sequentibus merae tenebrae, nisi scripseris, quod coniecit nescio quis, *sed comitem abnegat*. Manet nimirum Fides in iacente regia [c. I, 37, 25], cum vulgus infidum cedat retro.

I, 37, 23, 24 *nec latentes classe cita reparavit oras*. Locum nondum satis expeditum vellem obelo notassem. Ceterum quod Meinekius scribendum esse coniecit 'sollicitare paravit oras', cum sententiae optime conveniat, similem tamen numeris illius alcaicum decasyllabum apud Horatium frustra quaesiveris.

I, 38, 6. Retinui librorum scripturam *sedulus curo*. Videnda Mein. praef. pg. 11 et Lachm. comm. Lucr. 362.

C. II, 1, 30 *quae caret ora cruore nostro?* displicet rhotacismus, quem tamen nescio an consulto admiserit h. l. Hor.

II, 2, 23—24 *quisquis ingentes oculo inretorto spectat acervos*. Tibullus lib. I [1, 77] *ego composito securus acervo*. Similiter etiam Lucanus lib. V [753] *congestae pondera massae*. Quamquam fatendum ibi quinque versibus ante et duobus post occurrere *auri* vocabulum. *Quisquis* positum pro *siquis*, ut III, 24, 25 *o quisquis volet inpias*, ubi male Bentleius *quis quis*.

II, 3, 16 *arta* Peerlc.

II, 4, 9—12. Adstipulandum iam puto Peerlcampio, qui hos vv. iubet deleri; cf. lect. Hor. 697.

4, 4; 16, 29 *Achillem*. Horatium in lyricis cum Graecanicis potius Graecorum flexionibus studuisse constet, reponendum videtur *Achillen*.

II, 6, 5 sqq. *Tibur Argeo positum colono sit meae sedes utinam senectae, sit modus lasso maris et viarum militiaeque*. *Sit domus* Peerlcampius et Meinekius. Sed languet illud *domus* propter ταυτολογία. Ferrem sine offensione ut puta tale *sit sedes et domus*, ut saepe similia alibi. At displicet mirificum in modum idem addita ἐπαναφορᾶ, nec puto tolerandum, in carmine praesertim lyrico. Firmari autem vulgatam versu

Avieni [descr. orb. 100] *hic modus est orbis Gaddir pridem docui* [d. r. m. 157]. Et ipse Horatius infra *nulla certior tamen rapacis Orci sine destinata aula divitem manet.*

6, 18 *et amicus Aulon fertili Baccho.* Ita cdd., corr. N. Heinsius. Bacchus enim hic pro vite dicitur, ut saepe; fertilis autem vitis ut alibi *fecunda vitis et segetes feraces.* Ita apud Florum I, 11 ed. Iahn. cum libro Nazariano legendum *hic amicti vitibus montes, non amici,* id quod placuit Kellero, qui attulit hunc locum. Contra illud quod reponendum esse statuerunt Bentleius et Meinekius *apricus Aulon, fertilis Baccho* propter geminati epitheti inelegantiam mihi quidem non probatur.

II, 8, 2 *Barine* corruptum, *Carine* M.

8, 3 *uno* cdd., *unco* recte Horkelius.

II, 11, 23, 24 *incomptam Lacaenae more comam religata nodo.* Ita B, et probat M, qui affert Propertii illud de Lacaenis [III, 14, 28] 'est neque odoratae zura molesta comae'. Cdd. habent *nodum* et exceptis paucis *incomptum*; praeterea multi *comas.*

II, 12, 22 *aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes.* Mirum genus dicendi nec tamen prorsus exemplis destitutum. Ita Homerus II. II, 54 *Νεστορέη παρά νηϊ Πυλογενέος βασιλῆος*; Od. XI, 634 [cf. et II. V, 471] *μή μοι Γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου*; Lucr. I, 474 *ignis Alexandri Phrygio sub pectore gliscens.*

II, 13, 15, 16 *Poenus* — *timet* cdd., corr. Lachm.

II, 16, 26 *et amara lento temperet risu.* Leni Bentleius. Sed recte defendit vulgatam Zangemeisterus [M. Rh. XVIII, 332 sq.] adlato Ciceronis de oratore loco [II, 6, 279] '*huic generi quasi contrarium est ridiculi genus patientis ac lentis.*

II, 17, 21 sq. *utrumque nostrum incredibili modo consentit astrum.* Perinde humiliter dictum IV, 2: *apis Matinae more modoque.*

II, 18, 30 *rapacis Orci fine destinata*. Pro illo *fine* quod legitur et apud Servium et in deterioribus libris Horatii *sede*, videtur id ab eis profectum, quibus displiceret *finis* genere feminino. Ceterum videnda quae notamus ad II, 6, 5.

II, 18, 34 *regumque pueris nec satelles Orci*. Corruptum esse illud *pueris* in ed. priore metricis rationibus evincere studui. Non enim solere Horatium in iambicis praeter trimetros aut anapaesto uti aut solvere arsin exceptis ep. 15, 23; 2, 61, ex quibus alterum exemplum primi pedis libertate, alterum depingendi per ipsos numeros festinationem gregis domum redeuntis studio excusandum. Itaque scribendum esse *puros*, sicut Lucretius IV, 1026 dixisset *puri saepe lacus propter* et poeta comicus ap. Cic. Tusc. disp. I, 39, 94 *modo puros, modo adulescentes* et Ausonius prof. Burdig. 10, 17 *credita purities*; cui praeiverat hoc Varro cum scriberet l. I rer. divin.: *quae in puritia est frequens polluta*. Dubito tamen iam, num talis synzesis sit apta melico carmini. Nam quod legitur II, 7, 5 disyllabum *Pompei*, nominis proprii excusatur licentia. Itaque gravius vitium latere suspicor; et fortasse scribendum *regumque proli*. Vix enim eo adducor, ut credam convenire huic carminis generi illud *regumque parvis*, licet *parvi* pro *pueri* etiam legatur apud Statium in Silvis et Thebaide.

II, 19, 24 *horribilisque* recte B, *horribilique* v.

II, 20, 9—12, id quod praeierant P et M, seclusi.

22, 13 *ocior* (vel *notior*) cdd., corr. B. Cf. d. r. m. 307.

C. III, 1, 1—4. Hos versus separandos a reliquis censet Meinekius quasi non primi tantum carminis sed etiam proximorum quinque prooemium. Equidem tamen ut divellam eos ab insequentibus, adduci non possum, cum prooemia talia epico potius carmini quam melico convenire existimem, quamquam ne illi quidem

adhibuere Romani. Neque versus tam paucos per se stare posse extra epigrammata vel scolia crediderim. — Ceterum nec illo artificio usus est Horatius quod Catullus in iambis et hendecasyllabis aliquando adhibuit [xvi. xxxvi. lvii. lvi], ad augendam vim orationis ut repeteret primum versum loco ultimo.

III, 2, 17 *virtus repulsae nescia sordidae* etc. Hoc loco potius bellicae virtutis id est fortitudinis quam eius quae circa togata reipublicae officia versatur laudes praedicari expectaris. Sed enim poeta usus ambiguitate notionis ea subicit quae videmus. Similiter in c. xvi lib. II otii vocabulum cum ad vacationem laborum ac munerum exprimendam per sex versus adhibuisset, statim eo sensu usurpat, ut animus cura et libidine carens eo significetur. Ceterum quae sequuntur '*est et fidei tuta silentio merces*' rel. levissimo ac vix ullo cum praecedentibus vinculo cohaerere facile apparet. Nec tamen de lacuna cogitarim, cum sententiarum nexus in carminibus Horatii praeter erotica et symposiaca aliquando tenues nec solvi metuentes esse sat constet.

III, 2, 28 *fragilemve Benti., fragilemque v.*

III, 3. Hoc carmen Meinekius cum aliis multis continuavit praecedenti; non recte. Neque enim media aut ultima huius poematis ullo modo faciunt ad ea, de quibus in priore egerat poeta; ut omittam indecorum prorsus et exemplo carentem circuitum esse odarum ita iunctarum. Nam sunt versus non minus ciii, cum alibi non supra lxxx, vel si altius introspicias lxxvi, continuet in lyricis Hor. Ceterum videnda quae notavimus ad I, 35. Et ut Blandinii vetustissimi et noni saeculi testimonia mittam, Porphyrio quod testatur hanc oden non esse aliam quam superiorem — quid aliud significat nisi invenisse se ipsum in codicibus quibusdam carmen diremptum a praecedente? Praeterea grammaticus quidam — falso Servii nomine cir-

cumfertur — cuius libellum de metris Horatianis primus edidit Keilius [gr. lat. III, 468 sqq.] diserte testatur [pg. 470] ab illis *iustum et tenacem* novam ordiri oden. — Quid quod Marium Victorinum qui illud *miserrumst neque amori* duodecimum vocat carmen [pg. 234 G.] apparet et ipsum dirempta legisse secundum et tertium. Ceterum grammaticorum quam exigua fuerit dirimendis recte iungendisve carminibus diligentia ac prudentia, apparet vel ea re quod Diomedes prima sex libri tertii poemata existimavit esse unum.

III, 3, 11. 12 *quos inter Augustus recumbens purpureo bibit ore nectar*. Male Bentleius cum plerisque doctorum praefert quod in aliis codd. prostat *bibit*. Absurda enim nec ullo aequali Augusti, nedum Horatio, digna erit adulatio dicentis Caesarem quotidie in oculis hominum versantem adscendere solere caelum et inter deos recubare. Horum nempe convivae non prius esse licebat ei, quam receptus esset in caelum ab ipsis caelitibus. Vnde mox Iuno de Quirino adveniente *illum ego lucidas inire sedes, ducere nectaris sucos patiar*. Talis igitur honor conveniebat Augusto divo, sed non vivo.

III, 3, 21 *ex qua* recte Lchm. mus. Rh. III, 617; *ex quo* cdd.

3, 23 *damnatam* B, *damnatum* libri. Ceterum cur semper Horatium *Ilion* feminino, quo apud Homerum effertur, genere dixisse existimarem, nulla omnino erat causa. Ita et Ovidio modo *Ilios*, modo *Ilion* probatur. Praeterea videnda quae dicturus sum ad III, 7, 15.

III, 4, 10 *limen Apuliae; limina pergulae* Ae. Bæhrensensius, satis bene, ut in versu desperato. Quidam enim Horatii loci tam graviter affecti, ut sententiam, si non necessariam, aptam certe reddere eis non nimio mutandi periculo facto satis sit. Non recte Madvigius advers. crit. II, 54 *limina villulae*. Alia enim Horatii in saturis et epistulis et iambis, alia in lyricis demi-

nutiva adhibendi ratio. Ceterum videnda quae dixi lect. Hor. 698.

III, 4, 46 *umbras* recte Bentl., *urbes* v.

III, 4, 69—72. Seclusi ut Buttmannus et Meinekius.

4, 78 *reliquit ales*. *Relinquit* Porphyrio cum codd. sat multis, quod et ipsum poterit placere, modo perfecti esse statuamus temporis.

III, 5, 17 *perirent* Glareanus, *periret* cdd.; *perires* Lchm.; *inmiserabiles* Bentl., *inmiserabilis* cdd.

5, 37 *hic unde vitam sumeret anxius*. *Anxius* Kreusslerus, Lachmannus, *aptius* libri multi, alii cum scholiastis, quod interpolatione ortum facile apparet, *inscius*.

III, 6, 21 *motus doceri gaudet Ionicos matura virgo et fingitur artibus iam nunc et incestos amores de tenero meditatur ungui*. Ineptum esse illud *matura* nemo iam ut puto negabit post Peerlkampium, cum adiectis quae sunt *iam nunc* et *de tenero ungui* significetur apertissime aetas nondum *matura*. Vnde haud cunctanter scripsi *acerba*, quod ut sensui plane satisfacit, ita ne a litteris quidem nimis distat. Videtur fuisse antiquitus exaratum *acea*, quod cum non recte caperent librarii, repetita ex initio proxime praecedentis versus littera initiali parvum errorem ingenti auxere peccato. Varro apud Nonium s. v. *acerbum* [pg. 247]. *maiores nostri virginis acerbae auris Veneriis* (vulgo *Veneris*) *vocabulis imbui noluerunt*.

6, 25. Cave credas illo quod est *mox* significari adulteria statim post initum matrimonium commissa. Id enim si statueris, quam ob causam addiderit poeta *iuniores*, non apparet. Sed hoc sibi volt, quando maritus senescere incipiat, mulierem habili adhuc iuventa et permittente quidem viro quaestum corpore facere simul ad libidinem et avaritiam explendam. Constat autem adverbium *mox* haud raro de longiore temporis

spatio interiecto adhiberi. — Ceterum quod legitur 30 illud *marito*, cum praecesserit v. 26 *mariti*, notandum Horatium ut plerosque poetarum veterum a repetendis breviori intervallo vocabulis non ita anxie abstinuisse.

III, 7, 15 *casto Bellerophonti*. Horatium Bellerophontae vocabulum modo primae modo tertiae aptasse declinationi, haud facile permoveor ut statuam. Et Homericam quidem formam uno loco [III, 12, 3] certam nec obnoxiam dubitationi reperiri apud eum sat constat. In versu, a quo profecta est disputatio, et Bernensium librorum vetustissimus et praestantissimi Parisinorum cum aliis nonnullis habent *Bellerophontae* sive quod idem valet *Bellerophonte*. Hinc haud dubitanter restitui oportuit *Bellerophontae*. Restat v. 28 c. XI l. III *Bellerophontem*, ubi nulla equidem adnotatur varietas lectionis. Sed quis ignorat quam saepe librarii scripserint *Atridem Pelidem* pro *Atriden Pelden*? Vt omittam illud *Bellerophontem* vel ea re commendari, quod Horatius in lyricis omnino Graecas flexiones substantivorum potiores longe habet Latinis? Quantum ad *Bellerophontae* vocabulum, primae id declinationi adaptasse iam vetustissimos Romanorum auctoritate ductos ut saepe Homericum carminis et *Melpanta* forma declaratur et eo quod Ritschellius librorum secutus vestigia Plauto restituit [Bacch. 810] *Bellerophontam*. Ceterum *Bellerophontes* quod legitur scriptum in multis Horatii codicibus, de qua forma dixit Fleckeisenus ann. phil. a. 1866 pg. 8, non credo illud lyrico carmini convenire; atque adeo id a me receptum Prop. IV, 2, 2 doleo.

III, 9, 9 *me nunc Thressa Chloe regit*. Non inscite, sed ex more Horatii Peerlcampius *me nunc Thr. r. Chl.* Ita alibi *tempestivaq; petit Rhode, ventorumque regat pater*.

III, 10, 8 *puro numine Iuppiter*. Vere omnino Bentleyus reposuit illud *duro*, nam quomodo *puro* hic possit

esse locus, cum praesertim appareat versu ultimo παρακλαυσίθυρον hoc decantatum esse imbrum violentia furente, equidem non intellego. Haesit autem vitium illud ex scriptura quadrata ut infra [26, 1] *puellis pro duellis*.

III, 11, 11 *nuptiarum expers*; nota *nuptias* dici pro *re venerea*. Similiter Naso Am. II, 7, 21 *quis — famulae conubia liber inire — velit*. Ita statim *maritus* pro *amatore*, et supra [II, 5, 15] *iam proterva fronte petet Lalage maritum*. Eodem sensu et *coniux* passim apud eroticos invenitur.

III, 11, 17—20. Hos versus si scripsisset Horatius, indigni erant hercule libri eius, in quibus recensendis praestantissimus quisque criticorum locaret operam. Sed enim non scripsit. Notandum autem illum non magis quam Tibullum, Propertium, Ovidium, alios multos uti adiectivo quod est *taeter*. Videnda quae notavi ad s. I, 2, 33. Nec apte Bentleius in saturis [I, 5, 7] *hic ego propter aquam, quod erat teterrima, ventri indico bellum*. — Notandum autem adiectivum illud maxime reperiri apud vetustiores poetas cum Catullo et mox apud similes horum Christianos. Vnde non mirum idem prostare apud eos qui fucata antiquitatis specie carmina sua interdum distinguere amant, puta Vergilium et Senecam.

III, 12. In metro huius carminis constituendo secutus sum Lachmanni sententiam [Zeitschr. f. Alterthumsw. 1845; 61. 62], et summam quidem rei olim perspexit Bentleius. De qua iam vix quisquam dubitabit, postquam demonstravi [d. r. metr. 116] etiam Laevium usum esse systemate ionicorum a maiori denorum et novenorum invicem se excipientium. Et Horatius quidem κατὰ συνάρθειαν, Laevius ἀσυναρτήτως adhibuit versus, uterque ex natura proprii metri. Ceterum lineolis iniectis significavi post quartum quemque ionicum, item octavum videri factam incisionem,

etsi fatendum similem apud Laevium non reperiri. — Videnda etiam, quae dixi mus. Rh. xxv, 571 sq.

III, 13, 15. 16 *unde loquaces lymphae desiliunt tuae*. Eleganter poeta labdacismo usus et hic loci et alibi in verbis similibus [ep. 16, 48] *levis crepante lympa desilit pede*.

III, 14, 10, 11 *vos o pueri et puellae † iam virum expertae male inominatis parcite verbis*. Libri *nominatis* vel *ominatis*; corr. B. Cf. d. r. m. 306.

Ib. 22 *cohibere* odd., *cohibente* Muretus, B, M.

III, 15, 11 *illam cogit amor Nothi*. Suspectat *Nothi* nomen Meinekius, sed satis ut puto firmat C. Keilius M. Rh. xviii, 617, qui aliter non inepte *Pothi* nomen substitui posse addit. Ceterum *Nothi* vocabulum etiam latinis titulis inveniri probat Zangemeisterus de Hor. voc. singul. pg. 6.

III, 16, 7 *risisset* B, ex more Horatii, *risissent* v.

III, 17, 2—5. Delevi cum Buttmanno et M.

III, 19, 12 *miscentor* Rutgersius, *miscentur* v.

III, 20, 7, 8 *tibi praeda cedat maior an illi*. Ita codd., corr. Peerlcampius.

III, 23, 17—20. Hos versus ut recte suspectarit Meinekius cum Peerlcampio et Guyeto, nihilo tamen magis erit res expedita. Nam pro certo mihi constat, quicumque interpolationes addidere Horatio tales fuisse homines, qui et sententiae, quam exprimere studerent, et proprietati sermonis latini plene possent satisfacere. Quod cum ita habeat, quaerendum iam erit de sententia horum versuum. Et illud quidem extra dubitationem est positum, nec pro nominativo habendum id quod est *sumptuosa hostia* nec ad illa *farre pio et saliente mica* suppleri posse *quam*, cuius mihi quidem hoc loco ellipsis particulae a Latinitate videtur aliena: certe similis usus exempla frustra quaesivi. — Simplicissima autem videtur explicatio haec, ut existimetur voluisse dicere Hor. ea ipsa re, quod *hostia*, quam ob-

laturus esset innocens, parva esset ac vilis, eum dis gratificaturum esse. Deos enim, ab hostiis abhorrentes, magis pectoris integritatem quam sacrificiorum magnificentiam respicere. Haec sententia, huic carmini aptissima, quamquam apud Iudaeos magis et Christianos quam apud paganos fuit pervulgata, tamen cur ab Horatii temporibus abhorreere possit videri, non intellego. Ita Seneca in nobilissimo fragm., quod apud Lactantium fertur [VI, 25] ‘vultisne deum cogitare non immolationibus *et sanguine multo* colendum — quae enim ex trucidatione immerentium voluptas est? — sed mente pura, bono honestoque proposito’. Nam ne spuriam existimem stropham illam, hac potissimum causa prohibeor, quod et Lygdamus semel [III, 4, 10] et identidem Ovidius eam imitati esse noscuntur.

III, 24, 4 *terrenum omne tuis et mare publicum. Tyrrenum* libri. Corr. Lachm. Cf. II, 18, 20—22. *Publicum* sicut hoc loco etiam in epistulis dixit Horatius [II, 3, 396 sq.] *fuit haec sapientia quondam publica privatis secernere, sacra profanis.*

24, 39 *polo* bene vir doctus in actis societ. Traiect., solo cdd.; cf. lect. Hor. 698, 9.

III, 25, 9. *Exsomnia stupet Euhias. Edonis* nos cum B.

III, 26, 1. *vixi puellis nuper idoneus.* Omnino recipiendam duxi Caroli Frankii coniecturam, quae etiam Meinekio probatur. Nam qui fieri possit, ut sanus poeta in carmine, quod totum rebus amatoriiis est dedicatum, dicere possit se iam abdicasse Venerem, aut quid sibi velit proxima stropha, talem interpretationem si sequere, non intellego. Ceterum vix est dubium quin imitatus sit hoc carmine Alcaeum sive Archilochum, quamquam exempla plane ad rem nostram apta apud eos non inveni [cf. c. I, 32, 5—12. Arch. frag. 1 ed. Bergk.; Anacreon 94 ib.].

III, 27, 41 *quam recte* Sanadonus, *quae* cdd. Ce-

terum stropham totam, cuius ultima verba mirum quantum languent, ab Horatio abiudicandam existimo.

III, 28, 11 *tum curva recines lyra; tum* Lachmannus, *tu* libri. — Ceterum illa *Cnidon*, *Cnidium*, *Cnosium*, *cycnum* quod ubique repraesentamus hac editione, non metricis tantum rationibus factum, sed quia, ut Graecanicae, magis convenire videbantur carmini lyrico.

III, 29, 5 sqq. *eripe te morae; ne semper udum Tibur et Aefulae declive contempleris arvum.* Illud *Aefulae* restitutum ab Ae. Huebnero *Hermae* I, 426. *Contempnatur* pro *contempleris* videri scribendum lect. Horat. pg. 699 sqq. exposui.

III, 30, 10—14. Offenderunt docti, nec immerito, in hoc loco, cum Horatius neque in Apulia carmina sua scripserit neque potuerit dicere famam suam unius Apuliae finibus contineri. Neque tamen opus est eicere versus, sed apparet verba illa *ex humili potens*, quae qui explicaret nondum est inventus, graviolem remediis traxisse corruptelam. In quibus qualis fuerit sententia, aliorum locorum veluti c. II, 20, 5; IV, 9, 1 sqq.; s. II, 1, 34 comparatione satis demonstratur.

Lib. III. Hic liber, ut iam alii notarunt, plura habet languescentis et quasi defervescentis spiritus exempla, quae quidem maxime in 2, 4, 9, 14 observasse mihi videor carminibus. Praeterea in dictione ac metro quaedam comparent diversa a libris prioribus.

C. III, 1, 9 sqq. *tempestivius in domum Paulli — comissabere Maximi.* Ita a Bentleii inde tempore vulgo scribitur. Huius lectionis patroni usque ingerunt decantatum illud *κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα*. Et eadem sane constructione saepius invenitur *κωμάζειν* apud scriptores Graecos. Nec tamen quae ab illis probantur statim ingerenda libris Latinis; nam ex his quae attulit B velut similis usus exempla, ad rem non faciunt. Praeterea displicet recepta lectio propter tau-

tologiam: nam modo praecesserat *abi quo blandae iuvenum te revocant preces*. Codices habent partim *domum*, partim *domo*, ut illud Porphyronis, hoc Aconis auctoritate firmetur. Equidem nisi fallor, Horatius scripsit *domu*, quae saepius forma simili corruptela est depravata.

1, 16. Vere ut puto Meinekius *late militiae signa feret tuae*, sive *l. s. t. m. f.*, partim euphonia iudice, partim propter morem ab Horatio copulandis disiungendisve in hoc metro adiectivo et substantivo observatum, quem primus indicavit ille.

III, 1, 35, 36 *cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua silentio*. Quod dixit Lachmannus ad Lucr. pg. 66 ab Hor. non elidi longas in quarto carminum libro, et hoc loco refellitur et. 3, 24: *quod spiro et placeo, si placeo, tuumst*. Nam de *o* finali ab Horatio correpto satis dictum in indice. Nec tamen fuit causa, cur 4, 18 scriberetur *Vindelici; et diu*.

III, 2, 1 sq. *Pindarum quisquis studet aemulari, Iule, c. o. D.* Etsi falso adserit Peerlcampius triumviri filium Iulium fuisse vocitatum nec videtur dubitandum de disyllabo Iulo [cf. d. r. m. 261], tamen manet difficultas, in eo posita, quod Horatium in carminibus lyricis eundem hominem bis diverso nomine adloqui negat idem. Quare dubito plerumque, an probandum sit quod placuit eidem nec displicuit, ut puto, Meinekio *ille ceratis ope Daedalea*.

2, 33. 41 *concines maiore poeta plectro — concines. Concinet* Lachmannus, non bene; si sententiam carminis recte capio. Et satis constat, quam nimii saepe fuerint poetae latini, praesertim temporis Augustei, in laudandis amicorum facultatibus poeticis.

2, 49 *teque, dum procedit, io triumphe*. Recepi quod aliquando commendare memini Meinekium *atque pro teque*. Hoc enim quam facile in cdd. substitui po-

tuerit illi, relicta ut plerumque rubricatori versus littera initiali, vix est quod moneam.

III, 4, 18—22 *quibus* — *sed* seclusi cum plerisque.

III, 4, 61—64. Non recte hanc stropham Meinekius aliique abiudicarunt ab Horatio. Nec enim exitus Hydrae et Spartorum, sed vires comparantur cum populi Romani. Ac ne potuit quidem h. l. Spartorum (nam hos significari verbo *submisere* demonstratur) memorari exitus, cum mutuis hi vulneribus, non ab Iasone aut Cadmo victi succubuerint.

III, 4, 65 *merses profundo: pulchrior evenit*. Etsi Horatius plura, in quarto maxime libro, habet, quae carminis lyrici gravitati parum videantur convenire, vix tamen credo, eum Plautino more potuisse h. l. adhibere *eveniendi* verbum pro eo quod honeste dixisset *exilit*, ut legitur ap. Rutil. Namat. I, 130. Ac tamen mutari scripturam traditam parum utile. Nam videtur hic ut alibi in fine vel initio versuum Horatianorum gravius latere vitium. Ceterum quod in paucissimis legitur codicibus *exiet*, interpolationis est manifestum.

III, 4, 73 *perficiunt* Bland. vetustissimus, *perficient* edd. plerique.

III, 5, 4 *consilio* Fea.

III, 5, 18 *nutrit farra Ceres almaque faustitas; farra B, rura* codd. Irrepsit vitium ex loco proxime praecedente, ut haud raro factum in edd. Hor. Minus quidem ab arte commendatur, quamquam per se potest placere, quod alii scribendum existimarunt v. superiore *t. b. e. prata perambulat*.

5, 25—28. Versus utique obelo notandi, primum quod pessime interrumpunt descriptionem pacis Augusti opera partae, deinde quod inepte belli Hispaniensis fit mentio, cum Hispania tempore, quo hoc carmen scriptum est, iam pridem esset pacata. Unde idem Horatius in carmine paulo post scripto inter laudes ponit Augusti, quod eum Hiberiae tellus audiat. Hoc autem

carmine plane ut ultimo libri eiusdem sola pacis bona, quae Augusto imperante contigerunt rei p. Romanae, celebrantur. Adde quod illa *quis Germania quos horrida parturit fetus* qui explicaret nondum extitit.

III, 6, 17 *sed palam captis gravis*. Illud *captis* etsi commode potest explicari, tamen, cum a tot bonis absit codicibus et pro eo in aliis sit *victor*, quin ab interpolatoribus sit additum, nemo dubitabit. Nec tamen facile dixeris, quid aptius possit excogitari, cum praesertim illud sit in incerto, casune sit haustum vocabulum versus 17 tertium an quod supervacaneum vel difficile intellectu videretur librariis.

6, 21—24. Hanc stropham alienam esse ab Horatio facile apparet. Cuius quidem auctor parum curavit, quod poeta iam vv. 3, 4 sqq. dixerat Apollinem non precibus, sed vi ac manu auxilio fuisse Troianis. Praeterea illud ineptissimum, quod dicitur Aeneas Achillis morte ereptus esse periculo, cum tamen Graeci post interfectum illum Troia sint potiti ibique ne pueris quidem pepercerint. Quod utrum vi consecuti sint an dolo, nihil plane interest ad rem. Adde quod solo hoc loco in lyricis invenitur illud *ni*, quo ne in epodis quidem utitur Hor. nisi semel, at in saturis et epistulis saepe. Neque *divum* genetivus praeterea in lyricis iambicisve extat (nam c. 1, 2, 25 *divum* est accusativus), extat in saturis 1, 3, 117. Adiecta stropha ab eo, qui parum intellexeret rationem coniunctivorum *falleret, ureret*.

6, 25. *Doctor argutae fidicen Thaliae*. Recipiendum erat ex codicibus satis multis illud quod nos posuimus *Argivae*, et 'mirifice sane placere' idem professus est Bentleius, cuius videnda adnotatio. Neque enim casu factum quod Daunia dicitur *Camena* proprio Romanis Musae vocabulo, et opposito apte externo *Thaliae*. Neque recte inter se opponuntur illa *argutae* — *Dauniae*? Nisi forte quis credet Horatium

noluisse arguta evenire popularibus carmina, sed ut ait Hortensius apud Gellium ἄμουσα, ἀναφρόδιτα, ἀπροσδιόνυσα. *Daunia* autem *Camenae* cur defensore cum primis Apolline esset opus, ipse apte declaravit Horatius cum alibi tum noto saturarum loco I, 10 31—35.

III, 7, 15 *quo Tullus dives et Ancus*. Illud *dives* haud dubiè falsum et ab interpolatoribus additum; quod etiam ea re declaratur, quod in parte magna librorum legitur *dives Tullus*. Male tamen Peerlcampius, *quo Tullus abivit*, licet dixerit Horatius in epodis *petivi*.

7, 17 *quis scit an adiciant*. Latet aliquid; nam pro *an* requiritur potius *num*. Et legitur in Bernensi libro *qui scis*.

III, 8. In hoc carmine constituendo diu rem meditati, Lachmanni et Meinekii, cuius videnda adnotatio, sententiae nos addiximus, ut quae praestaret certe multum reliquorum commentis omnibus. Et v. quidem 18, ut omittam praecedentem, non minus manifestus est fraudis quam ille *muniant angues caput eius atque*, cum pronomine quod est *is* abstinere Hor. in lyricis observavit Lachmannus. Neque *Calabrarum Pieridum* mentio demptis eis quae praecedunt habet aliquid miri, sicut visum Madvigio; nam inter eos, qui epico carmine perscripserunt res Romanas, celeberrimus et qui totas et continuas tractasset, illo tempore unus erat Ennius. Denique quod quidam dixere, minus probari sibi damnato v. 33 epitheto iam carere *Liberum*, simili idem condicione evenit I, 12, 21, 22.

III, 10, 2 *bruma* recte B, *pluma* v.

10, 5 *Ligurine* id., *Ligurinum* v.

III, 11, 4, 5 *est hederæ vis multa, qua crines religata fulges*. Suspectavit vv. 5—8 Peerlcampius. Neque Hor. famae facturus fuit iacturam, si non scripsisset eos. Displicet enim ἀπαξ εἰρημένον in lyricis et iambicis *spargier*, displicet illud nervis carens *multa*.

Nec tamen haec tanti esse existimo, ut eicienda sit strophæ altera. In qua quidem id quod est *fulges* praesentis iam esse existimo temporis, cum in lyricis iambicisque praeter illud *lavere* non inveniatur exemplum mutati generis verborum. Male quidam III, 2, 7 *fervit*. Quod cum ita sit, ad *hederae*, non ad *vis multa*, referendum *qua*.

III, 14, 20, 21 *indomitas prope qualis undas exercet Auster*. *Indomitus* rectius cd. Turicensis, et ita Bentl., quam et Porph. tutatur lectionem. Ceterum quod negat Peerlcampius apud bonos poetas legi *prope* in comparatione, ita ipse Hor. dixit s. II, 3, 268 sq. *haec tempestatis prope ritu mobilia*. Nec tamen satis apte eleganterque admisit in lyricis Hor., quod potius conveniret sermonibus. Notandum autem haud pauca humiliter dicta l. III carminum reperiri.

III, 14, 27, 8 *meditatur*. Ita prius scripsi cum Meinekio; neque hoc indignum Horatio. Ac tamen potius illud *minitatur*, primum propter rationes, quas attulit Bentleyus, deinde quod codicum parte longe maiore, atque adeo tribus Blandiniis, adseritur; quibus accedit gravissima Nonii auctoritas, apud quem p. 203 s. v. diluvium est *minatur*. Nonii autem testimonio inferius esse longe Servii, apud quem legitur id quod est *meditatur*, quis nescit?

Carm. saec. Carmen saeculare in codicibus Horatianis qui extant positum est post epodos: et hunc ordinem testantur grammatici quidam. Sed olim idem fuisse adiectum odorum quarto libro, ut oportebat, inde apparet, quod Mavortii subscriptio in fine collocata est epodon.

C. S. 16 *Genetyllis* recte B, *genitalis* cdd.

Ep. I, 1. Notum est gloriari Horatium, quod primus ostenderit Parios iambo Latio, numeros animosque secutus Archilochi; neque est gloriatus immerito. Notandum tamen poetas posteriores, cum numeris Ar-

chilochi satis saepe uterentur, animos eius abdicasse. Nam cum multa extent carmina Latina, isdem, quibus Horatii epodi, composita metris, animos epodon vel argumenti similitudinem vix inveneris nisi in catalecton Vergilii quinto, quod quidem eodem quo epodos tempore et cum imitatione eorum scriptum apparet.

ep. 2. Notabilis et ut mihi videtur vera sententia de hoc carmine prolata a Lachmanno ep. ad C. Frankium pg. 236 sq. Ceterum apparet pendere hunc epodum a praecedentis fine.

ep. 2, 27 *fontesque lymphis obstrepunt manantibus*. Fuit qui haec diceret corrupta, sed eadem quae nos videtur legisse falsus Censorinus, qui hoc affert cho-liambi exemplum ab ipso puto fictum ductumque ut alia ex Hor. [pg. 95 Iahn.]:

calentibusque lymphis fontibus semper.

Nec sane video cur recipiamus coniecturam Marklandi, ingeniosam quidem illam *frondesque*.

2, 37, 38 *quis non malarum quas amor curas habet haec inter obliviscitur*. Amori nullus locus in homine faeneratore solique pecuniae dedito; et ne coniugalis quidem foederis hoc modo potuisse fieri mentionem apparet ex sequentibus. Fortasse scribendum *quas ager curas habet*, ut *ager* collective sit dictus, ut saepe. Nam labores et curas vitae rusticae quis ignorat?

3, 16 *Apuliae*, cf. comm. Lucil. pg. 259.

5, 28 *Laurens* Heinsius, *currens* cdd.

5, 69 *indormit unctis omnium cubilibus*. Hunc verum recte monet Kellerus obversatum esse Mario Plotio, qui ut falsus Servius falsusque Censorinus aliique grammatici saepe exempla metrorum ex Horatianis versibus proprios in usus detortis petunt. Nam septenarii iam-bici specimina ponit haec [pg. 274 G.]:

δικαίως ἔστιν ὁ φθόνος, τὸν γὰρ φθοροῦντα δάκνει.
indormit unctis omnium cubilibus malignus.

Ita enim scribendum.

5, 71 *a a solutus ambulat*. *Aha* quod probavit Bentleius, si modo vox erit Latina (certe quae ap. Prisc. pg. 548 de ea feruntur, nugae merae) dactylicorum utique libris non convenit.

5, 87 *maga non* Hauptius, cdd. *magnum*.

6, 3 sq. *quin huc inanes, si potes, vertis minas et me remorsurum petis?* Hoc unico loco cum inveniatur apud Horatium *quin* positum pro *quidni*, dubito plerumque an Horatius, antiquiorum poetarum secutus usum, scripserit quod in Blandinio antiquissimo aliisque bonis libris legitur *verte pete*. Hoc si statueris, priore v. reponendum *verte, si potes*, olim est intellectum.

7, 13 *caecos* recte B, et ita cdd. nonnulli, *caecus* v.

8, 17 *magis* Meinekius, *minus* vulgo. Nam *rigendi* verbum quid sibi velit in re venerea, nemo ignorat. — *Nervi*, supplendum *mei*. — Cet. cf. lect. Hor. 700, 1.

9, 17 *ad hoc* Bentl.; *adhuc, ad hunc* sim. cdd.

11, 11, 12 *contrane lucrum nil valere candidum pauperis ingenium*. Male haec plerique et spreto Bentleio extulere per interrogationem. Cf. Lachmanni comm. Lucr. 74; d. r. m. 439.

11, 24 *vincere mollitia amor Lycisci me tenet*. *Mollitiae* ex Zulichemiano et Graeviano dedit B, ut puto recte, licet alibi dixerit poeta *ossibus et capiti inhumato*, si modo sit sincerum. Quamquam quod fuit qui proponeret *intumulato* damnanti adsentior Orellio, qui vereri se ait, ne hoc verbum ab Ovidio primo sit formatum.

13, 3 *Threicio*; ita scribendum lege euphoniae, non quod nonnullis placuit *Thraecicio*; sicut et *Threissa*. Cet. vocabulum *Threx* et quae inde descendunt ex antiqua lectione Homericis carminis accessisse linguae Latinae probabile est. — ib. *rapiamus, amici*; ita vulgo; corr. B.

13, 13, 14 *tardi* M., cdd. *parvi*.

15, 7, 8, 9 *dum pecori lupus et nautis infestus Orion turbaret hibernum mare, intonsosque e. q. s.* Locus desperatus, ut ab eo temptando abstinere melius sit. Nam quod Madvigius post *Orion* posuit comma, delevit post *mare* positum, ut ad v. 7 supplendum sit illud *esset*, vix cuiquam probatum iri existimo.

15, 15, 16 *nec semel offensae cedit constantia formae, si certus intrarit dolor.* Verissime Gogavius *offensi*. Quod dicit M v. 16 non posse tolerari illud *intrarit*, scribendumque *intravit*, ut antea dictum *siquid in Flacco virist*, rectum quidem est, sed ita, ut etiam reponatur praesens *cedit*. Nimirum haec non tantum de re praesenti dicta, sed consuetudo certa ac stabilis Horatii ita indicatur. Itaque post v. 14 ponendum semicolon vel punctum.

15, 17 *quicumque's*. Inclinandum duximus verbum auxiliare ideo, quod in lyricis Hor. a caesura hexametri separare solet elisionem. Nam qui legitur alienus ab hac norma versus c. I, 7, 13, iniecto nomine proprio excusatur.

16, 41, 42 *nos manet Oceanus circum vagus arva beata. petamus † arva divites et insulas.* Ita iam haec scribenda existimamus, ut corruptela sit in versus 42 vocabulo altero. Vitatur certe tali pacto vocabulum malae notae *circumvagus* et constructio durissima, quae Bentleio placuit, *circumvagus arva beata*.

16, 61, 62 recte traiecit post 52 vir doctus observ. miscell. II, 381; cf. lect. Hor. 701.

17, 21 *verecundus color reliquit ora pelle amicta lurida.* Ita B, v. *ossa*.

17, 42 *vicem B, vice v.*

17, 81 *in te* ablativum esse recte monet Linkerus quaest. Horat. Pragae a. 1877 editarum pg. 11. Idem tamen minus bene iudice euphonia carm. saec. 51, 2 coniecit scribendum *impetret bellante prior, iacente lenis in hoste*.

Sat. I, 1, 4 *armis* recte, ut puto, Buhierius, *annis v.*

1, 15—22. In his scribendis quin Horatio obversatus sit, ut saepe in saturis et epistulis, logos Aesopius non potest dubitari. Cf. Aviani fab. 22, quae argumenti est haud dissimilis. Videnda etiam quae in praef. Catulli pg. xxv, xxvi de 63, 74 sqq. et 64, 188 sqq. notavi.

1, 17, 18 *hinc vos, vos hinc mutatis discedite partibus. Decedite* H. Vsenerus, m. Rh. xxiv, 344; non male.

1, 28 *qui terram* melius Meinekius, atque ita eod. pauci; *terram qui* v.

1, 29 *perfidus hic caupo. Iuris consulti* potius quam *cauponis* faciendam fuisse mentionem intellexere plerique. Verba ipsa in loco gravius corrupto nemo praestet; nec tamen indigna Horatio erunt haec: *perditus hic causis*. Illud *causis* inventum a Sengero pg. 45, qui scribi iubet *marcidus hic causis*.

1, 2, 13 *dives agris, dives positus in fenore nummis*. Hunc versum secluserit Sanadonus, quem secuti sumus. Cet. cf. lect. Hor. 701.

2, 33; 1, 3, 107 *nam simul ac venas inflavit taetra libido*. Adiectivum quod est *taeter* alienum ab Horatii usu ac reponendum h. l. id quod est a pr. m. in cd. Bernensi antiquissimo *tecta* (nam de Blandiniis siletur) demonstravimus lect. Hor. pg. 701 sqq. Ceterum illud *taetra* omnino parum aptum h. l. et monacho aliquo quam Horatio dignius legentibus cum cura hanc satiram facile apparebit. *Tecta* autem *libido* dicitur, quia in adolescentibus nota lege naturae occultus ille ardor venereus sensim accrescit, donec exitum quendam quaerat. De qua re multis dixit Lucretius iv, 1037—57. Et hic quidem quam Horatius *tectam libidinem* simillime vocat *cupidinem mutam*.

Etiam altero loco restituendum *deterrima*, quod quidem videtur fuisse in ipso cd. Blandinio omnium vetustissimo (tutatur et Porphyrio scholiasta) et perinde est mutatum a monachis, docui l. m. pg. 703.

His expositis iam apparebit, quid in verbis illis

postquam Discordia taetra
belli ferratos postes portasque refregit

a saturarum sermone tanto opere alienum visum sit Horatio. Nimirum praeter illud *postes portasque*, quae abundantia sermonis epico carmini vel tragico magis apta esset quam satirico, maxime notavit *taetra*.

2, 38 *moechos* B; *moechis* alii, *moechis rem* Clericus, Meinekius.

2, 44 *hunc perminxerunt calones*. Inter ἄπαξ εἰρημένα rettulere illud *permingo*. Sed sumpsisse videtur Hor. ex Lucilianis, quae affert Porphyrio ad sat. 1, 6, 22. Quod ibidem legitur proverbium *non contineri intra pelliculam suam*, apparet, si ex obliqua oratione transferatur in directam, explere trimetrum iambicum comici nescio cuius *non continetur intra pelliculam suam*, sive magis placet *non continet sese*.

2, 45, 46 *cuidam* — *demeterent ferro* B, *quidam demeteret ferro* cdd. plerique, *demeteret ferrum* vulgo, minus bene, ut ille demonstravit.

2, 64 *genero* Meinekius, *gener* v.

2, 100 *plurimaque* nos lect. Hor. 704, *plurima quae* v.

1, 3, 25 vere scripsisse existimo Bentleium *cum tua tu videas oculis male lippus inunctis*; cum praesertim in quibusdam libris, etiam Cruquii, sit *male*, neque sit improbable olim fuisse scriptum ap. Hor. *videas*, pro quo nunc in plerisque legitur cdd. *pervideas*, in paucis, quod utique erit potius *praevideas*.

3, 63 vere ut puto Praedicovius et Horkelius, qui plerumque minus feliciter in Horatii libris emendandis sunt versati, *licenter*.

3, 71 verissime Doeringius *amare*; cdd. *amari*. Punctum utique ponendum post illud *inclinat*.

3, 85 secludendus cur nobis videatur, lect. Hor. 704, 5 exposui.

3, 132 *Tonsor erat ex Bland. vetustiss. Bentleius, Meinekius; sutor v.*

3, 133, 134 *vellunt tibi barbam lascivi pueri.* Imitatus est haec Persius I, 133; ubi inepta affert scholiasta, quae tamen expressa sunt Luxorii epigrammate eo, de quo dixi ann. philol. a. 1867 pg. 786. Atque hoc solum, quod sciam, exemplum adhibitae per antiquitatem commentariorum in Persium quae extat farraginis exemplum.

I, 4. 10. II, 1. Omnino conferenda quae de his saturis notata sunt a nobis comm. Lucil. pgg. 290—297.

I, 4, 8 *durus componere versus.* Minus aequè de Lucilii arte metrica iudicari ab Horatio dixi comm. Luc. pg. 291. Verendum tamen, ne indulgentiae nimiae crimine iam accusetur idem, modo fidem habueris libro illi, qui Berolini nuper prodiit ita inscriptus: *C. Lucilii saturarum. Carolus Lachmannus emendavit.* Nempe in hoc leguntur, ut pauca excerptam ex multis, versiculi tales dactylici:

ego quae nunc Aemilio prae
canto atque exigo et excanto.
pluma atque *amphitapoe* et si aliud quid divitiarum.
a primum *longā* brevi' syllaba. nos tamen unum.
ut perhibetur iners, ars in quo *non est ulla.*
contrā venis, vel qui in nuptis belle esse neges te.

sive trochaica vel iambica mavis:

perge amabo ac si *pote, face* dignam me ut vobis putem.
mihī necesse est loqui.

Praeterea ex eodem non sine magno commodo perdiscimus, Lachmannum, cum prius statuisset in Lucilii libris non fuisse nisi hexametros pentametrosque dactylicos et iambicos trimetros ac trochaicos septenarios, postremis vitae mensibus apud eundem deprendisse et octonarios iambicos vel trochaicos et anapaestorum varia genera et creticos et bacchios, quaedam etiam metra, quae a me quidem, quantumvis laborarem,

scandi nullo modo potuerunt. — Sed ut mittam iocos, tu mea fide interposita sic habeto, neque aut fecisse Lucilium versus tales aut habuisse eos pro Lucilianis Lachmannum neque librum, quem Lachmanno parum esse dignum publice privatimque professus est M. Hauptius, nitescere posse laudibus Mommseni vel Vahleni. Quorum temeritas, quantumvis acerba memoriae Lachmanni et ob id nobis ingrata, duplex tamen commodum habuit, primum quod iam omnibus apparet, non durius aequo, ut nonnulli opinati sunt, sed lenius arreptos olim a nobis eos, qui ad talia edenda descenderint, deinde quod tandem nubes illa ludibriorum, quae a philologis Berolinensibus quibusdam inducta erat Lachmanni studiis Lucilianis, ita discussa est et dissipata, non ut possit rursus coire. Quis enim iam negabit emendationem reliquiarum Lucilii a Lachmanno non modo non absolutam, sed ne incohatam quidem serio? Nempe ne mediocris quidem criticus, ne dum Lachmannus, ad emendandas via et ratione disponendasque Lucilii saturas potuit accedere, antequam de fontibus, quibus propagatae sunt reliquiae illae, et de varietate scripturae codicum cum cura quaesivisset. Atqui talis studii in libro, cui inscribitur *C. Lucilii saturarum*. *Carolus Lachmannus emendavit*, nec vola nec vestigium apparet.

4, 25 *elige* unus e Blandiniis cum plurimis aliis libris, *eripe* tres Bl.; recte B. *arripi*. Idem bene inprobat illud quod iam apud plerosque optinet *erue*.

4, 33 *poetam* B, *poetas* v.

4, 60, 61. Videnda quae notavi ad sat. 1, 2, 33.

4, 110 *Baius* edd. Bland. cum maiore parte reliquorum, *Barus*, *Barrus* sim. alii.

1, 5, 36 *vatillum* edd., idque iam receptum.

1, 5, 92 secluserit recte B; cf. lect. Hor. 705.

1, 6, 39 *deicere de saxo*. Reduxi lectionem et Porphyriionis scholiorum et multorum nec minus prae-

stantium Horatii codicum testimoniis firmatam. Pro qua quod in aliis est libris *deicere e, ex, a saxo* sive omissa praepositione, interpolatores facile agnosces. De synyzei illa dictum d. r. m. 271.

6, 126. Cum non modo praestantissimus quisque criticorum, ut Bentleius, Heindorfius, Peerlcampius, Meinekius, Linkerus, alii, verum etiam proletarii multi, ut Orellius, Kirchnerus, Fritzschius, veram huius loci scripturam agnovissent, extitit nuper Alfredus Holderus, qui Hermae XII, 502 contenderet illa *fugio campum lusumque trigonem* (pro quo est in Goth. sec. differentia, ut palaeographiae Latinae gnari sciunt, minima *lusitque*) orta esse ex male lectis eis quae sunt *fugio rabiosi tempora signi*, ut et Cruquius et codicis Gothani librarius imperitia scripturae Saxonicae et concordia plane mirifica vel potius portentosa ex verbis *rabiosi tempora signi* fecerint *fugio campum lusumque trigonem*. Quae quomodo firmare studeat, videre poterunt, quibus libuerit, l. quem dixi. Magis doleo, quod Holderus, homo alioqui modestus ac sobrius, eo confidentiae est proventus, ut iam speret funditus everSAM lectionem alteram. Verum ut omittam, nullo tempore defuturos, qui malint cum Bentleio errare quam cum Holdero Kellerove recte iudicare, apparet eum ne intellexisse quidem, quid tanto opere placuerit tot criticis in Blandinii vetustissimi scriptura, in foedissimo illo emblemate, quod dicit Meinekius ad ep. I, 1, 60, tanto opere displicuerit. Quod si nondum perspexit post tot annorum studia in Horatio collocata, vix erit perspecturus me docente. — Ceterum quod dicit imitatum esse illa *rabiosi tempora signa* Avienum, quod quidem mihi videtur parum probabile, ut sit verum, quid aliud demonstrat nisi iam saec. p. Chr. quarto, quod vel sic nemo negarit, in nonnullis libris Horatianis extitisse lectionem interpolatam?

Addit Holderus se, usum membrana a Cruquio ad-

hibita et superstitie vel hodie, demonstraturum esse alibi, quo ille modo rem gesserit in codicibus conferendis. Quod utrum fecerit facturusne sit ignoro. Sed ut probetur Cruquium in membrana una adhibenda usum esse negligentia socordiaque vel maxima, non sequitur eum in Blandiniis codicibus excutiendis, quorum ipsum magis magisque perspexisse constat pretium, simili levitate versatum. Et caute quidem et cum iudicio testimoniis eius utendum diu ante Kellerum Holderumque omnes consenserant docti. Sed eum minore aut utique non maiore usum indiligentia in codicibus Blandiniis excerpendis quam paene omnes saec. xvi doctos et Gothani libri declaratur scripturis et ea re, quod perpaucae ab eo memorantur Bland. cod. lectiones, quae non aliorum eorumque bonorum firmentur testimoniis.

1, 8, 41 *resonarent* v., *resonarint* B. M.

1, 9, 17 *circuagi* scripsi, et sic Monac. 1 ap. Kirchnerum, v. *circumagi*.

9, 69 *hodie tricesima sabbata*. Verba obscura: *tristissima* scribi iubet Linkerus pg. 11, 12.

In vv. auct. inc., sed Horatio aequalis, qui praemitti solent s. x, scripsi cum Meinekio *quo melior vir et est*, praeterea cum Reisigio *puerum*.

1, 10, 27 *oblitos* B, M, *oblitus* v.

10, 73 sqq. *fuert limatior idem quam rudis et Graecis intacti carminis auctor q. p. s. t.* Hic quasi in turbas et factiones discedunt docti; nam alii cum Meinekio (id quod praeiit C. Fr. Hermannus) putant Lucilium dici auctorem saturae, quidam cum Bernhardyo [h. l. L. pg. 551 ed. 3] Ennium existumant. Mihi quidem hanc unice veram esse explicationem sat constat. Videnda, quae dixi comm. Lucil. pg. 295.

Ib. 86 *Bibule* Muretus, B., M., *Bibuli* v.

Sat. II, 1, 39 *sed hic stilus haud petet ultro quemquam animantem*. Monacensis Porphyrius *hau*. No-

tandum autem Hor. numquam in lyricis uti hoc ad-
verbio, quo et alii abstinere poetae.

1, 68 *famosisque Lupo cooperto versibus*. Ita mem-
branae, nec mutavi. Sed pronuntiandum *coperto*. Cf.
d. r. m. 253.

S. II, 2, 12, 13 scribendos esse sic *seu te discus agit*
[*pete cedentem aera disco molliter austerum*] studio fal-
lente laborem, ut placuit Peerlcampio, dixi lect. Hor.
705, 6.

2, 29, 30 *carne tamen quamvis distat nil, hac ma-
gis illam imparibus formis deceptum te petere! esto*. In
hoc loco explicando prorsus mihi dissentendum a Mei-
nekio. Ac primum quidem nego ac pernego, quod dicit
interpolatam esse ac fraudis manifestam quam nos re-
cepimus dittographiam. Nam ut alia testimonia codi-
cum minime spernendorum mittam, apparet Porphy-
rionem legisse id quod nos posuimus, quippe qui ad
illa *carne tamen quamvis* notet haec: *carne tamen hac*
(hanc Mon.) *magis illam petere te deceptum imparibus*
formis, quamvis nihil distet, esto. Quem vides praeisse
Orellio interpretationem istam, quam merito reiecit
M. Praeterea Acro pro diversa lectione memorat id
quod est *illam petere*. Cuius ad v. 29 notata extant
haec: '*illa, al. illam, non distat, inquit, sed ideo petis*
quia maior est'. Quid quod omni pignore affirmarim
Blandiniorum librorum vetustissimum eundemque op-
timum habuisse *te petere*? Nam etsi Cruquius nihil
omnino monet ad h. l. de varietate membranarum vel
minima, tamen secundus Gothanus, qui adeo ubique
repraesentat lectiones Bland. antiquiss., ut ex eodem
atque hunc archetypo eum ductum esse appareat, ex-
hibet talia *c. t. q. d. nihil haec magis illam i. f. d. te*
petere esto. Iam postquam satis adstruximus testi-
moniorum firmitate hanc lectionem, videamus quid
significet. Et talem equidem eius sensum esse aio
persimplicem, ut infinitivus ille usu pervulgato indi-

gnantis vel potius mirantis Horatii animi exprimat affectum. *'Sollte man es glauben, dass du jenes Fleisch lieber wuenschst als dieses, obwohl es nicht im Geschmack verschieden ist, bloss wegen des ungleichen Aeussern der Voegel?'* — Iam sequentia aptissime cohaerent cum praecedentibus. Nempe ut concedam hoc, inquit Hor., quamquam subabsurdum, quam iam fit tua ineptia, ut in pretiis piscium eiusdem plane generis taxandis loca unde veniunt anxie distinguas, etsi minime haec faciunt ad eos pulchriores melioresque reddendos. — Ceterum *hac magis illam an hanc magis illa* potius scribendum existimes nihil refert.

Iam quod ad alteram lectionem pertinet, in qua explicanda oleum et operam perdidere docti, videtur esse ex glossemate, quod ad infinitivum adhibitum modo non vulgari adscriptum erat illud *patet*. Quamquam potuit etiam fieri, ommissa vocali ultima ut corrumperetur in *patet* id quod est *petere*. Nec non conferenda, quae dixi supra pgg. XII, XIII. Mutato autem infinitivo etiam 'illam' in ablativum diffingi necesse erat. — Cet. videnda quae disserui lect. Hor. 706.

2, 84 *ubive* recte B, *ubique* v.

2, 123 *cupa* Crato, Bentleius, ut puto vere.

II, 3, 1 *si raro scribis, ut toto non quater anno*. Meinekius cum non posse ferri illud 'scribis' Lachmanno [in Lucr. p. 77] adsensus esset, ad metrum fulciendum addidit 'tu' elisione longae in tertia thesi durissima ac vel in saturis rarissima. Equidem si hunc locum corruptum esse statuerem, scribendum esse existimarem trajecto uno vocabulo ita 'toto non ut quater anno'. Sed nihil opus. Videnda quae disseruimus d. r. m. pg. 331. Nam Horatius cum tertiam personam indic. praes. coniugationis tertiae produxerit sub legitima venia ut puta 'si figit adamantinos' vel 'exclusus qui distat? agit ubi secum, eat an non', cur non in secunda eandem adhiberet libertatem?

II, 3, 11, 12 *Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro? Eupolin, Archilochum, comites educere tantos? Omnino illud tantos non ut vulgo solet, sed per tot explicandum, sicut apud Propertium habes at tibi curarum milia quanta dabit. Cornelia apud eundem de liberorum turba famae pignora tanta meae. Ovidius l. Trist. II [442] quis dubitet nomina tanta sequi? Nam nec ad rem facit huius praestantia poetarum, quos modo enumerarat, eroticorum, sed multitudo, et plurimos de proletariis ante memoravit ipse. Huc etiam pertinet epigramma Martialis VI, 54. Et similia passim alii.*

Quid enim? non et ipsi magni fuere scriptores Plato et Menander comici? Praeterea omittentur, nisi nostram sequere interpretationem, illi auctores, quos numquam defuisse Horatii studiis facile tibi persuaseris, Hipponax et Lucilius.

3, 43 fortasse *quem utcumque.*

3, 83 *nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.* Ita v., sed melius erat vitando asyndeto parum elegantiam recipere id quod Meinekius proposuit *nec scio.*

3, 117 *ulvae idem, unde libri.*

3, 163 recte seclisit Hauptius.

3, 208 *cerebrique recte Horkelius, scelerisque v.*

3, 230 *qui cum venere B. quid tum? venere v.*

3, 273 *penes te's scripsi, penes te es v.*

3, 276 *in quem C. Frankius, M, in quam cdd.*

3, 294 spurium esse demonstravi lect. Hor. 706 sq.

3, 301 *qua me stultitia cdd. Cruquii praeter unum omnes et aliorum longe plurimi, quam praetulimus lectionem, ut vitaretur insuavis hoc loco homoeoteleuti sonus, stultitiam quoniam. Ita 306, 7 quo me aegrotare putes animi vitio.*

II, 4, 13 *alma B, M, alba v.*

4, 17 *subito; notandum Hor. ut plerosque poetas abstinere adverbio repente.*

4, 19 *musto Crato*, cdd. *misto, mixto*.

4, 80 *creterrae recte Bland. antiquiss.*

II, 5, 20, 21 *fortem hoc animum tolerare iubebo, et quondam maiora tuli*. Verissime Crato tulit ad similitudinem Homerici exempli, quod hic ut saepe expressum est ab Hor. [Od. xx, 18] 'τέτλαθι δῆ, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης'. Et apparet finalem insequente eadem littera esse haustam.

5, 40, 41 *seu pingui tentus omaso Furius hibernas cana nive conspuet Alpes*. Illa *p. t. o.* incertum an ex ipsius Furii (quem vulgo male putant Bibaculum) assumpta carminibus, eo aptius adhibentur ad hominem Gallicum irridendum, quod *omasum* proprium esse Gallorum linguae testantur glossae Vulcanii [pg. 148, 46].

5, 48 sqq. *ut et scribare secundus heres et — in vacuum venias*. Verissime Heindorfius *uti scribare*. Illud *et* ab interpolatoribus additum vel ea re apparet, quod abest a libro Gothano, ut etiam a Blandinio antiquissimo afuisse valde sit probabile. Notum vulgo, quam saepe a librariis pro *uti* substitutum sit *ut*. Male Madvigius *ut ei scr.*; cf. d. r. m. 271.

5, 103 *inlacrima. e re est*, Praedicovius, M., *inlacrimare est v.*

II, 6, 48, 49 *ludos spectaverat una, luserat in campo*. Ita cdd. longe plurimi, et recte, modo addas cogitando particulam *si*.

6, 59 *perditur haec inter misero lux. Porgitur Lachmannus, vertitur Halmius, mergitur Madvigius, deperit nos*. Ceterum non omnino alienum a Latino sermone esse illud *perditur* Hieronymi et Prosperi, qui huic fuit aequalis, exemplis adductis demonstravi annal. philol. a. 1866 p. 864.

6, 63, 64 *o quando faba Pythagorae cognata simulque uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?* Suspectarunt illud *satis* Bentleius et Meinekius, e quibus alteri *focis*, alteri placuit *fabis*. Nec vero con-

iecturis opus; nam recte Orellius et Kirchnerus cum plerisque aliis illud *satis* referendum existimarunt ad vocem praecedentem.

6, 67 *dapibus. prout cuique libidost.* Ita vulgo synizesi durissima. Igitur rectius, ut puto, Bentleius *dapibus: cum ut c. l.*, ut in parte bonorum est codicum atque adeo in Gothano secundo. Illud *cum* quo pertineret cum parum intellexissent librarii, ab interpolatoribus venit id quod est *prout*.

II, 7, 21, 22 *non dices, hodie quorsum haec tam putida tendant.* Male vulgo *hodie* illud ad priora referunt, cum aperte pertineat ad insequentia. Nempe id quaerit Hor. cum indignatione, cur hoc die sive, ut ait Catullus, saturnalibus optimo dierum nugas illas et quisquilias proferat Davus. Ceterum paullo aliter atque erus voluerat interpretatur vocem *quorsum* servus.

7, 87 sqq. *teres atque rotundus, externi nequid valeat per leve morari, in quem manca ruit semper fortuna.* Haec aut nullum sensum praebent aut alienissimum. Scribendum *in quo*; id sequente *m* labem traxit.

Sat. II, 8, 6 'dicendum est sic interpungi debere:
in primis Lucanus aper leni fuit austro
captus,

hoc est: *in primis (prima esca) fuit aper, captus leni austro.*' Madv. advers. crit. II, 61.

8, 30. Cdd. plerique habent *porrexerit* vel *porrexerat*; e quibus neutrum satis est aptum; nam apparet *ut* temporali et perfecti indicativo opus esse. Quod cum ita sit, suspicio oritur utrumque venisse a correctoribus scribendumque *porrexit is*; et habent codices nonnulli *porrexit*.

Ep. I, 1, 9 *peccet ad extremum ridendus et ilia ducat.* 'Ilia ducere de iumentis dicitur, quorum ilia crebris pulsibus tenduntur rursusque remittuntur'. M.

1, 19 *nunc* recte Dobraeus, *non v.*

1, 56 *laevo suspensi loculos tabulamque lacerto seclusit cum Guieto Meinekius. Idem proxime insequentia illa hic murus aheneus esto, nil conscire sibi, nulla pallescere culpa* ab interpolatore venisse existimat, ut puto, recte. Videnda tamen quae disputat Zangemeisterus de Hor. voc. sing. pg. 30 sqq.

1, 73 sq. *olim quod volpes aegroto cauta leoni respondit, referam* etc. Haec de Lucilio sumpta monet Porphyrio: sed ne hic quidem primus, verum ipse Ennius saturis adhibuit logos Aesopios [cf. Gell. II, 29].

1, 91 *viden ut pro ride* Bentl.; male, nam nimis ἀρχαϊκῶς nimisque σεμνῶς.

1, 2, 1 *Maxime* Mein.

2, 31 *cessantem — somnum* Bentleius, Meinekius; cdd. *cessatum somnum sive curam*.

2, 52 *tomenta* recte Buhierius, *fomenta* v.; cf. lect. Hor. 708, 9.

1, 5, 11. Corruptelae signum adfixi vocabulo primo huius versus, cum nec defendere sustinerem, nec recipere quod placuit Meinekiō *festivam*, non modo quia proxime praecessit *festus dies*, sed quia abstinent plerique dactylici adiectivo quod est *festivus*.

5, 16. 1, 7, 6. Recte iam docti: *dissignat, dissignatorem*.

quid non ebrietas dissignat?

dissignatorem decorat lictoribus atris.

Nam ante ferebatur *designa; designatorem*. Ceterum apparet priore loco etiam Porphyriōnem (qui silet de posteriore) legisse illud 'dissignat', ita cum sint scribenda verba eius *quid non ebrietas dissignat? dissignat, aperit*.

Ep. 1, 6, 6, 7 *quid maris extremos Arabas ditantis et Indos ludicra? quid plausus* e. q. s. Ita recte interpungere docti; v. *quid — Indos? ludicra quid, plausus*.

6, 8 spurium esse intellexit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 709.

6, 11 *externat* Iacobsius, *exterret* v.

6, 26 *porticus Agrippae et via te conspexerit Appi*. Vnicum hoc *ae* diphthongi *elisae* in epistulis exemplum, quod tamen facile excusatur iniecto nomine proprio. Nam quod omissum est in nonnullis codicibus illud *et*, mihi quidem *asyndeton*, quod commendat Linkerus pg. 17, minus videtur elegans. Adde quod etiam in *odis* et minore quidem *venia* *semel* invenitur *elisa* *ae* III, 4, 78.

6, 59 *campumque* vere B, *populumque* v.

1, 7, 3; 24 *spurios* esse intellexit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 709, 10. — Ceterum illud *dignis* v. 22 non significat *moribus praestantem*, sed *egentem opis alienae*. Nam nisi ita explicaris, ineptissime adiectum videbitur *tamen*.

7, 29 *nitedula* B, M, *vulpecula* libri.

7, 38; 79 *spurios* esse intellexit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 710 sqq. Post *Philippus* punctum ponendum.

7, 39 illud *laetus* mihi quidem videtur potius iungendum cum *inspice* quam cum *eis* quae sunt *possum reponere*.

Ep. I, 10, 4, 5 *quidquid* — *pariter* spuria esse intellexit Hitzigius; cet. cf. lect. Hor. 712.

Ep. I, 10, 13 *ponendaeque domo quaerendast area primum*. Etsi Horatius dativo quartae numquam usus est, vix tamen adducor, ut credam eum *domo* dixisse dandi casu. Recipiendam igitur existimo scripturam Blandiniorum *ponendaque domo*, ut sit ablativus absolutus pro *si ponitur domus*.

1, 10, 37 *victo ridens* Hauptius (*victo* iam Bentleius), *victor violens* cdd. Notum in medii aevi libris saepe permutari inter se illa *ol* *cl* *d*.

10, 41 *nescius uti* nos lect. Hor. 712, 13.

Ep. I, 11, 18, 19 *campestre* — *Tiberis* spuria esse intellexit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 713.

I, 13, 5. II, 2, 28; ib. 120. Revocandam existimavi refragantibus frustra librariis illud *vemens*; cf. d. r. m. 253, 54.

I, 13, 14 *ut vinosa glomus furtivae* † *Pyrrhia lanae*. *Pyrrhia* vocabulum corruptum Lachmanno [ad Lucr. pg. 408] et Meinekio adsentior.

13, 16 *neu* cdd. nonnulli, B, *ne* v.

I, 14, 14 *mediastinus*. Ita cdd., sine *r*, nec mutavi. Videnda tamen, quae dixi comm. Luc. pg. 238.

14, 39, 40 cf. Madvig. advers. crit. II, 61 sq.

Ep. I, 15, 32 *donaret* B, *donarat*, *donabat* cdd.

15, 37 *corrector* Lambinus, B, M, *correctus* v.

Ep. I, 16, 7 *decedens* B, *descendens*, *discedens* cdd.

16, 53 *admittis notae nos lect.* Hor. 713, *admittes in te* v.

I, 17, 24 cf. Madvig. advers. crit. II, 62.

I, 18, 46 *Aeoliis* cod. Franequeranus, Vlietius, Meinekianus, *Aetolis* v.

18, 84, 85 *nam tua res agitur, paries cum proximus ardet, et neglecta solent incendia sumere vires*. V. 85 plane ineptus et alienus a sententia, qua solus spectatur is qui in domo integra accolit igne correptam, non eius vicinus, cuius multo magis interest flammam reprimi, ut omittam quam sit sensu frivolo et indigno poeta tali. Itaque omnino est expungendus.

18, 91, 92. Secuti sumus Meinekium. In archetypo haud dubie erat scriptum

^{potores}
oderunt (quod irrepsit ex v. 89) porrecta negantem pocula,
quamvis.

Unde in cdd. nonnullis adiectus versus inficetissimus *potores bibuli media de nocte Falerni*; in reliquis omisum illud *potores*.

18, 98, 99. Satis bene a Bentleio initio utriusque versus repositum *ne*, quamquam tenui est munitum auctoritate codicum. Quorum longe maiore parte cum

adseratur *num*, nescio an potius utroque loco sit scribendum *neu*. Ceterum illud *semper* apparet pertinere ad *inops*, non ad *agitetur vexetque*. Nimirum, ut est in vetere proverbio, *tam dest avaro quod habet quam quod non habet*.

Ep. I, 19, 48, 49 secluserit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 714, 15.

Ep. I, 20, 5 *fuge quo descendere gestis*. Illud *descendere* etiam ad *fuge* pertinere satis demonstrant sequentia.

20, 19. Illud *sol tepidus* cum probabiliter explicari posse desperem, nescio an scribendum sit *trepidus*, ut alibi dixit Hor. *rapidum solem et lunam celerem pronos volvere menses*. Cf. etiam c. II, 4, 23, 24. — Linkerus conicit scribendum *sal lepidus*. Ceterum haec non ad proxima referenda, sed ad v. 10 satis apparet.

20, 24 *praecanum, solibus aptum*. Eleganter et ut mihi quidem videtur vere Herbstius *solibus ustum*; quod Porphyryonem legisse probabile est. Et Apulos vel hodie solibus perustos sat constat. Cf. ann. philol. a. 1873 pg. 831; 1874 470; 756; 814. Nec silenda tamen Ottonis Muellieri et A. F. Ecksteinii coniectura, licet eam existimem ingeniosiore esse quam veriore: *praecanum sordibus aptum*.

20, 28 *duxit* cdd., *dixit* Doeringius.

Ep. II, 1, 26 *annosa volumina vatium*. Videnda quae de vatis vocabulo exposui d. r. m. p. 65 sqq.

1, 28, 29 *quia Graiorum sunt antiquissima quaeque scripta vel optima*. Omnino conferenda, quae dixi de his in supplemento vitae Ritschelii pg. 156, 7.

1, 31 *olea*; vulgo *oleam*; corr. B.

1, 58 *Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi*. Haec verba multis modis a doctis agitata nihil aliud significare nisi Plautum plane sicut Epicharmum semper ad eventum festinare, ut alibi ait Hor., plerisque adsentior. Atque apte confertur a Teuffelio Ari-

stophanis illud [Eccl. 583] 'ὡς τὸ ταχύνειν χαρίτων μετέχει πλείστον παρὰ τοῖσι θεαταῖς'.

1, 85 *inberbes didicere, senes perdenda fateri. Imberbi comm.* Cruquianus, idque verum iudice euphonia; de qua re dixit Bentl. Eod. voc. usus Lucilius.

1, 91 *Graais recte B, Graecis v.*; cf. lect. Hor. 715.

1, 101 *quid placet aut odiosus, quod non mutabile credas?* Hunc versum traiciendum post 107 innuit Lachmannus comm. Lucr. pg. 37. Quem equidem sequendum existimavi.

1, 140 sq. *euhantes nos*; v. 141 secluserit A. Nauckius; cf. lect. Hor. 715, 16.

1, 143 *porca recte Lambinus, porco v.*

1, 155 *spurium esse intellexit A. Nauckius*; cf. lect. Hor. 716, 17.

1, 195 *diversum confusa genus panthera camelo*; cf. comm. Lucil. pg. 279, 80.

1, 198 *ut sibi praebentem mimo spectacula plura.* 'Bland. antiquiss. legit *nimio*; quod nec displicet'. Cruq. Atque ita Meinekius, quem secuti sumus.

Ep. II, 2, 70 *humane* edd.; *haud sane* Froelichius, *hau sane* nos; cf. lect. Hor. 717.

2, 87, 88 *frater erat Romae consulti rhetor, ut alter alterius sermone meros audiret honores.* Adsentientum Meinekius ante illud quod est *ut alter* excidisse versum, quem talem ferme ab Horatio venisse existimavit *uterque — alterius laudum sic admirator.*

2, 163 *nempe modo isto?* pronuntiandum *modo sto.* Cf. d. r. m. 304.

2, 173 *refutat O. Ribbeckius, refringit Horkelius*; edd. *refugit, refigit.*

2, 176 *alternis recte B, alterius v.*

2, 199 *pauperies inmundata — procul absit. ego utrum.* Hunc locum in archetypo Horatii librorum fuisse lacunosum nec quicquam nisi interpolationes foedissimas nostris exhiberi codicibus peritissimus quisque critico-

rum intellexit. Quo magis miror, eos emblemata ista integra sive utcumque mutata tueri maluisse. Et Bentleyius quidem, non usus solita felicitate, scripsit *procul procul*, id quod prostat in c. Pulmanni; quod non modo ut παθητικώτερον, sed quia eget oratio particulae concessivae sive adversativae adminiculo, merito improbarunt Gesnerus et Meinekius. Hi autem coniectura inventum quod praetulere *modo* (nam in multis libris legitur ineptissime *domus procul*, *procul domus*, sive simillima), quantum ad sensum, habet rectissime, sed pedis leges violari eo admissio docui d. r. m. 334. Mihi missis monachorum ludibriis sententiae unice videtur esse consulendum; neque invenio, quid dignius sit Horatio quam tale:

pauperies inmunda *tamen* procul absit.

Ita alibi idem totidem fere verbis, quae exscripsit hoc
 • versu ut similiter alia [III, 16, 37]
 inportuna tamen pauperies abest.

2, 207 *caret (pectus) mortis formidine et ira*. Hoc est *et mortis ira*, ut Verg. *ereptae virginis ira*. Lucr. *tu vero dubitabis et indignabere obire?*

Ep. II, 3. Hanc epistolam iam ab antiquissimo inde tempore inscripsere multi librum de arte poetica, sed pessime; etenim apparèt ea potissimum demonstrari viam et rationem scribendi Graecanica arte dramatis, ut reliquorum poesis generum, quae a Graecis traxere Romani, obiter fiat mentio, eorum, quae propria fuere Romanorum, saturae, Fescennini, Atellanae, omnino nulla. — In ordine recto partium restituendo multum laborarunt docti: de qua re alias disputare est in animo, cum neque traditum ordinem ubique tueri sustineam et multo minus probare illa velut aegri somnia, quibus indulsero Peerlcampius et alii in disiectis velut membris poetae.

Ceterum haec epistula cum in pluribus codicibus collocata sit post odas, in aliis post epodos et carmen

saeculare vel post saturas invenitur posita. Videnda quae Cruquius notavit ad sat. 1, 1 initium. Illud cum inepte dicat Teuffelius [h. litt. Lat. ed. 3 pg. 487] inde posse repeti, quod ea ab ipso Horatio non sit addita reliquorum carminum editioni, ita est explicandum, ut dicamus eam antiquitus, plane ut nunc fit, etiam si proprii instar haberetur libelli, in fine fuisse totius sylloges. Atque huc pertinere, quod a Charisio memorantur Q. Terentii Scauri commentarii in artem poeticam lib. x, recte coniectavere docti. Nam apparet eum singulos libros Horatii singulis enarrasse commentariorum voluminibus, ita, ut carmen saeculare propter exiguitatem adderetur odarum libro quarto. Quod cum ita sit, ap. Char. p. 210, 21 ed. Keil. post *ubi* lacunae nota ponenda, nisi negligenter admodum locutus est Charisius.

Iam cum in archetypo codicum Horatianorum, qui extant, haec epistula utique proprii esset instar libelli et a nova inciperet pagina, rescissam, ut fit, partem illius ultimam et traiectam perperam apparet post odas, mox ab aliis translata in loca paullo commodiora.

II, 3, 35 *cuicumque minabitur* Bonfinius recte (*quocumque* Madv. advers. crit. 1, 68), *quocumque, quodcumque* cdd.

3, 46, 45. Secuti sumus ordinem versuum a Bentleio institutum.

3, 52 sqq. Corrupta haec esse recte monuit Madvigius. Nec enim tam servili veneratione Graecorum tenebatur Horatius, ut crederet nihil posse novari in sermone Latino, nisi quod ex Graeco fonte esset detortum. Itaque ille scripsit *et si*, minus recte, cum potius disiunctiva particula opus sit. Quare melius pro *si* scribetur *seu*; nam particula *sin* Horatius non utitur. Ceterum ex his apparet Horatium credidisse poetis Latinis maiore esse opus cautione et cura in Graecis verbis transferendis quam in novandis propriis.

3, 59 *nummum recte Luisinus, nomen v.*

3, 63 sq. *sive receptus terra Neptunus classes Aquilonibus arcet, regis opus etc.* Credo nimia usum anxietate mirari Meinekium regis appellatione, quam refugerit semper, hoc loco significari Augustum, cum vocabulum istud minime ad potestatem huius, sed ad magnificentiam declarandam adhibitum esse sat constet. Ita alibi [c. II, 14, 11. 12] *sive reges sive inopes erimus coloni*; nec minus de Romanis luxuriantibus [s. II, 2, 44] *necdum omnis abacta pauperies epulis regum*, ut similia pleraque mittam.

3, 65 *regis opus sterilisve diu palus aptaque remis.* Hic inveterato mendo (nam et Servius et Priscianus agnoscunt vulgatam) pyrrichiacum effertur *palus*. Iam cum vix possit reponi, quod placuit Gesnero, *palus diu* (nam talis hiatus exemplum ap. Hor. non invenitur), apparet aliquid in hoc versu olim omissum et mox inepte suppletum. Ac dubito plerumque, scribendum sit cum Bentleio *sterilisve palus prius aptaque remis* an quod mihi venit in mentem *sterilisve palus agitataque remis*.

3, 92 *singula quaeque locum teneant sortita decentem.* Hunc v. traiciendum post 98 demonstrasse mihi videor lect. Hor. 718.

3, 101 *ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent.* *Adflent* ex grammatico Vigornienti dedit Bentleius, quem secuti sumus. *Adsunt* plerique cum Meinekio.

3, 120 *scriptor homericum si forte reponis Achillem.* *Homericum* vel *homereum* Bentleius, *honoratum* cdd. Priorem praestulimus formam ut et propius distantem a traditis et exemplo firmatam Priapei, in quo est *Homericas edidicique notas*; ubi membranae habent *meracas*.

3, 154 *Si plosoris eges.* Bentleius *fautoris*, Peercampius et Meinekius *spectatoris*, minus bene; vide quae notamus ad c. I, 15, 22; III, 6, 26, 30.

3, 157 *matūris B, M, naturis v.*

3, 172 *lentus* — *pavidusque* recte B, *longus* — *avidusque* v.

3, 252 sq. *unde etiam trimetris accrescere iussit nomen iambeis*. Pro *iussit*, quod plane est nihili, reponendum illud *iussum*. Supplendum a *grammaticis Alexandrinis*, quos quidem Horatium et hic et alibi in rebus quae ad metricam pertinent sequi non est mirum. — Ceterum notum vulgo, quam saepe in codicibus permutentur inter se *um* et *it* finales.

3, 254—58. De hoc loco cum plurima protulerint docti eademque ineptissima, sic habeto: non dicere Horatium haud ita pridem in metrum iambicum admissos spondeos — qui enim id potuit dici, cum apud antiquissimum auctorem artis, Archilochum, iam promiscue inveniantur locis imparibus iambicorum spondei? — sed respici usum Alexandrinorum utique poetarum tempore ortum, quo praecipitur, ut trimetri iambici tragici locis imparibus potissimum ponantur spondei, iambi quam maxime potest fieri excludantur. De hoc cum cura disserui l. d. r. m. pg. 148, 9. Nam de tragico solum trimetro hic agi ab Hor. manifestum.

3, 277 *qui* recte B, *quae* v.

3, 337 recte secluserit B.

3, 362 *quae iam nos, quaedam* v. Illud *iam* nihil interest utrum ad *quae* an ad *si* trahatur.

3, 417 *occupet extremum scabies*. Haec ab Hor. transformata esse de versiculo puerorum Romanorum hoc habeat scabiem, quisquis ad me venerit novissimus olim docuimus [ann. phil. 1864 pg. 484]. Ita alibi eidem proprios in usus detorta cantilena simillima rex erit qui recte faciet; qui non faciet, non erit.

3, 431, 32 *ut qui conducti plorant in funere, dicunt et faciunt prope plura dolentibus ex animo*. Cf. comm. Lucil. pg. 253, 54; quaest. Lucil. pg. XIII, XIV.

3, 437 *animi sub volpe latentes*. Illud *volpe* corruptum esse adsentior Peerlcampio et Sengero. Fortasse

scribendum *sub nube*. Ep. 1, 16, 62 *noctem peccatis et fraudibus obice nubem*.

3, 459, 60 *licet 'succurrite' longum clamet*. Huic similis plane ac par est locus Vergilianus [ecl. 3, 79] *et longum formose vale, vale, inquit, Iolla*.

3, 468, 69 *nec semel hoc fecit, nec si retractus erit iam fiet homo*. Illud *iam* melius cum versu sequenti iungitur.

Sed difficultates, quibus laborant Horatii scripta, omnes expedire cum neque hominis sit unius — ne si Bentleius quidem erit — neque aetatis, his iam acquiescat doctorum indulgentia. Quibus equidem ut recte utantur, semper oportet eos meminisse, quod dixi in vita Ritschelii pg. 64, non posse exigi a critico, qui in refingendis versatur veterum scriptis, ut ubique ipsa auctoris restituat verba, sed ut artis leges quam minimum violet. Quodsi existimarint iudices prudentes in re gerenda ea nos usos disciplina ac ratione, ut partim ipsi verum inveniremus vel, id quod multo saepius accidit, inventum ab aliis suo restitueremus honori, partim aliis demonstraremus viam, qua iretur ad verum, satis superque beati nobis videbimur.

Dabam Petropoli kal. Iun. a. MDCCCLXXIX.

DE METRIS HORATIANIS.

I.

Hexametro, Lucilium secutus, qui eum potissimum adhibuit, Hor. utitur in saturis et epistulis, eiusque exemplum sunt imitati posterioris temporis satirici Persius, Turnus, Iuvenalis. Idem aliquoties invenitur in systematis iambicis et lyricis.

Differunt autem admodum saturarum epistularumque hexametri a Vergilii et Ovidii, ut tamen epistularum aliquanto magis accurati castigatique sint numeri. Contra in iambicis ac lyricis eadem fere ars eademque rationes huius sunt metri, atque apud reliquos Augusti aequales.

II.

De metricis rationibus lyricorum Horatii carminum iam a primis inde temporibus multum quaesivere grammatici veteres, sed exiguo cum fructu. Nam ut omittam suptiliora pleraque artis eis minime fuisse perspecta, duobus maxime erroribus mirum in modum sunt conflictati, altero quod immodice usi epiplocae artificio ab hexametro dactylico sive trimetro iambico versus Horatii plerosque omnes repetendos esse existimarunt, altero quod *systematum* (vulgo *strophas* nuncupant) quaternis versibus constantium praeter sapphicum et al-

caicum et quaedam asclepiadea nullam omnino habuere notitiam, quam post xviii ferme saecula redintegrarunt Meinekius et Lachmannus. Nam nec apud Caesium Bassum aequalem Neronis, cui inscripsit librum de metris, melioris doctrinae apparet vestigium.

De auctoribus metrorum, quos in iambicis et lyricis adhibuit, ipse plenissime exponit in epistula ad Maecenatē [I, 19, 23 sqq.]:

Parios ego primus iambos
ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
quod timui mutare modos et carminis artem:
temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris,
nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
hunc ego non alio dictum prius ore Latinus
volgavi fidicen.

In his quod paenultimo versu legitur *hunc* ad Alcaeam, non ad Archilochum pertinere verissime monuit Bentleius. Praeterea illud *temperat* diu meditatus non alio fere modo atque idem censuit posse accipi persuasum habeo, ut sit dictum similiter atque in epodis *desiderique temperare pocula*. Itaque hoc dixit Horatius miscuisse propriis Aeolensium metris Archilochi Ionica Sappho et Alcaeam, de qua re et aliunde constat. Igitur quod idem asseverat timuisse se carminis Parii modos et artem immutare, equidem haud sane urgendum esse censeo. Ipse quippe paullo ante imitatorum servum genus, ut par erat, irrisit.

Ceterum quod idem asserit a se Archilochi iambos translatos in Latium, ita intellegendum est ut dicamus eum primum epodis iuncta carmina iambica aptasse linguae patriae. Etenim cantores Euphorionis, quos dicit Tullius, ut puta Catullus, Laevius, alii, longe ante ipsum, Alexandrinos potissimum secuti poetas, trimetros

et dimetros exclusa scaenicorum licentia adhibuere. Quorum adeo de arte remisisse aliquid videtur Hor.

Aeolensium poetarum ad numeros primus carmina aptavit Catullus, sed ut intra Sapphus imitationem subsisteret. Vnde recte rem instituere docti, quod eius poema xxx binorum versuum systematis distinxerunt. Nam tali metro totum librum tertium Sapphus dispositum esse a grammaticis Alexandrinis sat constat.

Sed Horatius, mihi quidem ut videtur, quotquot intulit lyrica metra Latio, cum Alcaei maxime imitatione novavit. Ceterum versus sapphici maioris et iambelegici exempla apud Graecos non inveniuntur. Ac fortasse haec metra invenit ipse.

Verum cum Graeci lyrici in basi versuum glyconeorum pherecrateorum asclepiadeorum cum trochaeo principali promiscue adhibuissent spondeum, iambum, pyrrichium, et voluissent primam et quintam syllabam alcaicorum quartamque sapphicorum ancipitem sive, ut veteres dixere, communem, Horatius omnia firmata spondeis sub severiorem legem revocavit. Praeterea cum idem caesuras, quas longioribus addi metris interest elegantiae, saepe habuissent insuper, Horatius versibus undecim syllabarum sive plurium, a paucissimis et vix dignis memoria exemplis si recesseris, semper voluit adesse incisionem fixam certamque. Rhythmos etiam pedum ante fines ordinis metrici hoc est sive ante caesuram sive in exitu metri positorum diligentius servavit Graecis, at minus accurate Seneca et reliquis Romanorum, qui tempore eum sunt insecuti. Neque enim nimis raro locis, quos dixi, monosyllaba praecedentibus plus quam monosyllabis admittit.

Hactenus haec. Nam de admissa ab Horatio syna-

phia vel spreta, de pedum modulis, de caesuris et numeris versuum, de elisione et synizesi, de hiatu ac positionis legibus et producta finali plenissime expositum *in summario rei metricae poetarum Latinorum*, ex cuius indice facile potest intellegi, quo quaeque loco sint tractata.

Metra Horatii.

A.

I. Hexameter dactylicus.

$$\begin{array}{cccccccc} - & \varpi & - & \varpi & - & | & \varpi & - & \varpi & - & \varpi & - & \varnothing \\ - & \varpi & - & (\varnothing) & \varpi & - & | & \varpi & - & | & \varpi & - & \varpi & - & \varnothing \\ - & \varpi & - & \varpi & - & \varnothing & | & \varnothing & - & \varpi & - & \varpi & - & \varnothing \end{array}$$

Hoc conscriptae saturae et epistulae. Spondeus in quinto loco reperitur ep. II, 3, 466.

II. Trimeter iambicus.

$$\varnothing \quad \varpi \quad \varnothing \quad \varpi \quad \varnothing \quad | \quad \varpi \quad \varnothing \quad \varpi \quad \varnothing \quad - \quad \varnothing \quad \varnothing$$

Invenitur etiam, sed aliquanto rarius *caesura post septimum semipedem*: quae ubi adest, aut post arsin alteram aut post thesin tertiam solet finiri verbum. epod. XVII.

B.

Epodi praeter septimum decimum omnes constant systematis versuum binorum.

Lyrica autem exemplo, ut putat Lachmannus, Alcaei, quaternorum versuum continentur systematis: nam quod solum huic legi adversatur carmen III, 8, id vero interpolatorum libidine corruptelas traxit gravissimas

I. Systema Asclepiadeum primum:

1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0

Constat v. ascl. minore usque repetito. I, 1. III, 30.
III, 8.

II. Syst. Asclep. secundum:

1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 0 0

Const. v. ascl. min. et glyconeo. I, 6. 15. 24. 33.
II, 12. III, 10. 16. III, 5. 12.

III. Syst. Asclep. tertium:

1 - 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0

Const. v. glyconeo et ascl. min. I, 3. 13. 19. 36.
III, 9. 15. 19. 24. 25. 28. III, 1. 3.

III. Syst. Ascl. quartum:

1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 0
 1 - 1 0 0 1 0 0

Const. v. ascl. min. et pherecrateo et glyconeo. I, 5.
14. 21. 23. III, 7. 13. III, 13.

V. Syst. Asclep. quintum:

1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0
 1 - 1 0 0 1 | 1 0 0 1 | 1 0 0 1 0 0

Const. ascl. maiore. I, 11. 18. III, 10.

VI. Systema Sapphicum prius:

1 0 1 - 1 | 0 0 1 0 1 0
 1 0 1 - 1 | 0 0 1 0 1 0
 1 0 1 - 1 | 0 0 1 0 1 0
 1 0 0 1 0

Const. v. sapphico minore et adonio. I, 2. 10. 12. 20. 22. 25. 30. 32. 38. II, 2. 4. 6. 8. 10. 16. III, 8. 11. 14. 18. 20. 22. 27. IIII, 2. 6. 11. *car. saec.*

VII. Syst. Sapph. alterum:

$\begin{array}{cccccccc} \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \end{array}$

Const. v. aristophanio et sapph. maiore. I, 8.

VIII. Systema Alcaicum:

$\begin{array}{cccccccc} \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \end{array}$

Const. v. alcaicis hendecasyllabo et enneasyllabo et decasyllabo. Hoc frequentissime omnium usus est Hor. ut puta I, 9. 16. 17. 26. 27. 29. 31. 34. 35. 37. II, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 14. 15. 17. 19. 20. III, 1—6. 17. 21. 23. 26. 29. IIII, 4. 9. 14. 15.

VIII. Systema Hipponacteum:

$\begin{array}{cccccccc} \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \end{array}$

Constat dimetro trochaico catal. et iambico trimetro catal. II, 18. *Cet. cf. prol. ad II, 18, 34.*

X. Systema ionicum:

$\begin{array}{cccccccccccccccc} \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \\ \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} & \text{v} \end{array}$

Constant singuli versus denis ionicis a minori.

Notandum quod unum hoc systema ap. Hor. continua decurrit synaphia. III, 12.

XI. Systema Alcmanium:

a) lyricorum

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

b) iambicorum

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Constat v. heroico et Alcmanio. c. I, 7. 28; ep. 12.

XII. Systema Archilochium primum:

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Const. v. her. et trimetro dactylico catal. III, 7.

XIII. Syst. Archil. secundum:

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Const. v. heroico et iambelegico. ep. 13.

XIII. Syst. Archil. tertium:

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Const. trimetro iambico et v. elegiambico ep. 11.

XV. Syst. Archil. quartum:

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Const. v. Archilochio maiore et trimetro iambico catalectico. I, 4.

XVI. Systema pythiambicum prius:

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Hoc a pythio id est heroico et iambico v. nomen traxit.
 Constat hex. dact. et dim. iambico. ep. 14. 15. Cet.
 cf. proleg. ad c. II, 18, 34.

XVII. Syst. pyth. alterum:

$\begin{array}{cccccccc} \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \end{array}$

Const. v. heroico et trimetro puro. ep. xvi.

XVIII. Systema iambicum:

$\begin{array}{cccccccc} \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \end{array}$

Const. trim. iamb. et dimetro. ep. 1—10. Cet. cf.
 proleg. ad c. II, 18, 34.

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N V M

LIBER PRIMVS.

I.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat, metaque fervidis

Evitata rotis palmaque nobilis 5
Terrarum dominos evèhit ad deos;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;

Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis. 10
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis condicionibus

Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum 15
Mercator metuens otium et oppidi

Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die 20

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra iuvant et lituo tubae
Permixtus sonitus bellaque matribus

- 25 Detestata. Manet sub Iove frigido
 Venator tenerae coniugis inmemor,
 Seu visast catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
- 30 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dis miscent superis, me gelidum nemus
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo, si neque tibus
- 35 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quodsi me lyricis vatibus inseris,
 Sublimi feriam sidera vertice.

II.

- Iam satis terris nivis atque dirae
 Grandinis misit Pater et rubente
 Dextera sacras iaculatus arces
 Terruit Urbem,
- 5 Terruit gentes, grave ne rediret
 Saeculum Pyrrhae nova monstra questae,
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montes.
- 10 [Piscium et summa genus haesit ulmo,
 Nota quae sedes fuerat columbis,
 Et superiecto pavidæ natarunt
 Aequore dammae.]
- 15 Vidimus flavum Tiberim retortis
 Litore Etrusco violenter undis
 Ire deiectum monumenta regis
 Templaque Vestae,
- 20 Iliae dum se nimium querenti
 Iactat ultorem, vagus et sinistra
 Labitur ripa Iove non probante u-
 xorius annis.

Audiet cives tacuisse ferrum,
Quo graves Persae melius perirent,
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuventus.

Quem vocet divum populus ruentis 25
Imperi rebus? Prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi 30
Iuppiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes umeros amictus,
Augur Apollo;

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat et Cupido;
Sive neglectum genus et nepotes 35
Respicis, auctor,

Heu nimis longo satiate ludo,
Quem iuvat clamor galeaeque leves
Acer et Marsi peditis cruentum
Vultus in hostem. 40

Sive mutata iuvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiaie, patiens vocari
Caesaris ultor:

Serus in caelum redeas, diuque 45
Laetus intersis populo Quirini,
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocior aura

Tollat; hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps, 50
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, Caesar.

III.

Sic te diva potens Cypri,
 Sic fratres Helenae, lucida sidera,
 Ventorumque regat pater
 Obstrictis aliis praeter Iapyga,

5 Navis, quae tibi creditum
 Debes Vergilium; finibus Atticis
 Reddas incolumem, precor,
 Et serves animae dimidium meae.

10 Illi robur et aes triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci
 Commisit pelago ratem.
 Primus, nec timuit praecipitem Africum

Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
 15 Quo non arbiter Hadriae
 Maior, tollere seu ponere volt freta.

Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turbidum et
 20 Infames scopulos, Acroceraunia?

Nequiquam deus abscidit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras, si tamen inopiae
 Non tangenda rates transiliunt vada.

25 Audax omnia perpeti
 Gens humana ruit per vetitum nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude mala gentibus intulit.

30 Post ignem aetheria domo
 Subductum macies et nova febrium
 Terris incubuit cohors,
 Semotique prius tarda necessitas

Leti corripuit gradum.

Expertus vacuum Daedalus aera
Pinnis non homini datis; 35
Perrupit Acheronta Hercules labor.

Nil mortalibus arduist;

Caelum ipsum petimus stultitia, neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iovem ponere fulmina. 40

III.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque siccas machinae carinas,
Ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.

Iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna, 5
Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiant pede, dum graves Cyclopum
Volcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto
Aut flore terrae quem ferunt solutae; 10
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna sive malit haedo.

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sesti,
Vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam. 15
Iam te premet nox, fabulaeque Manes,

Et domus exilis Plutonia; quo simul mearis,
Nec regna vini sortiēre talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
Nunc omnis et mox virgines tepebunt. 20

V.

Quis multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,

5 Simplex munditiis? Heu quotiens fidem
 Mutatosque deos flebit et aspera
 Nigris aequora ventis
 Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea,
 10 Qui semper vacuum, semper amabilem
 Sperat, nescius aurae
 Fallacis. Miseri, quibus

Intemptata nites. Me tabula sacer
 Votiva paries indicat uvida
 15 Suspendisse potenti
 Vestimenta maris deo.

VI.

Scriberis Vario fortis et hostium
 Victor, Maeonii carminis aliti,
 Quam rem cumque ferox navibus aut equis
 Miles te duce gesserit.

5 Nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem
 Pelidae stomachum cedere nescii,
 Nec cursus duplicis per mare Ulixei,
 Nec saevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia, dum pudor
 10 Inbellisque lyrae Musa potens vetat
 Laudes egregii Caesaris et tuas
 Culpa deterere ingeni.

[Quis Martem tunica tectum adamantina
 Digne scripserit, aut pulvere Troico
 Nigrum Merionen, aut ope Palladis
 Tydiden superis parem?] 15

Nos convivia, nos proelia virginum
 Sectis in iuvenes unguibus acrium
 Cantamus, vacui, sive quid urimur,
 Non praeter solitum leves. 20

 VII.

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
 Aut Epheson bimarisque Corinthi
 Moenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
 Insignes aut Thessala Tempe.

Sunt quibus unum opus est, intactae Palladis urbem 5
 Carmine perpetuo celebrare et
 Vndique decerptam fronti praeponere olivam.
 Plurimus in Iunonis honore

Aptum dicet equis Argos ditiesque Mycenae.
 Me nec tam patiens Lacedaemon 10
 Nec tam Larisae percussit campus opimae,
 Quam domus Albunae resonantis

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 Albus ut obscuro deterget nubila caelo 15
 Saepe Notus, nec parturit imbres

Perpetuo; sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam vitaeque labores
 Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
 Castra tenent seu densa tenebit 20

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
 Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes adfatus amicos:

- 25 'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
 Ibimus, o socii comitesque!
 Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro:
 Certus enim promisit Apollo,
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
- 30 O fortes peioraque passi
 Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas;
 Cras ingens iterabimus aequor.'

VIII.

- Lydia, dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properes amando
 Perdere; cur apicum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis?
- 5 Cur neque militares
 Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
 Temperat ora frenis?
 Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum
 Sanguine viperino
- 10 Cautius vitat, neque iam livida gestat armis
 Bracchia, saepe disco,
 Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
- Quid latet, ut marinae
 Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
- 15 Funera, ne virilis
 Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

VIII.

Vides ut alta stet nive candidum
 Soracte, nec iam sustineant onus
 Silvae laborantes, geluque
 Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco 5
 Large reponens atque benignius
 Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera, qui simul
 Stravere ventos aequore fervido 10
 Deproeliantes, nec cupressi
 Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere et
 Quem fors dierum cumque dabit, lucro 15
 Adpone, nec dulces amores
 Sperne, puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc et campus et areae
 Lenesque sub noctem susurri
 Conposita repetantur hora, 20

Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellae risus ab angulo,
 Pignusque dereptum lacertis
 Aut digito male pertiniaci.

X.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti catus et decorae
 More palaestrae,

Te canam, magni Iovis et deorum 5
 Nuntium curvaeque lyrae parentem,
 Callidum, quidquid placuit, iocoso
 Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
 Per dolum amotas, puerum minaci 10
 Voce dum terret, viduus pharetra
 Risit Apollo.

- Quin et Atridas duce te superbos
 Ilio dives Priamus relicto
 15 Thessalosque ignes et iniqua Troiae
 Castra fefellit.

- Tu pias laetis animas reponis
 Sedibus, virgaque levem coherces
 Aurea turbam, superis deorum
 20 Gratus et imis.

 XI.

- Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
 Finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
 Temptaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati,
 Seu plures hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
 5 Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
 Tyrrhenum: sapias, vina liques, et spatio brevi
 Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
 Aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

 XII.

- Quem virum aut heroa lyra vel acri
 Tibia sumis celebrare, Clio?
 Quem deum? Cuius recinet iocosa
 Nomen imago
 5 Aut in umbrosis Heliconis oris,
 Aut super Pindo gelidove in Haemo?
 Unde vocalem temere insecutae
 Orphea silvae.
- [Arte materna rapidos morantem
 10 Fluminum lapsus celeresque ventos,
 Blandum et auritas fidibus canoris
 Ducere quercus.]

Quid prius dicam solitis parentis
 Laudibus, qui res hominum ac deorum,
 Qui mare ac terras variisque mundum 15
 Temperat horis?

Unde nil maius generatur ipso,
 Nec vigeat quicquam simile aut secundum.
 Proximos illi tamen occupavit
 Pallas honores, 20

Proeliis audax; neque te silebo,
 Liber, et saevis inimica virgo
 Beluis, nec te, metuende certa
 Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden puerosque Ladae, 25
 Hunc equis, illum superare pugnis
 Nobilem; quorum simul alba nautis
 Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
 Concidunt venti fugiuntque nubes, 30
 Et minax, † cum sic voluere, ponto
 Vnda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
 Pompili regnum memorem, an superbos
 Tarquini fascēs, dubito, an Catonis 35
 Nobile letum.

[Regulum et Scauros animaeque magnae
 Prodigum Paullum superante Poeno
 Gratus insigni referam camena
 Fabriciumque. 40

Hunc, et incomptis Curium capillis
 Vtilem bello tulit, et Camillum
 Saeva paupertas et avitus arto
 Cum lare fundus.]

45 Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcellis; micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

50 Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit iusto domitos triumpho,
55 Sive subiectos Orientis orae
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem;
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
60 Fulmina lucis.

XIII.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, lactea Telephi
Laudas bracchia, vae meum
Fervens difficili bile tumet iecur.

6 Tum nec mens mihi nec color
Certa sede manet, umor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Vror, seu tibi candidos
10 Turparunt umeros inmodicae mero
Rixae, sive puer furens
Inpressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,
Speres perpetuum dulcia barbare
15 Laedentem oscula, quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter et amplius,
 Quos inrupta tenet copula nec malis
 Divolsus querimoniis
 Suprema citius solvet amor die. 20

XIII.

O navis, referent in mare te novi
 Fluctus. O quid agis? Fortiter occupa
 Portum. Nonne vides, ut
 Nudum remigio latus

Et malus celeri saucius Africo 5
 Antennaeque gemunt, ac sine funibus
 Vix durare carinae
 Possunt imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
 Non di, quos iterum pressa voces malo. 10
 Quamvis Pontica pinus,
 Silvae filia nobilis,

Iactes et genus et nomen inutile:
 Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. Tu, nisi ventis 15
 Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
 Nunc desiderium curaque non levis,
 Interfusa nitentes
 Vites aequora Cycladas. 20

XV.

Pastor cum traheret per freta navibus
 Idaeis Helenen perfidus hospitam;
 Ingrato celeres obruit otio
 Ventos, ut caneret fera

- 5 Nereus fata. 'Mala ducis avi domum,
 Quam multo repetet Graecia milite,
 Coniurata tuas rumpere nuptias
 Et regnum Priami vetus.
- Eheu, quantus equis, quantus adest viris
 10 Sudor! quanta moves funera Dardanae
 Genti! Iam galeam Pallas et aegida
 Currusque et rabiem parat.
- Nequiquam Veneris praesidio ferox
 Pectus caesariem, grataque feminis
 15 Inbelli cithara carmina divides;
 Nequiquam thalamo graves
- Hastas et calami spicula Cnosii
 Vitabis strepitumque et celerem sequi
 Aiacem: tamen, heu serus! adulteros
 20 Crines pulvere collines.
- Non Laertiaden, exitium tuae
 Genti, non Pylium Nestora respicis?
 Vrguent inpavidi te Salaminus
 Teucer, te Sthenelus, sciens
- 25 Pugnae, sive opus est imperitare equis,
 Non auriga piger. Merionen quoque
 Nosces. Ecce furit, te reperire atrox,
 Tydides melior patre,
- Quem tu, cervus uti vallis in altera
 30 Visum parte lupum graminis inmemor,
 Sublimi fugies mollis anhelitu,
 Non hoc pollicitus tuae.
- Iracunda diem proferet Ilio
 Matronisque Phrygum classis Achillei;
 35 Post certas hiemes uret Achaicus
 Ignis Pergameas domos'.

XVI.

O matre pulchra filia pulchrior,
 Quem criminosis cumque voles modum
 Pones iambis, sive flamma
 Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Liber aequae, non acuta
 Si geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae, quas neque Noricus
 Deterret ensis nec mare naufragum
 Nec saevus ignis nec tremendo
 Iuppiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
 Limo coactus particulam undique
 Desectam et insani leonis
 Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
 Stravere et altis urbibus ultimae
 Stetere causae, cur perirent
 Funditus inprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.
 Conpesce mentem: me quoque pectoris
 Temptavit in dulci iuventa
 Fervor et in celeres iambos

Misit furentem; nunc ego mitibus
 Mutare quaero tristia, dum mihi
 Fias recantatis amica
 Opprobriis animumque reddas.

XVII.

Velox amoenum saepe Lucretilem
 Mutat Lycaeo Faunus et igneam
 Defendit aestatem capellis
 Vsque meis pluviosque ventos.

5 Inpune tutum per nemus arbutos
 Quaerunt latentes et thyma deviae
 Olentis uxores mariti,
 Nec virides metuunt colubras

10 Nec martiales Haediliae lupos,
 Vt cumque dulci, Tyndari, fistula
 Valles et Vsticae cubantis
 Levia personuere saxa.

Di me tuentur, dis pietas mea
 Et Musa cordist. Hic tibi copia
 15 Manabit ad plenum benigno
 Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle Caniculae
 Vitabis aestus, et fide Teia
 Dices laborantes in uno
 20 Penelopen vitreamque Circen;

Hic innocentis pocula Lesbii
 Duces sub umbra, nec Semeleius
 Cum Marte confundet Thyoneus
 Proelia, nec metues protervum

25 Suspecta Cyrum, ne male dispari
 Incontinentes iniciat manus
 Et scindat haerentem coronam
 Crinibus inmeritamque vestem.

XVIII.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
 Circa mite solum Tiburis et moenia Catili;
 Siccis omnia nam dura deus proposuit neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? 5
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
 Ac nequis modici transiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
 Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
 Invitum quatiam nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
 Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui,
 Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem, 15
 Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

XVIII.

Mater saeva Cupidinum
 Thebanaeque iubet me Semeles puer
 Et lasciva Licentia
 Finitis animum reddere amoribus.

Vrit me Glycerae nitor, 5
 Splendentis Pario marmore purius;
 Vrit grata protervitas
 Et voltus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit, nec patitur Scythas 10
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere, nec quae nihil attinent.

- Hic vivum mihi caespitem, hic
 Verbenas, pueri, ponite turaque
 15 Bimi cum patera meri:
 Mactata veniet lenior hostia.
-

XX.

- Vile potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 Conditum levi, datus in theatro
 Cum tibi plausus,
 5 Clare Maecenas eques, ut paterni
 Fluminis ripae simul et iocosa
 Redderet laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Caecubum et prelo domitam Caleno
 10 Tum bibes uvam: mea nec Falernae
 Temperant vites neque Formiani
 Pocula colles.
-

XXI.

- Dianam tenerae dicite virgines,
 Intonsum, pueri, dicite Cynthium
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Iovi.
 5 Vos laetam fluviis et nemorum coma,
 Quaecumque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi
 Silvis aut viridis Cragi;
 Vos Tempe totidem tollite laudibus
 10 Natalemque, mares, Delon Apollinis,
 Insignemque pharetra
 Fraternaque umerum lyra.

Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
 Pestemque a populo et principe Caesare in
 Persas atque Britannos 15
 Vestra motus aget prece.

 XXII.

Integer vitae scelerisque purus
 Non eget Mauris iaculis neque arcu
 Nec venenatis gravida sagittis,
 Fusce, pharetra,

Sive per Syrtes iter aëstuosas, 5
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum vel quae loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
 Dum meam canto Lalagen et ultra 10
 Terminum curis vagor expeditis,
 Fugit inermem,

Quale portentum neque militaris
 Daunias latis alit aesculetis,
 Nec Iubae tellus generat, leonum 15
 Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
 Arbor aestiva recreatur aura,
 Quod latus mundi nebulae malusque
 Iuppiter urguet; 20

Pone sub curru nimium propinqui
 Solis in terra domibus negata:
 Dulce ridentem Lalagen amabo,
 Dulce loquentem.

XXIII.

Vitas hinuleo me similis, Chloe,
 Quaerenti pavidam montibus aviis
 Matrem non sine vano
 Aurarum et siluae metu.

5 Nam seu mobilibus veris inhorruit
 Adventus foliis, seu virides rubum
 Dimovere lacertae,
 Et corde et genibus tremit.

10 Atqui non ego te tigris ut aspera
 Gaetulusve leo frangere persequor:
 Tandem desine matrem
 Tempestiva sequi viro.

XXIII.

Quis desiderio sit pudor aut modus
 Tam cari capitis? Praecipe lugubres
 Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
 Vocem cum cithara dedit.

5 Ergo Quintilium perpetuus sopor
 Vrguet? Cui Pudor et Iustitiae soror,
 Incorrupta Fides, nudaque Veritas
 Quando ullum inveniet parem?

10 Multis ille bonis flebilis occidit,
 Nulli flebilior, quam tibi, Vergili.
 Tu frustra pius heu non ita creditum
 Poscis Quintilium deos.

15 Quid si Threicio blandius Orpheo
 Auditam moderere arboribus fidem?
 Num vanae redeat sanguis imagini,
 Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
 Nigro compulerit Mercurius gregi?
 Durum: sed levius fit patientia,
 Quidquid corrigerest nefas. 20

 XXV.

Parcius iunctas quatiunt fenestras
 Iactibus crebris iuvenes protervi,
 Nec tibi somnos adimunt, amatque
 Ianua limen,

Quae prius multum facilis movebat 5
 Cardines. Audis minus et minus iam:
 'Me tuo longas pereunte noctes,
 Lydia, dormis?'

Invicem moechos anus arrogantes
 Flebis in solo levis angiportu, 10
 Thracio bacchante magis sub inter-
 lunia vento,

Cum tibi flagrans amor et libido,
 Quae solet matres furiare equorum,
 Saeviet circa iecur ulcerosum, 15
 Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti
 Gaudeat pulla magis atque myrto,
 Aridas frondes hiemis sodali
 Dedicet Euro. 20

 XXVI.

Musis amicus tristitiam et metus
 Tradam protervis in mare Creticum
 Portare ventis, quis sub Arcto
 Rex gelidae metuatur orae,

- 5 Quod Tiridaten terreat, unice
 Securus. O quae fontibus integris
 Gaudes, apricos necte flores,
 Necte, meo Lamiae coronam,
 Pimplei dulcis. Nil sine te mei
 10 Prosunt honores: hunc fidibus novis,
 Hunc Lesbio sacrare plectro
 Teque tuasque decet sorores.

 XXVII.

- Natis in usum laetitiae scyphis
 Pugnare Thracumst: tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 5 Sanguineis prohibete rixis.
 Vino et lucernis Medus acinaces
 Inmane quantum discrepat: inpium
 Lenite clamorem, sodales,
 Et cubito remanete presso.
 Vultis severi me quoque sumere
 10 Partem Falerni? Dicat Opuntiae
 Frater Megillae, quo beatus
 Volnere, qua pereat sagitta.
 Cessat voluntas? Non alia bibam
 Mercede. Quae te cumque domat Venus,
 15 Non erubescendis adurit
 Ignibus ingenuoque semper
 Amore peccas. Quidquid habes, age,
 Depone tutis auribus. A miser,
 Quanta laboras in Charybdi,
 20 Digne puer meliore flamma!
 Quae saga, quis te solvere Thessalis
 Magus venenis, quis poterit deus?
 Vix inligatum te triformi
 Pegasus expediet Chimaera.
-

XXVIII.

- Te maris et terrae numeroque carentis arenae
 Mensorem cohibent, Archyta,
 Pulveris exigui prope litus parva Matinum
 Munera, nec quicquam tibi prodest
- Aerias temptasse domos animoque rotundum 5
 Percurrisse polum morituro.
 Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras
- Et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
 Tartara Panthoiden iterum Orco 10
 Demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
 Tempora testatus nihil ultra
- Nervos atque cutem morti concesserat atrae,
 Iudice te non sordidus auctor
 Naturae verique. Sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via leti.
- Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
 Exitiost avidum mare nautis;
 Mixta senum ac iuvenum densentur funera, nullum
 Saeva caput Proserpina fugit: 20
- Me quoque devexi ravidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
 Ossibus et capiti inhumato
- Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
 Fluctibus Hesperii, Venusinae
 Plectantur silvae te sospite, multaque merces,
 Vnde potest, tibi defluat aequo
- Ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Neglegis inmeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere? Fors et
 Debita iura vicesque superbae

- Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
 Teque piacula nulla resolvent.
- 35 Quamquam festinas, non est mora longa; licebit
 Iniecto ter pulvere curras.

 XXVIII.

- Icci, beatis nunc Arabum invides
 Gazis et acrem militiam paras
 Non ante devictis Sabaeae
 Regibus, horribilique Medo
- 5 Nectis catenas. Quae tibi virginum
 Sponso necato barbara serviet?
 Puer quis ex aula capillis
 Ad cyathum statuetur unctis,
- Doctus sagittas tendere Sericas
 10 Arcu paterno? Quis neget arduis
 Pronos relabi posse rivos
 Montibus et Tiberim reverti,
- Cum tu coemptos undique nobilis
 Libros Panaeti Socraticam et domum
- 15 Mutare loricis Hiberis,
 Pollicitus meliora, tendis?

 XXX.

- O Venus, regina Cnidi Paphique,
 Sperne dilectam Cypron et vocantis
 Ture te multo Glycerae decoram
 Transfer in aedem.
- 5 Fervidus tecum puer et solutis
 Gratiae zonis properentque Nymphae
 Et parum comis sine te Iuventas
 Mercuriusque.
-

XXXI.

- Quid dedicatum poscit Apollinem
 Vates? Quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem? Non opimae
 Sardiniae segetes feraces,
 Non aestuosae † grata Calabriae 5
 Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
 Non rura, quae Liris quieta
 Mordet aqua taciturnus amnis.
- Premant Calenam falce quibus dedit
 Fortuna vitem, dives et aureis 10
 Mercator exsiccet culullis
 Vina Syra reparata merce,
- Dis carus ipsis, quippe ter et quater
 Anno revisens aequor Atlanticum
 Inpune. Me pascunt olivae, 15
 Me cichorea levesque malvae.
- Frui paratis et valido mihi,
 Latoe, dones ac precor integra
 Cum mente nec turpem senectam
 Degere nec cithara carentem. 20

XXXII.

- Poscimus. Siquid vacui sub umbra
 Lusimus tecum, quod et hunc in annum
 Vivat et plures, age dic Latinum,
 Barbite, carmen,
- Lesbio primum modulate civi, 5
 Qui ferox bello tamen inter arma,
 Sive iactatam religarat udo
 Litore navim,

10 Liberum et Musas Veneremque et illi
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

15 O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Iovis, o laborum
Dulce lenimen medicumque, salve
Rite vocanti!

XXXIII.

Albi, ne doleas plus nimio memor
Inmitis Glycerae neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

5 Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed prius Apulis
Iungentur capreae lupis,

10 Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet in pares
Formas atque animos sub iuga aeneae
Saevo mittere cum ioco.

15 Ipsum me, melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros sinus.

XXXIII.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare atque iterare cursus

Cogor relictos: namque Diespiter,
 Igni corusco nubila dividens 5

Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos volucremque currum;

Quo bruta tellus et vaga flumina,
 Quo Styx et invisi horrida Taenari 10

Sedes Atlanteusque finis
 Concutitur. Valet ima summis

Mutare et insignem attenuat deus,
 Obscura promens; hinc apicem rapax

Fortuna cum stridore acuto 15
 Sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV.

O diva, gratum quae regis Antium,
 Praesens vel imo tollere de gradu

Mortale corpus vel superbos
 Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece 5

Ruris colonus, te dominam aequoris,
 Quicumque Bithyna lacescit

Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae,
 Vrbesque gentesque et Latium ferox, 10

Regumque matres barbarorum et
 Purpurei metuunt tyranni,

Iniurioso ne pede proruas
 Stantem columnam, neu populus frequens

Ad arma, cessantes ad arma 15
 Concitet imperiumque frangat.

Te semper antit serva Necessitas,

Clavos trabales et cuneos manu

Gestans ahenam, nec severus

Vncus abest liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
 Velata † panno, nec comitem abnegat,
 Vt cumque mutata potentes
 Vestē domos inimica linquis.

25 At volgus infidum et meretrix retro
 Periura cedit, diffugiunt cadis
 Cum faece siccatis amici,
 Ferre iugum pariter dolosi.

Serves iturum Caesarem in ultimos
 30 Orbis Britannos, et iuvenum recens
 Examen Eois timendum
 Partibus Oceanoque rubro.

Eheu cicatricum et sceleris pudet
 Fratrumque. Quid nos dura refugimus
 35 Aetas? quid intactum nefasti
 Liquimus? unde manum iuventus

Metu deorum continuit? quibus
 Pepercit aris? O utinam nova
 Incude diffingas retusum in
 40 Massagetas Arabasque ferrum!

 XXXVI.

Et ture et fidibus iuvat
 Placare et vituli sanguine debito
 Custodes Numidae deos,
 Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
 5 Caris multa sodalibus,
 Nulli plura tamen dividit oscula
 Quam dulci Lamiae, memor
 Actae non alio rege puertiae
 Mutataeque simul togae.
 10 Cressa ne careat pulchra dies nota,
 Neu promptae modus amphorae,
 Neu morem in Salium sit requies pedum,

Neu multi Damalis meri	
Bassum threicia vincat amystide,	
Neu desint epulis rosae	15
Neu vivax apium neu breve lilium.	
Omnes in Damalin putres	
Deponent oculos, nec Damalis novo	
Divelletur adultero,	20
Lascivis hederis ambitiosior.	

XXXVII.

Nunc est bibendum, nunc pede libero	
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus	
Ornare pulvinar deorum	
Tempus erat dapibus, sodales.	
Anthac nefas depromere Caecubum	5
Cellis avitis, dum Capitolio	
Regina dementes ruinas	
Funus et imperio parabat	
Contaminato cum grege turpium	
Morbo virorum, quidlibet inpotens	10
Sperare fortunaque dulci	
Ebria. Sed minuit furorem	
Vix una sospes navis ab ignibus,	
Mentemque lymphatam Mareotico	
Redegit in veros timores	15
Caesar, ab Italia volantem	
Remis adurguens, accipiter velut	
Molles columbas aut leporem citus	
Venator in campis nivalis	
Haemoniae, daret ut catenis	20
Fatale monstrum. Quae generosius	
Perire quaerens nec muliebriter	
Expavit ensem nec latentes	
Classe cita †reparavit oras.	

- 25 Ausa et iacentem visere regiam
 Vultu sereno, fortis et asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
- 30 Deliberata morte ferocior;
 Saevis Liburnis scilicet invidens
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.
-

XXXVIII.

- Persicos odi, puer, adparatus,
 Displicent nexae philyra coronae;
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur.
- 5 Simplici myrto nihil adlabores
 Sedulus curo: neque te ministrum
 Dedecet myrtus neque me sub arta
 Vite bibentem.
-

C A R M I N V M

LIBER SECVNDVS.

L

Motum ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
Ludumque Fortunae gravesque
Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus, 5
Periculosae plenum opus aleae,
Tractas et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paullum severae Musa tragoediae
Desit theatri: mox ubi publicas 10
Res ordinariis, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne maestis praesidium reis
Et consulenti, Polio, Curiae,
Cui laurus aeternos honores 15
Delmatico peperit triumpho.

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, iam litui strepunt,
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque voltus. 20

Audire magnos iam videor duces,
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta
Praeter atrocem animum Catonis.

- 25 Iuno et deorum quisquis amicioꝝ
Afris inulta cesserat inpotens
Tellure, victoꝝ nepotes
Rettulit inferias Iugurthae.
- 30 Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia proelia
Testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?
- 35 Qui gurges aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?
- Sed ne relictis, Musa procax, iocis
Caeae retractes munera neniae,
Mecum Dionaeo sub antro
- 40 Quaeꝝ modos levioꝝ plectro.

II.

- Nullus argento color est avaris
Abdito terris, inimice laninae
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
- 5 Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pinna metuente solvi
Fama superstes.
- 10 Latius regnes avidum domando
Spirituꝝ, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
Serviat uni.
- 15 Crescit indulgens sibi dirus hydrops
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phrahaten
 Dissidens plebi numero beatorum
 Eximit virtus populumque falsis
 Dedocet uti 20

Vocibus, regnum et diadema tutum
 Deferens uni propriamque laurum,
 Quisquis ingentes oculo inretorto
 Spectat acervos.

 III.

Aequam memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam
 Laetitia, moriture Delli,

Seu maestus omni tempore vixeris, 5
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis
 Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
 Umbram hospitem consociare amant 10
 Ramis? Quid obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium breves
 Flores amoenae ferre iube rosae,
 Dum res et aetas et sororum 15
 Fila trium patiuntur atra.

Cedes coemptis saltibus et domo
 Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
 Cedes, et exstructis in altum
 Divitiis potietur heres. 20

Divesne, prisco natus ab Inacho
 Nil interest an pauper et infima
 De gente sub divo moreris,
 Victima nil miserantis Orci.

- 25 Omnes eodem cogimur, omnium
 Versatur urna serius ocius
 Sors exitura et nos in aeternum
 Exsilium inpositura cumbae.
-

III.

- Ne sit ancillae tibi amor pudori,
 Xanthia Phocœu. Prius insolentem
 Serva Briseis niveo colore
 Movit Achillem;
- 5 Movit Aiacem Telamone natum
 Forma captivæ dominum Tecmessæ:
 Arsit Atrides medio in triumpho
 Virgine rapta,
- 10 Barbaræ postquam cecidere turmæ
 Thessalo victore et adeptus Hector
 Tradidit fessis leviora tolli
 Pergama Graïs.
- 15 Nescias an te generum beati
 Phyllidis flavæ decorent parentes:
 Regium certe genus, et penates
 Maeret iniquos.
- 20 Crede non illam tibi de scelesta
 Plebe dilectam neque sic fidelem,
 Sic lucro aversam potuisse nasci
 Matre pudenda.
- Bracchia et voltum teretesque suras
 Integer laudo; fuge suspicari,
 Cuius octavum trepidavit aetas
 Claudere lustrum.
-

V.

Nondum subacta ferre iugum valet
 Cervice, nondum munia conparis
 Aequare nec tauri ruentis
 In venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae 5
 Campos iuvencae, nunc fluviis gravem
 Solantis aestum, nunc in udo
 Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
 Inmitis uvae: iam tibi lividos 10
 Distinguet autumnus racemos
 Purpureo varius colore.

Iam te sequetur: currit enim ferox
 Aetas et illi, quos tibi demserit,
 Adponet annos; iam proterva 15
 Fronte petet Lalage maritum,

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
 Non Chloris, albo sic umero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari Cnidiusve Gyges, 20

Quem si puellarum insereres choro,
 Mire sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum solutis
 Crinibus ambiguoque voltu.

VI.

Septimi, Gades aditure mecum et
 Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
 Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
 Aestuat unda,

- 5 Tibur Argeo positum colono
 Sit meae sedes utinam senectae,
 Sit modus lasso maris et viarum
 Militiaeque.
- 10 Vnde si Parcae prohibent iniquae,
 Dulce pellitis ovibus Galaesi
 Flumen et regnata petam Laconi
 Rura Phalantho.
- 15 Ille terrarum mihi praeter omnes
 Angulus ridet, ubi non Hymetto
 Mella decedunt viridique certat
 Baca Venafro;
- 20 Ver ubi longum tepidasque praebet
 Iuppiter brumas, et amictus Aulon
 Fertili Baccho minimum Falernis
 Invidet uvis.
- Ille te mecum locus et beatae
 Postulant arces; ibi tu calentem
 Debita sparges lacrima favillam
 Vatis amici.

 VII.

- O saepe mecum tempus in ultimum
 Deducte Bruto militiae duce,
 Quis te redonavit Quiritem
 Dis patriis Italoque caelo,
- 5 Pompei, meorum prime sodalium,
 Cum quo morantem saepe diem mero
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos?
- 10 Tecum Philippos et celerem fugam
 Sensi relicta non bene parmula,
 Cum fracta virtus et minaces
 Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aere;
 Te rursus in bellum resorbens 15
 Vnda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Iovi dapem,
 Longaque fessum militia latus
 Depone sub lauru mea nec
 Parce cadis tibi destinatis. 20

Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple, funde capacibus
 Vnguenta de conchis. Quis udo
 Deproperare apio coronas
 Curatve myrto? Quem Venus arbitrum 25
 Dicit bibendi? Non ego sanius
 Bacchabor Edonis: recepto
 Dulce mihi furerest amico.

 VIII.

Vlla si iuris tibi peierati
 Poena, † Barine, nocuisset umquam,
 Dente si nigro fieres vel uno
 Turpior ungui,
 Crederem. Sed tu simul obligasti 5
 Perfidum votis caput, enitescis
 Pulchrior multo iuvenumque prodis
 Publica cura.
 Expedit matris cineres opertos
 Fallere et toto taciturna noctis 10
 Signa cum caelo gelidaque divos
 Morte carentes.
 Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
 Simples Nymphae ferus et Cupido,
 Semper ardentes acuens sagittas 15
 Cote cruenta.

Adde quod pubes tibi crescit omnis,
 Servitus crescit nova, nec priores
 Inpiae tectum dominae relinquunt,
 20 Saepe minati.

Te suis matres metuunt iuencis,
 Te senes parci miseraeque, nuper
 Virgines, nuptae, tua ne retardet
 Aura maritos.

VIII.

Non semper imbres nubibus hispidos
 Manant in agros aut mare Caspium
 Vexant inaequales procellae
 Vsque, nec Armeniis in oris,
 5 Amice Valgi, stat glacies iners
 Menses per omnes, aut aquilonibus
 Querqueta Gargani laborant
 Et foliis viduantur orni:

Tu semper urgues flebilibus modis
 10 Mysten ademptum, nec tibi Vespero
 Surgente decedunt Amores
 Nec rapidum fugiente solem.

At non ter aevo functus amabilem
 Ploravit omnes Antilochum senex
 15 Annos, nec inpubem parentes
 Troilon aut Phrygiae sorores

Flevere semper. Desine mollium
 Tandem querellarum, et potius nova
 Cantemus Augusti tropaea
 20 Caesaris et rigidum Niphaten,

Medumque flumen gentibus additum
 Victis minores volvere vertices,
 Intraque praescriptum Gelonos
 Exiguus equitare campis.

X.

Rectius vives, Licini, neque altum
 Semper urguendo neque, dum procellas
 Cautus horrescis, nimium premendo
 Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem 5
 Diligit, tutus caret obsoleti
 Sordibus tecti, caret invidenda
 Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens 10
 Pinus et celsae graviore casu
 Decidunt turres feriuntque summos
 Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene praeparatum
 Pectus. Informes hiemes reducit 15
 Iuppiter, idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim
 Sic erit: quondam cithara tacentem
 Suscitatur Musam neque semper arcum
 Tendit Apollo. 20

Rebus angustis animosus atque
 Fortis adpare; sapienter idem
 Contrahes vento nimium secundo
 Turgida vela.

XI.

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Hadria

Divisus obiecto, remittas
Quaerere, nec trepides in usum

5 Poscentis aevi pauca: fugit retro
Levis iuventas et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.

10 Non semper idem floribus est honor
Vernis, neque uno luna rubens nitet
Vultu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano vel hac
Pinu iacentes sic temere et rosa
15 Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyrioque nardo

Potamus uncti? Dissipat Euhius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
20 Pocula praetereunte lympa?

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptam Lacaenae
More comam religata nodo!

XII.

Nolis longa ferae bella Numantiae
Nec dirum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,

Nec saevos Lapithas et nimium mero 5
 Hylaeum domitosque Herculea manu
 Telluris iuvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus
 Dices historiis proelia Caesaris, 10
 Maecenas, melius ductaque per vias
 Regum colla minacium.

Me dulces dominae Musa Licymniae
 Cantus, me voluit dicere lucidum
 Fulgentes oculos et bene mutuis 15
 Fidum pectus amoribus;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris
 Nec certare ioco nec dare bracchia
 Ludentem nitidis virginibus sacro
 Dianae celebris die. 20

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
 Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
 Permutare velis crine Licymniae
 Plenas aut Arabum domos,

Dum flagrantia detorquet ad oscula 25
 Cervicem, aut facili saevitia negat,
 Quae poscente magis gaudeat eripi,
 Interdum rapere occupat.

XIII.

Ille et nefasto te posuit die,
 Quicumque primum, et sacrilega manu
 Produxit, arbos, in nepotum
 Perniciem opprobriumque pagi;

Illum et parentis crediderim sui 5
 Fregisse cervicem et penetralia
 Sparsisse nocturno cruore
 Hospitis; ille venena Colcha

Et quidquid usquam concipitur nefas
 10 Tractavit, agro qui statuit meo
 Te triste lignum, te caducum
 In domini caput inmerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis
 Cautumst in horas: navita Bosphorum
 15 Thynus perhorrescit neque ultra
 Caeca timetve aliunde fata,

Miles sagittas et celerem fugam
 Parthi, catenas Parthus et Italum
 Robur; sed improvisa leti
 20 Vis rapuit rapietque gentes.

Quam paene furvae regna Proserpinae
 Et iudicantem vidimus Aeacum
 Sedesque discretas piorum et
 Aeoliis fidibus querentem

25 Sappho puellis de popularibus
 Et te sonantem plenius aureo,
 Alcaeae, plectro dura navis,
 Dura fugae mala, dura belli.

Vtrumque sacro digna silentio
 30 Mirantur umbrae dicere; sed magis
 Pugnas et exactos tyrannos
 Densum umeris bibit aure volgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras belua centiceps
 35 Aures, et intorti capillis
 Eumenidum recreantur angues?

Quin et Prometheus et Pelopis parens
 Dulci laborem decipitur sono,
 Nec curat Orion leones
 40 Aut timidos agitare lyncas.

XIII.

- Eheu fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni, nec pietas moram
 Rugis et instanti senectae
 Adferet indomitaque morti;
- Non, si trecenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places inlacrimabilem
 Plutona tauris, qui ter amplum
 Geryonen Tityonque tristi
- Conpescit unda, scilicet omnibus,
 Quicumque terrae munere vescimur, 10
 Enaviganda, sive reges
 Sive inopes erimus coloni.
- Frustra cruento Marte carebimus
 Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
 Frustra per autumnos nocentem 15
 Corporibus metuemus austrum:
- Visendus ater, flumine languido
 Cocytos errans et Danaï genus
 Infame damnatusque longi
 Sisyphus Aeolides laboris. 20
- Linquenda tellus et domus et placens
 Vxor, neque harum, quas colis, arborum
 Te praeter invisas cupressos
 Villa brevem dominum sequetur.
- Absumet heres Caecuba dignior 25
 Servata centum clavibus et mero
 Tinguet pavimentum superbo,
 Pontificum potiore cenis.
-

XV.

Iam pauca aratro iugera regiae
 Moles relinquent, undique latius
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu, platanusque caelebs

5 Evincet ulmos; tum violaria et
 Myrtus et omnis copia narium
 Spargent olivetis odorem,
 Fertilibus domino priori;

10 Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus. Non ita Romuli
 Praescriptum et intonsi Catonis
 Auspiciis veterumque norma.

15 Privatus illis census erat brevis,
 Commune magnum: nulla decempedis
 Metata privatis opacam
 Porticus excipiebat Arcton,

Nec fortuitum spernere caespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumptu iubentes et deorum
 20 Templam novo decorare saxo.

XVI.

Otium divos rogat in patenti
 Prensus Aegaeo, simul atra nubes
 Condidit lunam neque certa fulgent
 Sidera nautis;

5 Otium bello furiosa Thrace,
 Otium Medi pharetra decori,
 Grophe, non gemmis neque purpura ve-
 nale nec auro.

Non enim gazae neque consularis
 Submovet lictor miseros tumultus 10
 Mentis et curas laqueata circum
 Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensa tenui salinum
 Nec leves somnos timor aut cupido 15
 Sordidus aufert.

Quid brevi fortes iaculamur aevo
 Multa? Quid terras alio calentes
 Sole mutamus? Patriae quis exsul
 Se quoque fugit? 20

Scandit aeratas vitiosa naves
 Cura nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis et agente nimbos
 Ocior Euro.

Laetus in praesens animus quod ultrast 25
 Oderit curare et amara lento
 Temperet risu; nihil est ab omni
 Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
 Longa Tithonum minuit senectus, 30
 Et mihi forsán, tibi quod negarit,
 Porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
 Mugiant vaccae, tibi tollit hinnitum
 Apta quadrigis equa, te bis Afro 35
 Murice tinctae

Vestiunt lanae; mihi parva rura et
 Spiritum Graiae tenuem Camenae
 Parca non mendax dedit et malignum
 Spernere volgus.

XVII.

Cur me querellis exanimas tuis?
 Nec dis amicumst nec mihi te prius
 Obire, Maecenas, mearum
 Grande decus columenque rerum.

5 A, te meae si partem animae rapit
 Maturior vis, quid moror altera,
 Nec carus aequae nec superstes
 Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
 10 Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
 Vtcunque praecedes, supremum
 Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae
 Nec, si resurgat, centimanus Gyas
 15 Divellet unquam: sic potenti
 Iustitiae placitumque Parcis.

Seu Libra seu me Scorpios adspicit
 Formidolosus pars violentior
 Natalis horae seu tyrannus
 20 Hesperiae Capricornus undae,

Vtrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. Te Iovis in pio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit voluerisque Fati

25 Tardavit alas, cui populus frequens
 Laetum theatri ter crepuit sonum;
 Me truncus inlapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
 30 Custos virorum. Reddere victimas
 Aedemque votivam memento;
 Nos humilem feriemus agnam.

XVIII.

Non ebur neque aureum Mea renidet in domo lacunar, Non trabes Hymettiae Premunt columnas ultima recisas	
Africa, neque Attali Ignotus heres regiam occupavi, Nec Laonicas mihi Trahunt honestae purpuras clientae.	5
At fides et ingeni Benigna venast, pauperemque dives Me petit: nihil supra Deos lacesso nec potentem amicum	10
Largiora flagito, Satis beatus unicus Sabinis. Truditur dies die, Novaeque pergunt interire lunae.	15
Tu secanda marmora Locas sub ipsum funus et sepulcri Inmemor struis domos, Marisque Bais obstrepentis urgues	20
Submovere litora, Parum locuples continente ripa. Quid quod usque proximos Revellis agri terminos et ultra	
Limites clientium Salis avarus? Pellitur paternos In sinu ferens deos Et uxor et vir sordidosque natos.	25
Nulla certior tamen Rapacis orci fine destinata Aula divitem manet Erum. Quid ultra tendis? Aequa tellus	30

Pauperi recluditur
 Regumque pueris, nec satelles orci
 35 Callidum Promethea
 Revexit auro captus. Hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 Genus coerces, hic levare functum
 Pauperem laboribus
 Vocatus atque non vocatus audit.

 XVIII.

Bacchum in remotis carmina rupibus
 Vidi docentem, credite posteri,
 Nymphasque discentes et aures
 Capripedum Satyrorum acutas.
 5 Euhoe, recenti mens trepidat metu,
 Plenoque Bacchi pectore turbidum
 Laetatur. Euhoe, parce Liber,
 Parce, gravi metuende thyrsos.

Fas pervicaces est mihi Thyiadas
 10 Vinique fontem lactis et uberes
 Cantare rivos atque truncis
 Lapsa cavis iterare mella;

Fas et beatae coniugis additum
 Stellis honorem tectaque Penthei
 15 Disiecta non leni ruina
 Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
 Tu separatis uvidus in iugis
 Nodo coerces viperino
 20 Bistonidum sine fraude crines.

Tu, cum parentis regna per arduum
 Cohors Gigantum scanderet inopia,
 Rhoetum retorsisti leonis
 Vnguibus horribilique mala;

Quamquam choreis aptior et iocis 25
 Ludoque dictus non sat idoneus
 Pugnae ferebaris; sed idem
 Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens 30
 Caudam, et recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura.

 XX.

Non usitata nec tenui ferar
 Pinna biformis per liquidum aethera
 Vates, neque in terris morabor
 Longius invidiaque maior

Vrbes relinquam. Non ego, pauperum 5
 Sanguis parentum, non ego, † quem vocas,
 Dilecte Maecenas, obibo
 Nec Stygia cohibebor unda.

[Iam iam residunt cruribus asperae
 Pelles et album mutor in alitem 10
 Superne, nascunturque leves
 Per digitos umerosque plumae.]

Iam Daedaleo tutior Icaro
 Visam gementis litora Bosphori
 Syrtesque Gaetulas canorus 15
 Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus et, qui dissimulat metum
 Marsae cohortis, Dacus et ultimi
 Noscent Geloni, me peritus
 Discet Hiber Rhodanique poter. 20

Absint inani funere neniae
 Luctusque turpes et querimoniae;
 Conpesce clamorem ac sepulcri
 Mitte supervacuos honores.

C A R M I N V M

LIBER TERTIVS.

I.

Odi profanum volgus et arceo.
Favete linguis; carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.

5 Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperiumst Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

10 Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior
Descendat in campum petitor,
Moribus hic meliorque fama

15 Contendat, illi turba clientium
Sit maior: aequa lege Necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.

20 Destructus ensis cui super inopia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non avium citharaeque cantus

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit umbrosamque ripam,
Non zephyris agitata tempe.

Desiderantem, quod satis est, neque Tumultuosum sollicitat mare, Nec saevus Arcturi cadentis Impetus aut orientis Haedi,	25
Non verberatae grandine vineae Fundusque mendax, arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera, nunc hiemes iniquas.	30
Contracta pisces aequora sentiunt Lactis in altum molibus: huc frequens Caementa demittit redemptor Cum famulis dominusque terrae	35
Fastidiosus. Sed Timor et Minae Scandunt eodem, quo dominus, neque Decedit aerata triremi et Post equitem sedet atra Cura.	40
Quodsi dolentem nec Phrygius lapis Nec purpurarum sidere clarior Delenit usus nec Falerna Vitis Achaemeniumque costum:	
Cur invidendis postibus et novo Sublime ritu moliar atrium? Cur valle permutem Sabina Divitias operosiores?	45

II.

Angustam amice pauperiem pati Robustus acri militia puer Condiscat et Parthos feroces Vexet eques metuendus hasta,	
Vitamque sub divo et trepidis agat In rebus. Illum ex moenibus hosticis Matrona bellantis tyranni Prospiciens et adulta virgo	5

10 Suspiret: 'eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.'

15 Dulce et decorumst pro patria mori.
Mors et fugacem persequitur virum,
Nec parcit inbellis iuventae
Poplitibus timidoque tergo.

20 Virtus, repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis aurae.

Virtus, recludens inmeritis mori
Caelum, negata temptat iter via,
Coetusque volgares et udam
Spernit humum fugiente pinna.

25 Est et fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Volgarit arcanae, sub isdem
Sit trabibus fragilemve mecum

30 Solvat phaselon; saepe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum,
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

III.

Iustum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava iubentium,
Non voltus instantis tyranni
Mente quatit solida, neque Auster,
5 Dux inquieti turbidus Hadriae,
Nec fulminantis magna manus Iovis;
Si fractus inlabatur orbis,
Inpavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
 Enisus arces attigit igneas, 10
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibet ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
 Vexere tigres, indocili iugum 15
 Collo trahentes; hac Quirinus
 Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus
 Iunone divis: 'Ilion, Ilion
 Fatalis incestusque iudex 20
 Et mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo destituit deos
 Mercede pacta Laomedon, mihi
 Castaeque damnatam Minervae
 Cum populo et duce fraudulentato.

Iam nec Lacaenae splendet adulterae 25
 Famosus hospes nec Priami domus
 Periura pugnaces Achivos
 Hectoreis opibus refringit,

Nostrisque ductum seditionibus
 Bellum resedit. Protinus et graves 30
 Iras et invisum nepotem,
 Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo; illum ego lucidas
 Inire sedes, ducere nectaris
 Sucus et adscribi quietis 35
 Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviat Ilion
 Romamque pontus, qualibet exsules
 In parte regnanto beati;
 Dum Priami Paridisque busto 40

Insultet armentum et catulos ferae
 Celent inultae, stet Capitolium
 Fulgens triumphatisque possit
 Roma ferox dare iura Medis.

45 Horrenda late nomen in ultimas
 Extendat oras, quâ medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Qua tumidus rigat arva Nilus,

50 Aurum inrepertum et sic melius situm,
 Cum terra celat, spernere fortior
 Quam cogere humanos in usus
 Omne sacrum rapiente dextra.

55 Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens,
 Qua parte debacchantur ignes,
 Qua nebulae pluuique rores.

Sed bellicosus fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne nimium pii
 Rebusque fidentes avitae
 60 Tecta velint reparare Troiae.

Troiae renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Coniuge me Iovis et sorore.

65 Ter si resurgat murus aeneus
 Auctore Phoebo, ter pereat meis
 Excisus Argivis, ter uxor
 Capta virum puerosque ploret.^s

70 Non hoc iocosae conveniet lyrae:
 Quo, Musa, tendis? Desine pervicax
 Referre sermones deorum et
 Magna modis tenuare parvis.

III.

Descende caelo et dic age tibia
 Regina longum Calliope melos,
 Seu voce nunc mavis acuta,
 Seu fidibus citharaque Phoebi.

Auditis, an me ludit amabilis
 Insania? Audire et videor pios
 Errare per lucos, amoenae
 Quos et aquae subeunt et aerae. 5

Me fabulosae Volture in Apulo
 Altricis extra limen † Apuliae
 Ludo fatigatumque somno
 Fronde nova puerum palumbes 10

Texere, mirum quod foret omnibus,
 Quicumque celsae nidum Acherontiae
 Saltusque Bantinos et arvum
 Pingue tenent humilis Forenti, 15

Vt tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem et ursis, ut premerer sacra
 Lauroque conlataque myrto,
 Non sine dis animosus infans. 20

Vester, Camenae, vester in arduos
 Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
 Praeneste seu Tibur supinum
 Seu liquidae placuere Baiae.

Vestris amicis fontibus et choris
 Non me Philippis versa acies retro,
 Devota non extinxit arbos,
 Nec Sicula Palinurus unda. 25

Vt cumque mecum vos eritis, libens
 Insanientem navita Bosphorum
 Temptabo et urentes arenas
 Litoris Assyrii viator; 30

Visam Britannos hospitibus feros
 Et laetum equino sanguine Concanum;
 35 Visam pharetratos Gelonos
 Et Scythicum inviolatus annem.

Vos Caesarem altum, militia simul
 Fessas cohortes abdidit oppidis,
 Finire quaerentem labores,
 40 Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis et dato
 Gaudetis, almae. Scimus, ut inpios
 Titanas inmanemque turmam
 Fulmine sustulerit caduco,

45 Qui terram inertem, qui mare temperat
 Ventosum et urbes regnaque tristia,
 Divosque mortalesque turbas
 Imperio regit unus aequo.

50 Magnum illa terrorem intulerat Iovi
 Fidens iuventus horrida bracchiis,
 Fratresque tendentes opaco
 Pelion inposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyryon statu,
 55 Quid Rhoetus evolsisque truncis
 Enceladus iaculator audax

Contra sonantem Palladis aegida
 Possent ruentes? Hinc avidus stetit
 Volcanus, hinc matrona Iuno et
 60 Numquam umeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliae lavit
 Crines solutos, qui Lyciae tenet
 Dumeta natalemque silvam,
 Delius et Patareus Apollo.

Vis consili expers mole ruit sua: 65
 Vim temperatam di quoque provehunt
 In maius; idem odere vires
 Omne nefas animo moventes.

[Testis mearum centimanus Gyas
 Sententiarum, notus et integrae 70
 Temptator Orion Dianae,
 Virginea domitus sagitta.]

Iniecta monstris Terra dolet suis
 Maeretque partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum; nec peredit 75
 Inpositam celer ignis Aetnam,

Incontinentis nec Tityi iecur
 Reliquit ales, nequitiae additus
 Custos; amatorem trecentae
 Pirithoum cohibent catenae. 80

V.

Caelo tonantem credidimus Iovem
 Regnare; praesens divus habebitur
 Augustus adiectis Britannis
 Imperio gravibusque Persis.

Milesne Crassi coniuge barbara 5
 Turpis maritus vixit et hostium,
 Pro curia inversique mores!
 Consenuit socerorum in armis

Sub rege Medo Marsus et Apulus,
 Anciliorum et nominis et togae 10
 Oblitus aeternaeque Vestae,
 Incolumi Iove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
 Dissidentis condicionibus
 Foedis et exemplo trahenti 15
 Perniciem veniens in aevum,

Si non perirent in miserabiles
 Captiva pubes. 'Signa ego Punicis
 Adfixa delubris et arma
 20 Militibus sine caede' dixit

'Derepta vidi; vidi ego civium
 Retorta tergo bracchia libero
 Portasque non clausas et arva
 Marte coli populata nostro.

25 Auro repensus scilicet acrior
 Miles redibit. Flagitio additis
 Damnum: neque amissos colores
 Lana refert medicata fuco,

Nec vera virtus, cum semel excidit,
 30 Curat reponi deterioribus.
 Si pugnat extricata densis
 Cervae plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus,
 Et marte Poenos proteret altero,
 35 Qui lora restrictis lacertis
 Sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret anxius,
 Pacem duello miscuit. O pudor!
 O magna Carthago, probrosis
 40 Altior Italiae ruinis!'

Fertur pudicae coniugis osculum
 Parvosque natos ut capitis minor
 Ab se removisse et virilem
 Torvus humi posuisse voltum,

45 Donec labantes consilio patres
 Firmaret auctor nunquam alias dato,
 Interque maerentes amicos
 Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat quae sibi barbarus
 Tortor pararet; non aliter tamen 50
 Dimovit obstantes propinquos
 Et populum reditus morantem,
 Quam si clientum longa negotia
 Diudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros 55
 Aut Lacedaemonium Tarentum.

 VI.

Delicta maiorum inmeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris
 Aedesque labentes deorum et
 Foeda nigro simulacra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas: 5
 Hinc omne principium, huc refer exitum:
 Di multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luctuosae.

Iam bis Monaeses et Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus 10
 Nostros et adiecisse praedam
 Torquibus exiguis renidet.

Paene occupatam seditionibus
 Delevit Urbem Dacus et Aethiops,
 Hic classe formidatus, ille 15
 Missilibus melior sagittis.

Fecunda culpae saecula nuptias
 Primum inquinavere et genus et domos:
 Hoc fonte derivata clades
 In patriam populumque fluxit. 20

Motus doceri gaudet Ionicos
 Acerba virgo et fingitur artibus
 Iam nunc et incestos amores
 De tenero meditatur ungui.

- 25 Mox iuniores quaerit adulteros
 Inter mariti vina, neque eligit
 Cui donet inpermissa raptim
 Gaudia luminibus remotis,
 Sed iussa coram non sine conscio
 30 Surgit marito, seu vocat institor
 Seu navis Hispanae magister,
 Dedecorum pretiosus emptor.
 Non his iuventus orta parentibus
 Infecit aequor sanguine Punico
 35 Pyrrhumque et ingentem cecidit
 Antiochum Hannibalemque dirum;
 Sed rusticorum mascula militum
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glaebas et severae
 40 Matris ad arbitrium recisos
 Portare fustes, sol ubi montium
 Mutaret umbras et iuga demeret
 Bobus fatigatis amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 45 Damnosa quid non inminuit dies?
 Aetas parentum, peior avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosiore.

 VII.

- Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii
 Thyna merce beatum,
 Constantis iuvenem fide,
 5 Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
 Post insana Caprae sidera frigidas
 Noctes non sine multis
 Insomnis lacrimis agit.

Atqui sollicitae nuntius hospitae,
 Suspirare Chloen et miseram tuis 10
 Dicens ignibus uri,
 Temptat mille vafer modis.

Vt Proetum mulier perfida credulum
 Falsis inpulerit criminibus nimis
 Casto Bellerophontae 15
 Maturare necem refert;

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
 Et peccare docentes
 Fallax historias movet. 20

Frustra: nam scopulis surdior Icarī
 Voces audit adhuc integer. At tibi
 Ne vicinus Enipeus
 Plus iusto placeat cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens 25
 Aequē conspicitur gramine Martio,
 Nec quisquam citus aequē
 Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude neque in vias
 Sub cantu querulae despice tibiae, 30
 Et te saepe vocanti
 Duram difficilis mane.

VIII.

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
 Quid velint flores et acerra turis
 Plena miraris positusque carbo in
 Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae? 5
 Voveram dulces epulas et album
 Libero caprum prope funeratus
 Arboris ictu.

Hic dies anno redeunte festus
 10 Corticem adstrictum pice dimovebit
 Amphorae, funum bibere institutae
 Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
 Sospitis centum et vigiles lucernas
 15 Perfer in lucem: procul omnis esto
 Clamor et ira.

Mitte civiles super urbe curas:
 Occidit Daci Cotisonis agmen,
 Medus infestus sibi luctuosus
 20 Dissidet armis,

Servit Hispanae vetus hostis orae
 Cantaber sera domitus catena,
 Iam Scythae laxo meditantur arcu
 Cedere campis.

25 Neglegens, nequa populus laboret,
 Parce privatus nimium cavere;
 Dona praesentis cape laetus horae,
 Linque severa.

VIII.

'Donec gratus eram tibi
 Nec quisquam potior bracchia candidae
 Cervici iuvenis dabat,
 Persarum vigui rege beatior.'

5 'Donec non alia magis
 Arsisti neque erat Lydia post Chloen,
 Multi Lydia nominis
 Romana vigui clarior Ilia.'

10 'Me nunc Thressa Chloe regit,
 Dulces docta modos et citharae sciens,
 Pro qua non metuam mori,
 Si parcent animae fata superstiti.'

‘Me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti,
 Pro quo bis patiar mori, 15
 Si parcent puero fata superstiti.’

‘Quid si prisca redit Venus
 Diductosque iugo cogit aheneo?
 Si flava excutitur Chloe
 Reiectaeque patet ianua Lydiae?’ 20

‘Quamquam sidere pulchrior
 Illest, tu levior cortice et inprobo
 Iracundior Hadria;
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens!’

X.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
 Saevo nupta viro, me tamen asperas
 Porrectum ante fores obicere incolis
 Plorares Aquilonibus.

Audis, quo strepitu ianua, quo nemus 5
 Inter pulchra satum tecta remugiat
 Ventis, et positas ut glaciēt nives
 Puro numine Iuppiter?

Ingratam Veneri pone superbiam,
 Ne currente retro funis eat rota: 10
 Non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrhenus genuit parens.

O quamvis neque te munera nec preces
 Nec tinctus viola pallor amantium
 Nec vir Pieria paelice saucius 15
 Curvat; supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo
 Nec Mauris animum mitior anguibus.
 Non hoc semper erit liminis aut aquae 20
 Caelestis patiens latus.

XI.

Mercuri, nam te docilis magistro
 Movit Amphion lapides canendo,
 Tuque testudo resonare septem
 Callida nervis,

5 Nec loquax olim neque grata, nunc et
 Divitum mensis et amica templis,
 Dic modos, Lyde quibus obstinatas
 Adplicet aures,

10 Quae velut latis equa trima campis
 Ludit exultim metuitque tangi,
 Nuptiarum expers et adhuc protervo
 Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
 Ducere et rivos celeres morari;
 15 Cessit inmanis tibi blandienti
 Ianitor aulae.

[Cerberus, quamvis furiale centum
 Muniant angues caput, eius atque
 Spiritus taeter saniesque manet
 20 Ore trilingui.]

Quin et Ixion Tityosque voltu
 Risit invito, stetit urna paullum
 Sicca, dum grato Danai puellas
 Carmine mulces.

25 Audiatur Lyde scelus atque notas
 Virginum poenas et inane lymphae
 Dolium fundo pereuntis imo
 Seraque fata,

30 Quae manent culpas etiam sub Orco.
 Inpiae, (nam quid potuere maius?)
 Inpiae sponsos potuere duro
 Perdere ferro.

Vna de multis face nuptiali
 Digna periurum fuit in parentem
 Splendide mendax et in omne virgo 35
 Nobilis aevum,

'Surge' quae dixit iuveni marito,
 'Surge, ne longus tibi somnus, unde
 Non times, detur; socerum et scelestas
 Falle sorores, 40

Quae, velut nactae vitulos leaenae,
 Singulos eheu lacerant: ego illis
 Mollior nec te feriam neque intra
 Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis, 45
 Quod viro clemens misero peperci;
 Me vel extremos Numidarum in agros
 Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et aerae,
 Dum favet nox et Venus; i secundo 50
 Omine, et nostri memorem sepulcro
 Scalpe querellam.'

XII.

Miserarumst nec amori dare ludum neque dulci |
 mala vino lavere aut exanimari metuentes | patruae
 verbera linguae.

Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas | opero-
 saeque Minervae studium aufert, Neobule, | Liparaei
 nitor Hebri,

Simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis, | eques
 ipso melior Bellerophonte, neque pugno | neque
 segni pede victus,

Catus idem per apertum fugientes agitato | grege 4
 cervos iaculari et celer arto latitantem | fruticeto
 excipere aprum.

XIII.

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
 Dulci digne mero non sine floribus,
 Cras donaberis haedo,
 Cui frons turgida cornibus

5 Primis et venerem et proelia destinat.
 Frustra: nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine rivos
 Lascivi suboles gregis.

10 Te flagrantis atrox hora Caniculae
 Nescit tangere, tu frigus amabile
 Fessis vomere tauris
 Praebes et pecori vago.

15 Fies nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente cavis inpositam ilicem
 Saxis, unde loquaces
 Lymphae desiliunt tuae.

XIIII.

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
 Morte venalem petiisse laurum,
 Caesar Hispana repetit penates
 Victor ab ora.

5 Vnico gaudens mulier marito
 Prodeat iustis operata divis,
 Et soror clari ducis et decorae
 Supplice vitta

10 Virginum matres iuvenumque nuper
 Sospitum. Vos, o pueri et puellae
 † Iam virum expertae, male inominatis
 Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
 Eximet curas; ego nec tumultum
 Nec mori per vim metuam tenente
 Caesare terras. 15

I, pete unguentum, puer, et coronas
 Et cadum Marsi memorem duelli,
 Spartacum siqua potuit vagantem
 Fallere testa. 20

Dic et argutae properet Neerae
 Murream nodo cohibente crinem;
 Si per invisum mora ianitorem
 Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
 Litium et rixae cupidos protervae;
 Non ego hoc ferrem calidus iuventa
 Consule Planco. 25

 XV.

Vxor pauperis Ibyci,
 Tandem nequitiae fige modum tuae
 Famosisque laboribus:
 Maturo propior desine funeri

Inter ludere virgines, 5
 Et stellis nebulam spargere candidis.
 Non, siquid Pholoen, satis
 Et te, Chlori, decet: filia rectius

Expugnat iuvenum domos,
 Pulso Thyias uti concita tympano. 10
 Illam cogit amor Nothi
 Lascivae similem ludere capreae;

Te lanæ prope nobilem
 Tonsæ Luceriam, non citharæ decent
 Nec flos purpureus rosæ 15
 Nec poti vetulam faece tenus cadi.

XVI.

Inclusam Danaen turris ahenea
 Robustaeque fores et vigilum canum
 Tristes excubiae munierant satis
 Nocturnis ab adulteris,

5 Si non Acrisium virginis abditae
 Custodem pavidum Iuppiter et Venus
 Risisset: fore enim tutum iter et patens
 Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites
 10 Et perrumpere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo: concidit auguris
 Argivi domus, ob lucrum

Demersa exitio; diffidit urbium
 15 Portas vir Macedo et subruit aemulos
 Reges muneribus; munera navium
 Saevos inlaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam
 Maiorumque fames. Iure perhorru
 Late conspicuum tollere verticem,
 20 Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
 Ab dis plura feret: nil cupientium
 Nudus castra peto et transfuga divitum
 Partes linquere gestio,

25 Contemptae dominus splendidior rei,
 Quam si, quidquid arat inpiger Apulus,
 Occultare meis dicerer horreis,
 Magnas inter opes inops.

Purae rivus aquae silvaque iugerum
 30 Paucorum et segetis certa fides meae
 Fulgentem imperio fertilis Africae
 Fallit sorte beator.

Quamquam nec Calabriae mella ferunt apes,
 Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
 Languescit mihi, nec pinguis Gallicis 35
 Crescunt vellera pascuis;

Inportuna tamen pauperies abest,
 Nec si plura velim tu dare deneges.
 Contracto melius parva cupidine
 Vectigalia porrigam, 40

Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
 Campis continuem. Multa petentibus
 Desunt multa: benest, cui deus obtulit
 Parca quod satis est manu.

 XVII.

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
 [Quando et priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos et nepotum
 Per memores genus omne fastos;

Auctore ab illo ducis originem,] 5
 Qui Formiarum moenia dicitur
 Princeps et innantem Maricae
 Litoribus tenuisse Lirim,

Late tyrannus. Cras foliis nemus
 Multis et alga litus inutili 10
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet, aquae nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potis, aridum
 Conpone lignum: cras Genium mero
 Curabis et porco bimestri 15
 Cum famulis operum solutis.

XVIII.

Faune, Nympharum fugientum amator,
 Per meos fines et aprica rura
 Lenis incedas abeasque parvis
 Aequus alumnis,

- 5 Si tener pleno cadit haedus anno,
 Larga nec desunt Veneris sodali
 Vina craterae, vetus ara multo
 Fumat odore.

- Ludit herboso pecus omne campo,
 10 Cum tibi Nonae redeunt Decembres;
 Festus in pratis vacat otioso
 Cum bove pagus;

- Inter audaces lupus errat agnos;
 Spargit agrestes tibi silva frondes;
 15 Gaudet invisam pepulisse fossor
 Ter pede terram.

XVIII.

Quantum distet ab Inacho
 Codrus pro patria non timidus mori
 Narras et genus Aeaci
 Et pugnata sacro bella sub Ilio;

- 5 Quo Chium pretio cadum
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo praebente domum et quota
 Paelignis caream frigoribus, taces.

- Da lunae propere novae,
 10 Da noctis mediae, da, puer, auguris
 Murenæ: tribus aut novem
 Miscentor cyathis pocula commodis.

- Qui Musas amat in pares,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
 Vates; tres prohibet supra 15
 Rixarum metuens tangere Gratia
 Nudis iuncta sororibus.
 Insanire iuvat: cur Berecynthiae
 Cessant flamina tibiae?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra? 20
 Parcentes ego dexteras
 Odi: sparge rosas; audiat invidus
 Dementem strepitum Lycus,
 Et vicina seni non habilis Lyco.
 Spissa te nitidum coma, 25
 Puro te similem, Telephe, vespero
 Tempestiva petit Rhode;
 Me lentus Glycerae torret amor meae.

XX.

- Non vides quanto moveas periclo,
 Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
 Dura post paullo fugies inaudax
 Proelia raptor,
 Cum per obstantes iuvenum catervas 5
 Ibit insignem repetens Nearchum:
 Grande certamen, tibi praeda cedat,
 Maior an illa.
 Interim, dum tu celeres sagittas
 Promis, haec dentes acuit timendos, 10
 Arbiter pugnae posuisse nudo
 Sub pede palmam
 Fertur et leni recreare vento
 Sparsum odoratis umerum capillis,
 Qualis aut Nireus fuit aut aquosa 15
 Raptus ab Ida.

XXI.

O nata mecum consule Manlio,
 Seu tu querellas sive geris iocos
 Seu rixam et insanos amores
 Seu facilem, pia testa, somnum,

5 Quocumque lectum nomine Massicum
 Servas, moveri digna bono die,
 Descende, Corvino iubente
 Promere languidiora vina.

10 Non ille, quamquam Socraticis madet
 Sermonibus, te neglegit horridus:
 Narratur et prisci Catonis
 Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro; tu sapientium
 15 Curas et arcanum iocoso
 Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus anxiis
 Viresque et addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 20 Regum apices neque militum arma.

Te Liber et si laeta aderit Venus
 Segnesque nodum solvere Gratiae
 Vivaeque producent lucernae,
 Dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII.

Montium custos nemorumque, Virgo,
 Quae laborantes utero puellas
 Ter vocata audis adimisque leto,
 Diva triformis,

Inminens villae tua pinus esto, 5
 Quam per exactos ego laetus annos
 Verris obliquum meditantis ictum
 Sanguine donem.

XXIII.

Caelo supinas si tuleris manus
 Nascente luna, rustica Phidyle,
 Si ture placaris et horna
 Fruge Lares avidaque porca;

Nec pestilentem sentiet Africum 5
 Fecunda vitis nec sterilem seges
 Robiginem aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
 Devota quercus inter et ilices 10
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, pontificum secures

Cervice tinguet: te nihil attinet
 Temptare multa caede bidentium
 Parvos coronantem marino 15
 Rore deos fragilique myrto.

Inmunis aram si tetigit manus,
 Non sumptuosa blandior hostia,
 Mollivit aversos Penates
 Farre pio et saliente mica. 20

XXIII.

Intactis opulentior
 Thesauris Arabum et divitis Indiae
 Caementis licet occupes
 Terrenum omne tuis et mare publicum.

- 5 Si figit adamantinos
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos, non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies caput.
- 10 Campestris melius Scythae,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
 Vivunt et rigidi Getae,
 Inmetata quibus iugera liberas
- 15 Fruges et Cererem ferunt,
 Nec cultura placet longior annua,
 Defunctumque laboribus
 Aequali recreat sorte vicarius.
- 20 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens,
 Nec dotata regit virum
 Coniunx nec nitido fidit adultero;
- Dos est magna parentium
 Virtus et metuens alterius viri
 Certo foedere castitas,
 Et peccare nefas aut pretiumst mori.
- 25 O quisquis volet inpias
 Caedes et rabiem tollere civicam,
 Si quaeret PATER VRBIVM
 Subscribi statuis, indomitam audeat
- 30 Refrenare licentiam,
 Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas!
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
- 35 Quid tristes querimoniae,
 Si non supplicio culpa reciditur;
 Quid leges sine moribus
 Vanae proficiunt? si neque fervidis

Pars inclusa caloribus
 Mundi nec boreae finitimum latus
 Durataeque solo nives
 Mercatorem abigunt, horrida callidi 40
 Vincunt aequora navitae,
 Magnum pauperies opprobrium iubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit arduae.
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quo clamor vocat et turba faventium,
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas et lapides aurum et inutile,
 Summi materiem mali,
 Mittamus, scelerum si bene paenitet. 50
 Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa et tenerae nimis
 Mentas asperioribus
 Formandae studiis. Nescit equo rudis
 Haerere ingenuus puer 55
 Venarique timet, ludere doctior,
 Seu Graeco iubeas trocho,
 Seu malis vetita legibus alea,
 Cum periura patris fides
 Consortem socium fallat et hospitem, 60
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. Scilicet improbae
 Crescunt divitiae; tamen
 Curtae nescio quid semper abest rei.

 XXV.

Quo me, Bacche, rapis tui
 Plenum? Quae nemora aut quos agor in specus,
 Velox mente nova? Quibus
 Antris egregii Caesaris audiar

- 5 Aeternum meditans decus
 Stellis inserere et concilio Iovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
 Indictum ore alio. Non secus in iugis
- Edonis stupet Euhias,
 10 Hebrum prospiciens et nive candidam
 Thracen ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen, ut mihi devio
- Ripas et vacuum nemus
 Mirari libet. O Naiadum potens
- 15 Baccharumque valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos,
- Nil parvum aut humili modo,
 Nil mortale loquar. Dulce periculumst,
 O Lenaeae, sequi deum
- 20 Cingentem viridi tempora pampino.

 XXVI.

- Vixi duellis nuper idoneus
 Et militavi non sine gloria;
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
- 5 Laevum marinae qui Veneris latus
 Custodit. Hic, hic ponite lucida
 Funalia et vectes et arcus
 Oppositis foribus minaces.
- O quae beatam diva tenes Cyprum et
 10 Memphin carentem Sithonia nive,
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.
-

XXVII.

Inpios parrae recinentis omen
 Ducat et praegnans canis aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino
 Fetaque volpes;

Rumpit et serpens iter institutum, 5
 Si per obliquum similis sagittae
 Terruit mannos: ego cui timebo,
 Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes 10
 Imbrium divina avis inminentum,
 Oscinem corvum prece suscitabo
 Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicumque mavis,
 Et memor nostri, Galatea, vivas;
 Teque nec laevus vetat ire picus 15
 Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu
 Pronus Orion. Ego quid sit ater
 Hadriae novi sinus et quid albus
 Peccet Iapyx. 20

Hostium uxores puerique caecos
 Sentiant motus orientis Austri et
 Aequoris nigri fremitum et trementes
 Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso 25
 Credit tauro latus, et scatentem
 Beluis pontum mediasque fraudes
 Palluit audax:

Nuper in pratis studiosa florum et
 Debitae Nymphis opifex coronae, 30
 Nocte sublustri nihil astra praeter
 Vidit et undas.

Quae simul centum tetigit potentem
 Oppidis Creten, 'pater, o relictum
 35 Filiae nomen pietasque' dixit,
 'Victa furore!

Vnde quo veni? Levis una mors est
 Virginum culpa. Vigilansne ploro
 Turpe commissum an vitiis carentem
 40 Ludit imago

Vana, quae porta fugiens eburna
 Somnium ducit? Meliusne fluctus
 Ire per longos fuit, an recentes
 Carpere flores?

Siquis infamem mihi nunc iuvenem
 45 Dedat iratae! Lacerare ferro et
 Frangere enitar modo multum amati
 Cornua monstri.

Inpudens liqui patrios Penates,
 50 Inpudens Orcum moror. O deorum
 Siquis haec audis, utinam inter errem
 Nuda leones.

Antequam turpis macies decentes
 Occupet malas teneraeque sucus
 55 Defluat praedae, speciosa quaero
 Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urguet absens:
 Quid mori cessas? Potes hac ab orno
 Pendulum zona bene te secuta e-
 60 lidere collum.

Sive te rupes et acuta leto
 Saxa delectant, age te procellae
 Crede veloci, nisi erile mavis
 Carpere pensum

Regius sanguis dominaeque tradi
 Barbarae paelex.' Aderat querenti
 Perfidum ridens Venus et remisso
 Filius arcu. 65

Mox ubi lusit satis, 'abstineto'
 Dixit 'irarum calidaeque rixae,
 Cum tibi invisus laceranda reddet
 Cornua taurus. 70

Vxor invicti Iovis esse nescis.
 Mitte singultus, bene ferre magnam
 Disce fortunam; tua sectus orbis
 Nomina ducet.' 75

 XXVIII.

Festo quid potius die
 Neptuni faciam? Prome reconditum,
 Lyde, strenua Caecubum
 Munitaeque adhibe vim sapientiae.

Inclinare meridiem 5
 Sentis ac, veluti stet volucris dies,
 Parcis deripere horreo
 Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
 Neptunum et virides Nereidum comas; 10
 Tum curva recines lyra
 Latonam et celeris spicula Cynthiae:

Summo carmine, quae Cnidon
 Fulgentesque tenet Cycladas et Paphon
 Iunctis visit oloribus
 Dicitur; merita Nox quoque nenia.

XXVIII.

- Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
 Cum flore, Maecenas, rosarum et
 Pressa tuis balanus capillis
- 5 Iandudum apud mest: eripe te morae,
Ne semper udum Tibur et Aefulae
 Declive contempleris arvum et
 Telegoni iuga parricidae.
- Fastidiosam desere copiam et
10 Molem propinquam nubibus arduis,
 Omitte mirari beatae
 Fumum et opes strepitumque Romae.
- Plerumque gratae divitibus vices
Mundaeque parvo sub lare pauperum
15 Cenae sine aulaeis et ostro
 Sollicitam explicuere frontem.
- Iam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit
 Et stella vesani Leonis
20 Sole dies referente siccos:
- Iam pastor unbras cum grege languido
Rivumque fessus quaerit et horridi
 Dumeta Silvani, caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
- 25 Tu civitatem quis deceat status
Curas et Vrbi sollicitus times,
 Quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent Tanaisque discors.
- Prudens futuri temporis exitum
30 Caliginosa nocte premit deus,
 Ridetque si mortalis ultra
 Fas trepidat. Quod adest memento

Conponere aequus; cetera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Etruscum 35
 In mare, nunc lapides adesos

Stirpesque raptas et pecus et domos
 Volventis una non sine montium
 Clamore vicinaeque silvae,
 Cum fera diluvies quietos 40

Inritat amnes. Ille potens sui
 Laetusque deget, cui licet in diem
 Dixisse 'Vixi: cras vel atra
 Nube polum pater occupato

Vel sole puro; non tamen inritum, 45
 Quodcumque retrost, efficiet neque
 Diffinget infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna saevo laeta negotio et
 Ludum insolentem ludere pertinax 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
 Pinnas, resigno quae dedit et mea
 Virtute me involvo probamque 55
 Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere et votis pacisci,
 Ne Cypriae Tyriaeque merces 60

Addant avaro divitias mari:
 Tum me biremis praesidio scaphae
 Tutum per Aegaeos tumultus
 Aura feret geminusque Pollux.'

XXX.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo inpotens
Possit diruere aut innumerabilis

- 5 Annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium

- Scandet cum tacita virgine pontifex.
10 Dicar, qua violens obstrepit Aufidus
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens

- Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
15 Quaesitam meritis et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

C A R M I N V M

LIBER QVARTVS.

I.

Intermissa, Venus, diu
Rursus bella moves? Parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
Sub regno Cinarae. Desine, dulcium
Mater saeva Cupidinum, 5
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis: abi,
Quo blandae iuvenum te revocant preces.
Tempestivius in domum
Pauli, purpureis ales oloribus, 10
Comissabere Maximi,
Si torrere iecur quaeris idoneum.
Namque et nobilis et decens
Et pro sollicitis non tacitus reis
Et centum puer artium 15
Late signa feret militiae tuae,
Et quandoque potentior
Largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea. 20
Illic plurima naribus
Duces tura, lyraeque et Berecynthiae
Delectabere tibiae
Mixtis carminibus non sine fistula;

- 25 Illic bis pueri die
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes pede candido
 In morem Salium ter quatient humum.
- Me nec femina nec puer
 30 Iam nec spes animi credula mutui,
 Nec certare iuvat mero
 Nec vincere novis tempora floribus.
- Sed cur heu, Ligurine, cur
 Manat rara meas lacrima per genas?
 35 Cur facunda parum decoro
 Inter verba cadit lingua silentio?
- Nocturnis ego somniis
 Iam captum teneo, iam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 40 Campi, te per aquas, dure, volubiles.

 II.

- Pindarum quisquis studet aemulari,
 Iule, ceratis ope Daedalea
 Nititur pinnis vitreo daturus
 Nomina ponto.
- 5 Monte decurrens velut amnis, imbres
 Quem super notas aluere ripas,
 Fervet immensusque ruit profundo
 Pindarus ore,
- Lauream donandus Apollinari,
 10 Seu per audaces nova dithyrambos
 Verba devolvit numerisque fertur
 Lege solutis,
- Seu deos regesve canit, deorum
 Sanguinem, per quos cecidere iusta
 15 Morte Centauri, cecidit tremendae
 Flamma Chimaerae:

Sive quos Elea domum reducit
 Palma caelestes pugilemve equumve
 Dicit et centum potiore signis
 Munere donat, 20

Flebili sponsae iuvenemve raptum
 Plorat et vires animumque moresque
 Aureos educit in astra nigroque
 Invidet Orco.

Multa Dircaeum levat aura cyenum, 25
 Tendit, Antoni, quotiens in altos
 Nubium tractus. Ego apis Matinae
 More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum circa nemus uvidique 30
 Tiburis ripas operosa parvus
 Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet feroces
 Per sacrum clivum merita decorus 35
 Fronde Sygambros;

Quo nihil maius meliusve terris
 Fata donavere bonique divi
 Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 Tempora prisceum. 40

Concines laetosque dies et Urbis
 Publicum ludum super inpetrato
 Fortis Augusti reditu forumque
 Litibus orbum.

Tum meae, siquid loquor audiendum, 45
 Vocis accedet bona pars, et 'o Sol
 Pulcher, o laudande!' canam recepto
 Caesare felix.

Atque dum procedit, 'io triumphe!'
 50 Non semel dicemus, 'io triumphe!'
 Civitas omnis dabimusque divis
 Tura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
 Me tener solvet vitulus, relicta
 55 Matre qui largis iuvenescit herbis
 In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
 Tertium Lunae referentis ortum,
 Qua notam duxit, niveus videri,
 60 Cetera fulvus.

III.

Quem tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem, non equus inpiger

5 Curru ducet Achaico
 Victorem, neque res bellica Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio;
 10 Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
 Et spissae nemorum comae
 Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium
 Dignatur suboles inter amabiles
 15 Vatum ponere me choros,
 Et iam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureae
 Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
 O mutis quoque piscibus
 20 Donatura cyeni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tuist,
 Quod monstror digito praetereuntium
 Romanae fidicen lyrae:
 Quod spiro et placeo, si placeo, tuumst.

III.

Qualem ministrum fulminis alitem,
 Cui rex deorum regnum in aves vagas
 Permisit expertus fidelem
 Iuppiter in Ganymede flavo,
 Olim iuventas et patrius vigor 5
 Nido laborum propulit inscium,
 Vernique iam nimbis remotis
 Insolitos docuere nisus

Venti paventem, mox in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus, 10
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis atque pugnae;

Qualemve laetis caprea pascuis
 Intenta fulvae matris ab ubere
 Iam lacte depulsum leonem 15
 Dente novo peritura vidit:

Videre Raetis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici; [quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazonia securi 20

Dextras obarmet, quaerere distuli,
 Nec scire fas est omnia; sed] diu
 Lateque victrices catervae
 Consiliis iuvenis revictae

Sensere, quid mens rite, quid indoles 25
 Nutrita faustis sub penetralibus
 Posset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Neronas.

Fortes creantur fortibus et bonis;
 30 Est in iuencis, est in equis patrum
 Virtus, neque inbellem feroces
 Progenerant aquilae columbam:

Doctrina sed vim promovet insitam,
 Rectique cultus pectora roborant:
 35 Vt cumque defecere mores,
 Dedecorant bene nata culpae.

Quid debeas, o Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen et Hasdrubal
 40 Devictus et pulcher fugatis
 Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea,
 Dirus per urbes Afer ut Italas
 Ceu flamma per taedas vel Eurus
 Per Siculas equitavit undas.

45 Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, et in pio
 Vastata Poenorum tumultu
 Fana deos habuere rectos,

Dixitque tandem perfidus Hannibal:
 50 'Cervi luporum praeda rapacium,
 Sectamur ultro, quos opimus
 Fallere et effugerest triumphus.

Gens, quae cremato fortis ab Ilio
 lactata Tuscis aequoribus sacra
 55 Natosque maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigrae feraci frondis in Algido,
 60 Per damna, per caedes, ab ipso
 Ducit opes animumque ferro.

Non hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem,
 Monstrumve submittere Colchi
 Maius Echioniaeve Thebae.

Merses profundo: pulchrior evenit; 65
 Luctere: multa proruit integrum
 Cum laude victorem geritque
 Proelia coniugibus loquenda.

Carthagini iam non ego nuntios
 Mittam superbos: occidit, occidit 70
 Spes omnis et fortuna nostri
 Nominis Hasdrubale interempto.

Nil Claudiae non perficiunt manus,
 Quas et benigno numine Iuppiter
 Defendit et curae sagaces 75
 Expediunt per acuta belli.

V.

Divis orte bonis, optime Romulae
 Custos gentis, abes iam nimium diu;
 Maturum reditum pollicitus patrum
 Sancto concilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae: 5
 Instar veris enim voltus ubi tuus
 Adfulsit populo, gratior it dies
 Et soles melius nitent.

Vt mater iuvenem, quem Notus invido
 Flatu Carpathii trans maris aequora 10
 Cunctantem spatio longius annuo
 Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
 Curvo nec faciem litore dimovet:
 Sic desiderii icta fidelibus 15
 Quaerit patria Caesarem.

- Tutus bos etenim rura perambulat,
 Nutrit farra Ceres almaque Faustitas,
 Pacatum volitant per mare navitae,
 20 Culpari metuit fides,
 Nullis polluitur casta domus stupris,
 Mos et lex maculosum edomuit nefas,
 Laudantur simili prole puerperae,
 Culpam poena premit comes.
- 25 Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen,
 Quis Germania quos horrida parturit
 Fetus incolumi Caesare? quis ferae
 Bellum curet Hiberiae?
- Condit quisque diem collibus in suis,
 30 Et vitem viduas ducit ad arbores;
 Hinc ad vina redit laetus et alteris
 Te mensis adhibet deum;
 Te multa prece, te prosequitur mero
 Defuso pateris, et Laribus tuum
 35 Miscet numen, uti Graecia Castoris
 Et magni memor Herculis.
- 'Longas o utinam, dux bone, ferias
 Praestes Hesperiae!' dicimus integro
 Sicci mane die, dicimus uvidi,
 40 Cum Sol Oceano subest.

 VI.

- Dive, quem proles Niobeae magnae
 Vindicem linguae Tityosque raptor
 Sensit et Troiae prope victor altae
 Phthius Achilles,
 5 Ceteris maior, tibi miles impar,
 Filius quamvis Thetidis marinae
 Dardanas turres quateret tremenda
 Cuspide pugnax.

Ille mordaci velut icta ferro
 Pinus aut impulsus cupressus Euro, 10
 Procidit late posuitque collum in
 Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervae
 Sacra mentito male feriatos
 Troas et laetam Priami choreis 15
 Falleret aulam;

Sed palam †captis gravis, heu nefas, heu,
 Nescios fari pueros Achivis
 Vreret flammis, etiam latentem
 Matris in alvo, 20

Ni tuis flexus Venerisque gratae
 Vocibus divum pater adnuisset
 Rebus Aeneae potiore ductos
 Alite muros.

Doctor Argivae fidicen Thaliae, 25
 Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
 Dauniae defende decus Camenae,
 Levis Agyieus.

Spiritum Phoebus mihi. Phoebus artem
 Carminis nomenque dedit poetae. 30
 Virginum primae puerique claris
 Patribus orti,

Deliae tutela deae fugaces
 Lynceas et cervos cohibentis arcu,
 Lesbium servate pedem meique 35
 Pollicis ictum,

Rite Latonae puerum canentes,
 Rite crescentem face Noctilucam,
 Prosperam frugum celeremque pronos
 Volvere menses. 40

Nupta iam dices 'ego dis amicum,
 Saeculo festas referente luces,
 Reddidi carmen docilis modorum
 Vatis Horati.'

 VII.

- Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
 Arboribusque comae;
 Mutat terra vices et decrescentia ripas
 Flumina praetereunt;
- 5 Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
 Ducere nuda choros.
 Immortalia ne speres, monet annus et alium
 Quae rapit hora diem.
- 10 Frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
 Interitura, simul
 Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
 Bruma recùrrit iners.
- 15 Damna tamen celeres reparant caelestia lunae;
 Nos ubi decidimus,
 Quo pater Aeneas, quo dives Tullus et Ancus,
 Pulvis et umbra sumus.
- Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
 Tempora di superi?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 20 Quae dederis animo.
- Cum semel occideris et de te splendida Minos
 Fecerit arbitria,
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas:
- 25 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
 Liberat Hippolytum,
 Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
 Vincula Pirithoo.
-

VIII.

- Donarem pateras grataque commodus,
 Censorine, meis aera sodalibus,
 Donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum, neque tu pessima munerum
 Ferres, divite me scilicet artium, 5
 Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
- Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
 Res est aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus; carmina possumus
 Donare et pretium dicere muneris.
- Non incisa notis marmora publicis,
 Per quae spiritus et vita redit bonis
 Post mortem ducibus, [non celeres fugae 15
 Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
 Non incendia Carthaginis inopiae
 Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit,] clarius indicant
 Laudes quam Calabriae Pierides neque 20
- Si chartae sileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
- Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
 Virtus et favor et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 [Dignum laude virum Musa vetat mori:]
 Caelo Musa beat. Sic Iovis interest
- Optatis epulis inpiger Hercules, 30
 Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
 Quassas eripiunt aequoribus rates,
 [Ornatus viridi tempora pampino]
 Liber vota bonos ducit ad exitus.
-

VIII.

Ne forte credas interitura quae
 Longe sonantem natus ad Aufidum
 Non ante volgatas per artes
 Verba loquor socianda chordis:

5 Non, si priores Maeonius tenet
 Sedes Homerus, Pindaricae latent
 Caeaeque et Alcaei minaces
 Stesichorique graves Camenae;

10 Nec siquid olim lusit Anacreon
 Delevit aetas; spirat adhuc amor
 Vivuntque commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae.

15 Non sola comptos arsit adulteri
 Crines et aurum vestibus illitum
 Mirata regalesque cultus
 Et comites Helene Lacaena,

20 Primusve Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu; non semel Ilios
 Vexata; non pugnavit ingens
 Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda Musis proelia; non ferox
 Hector vel acer Deiphobus graves
 Exceptit ictus pro pudicis
 Coniugibus puerisque primus.

25 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi; sed omnes inlacrimabiles
 Vrguentur ignotique longa
 Nocte, carent quia vate sacro.

30 Paullum sepultae distat inertiae
 Celata virtus. Non ego te meis
 Chartis inornatum silebo,
 Totve tuos patiar labores

- Inpune, Lolli, carpere lividas
 Obliviones. Est animus tibi
 Rerumque prudens et secundis 35
 Temporibus dubiisque rectus,
- Vindex avarae fraudis et abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniae.
 Consulque non unius anni,
 Sed quotiens bonus atque fidus 40
- Iudex honestum praetulit utili,
 Reiecit alto dona nocentium
 Voltu, per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
- Non possidentem multa vocaveris 45
 Recte beatum; rectius occupat
 Nomen beati, qui deorum
 Muneribus sapienter uti
- Duramque callet pauperiem pati
 Peiusque leto flagitium timet, 50
 Non ille pro caris amicis
 Aut patria timidus perire.

 X.

- O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
 Insuperata tuae cum veniet pluma superbiae
 Et, quae nunc umeris involitant, deciderint comae,
 Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,
 Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam; 5
 Dices 'heu,' quotiens te speculo videris alterum,
 'Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'
-

XI.

Est mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis;
 Est hederæ vis

5 Multa, qua crines religata fulges;
 Ridet argento domus; ara castis
 Vincita verbenis avet immolato
 Spargier agno;

10 Cuncta festinat manus, huc et illuc
 Cursitant mixtæ pueris puellæ;
 Sordidum flammæ trepidant rotantes
 Vertice fumum.

15 Vt tamen noris quibus advoceris
 Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
 Qui dies mensem Veneris marinæ
 Findit Aprilem,

20 Iure sollemnis mihi sanctiorque
 Paene natali proprio, quod ex hac
 Luce Maecenas meus adfluentes
 Ordinât annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit
 Non tuæ sortis iuvenem puella
 Dives et lasciva tenetque grata
 Compede vinctum.

25 Terret ambustus Phaethon avaras
 Spes, et exemplum grave præbet ales
 Pegasus terrenum equitem gravatus
 Bellerophontem,

30 Semper ut te digna sequare et ultra
 Quam licet sperare nefas putando
 Disparem vites. Age iam, meorum
 Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo
 Femina) condisce modos, amanda
 Voce quos reddas: minuentur atrae
 Carmine curae. 35

 XII.

Iam veris comites, quae mare temperant,
 Impellunt animae linthea Thraciae;
 Iam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
 Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens, 5
 Infelix avis et Cecropiae domus
 Aeternum opprobrium, quod male barbaras
 Regumst ultra libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistula 10
 Delectantque deum, cui pecus et nigrae
 Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Vergili;
 Sed pressum Calibus ducere Liberum
 Si gestis, iuvenum nobilium cliens, 15
 Nardo vina mereberis.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
 Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis,
 Spes donare novas largus amaraque
 Curarum eluere efficax. 20

Ad quae si properas gaudia, cum tua
 Velox merce veni: non ego te meis
 Immunem meditor tingere poculis,
 Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri 25
 Nigrorumque memor, dum licet, ignium
 Miscere stultitiam consiliis brevem:
 Dulce est desipere in loco.

XIII.

Audivere, Lyce, di mea vota, di
 Audivere, Lyce: fis anus et tamen
 Vis formosa videri,
 Ludisque et bibis impudens,

5 Et cantu tremulo pota Cupidinem
 Lentum sollicitas. Ille virentis et
 Doctae psallere Chiae
 Pulchris excubat in genis.

10 Inportunus enim transvolat aridas
 Quercus et refugit te, quia luridi
 Dentes te, quia rugae
 Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae
 Nec cari lapides tempora, quae semel
 15 Notis condita fastis
 Inclusit volucris dies.

Quo fugit venus, heu, quove color? decens
 Quo motus? Quid habes illius, illius,
 Quae spirabat amores,
 20 Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram, † notaque et artium
 Gratarum facies? Sed Cinarae breves
 Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem

25 Cornicis vetulae temporibus Lycen,
 Possent ut iuvenes visere fervidi
 Multo non sine risu
 Dilapsam in cineres facem.

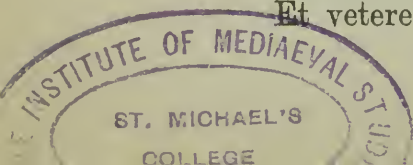
XIII.

- Quae cura patrum quaeve Quiritium
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 Per titulos memoresque fastus
- Aeternet, o qua sol habitabiles 5
 Inlustrat oras, maxime principum,
 Quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper,
- Quid Marte posses. Milite nam tuo
 Drusus Genaunos, inplacidum genus, 10
 Breunosque veloces et arces
 Alpibus inpositas tremendis
- Deiecit acer plus vice simplici;
 Maior Neronum mox grave proelium
 Conmisit inmanesque Raetos 15
 Auspiciis pepulit secundis,
- Spectandus in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberae
 Quantis fatigaret ruinis,
 Indomitus prope qualis undas 20
- Exercet Auster, Pleiadum choro
 Scindente nubes, inpiger hostium
 Vexare turmas et frementem
 Mittere equum medios per ignes
- Sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
 Qui regna Dauni praefluit Apuli,
 Cum saevit horrendamque cultis
 Diluviem minitatur agris,
- Vt barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu 30
 Primosque et extremos metendo
 Stravit humum sine clade victor,

- Te copias, te consilium et tuos
 Praebente divos. Nam tibi, quo die
 35 Portus Alexandria supplex
 Et vacuum patefecit aulam,
 Fortuna lustris prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque et optatum peractis
 40 Imperiis decus adrogavit.
 Te Cantaber non ante domabilis
 Medusque et Indus, te profugus Scythes
 Miratur, o tutela praesens
 Italiae dominaeque Romae.
 45 Te, fontium qui celat origines,
 Nilusque et Ister, te rapidus Tigris,
 Te beluosus qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis,
 Te non paventes funera Galliae
 50 Duraeque tellus audit Hiberiae,
 Te caede gaudentes Sygambri
 Conpositis venerantur armis.

 XV.

- Phoebus volentem proelia me loqui
 Victas et urbes increpuit lyra,
 Ne parva Tyrrhenum per aequor
 Vela darem. Tua, Caesar, aetas
 5 Fruges et agris rettulit uberes,
 Et signa nostro restituit Iovi
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus, et vacuum duellis
 Ianum Quirini clausit et ordinem
 10 Rectum evaganti frena licentiae
 Iniecit emovitque culpas
 Et veteres revocavit artes,

- Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires famaue et imperi
 Porrecta maiestas ad ortum 15
 Solis ab Hesperio cubili.
- Custode rerum Caesare non furor
Civilis aut vis eximet otium,
 Non ira, quae procudit enses
 Et miseras inimicat urbes. 20
- Non qui profundum Danuvium bibunt
Edicta rumpent Iulia, non Getae,
 Non Seres infidive Persae,
 Non Tanain prope flumen orti.
- Nosque et profestis lucibus et sacris 25
Inter iocosi munera Liberi,
 Cum prole matronisque nostris
 Rite deos prius adprecati,
- Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis 30
 Troiamque et Anchisen et almae
 Progeniem Veneris canemus.
-

C A R M E N

SAECVLARE.

Phoebe silvarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, o colendi
Semper et culti, date quae precamur
Tempore sacro,

5 Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dis quibus septem placuere colles
Dicere carmen.

10 Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere maius!

15 Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres,
Sive tu Lucina probas vocari
Seu Genitalis:

20 Diva, producas subolem patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Feminis prolisque novae feraci
Lege marita,

Certus undenos deciens per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die claro totiensque grata
Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse, Parcae, 25
Quod semel dictumst stabilisque rerum
Terminus servet, bona iam peractis
Iungite fata.

Fertilis frugum pecorisque tellus 30
Spicea donet Cererem corona;
Nutriant fetus et aquae salubres
Et Iovis aurae.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo; 35
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

Roma si vestrumst opus, Iliaeque
Litus Etruscum tenere turmae,
Iussa pars mutare Lares et urbem
Sospite cursu, 40

Cui per ardentem sine fraude Troiam
Custus Aeneas patriae superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:

Di, probos mores docili iuventae, 45
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne.

Quaeque vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis, 50
Inpetret, bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.

Iam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures,
Iam Scythae responsa petunt superbi 55
Nuper et Indi.

- Iam Fides et Pax et Honos Pudorque
Priscus et neglecta redire Virtus
Audet, adparetque beata pleno
60 Copia cornu.
- Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,
- 65 Si Palatinas videt aequus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Prorogat aevum.
- 70 Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curat et votis puerorum amicas
Adplicat aures.
- 75 Haec Iovem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus et Dianae
Dicere laudes.
-

E P O D O N

LIBER.

I.

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita si superstite 5
Iucunda, si contra, gravis?
Vtrumne iussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul,
An hunc laborem, mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros? 10
Feremus, et te vel per Alpium iuga
Inhospitalem et Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid iuvenem meo, 15
Inbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui maior absentes habet:
Vt adsidens inplumibus pullis avis
Serpentium adlapsus timet 20
Magis relictis, non uti sit auxili
Latura plus praesentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuae spem gratiae,
Non ut iuvenicis inligata pluribus 25
Aratra nitantur mea,

Pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascuis,
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 30 Circaea tangat moenia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit: haud paravero,
 Quod aut avarus ut Chremes terra premam,
 Discinctus aut perdam nepos.

 II.

'Beatus ille qui procul negotiis,
 Vt prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni fenore,
 5 Neque excitatur classico miles truci,
 Neque horret iratum mare,
 Forumque vitat et superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 10 Altas maritat populos,
 Aut in reducta valle mugientium
 Prospectat errantes greges,
 Inutilesve falce ramos amputans
 Feliciores inserit,
 15 Aut pressa puris mella condit amphoris,
 Aut tondet infirmas oves;
 Vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus agris extulit,
 Vt gaudet insitiva decerpens pira
 20 Certantem et uvam purpurae,
 Qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane, tutor finium.
 Libet iacere modo sub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine.
 25 Labuntur altis interim ripis aquae,
 Queruntur in silvis aves,

Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cum tonantis annus hibernus Iovis
 Imbres nivesque comparat, 30
 Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
 Apros in obstantes plagas,
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos,
 Pavidumque leporem et advenam laqueo gruem 35
 Lucunda captat praemia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Haec inter obliviscitur?
 Quodsi pudica mulier in partem iuвет
 Domum atque dulces liberos, 40
 Sabina qualis aut perusta solibus
 Pernicis uxor Apuli,
 Sacrum vetustis exstruat lignis focum
 Lassi sub adventum viri,
 Claudensque textis cratibus laetum pecus 45
 Distenta siccet ubera,
 Et horna dulci vina promens dolio
 Dapes inemptas adparet:
 Non me Lucrina iuverint conchylia
 Magisve rhombus aut scari, 50
 Siquos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare;
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Lucundior, quam lecta de pinguissimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis et gravi
 Malvae salubres corpori,
 Vel agna festis caesa Terminalibus,
 Vel haedus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas ut iuvat pastas oves
 Videre properantes domum,
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido,

- 65 Positosque vernas, ditis examen domus,
 Circum renidentes Lares?
 Haec ubi locutus fenerator Alfius,
 Iam iam futurus rusticus,
 Omnem redegit Idibus pecuniam,
 70 Quaerit Kalendis ponere.
-

III.

- Parentis olim siquis in pia manu
 Senile guttur fregerit,
 Edit cicutis allium nocentius.
 O dura messorum ilia!
 5 Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me fefellit? an malas
 Canidia tractavit dapes?
 Vt Argonautas praeter omnes candidum
 10 Medea miratast ducem,
 Ignota tauris inligaturum iuga
 Perunxit hoc Iasonem;
 Hoc delibutis ulta donis paelicem,
 Serpente fugit alite.
 15 Nec tantus umquam siderum insedit vapor
 Siticulosae Apuliae,
 Nec munus umeris efficacis Herculis
 Inarsit aestuosius.
 At siquid umquam tale concupiveris,
 20 Iocose Maecenas, precor,
 Manum puella savio opponat tuo,
 Extrema et in sponda cubet.
-

III:

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
 Tecum mihi discordiast,
 Hibericis peruste funibus latus
 Et crura dura compede.
 Licet superbus ambules pecunia, 5
 Fortuna non mutat genus.
 Videsne, Sacram metiente te Viam
 Cum bis trium ulnarum toga,
 Vt ora vertat huc et huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 'Sectus flagellis hic triumphalibus
 Praeconis ad fastidium
 Arat Falerni mille fundi iugera,
 Et Appiam mannis terit,
 Sedilibusque magnus in primis eques 15
 Othone contempto sedet.
 Quid attinet tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere
 Contra latrones atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribuno militum?' 20

V.

'At o deorum quidquid in caelo regit
 Terras et humanum genus,
 Quid iste fert tumultus et quid omnium
 Voltus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partibus 5
 Lucina veris affuit,
 Per hoc inane purpuræ decus precor,
 Per improbaturum haec Iovem,
 Quid ut noverca me intueris aut uti
 Petita ferro belua?' 10
 Vt haec trementi questus ore constitit
 Insignibus raptis puer,

- Inpube corpus, quale posset in pia
 Mollire Thracum pectora;
 15 Canidia, brevibus implicata viperis
 Crines et incomptum caput,
 Iubet sepulcris caprificos erutas,
 Iubet cupressus funebres
 Et uncta turpis ova ranae sanguine
 20 Plumamque nocturnae strigis
 Herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
 Mittit venenorum ferax,
 Et ossa ab ore rapta ieiunae canis
 Flammis aduri Colchicis.
 25 At expedita Sagana, per totam domum
 Spargens Avernales aquas,
 Horret capillis ut marinus asperis
 Echinus aut Laurens aper.
 Abacta nulla Veia conscientia
 30 Ligonibus duris humum
 Exhauriebat, ingemens laboribus,
 Quo posset infossus puer
 Longo die bis terque mutatae dapis
 Inemori spectaculo,
 35 Cum promineret ore, quantum exstant aqua
 Suspensa mento corpora:
 Exsucta uti medulla et aridum iecur
 Amoris esset poculum,
 Interminato cum semel fixae cibo
 40 Intabuissent pupulae.
 Non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis
 Et omne vicinum oppidum,
 45 Quae sidera excantata voce Thessala
 Lunamque caelo deripit.
 Hic inresectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit aut quid tacuit? 'O rebus meis
 50 Non infideles arbitrae,

Nox et Diana, quae silentium regis,
 Arcana cum fiunt sacra,
 Nunc nunc adeste, nunc in hostiles domos
 Iram atque numen vertite.
 Formidolosis dum latent silvis ferae 55
 Dulci sopore languidae,
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent Suburanae canes,
 Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meae laborarint manus. 60
 Quid accidit? Cur dira barbarae minus
 Venena Medae valent,
 Quibus superbam fugit ultra paelicem,
 Magni Creontis filiam,
 Cum palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit?
 Atqui nec herba nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione paelicum. 70
 A a, solutus ambulat veneficae
 Scientioris carmine!
 Non usitatis, Vare, potionibus,
 O multa fleturum caput,
 Ad me recures, nec vocata mens tua 75
 Marsis redibit vocibus.
 Maius parabo, maius infundam tibi
 Fastidienti poculum,
 Priusque caelum sidet inferius mari
 Tellure porrecta super, 80
 Quam non amore sic meo flagres uti
 Bitumen atris ignibus.
 Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
 Lenire verbis inpias,
 Sed dubius unde rumperet silentium, 85
 Misit Thyesteas preces:
 'Venena maga non fas nefasque, non valent
 Convertere humanam vicem.

- Diris agam vos; dira detestatio
 90 Nulla expiatur victima.
 Quin, ubi perire iussus exspiravero,
 Nocturnus occurram Furor,
 Petamque voltus umbra curvis unguibus,
 Quae vis deorumst Manium,
 95 Et inquietis adsidens praecordiis
 Pavore somnos auferam.
 Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
 Contundet obscenas anus;
 Post insepulta membra different lupi
 100 Et Esquilinae alites,
 Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
 Effugerit spectaculum.

 VI.

- Quid inmerentes hospites vexas, canis
 Ignavus adversum lupos?
 Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
 Et me remorsurum petis?
 5 Nam qualis aut Molossus aut fulvus Laco,
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublata nives,
 Quaecumque praecedet fera;
 Tu, cum timenda voce conplesti nemus,
 10 Proiectum odoraris cibum.
 Cave, cave: namque in malos asperrimus
 Parata tollo cornua,
 Qualis Lycambae spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalos.
 15 An, siquis atro dente me petiverit,
 Inultus ut flebo puer?
-

VII.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusumst Latini sanguinis,
 Non ut superbas invidiae Carthaginis 5
 Romanus arces ureret,
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacra catenatus via,
 Sed ut secundum vota Parthorum sua
 Vrbs haec periret dextera? 10
 Neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
 Numquam nisi in dispar feris.
 Furorne caecos an rapit vis acrior
 An culpa? Responsum date!
 Tacent, et albus ora pallor inficit, 15
 Mentisque percussae stupent.
 Sic est: acerba fata Romanos agunt
 Scelusque fraternae necis,
 Vt inmerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

VIII.

Rogare longo putidam te saeculo,
 Vires quid enervet meas,
 Cum sit tibi dens ater et rugis vetus
 Frontem senectus exaret,
 Hietque turpis inter aridas nates 5
 Podex velut crudae bovis?
 Sed incitat me pectus et mammae putres,
 Equina quales ubera,
 Venterque mollis et femur tumentibus
 Exile suris additum? 10
 Esto beata, funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum,

- Nec sit marita, quae rotundioribus
 Onusta bacis ambulet.
- 15 Quid quod libelli stoici inter sericos
 Iacere pulvillos amant?
 Inliterati num magis nervi rigent,
 Minusve languet fascinum?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 20 Ore adlaborandumst tibi.

VIII.

- Quando repostum Caecubum ad festas dapes,
 Victore laetus Caesare,
 Tecum sub alta — sic Iovi gratum — domo,
 Beate Maecenas, bibam
- 5 Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
 Hac Dorium, illis barbarum?
 Vt nuper, actus cum freto Neptunius
 Dux fugit ustis navibus,
 Minatus Vrbi vincla, quae detraxerat
- 10 Servis amicus perfidis.
 Romanus eheu — posteri negabitis —
 Emancipatus feminae
 Fert vallum et arma miles et spadonibus
 Servire rugosis potest,
- 15 Interque signa turpe militaria
 Sol adspicit conopium.
 Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Caesarem,
 Hostiliumque navium portu latent
- 20 Puppes sinistrorsum citae.
 Io Triumphe, tu moraris aureos
 Currus et intactas boves?
 Io Triumphe, nec Iugurthino parem
 Bello reportasti ducem,
- 25 Neque Africanum, cui super Carthaginem
 Virtus sepulcrum condidit.

Terra marique victus hostis punico
 Lugubre mutavit sagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis, 30
 Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores adfer huc, puer, scyphos
 Et Chia vina aut Lesbia,
 Vel quod fluentem nauseam coherceat, 35
 Metire nobis Caecubum.
 Curam metumque Caesaris rerum iuvat
 Dulci Lyaeo solvere.

X.

Mala soluta navis exit alite,
 Ferens olentem Maevium:
 Vt horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.
 Niger rudentes Euris inverso mari 5
 Fractosque remos differat;
 Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices;
 Nec sidus atra nocte amicum adpareat,
 Qua tristis Orion cadit; 10
 Quietiore nec feratur aequore,
 Quam Graia victorum manus,
 Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
 In inpiam Aiacis ratem.
 O quantus instat navitis sudor tuis 15
 Tibique pallor luteus
 Et illa non virilis heulatio
 Preces et aversum ad Iovem,
 Ionius udo cum remugiens sinus
 Noto carinam ruperit. 20

Opima quodsi praeda curvo litore
 Porrecta mergos iuveris:
 Libidinosus inmolabitur caper
 Et agna Tempestatibus.

XI.

- Petti, nihil me sicut antea iuvat
 Scribere versiculos amore percussum gravi,
 Amore, qui me praeter omnes expetit
 Mollibus in pueris aut in puellis urere.
- 5 Hic tertius December, ex quo destiti
 Inachia furere, silvis honorem decutit.
 Heu me, per Urbem, nam pudet tanti mali,
 Fabula quanta fui! Conviviorum et paenitet,
 In quis amantem languor et silentium
- 10 Arguit et latere petitus imo spiritus.
 'Contrane lucrum nil valere candidum
 Pauperis ingenium!' querebar adplorans tibi,
 Simul calentis inverecundus deus
 Fervidiore mero arcana promorat loco.
- 15 'Quodsi meis inaestuet praecordiis
 Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
 Fomenta volnus nil malum levantia,
 Desinet inparibus certare submotus pudor.'
 Vbi haec severus te palam laudaveram,
- 20 Iussus abire domum, ferebar incerto pede
 Ad non amicos heu mihi postes et heu
 Limina dura quibus lumbos et infregi latus.
 Nunc glorientis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitie amor Lycisci me tenet;
- 25 Vnde expedire non amicorum queant
 Libera consilia nec contumeliae graves,
 Sed alius ardor aut puellae candidae
 Aut teretis pueri longam renodantis comam.
-

XII.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
 Munera cur mihi quidve tabellas
 Mittis, nec firmo iuveni nec naris obesae?
 Namque sagacius unus odoror,
 Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
 Quam canis acer ubi lateat sus.
 Qui sudor vietis et quam malus undique membris
 Crescit odor, cum pene soluto
 Indomitam properat rabiem sedare, neque illi
 Iam manet umida creta colorque 10
 Stercore fucatus crocodili, iamque subando
 Tenta cubilia tectaque rumpit;
 Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:
 'Inachia langues minus ac me;
 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum 15
 Mollis opus. Pereat male, quae te
 Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
 Cum mihi Cous adesset Amyntas,
 Cuius in indomito constantior inguine nervus,
 Quam nova collibus arbor inhaeret. 20
 Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
 Cui properabantur? Tibi nempe,
 Ne foret aequales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua quam te.
 O ego non felix, quam tu fugis ut pavet acres 25
 Agna lupos capraeque leones.'

XIII.

Horrida tempestas caelum contraxit, et imbres
 Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc silvae
 Threicio Aquilone sonant. Rapiamus, amice,
 Occasionem de die, dumque virent genua
 Et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5
 Tu vina Torquato move consule pressa meo;

- Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
 Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
 Perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea
- 10 Levare diris pectora sollicitudinibus,
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
 'Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida tardi
 Findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
- 15 Vnde tibi reditum certo subtemine Parcae
 Rupere, nec mater domum caerulea te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato,
 Deformis aegrimoniae dulcibus adloquiiis.'

 XIII.

- Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus,
 Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
- 5 Candide Maecenas, occidis saepe rogando:
 Deus, deus nam me vetat
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
- 10 Anacreonta Teium,
 Qui persaepe cava testudine flevit amorem
 Non elaboratum ad pedem.
 Vreris ipse miser: quodsi non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
- 15 Gaude sorte tua; me libertina, nec uno
 Contenta, Phryne macerat.
-

XV.

Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno
 Inter minora sidera,
 Cum tu, magnorum numen laesura deorum,
 In verba iurabas mea,
 Artius atque hedera procera adstringitur ilex, 5
 Lentis adhaerens bracchiis,
 Dum pecori lupus, et nautis infestus Orion
 Turbaret hibernum mare,
 Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
 Fore hunc amorem mutuum. 10
 O dolitura mea multum virtute Neaera!
 Nam siquid in Flacco virist,
 Non foret adsiduas potiori te dare noctes,
 Et quaeret iratus parem:
 Nec semel offensi cedet constantia formae, 15
 Si certus intrarit dolor.
 Et tu, quicumque's felicior atque meo nunc
 Superbus incedis malo,
 Sis pecore et multa dives tellure licebit
 Tibique Pactolus fluat, 20
 Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 Formaue vincas Nirea,
 Eheu, translatos alio maerebis amores.
 Ast ego vicissim risero.

XVI.

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
 Suis et ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
 Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
 Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer 5
 Novisque rebus infidelis Allobrox,
 Nec fera caerulea domuit Germania pube
 Parentibusque abominatus Hannibal:

- In pia perdemus devoti sanguinis aetas,
 10 Ferisque rursus occupabitur solum.
 Barbarus heu cineres insistet victor et Urbem
 Eques sonante verberabit ungula,
 Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
 Nefas videre! dissipabit insolens.
 15 Forte, quod expediat, communiter aut melior pars
 Malis carere quaeritis laboribus?
 Nulla sit hac potior sententia, Phocaeorum
 Velut profugit exsecrata civitas
 Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
 20 Apris reliquit et rapacibus lupis,
 Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit aut protervus Africus.
 Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
 Ratem occupare quid moramur alite?
 25 Sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint
 Vadis levata, ne redire sit nefas,
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
 30 Novaque monstra iunxerit libidine
 Mirus amor, iuвет ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur et columba miluo,
 Credula nec ramos timeant armenta leones,
 Ametque salsa levis hircus aequora.
 35 Haec et quae poterunt reditus abscindere dulces
 Eamus omnis exsecrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 40 Etrusca praeter et volate litora.
 Nos manet Oceanus circum vagus arva beata.
 Petamus tarva divites et insulas,
 Reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
 Et inputata floret usque vinea,
 45 Germinat et numquam fallentis termes olivae,
 Suamque pulla ficus ornat arborem,

Mella cava manant ex ilice, montibus altis
 Levis crepante lympha desilit pede.
 Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
 Refertque tenta grex amicus ubera, 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,
 Pingua nec siccis urantur semina glaebis, 55
 Vtrumque rege temperante caelitem.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque inpudica Colchis intulit pedem;
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
 Laboriosa nec cohors Vlixei. 60
 Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 Gregem aestuosa torret inpotentia.
 Iuppiter illa piae secrevit litora genti,
 Vt inquinavit aere tempus aureum;
 Aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum 65
 Piis secunda vate me datur fuga.

 XVII.

'Iam iam efficaci do manus scientiae,
 Supplex et oro regna per Proserpinae,
 Per et Dianae non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa caelo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris
 Citumque retro solve, solve turbinem!
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum et in quem tela acuta torserat. 10
 Vnxere matres Iliae addictum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
 Postquam relictis moenibus rex procidit
 Heu pervicacis ad pedes Achillei.

- 15 Setosa duris exuere pellibus
 Laboriosi remiges Vlixei
 Volente Circa membra, tunc mens et sonus
 Relapsus atque notus in voltus honor.
 Dedi satis superque poenarum tibi,
- 20 Amata nautis multum et institoribus.
 Fugit iuventas et verecundus color
 Reliquit ora pelle amicta lurida,
 Tuis capillus albus est odoribus,
 Nullum ab labore me reclinat otium;
- 25 Vrguet diem nox et dies noctem, nequest
 Levare tenta spiritu praecordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina
 Caputque Marsa dissilire nenia.
- 30 Quid amplius vis? O mare et terra, ardeo,
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervida
 Virens in Aetna flamma; tu, donec cinis
 Iniuriosis aridus ventis ferar,
- 35 Cales venenis officina Colchicis.
 Quae finis aut quod me manet stipendium?
 Effare; iussas cum fide poenas luam,
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum iuencos, sive mendaci lyra
- 40 Voles sonari: tu pudica, tu proba
 Perambulabis astra sidus aureum.
 Infamis Helenae Castor offensus vicem
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Adempta vati reddidere lumina:
- 45 Et tu — potes nam — solve me dementia,
 O nec paternis obsoleta sordibus,
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus et purae manus
- 50 Tuusque venter Pactumeius, et tuo
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Vt cumque fortis exsilis puerpera.'

'Quid obseratis auribus fundis preces?
 Non saxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 Volgata, sacrum liberi Cupidinis,
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impune ut Urbem nomine inpleris meo?
 Quid proderat ditasse Paelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum?
 Sed tardiora fata te votis manent;
 Ingrata misero vita ducendast in hoc,
 Novis ut usque suppetas laboribus.
 Optat quietem Pelopis infidi pater, 65
 Egens benignae Tantalus semper dapis,
 Optat Prometheus obligatus aliti,
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum; sed vetant leges Iovis. 70
 Voles modo altis desilire turribus,
 Modo ense pectus Norico recludere,
 Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
 Fastidiosa tristis aegrimonia.
 Vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
 Meaeque terra cedet insolentiae. 75
 An quae movere cereas imagines,
 Vt ipse nosti curiosus, et polo
 Deripere Lunam vocibus possim meis,
 Possim crematos excitare mortuos
 Desiderique temperare pocula, 80
 Plorem artis in te nil agentis exitum?'

S A T I R A R V M

LIBER PRIMVS

I.

- Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
'O fortunati mercatores!' gravis annis
5 Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, navim iactantibus Austris,
'Militiast potior. Quid enim? Concurritur; horae
Momento cita mors venit aut victoria laeta.'
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
10 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille datis vadibus qui rure extractus in urbemst,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
15 Quo rem deducam. Siquis deus 'En ego' dicat
'Iam faciam quod voltis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia.
Quid statis?' nolint. Atqui licet esse beatis.
20 Quid causaest, merito quin illis Iuppiter ambas
Iratus buccas inflet neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea ne sic, ut qui iocularia, ridens
Percurram (quamquam ridentem dicere verum
25 Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima;
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo);

Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvola, nam exemplost, magni formica laboris
 Ore trahit quodcumque potest atque addit acervo,
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
 Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat et illis utitur ante
 Quaesitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
 Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
 Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid iuvat, immensum te argenti pondus et auri
 Furtim defossa timidum deponere terra?
 'Quod, si conminuas, vilem redigatur ad assem.'
 At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Milia frumenti tua triverit area centum: 45
 Non tuus hoc capiet venter plus ac meus, ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Forte vehas umero, nihilo plus accipias quam
 Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
 Naturae fines viventi, iugera centum an 50
 Mille aret? 'At suavest ex magno tollere acervo.'
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Vt tibi si sit opus liquidi non amplius urna
 Vel cyatho, et dicas 'magno de flumine malim, 55
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere.' Eo fit,
 Plenior ut siquos delectet copia iusto,
 Cum ripa simul avolsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantuli eget, quantost opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam neque vitam amittit in undis. 60
 At bona pars hominum decepta cupidine falso
 'Nil satis est' inquit 'quia tanti quantum habeas sis.'
 Quid facias illi? Iubeas miserum esse, libenter
 Quatenus id facit. Vt quidam memoratur Athenis
 Sordidus ac dives, populi contemnere voces 65

- Sic solitus: 'populus me sibilat, at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.'
 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 Flumina. Quid rides? Mutato nomine de te
- 70 Fabula narratur: congestis undique saccis
 Indormis inhians et tamquam parcere sacris
 Cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
 Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius, adde,
- 75 Quis humana sibi doleat natura negatis.
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes, hoc iuvat? Horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
- 80 At si condoluit temptatum frigore corpus
 Aut alius casus lecto te adfixit, habes qui
 Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis?
 Non uxor salvum te volt, non filius; omnes
- 85 Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
 An si cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
- 90 Infelix operam perdas: ut siquis asellum
 In campo doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus et finire laborem
 Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
- 95 Vmmidius quidam; non longast fabula: dives,
 Vt metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 Non umquam servo melius vestiret, ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
- 100 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.
 'Quid mi igitur suades? Vt vivam Maenius, aut sic
 Vt Nomentanus?' Pergis pugnancia secum
 Frontibus adversis componere: non ego, avarum

Cum veto te feri, vappam iubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanain quiddam socerumque Viselli. 105
 Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo, qui nemo, ut avarus,
 Se probet ac potius laudet diversa sequentes,
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat, neque se maiori pauperiorum
 Turbae conparet, hunc atque hunc superare laboret,
 Sic festinanti semper locupletior obstet,
 Vt, cum carceribus missos rapit ungula currus,
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Praeteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat et exacto contentus tempore vita
 Cedat uti conviva satur, reperire queamus.
 Iam satis est. Ne me Crispini scrinia lippi 120
 Conpilasse putes, verbum non amplius addam.

 II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae,
 Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
 Maestum ac sollicitumst cantoris morte Tigelli:
 Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem propellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis;
 Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fufidius vappae famam timet ac nebulonis:
 [Dives agris, dives positus in fenore nummis.]
 Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
 Quanto perditior quisquest, tanto acrius urguet; 15
 Nomina sectatur, modo sumpta veste virili,

- Sub patribus duris tironum. 'Maxime' quis non
 'Iuppiter!' exclamat, simul atque audit? 'At in se
 Pro quaestu sumptum facit hic.' Vix credere possis,
 20 Quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 Inducit, non se peius cruciaverit atque hic.
 Siquis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
- 25 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui
 Inguen ad obscaenum subductis usque facetus.
 Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
 Nil mediumst. Sunt qui nolint tetigisse nisi illas,
 Quarum subsuta talos tegat instita veste;
- 30 Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.
 Quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte
 Virtute esto' inquit sententia dia Catonis:
 'Nam simul ac venas inflavit tecta libido,
 Huc iuvenes aequumst descendere, non alienas
- 35 Permolere uxores.' 'Nolim laudari' inquit
 'Sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
 Audirest operae pretium, procedere recte
 Qui moechos non voltis, ut omni parte laborent,
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
- 40 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
 Hic se praecipitem tecto dedit, ille flagellis
 Ad mortem caesus, fugiens hic decidit acrem
 Praedonum in turbam, dedit hic pro corpore
 nummos,
 Hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
- 45 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
 Demeterent ferro. 'Iure' omnes; Galba negabat.
 Tutior at quanto merx est in classe secunda,
 Libertinarum dico, Salustius in quas
 Non minus insanit quam qui moechatur. At hic si,
- 50 Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse, daret quantum satis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno,

Hoc amat et laudat, 'matronam nullam ego tango.'
 Vt quondam Marsaeus, amator Originis ille, 55
 Qui patrum mimae donat fundumque Laremque,
 'Nil fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis.'
 Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
 Fama malum gravius quam res trahit. An tibi
 abunde

Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malumst ubicumque. Quid inter
 Est in matrona, ancilla peccesne togata?
 Villius in Fausta Sullae genero, hoc miser uno
 Nomine deceptus, poenas dedit usque superque 65
 Quam satis est, pugnis caesus ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
 Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
 Diceret haec animus 'quid vis tibi? numquid
 ego a te

Magno prognatum depono consule cunnum 70
 Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?'
 Quid responderet? 'Magno patre nata puellast.'
 At quanto meliora monet pignantiaque istis
 Dives opis natura suae, tu si modo recte
 Dispensare velis ac non fugienda petendis 75
 Inmiscere. Tuo vitio rerumne labores,
 Nil referre putas? Quare, ne paeniteat te,
 Desine matronas sectarier, unde laboris
 Plus haurire malist quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos 80
 Sit licet, hoc, Cerinthe, tuo tenerumst femur
 aut crus

Rectius, atque etiam melius persaepe togataest.
 Adde huc quod mercem sine fucis gestat, aperte
 Quod venale habet ostendit, nec, siquid honestist,
 Lactat habetque palam, quaerit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est, ubi equos mercantur; oportet
 Inspiciunt, ne si facies, ut saepe, decora
 Molli fulta pedest, emptorem inducat hiantem,

Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua
cervix.

90 Hoc illi recte; ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. 'O crus, o braccia!'
Verum

Depugis, nasuta, brevi latere ac pede longost.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,

95 Cetera, ni Catiast, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, nam te
Hoc facit insanum, multae tibi tum officient res,
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,

Ad talos stola demissa et circumdata palla,
100 Plurima, quae inuideant pure adparere tibi rem.
Altera, nil obstat: Cois tibi paene viderest
Vt nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri pretiumque avellier ante

105 Quam mercem ostendi? 'Leporem venator ut alta
In nive sectetur, positum sic tangere nolit,'
Cantat et adponit 'meus est amor huic similis: nam
Transvolat in medio posita et fugientia captat.'
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores

110 Atque aestus curasque graves e pectore tolli?
Nonne, cupidinibus statuatur natura modum quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris

115 Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem rhombumque? Tument tibi cum inguina,
num, si

Ancilla aut vernast praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?

Non ego: namque parabilem amo venerem faci-
lemque.

120 Illam 'Post paullo'; 'Sed pluris'; 'Si exierit vir'
Gallis, hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
Stet pretio neque cunctetur, cumst iussa venire.

Candida rectaque sit, munda hactenus, ut neque
 longa
 Nec magis alba velit, quam dat natura, videri.
 Haec, ubi supposituit dextro corpus mihi laevum, 125
 Ilia et Egeriast; do nomen quodlibet illi,
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
 Ianua frangatur, latret canis, undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet, vepallida lecto
 Desiliat mulier, miseram se conscia clamet, 130
 Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
 Discincta tunica fugiendumst ac pede nudo,
 Ne nummi pereant aut puga aut denique fama.
 Deprendi miserumst: Fabio vel iudice vincam.

III.

Omnibus hoc vitiumst cantoribus, inter amicos
 Vt numquam inducant animum cantare rogati,
 Iniussi numquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc: Caesar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris atque suam, non 5
 Quicquam proficeret; si conlibuisset, ab ovo
 Vsque ad mala citaret 'io Bacchae' modo summa
 Voce, modo hac, resonat quae chordis quatuor ima.
 Nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui
 Currebat fugiens hostem, persaepe velut qui 10
 Iunonis sacra ferret; habebat saepe ducentos,
 Saepe decem servos; modo reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens, modo 'sit mihi mensa
 tripes et
 Concha salis puri et toga, quae defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat.' Deciens centena dedisses 15
 Huic parco, paucis contento: quinque diebus
 Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane, diem totum stertebat. Nil fuit umquam
 Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi 'quid tu?
 Nullane habes vitia?' Immo alia, et fortasse minora. 20

- Maenius absentem Novium cum carperet, 'heus tu'
 Quidam ait 'ignoras te, an ut ignotum dare nobis
 Verba putas?' 'Egomet mi ignosco' Maenius inquit.
 Stultus et improbus hic amor est dignusque notari.
- 25 Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis:
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila aut serpens Epidaurius? At tibi
 contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 Iracundior est paullo, minus aptus acutis
- 30 Naribus horum hominum, rideri possit eo, quod
 Rusticius tonso toga defluit et male laxus
 In pede calceus haeret; at est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium
 ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
- 35 Concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim
 Natura aut etiam consuetudo mala: namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.
 Illuc praevertamur: amatorem quod amicae
 Turpia decipiunt caecum, vitia aut etiam ipsa haec
- 40 Delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae.
 Vellem in amicitia sic erraremus et isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.
 At pater ut gnati, sic nos debemus, amici
 Siquod sit vitium, non fastidire: strabonem
- 45 Adpellat paetum pater, et pullum, male parvus
 Sicuti filius est, ut abortivus fuit olim
 Sisyphus; hunc varum distortis cruribus, illum
 Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcius hic vivit: frugi dicatur. Ineptus
- 50 Et iactantior hic paullost: concinnus amicis
 Postulat ut videatur. At est truculentior atque
 Plus aequo liber: simplex fortisque habeatur.
 Caldior est: acres inter numeretur. Opinor,
 Haec res et iungit, iunctos et servat amicos.
- 55 At nos virtutes ipsas invertimus atque
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis

Nobiscum vivit, multum demissus homo ille:
 Tardo cognomen, pingui damus. Hic fugit omnes
 Insidias nullique malo latus obdit apertum;
 Cum genus hoc inter vitae versemur, ubi acris 60
 Invidia atque vigent ubi crimina: pro bene sano
 Ac non incauto fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis et est, qualem me saepe † libenter
 Obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
 Aut tacitum inpellat quovis sermone: 'molestus! 65
 Communi sensu plane caret' inquit. Eheu,
 Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam.
 Nam vitiis nemo sine nascitur; optimus illest,
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut aequumst,
 Cum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce, 70
 Si modo plura mihi bona sunt, inclinat. Amare
 Si volet hac lege, in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendant amicum,
 Postulat, ignoscet verrucis illius: aequumst
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
 Cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
 Vt quaequest, ita suppliciis delicta coerces?
 Siquis eum servum, patinam qui tollere iussus 80
 Semesos pisces tepidumque ligurrierit ius,
 In cruce suffigat: Labeone insanior inter
 Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
 Maius peccatumst: paullum deliquit amicus,
 Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus: 85
 Odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,
 Qui nisi, cum tristes misero venere Kalendae,
 Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
 Porrecto iugulo historias captivus ut audit.
 Conminxit lectum potus mensave catillum 90
 Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
 Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit, aut si

95 Prodiderit commissa fide sponsumve negarit?
 Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 Cum ventum ad verumst: sensus moresque re-
 pugnant

Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
 Cum prorepserunt primis animalia terris,
 100 Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia
 propter

Vnguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
 Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus,
 Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 Nominaque invenere; dehinc absistere bello,

105 Oppida coeperunt munire et ponere leges,
 Nequis fur esset, neu latro, neuquis adulter.
 Nam fuit ante Helenam cunnus deterrima belli
 Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos venerem incertam rapientes more ferarum

110 Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
 Iura inventa metu iniusti fateare necessest,
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest iusto discernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis;

115 Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque
 Qui teneros caules alieni fregerit horti
 Et qui nocturnus sacra divum legerit. Adsit
 Regula, peccatis quae poenas inroget aequas,
 Ne scutica dignum horribili sectere flagello.

120 Nam ut ferula caedas meritum maiora subire
 Verbera, non vereor, cum dicas esse pares res
 Furta latrociniis et magnis parva mineris
 Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,

125 Et sutor bonus et solus formosus et est rex,
 Cur optas quod habes? 'Non nosti, quid pater
 inquit

'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi num-
 quam

Nec soleas fecit, sutor tamen est sapiens.' Qui?

'Vt quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
 Optimus est modulator; ut Alfenus vafer omni 130
 Abiecto instrumento artis clausaque taberna
 Tonsor erat; sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex, solus sic rex.' Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coherces,
 Vrgueris turba circum te stante miserque 135
 Rumperis et latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
 Praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
 Ignoscent, siquid peccaro stultus, amici, 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

 IIII.

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae
 Atque alii, quorum comoedia prisca virorumst,
 Siquis erat dignus describi, quod malus ac fur,
 Quod moechus foret aut sicarius aut alioqui
 Famosus, multa cum libertate notabant. 5
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus
 Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
 Emunctae naris, durus componere versus.
 Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
 Vt magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
 Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles;
 Garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
 Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
 Crispinus minimo me provocat 'accipe, si vis,
 Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora, 15
 Custodes; videamus uter plus scribere possit.'
 Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
 Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis;
 At tu conclusas hircinis follibus auras
 Vsque laborantes, dum ferrum molliat ignis, 20

- Vt mavis, imitare. Beatus Fannius ultro
 Delatis capsis et imagine; cum mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis ob hanc rem,
 Quod sunt quos genus hoc minime iuvat, utpote
 plures
- 25 Culpari dignos. Quemvis media elige turba,
 Aut ob avaritiam aut misera ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
 Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
 Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo
- 30 Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
 Fertur, uti pulvis collectus turbine, nequid
 Summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poetam.
 ‘Foenum habet in cornu, longe fuge: dummodo
 risum
- 35 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico,
 Et quodcumque semel chartis inleverit, omnes
 Gestiet a furno redeuntes scire lacuque
 Et pueros et anus.’ Agedum, pauca accipe contra.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse
 poetis,
- 40 Excerptam numero: neque enim concludere versum
 Dixeris esse satis; neque, siqui scribat uti nos
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit, cui mens diviniior atque os
 Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
- 45 Idcirco quidam, comoedia necne poema
 Esset, quaesivere, quod acer spiritus ac vis
 Nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
 Differt sermoni, sermo merus. ‘At pater ardens
 Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
- 50 Filius uxorem grandi cum dote recuset,
 Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
 Noctem cum facibus.’ Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis,
- 55 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem

Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunc,
 Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa modosque, et quod prius ordine
 verbumst

Posterius facias, praeponens ultima primis:
 Non, ut si solvas 'postquam discordia taetra 60
 Belli ferratos postes portasque refregit,'
 Invenias etiam disiecti membra poetae.

Hactenus haec: alias iustum sit necne poema;
 Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
 Magnus uterque timor latronibus; at bene siquis
 Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.

Vt sis tu similis Caeli Birrique latronum,
 Non ego sim Capri neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
 Quis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli;
 Nec recito cuiquam nisi amicis idque coactus,
 Non ubivis coramve quibuslibet. In medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi, quique lavantes: 75
 Suave locus voci resonat conclusus. Inanes

Hoc iuvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. 'Laedere gaudes,'
 Inquit 'et hoc studio pravus facis.' Vnde petitum
 Hoc in me iacis? Est auctor quis denique eorum, 80
 Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum,
 Qui non defendit alio culpante, solutos

Qui captat risus hominum famamque dicacis,
 Fingere qui non visa potest, commissa tacere
 Qui nequit: hic niger est, hunc tu, Romane, caveto. 85
 Saepe tribus lectis videas cenare quaternos,
 E quibus unus amet quavis adspergere cunctos
 Praeter eum qui praebet aquam; post hunc quo-
 que potus,

Condita cum verax aperit praecordia Liber.
 Hic tibi comis et urbanus liberque videtur, 90
 Infesto nigris; ego si risi, quod ineptus

- Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
 Lividus et mordax videor tibi? Mentio siqua
 De Capitolini furtis iniecta Petilli
- 95 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos:
 'Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puerost, causaque mea permulta rogatus
 Fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe;
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
- 100 Fugerit': hic nigrae sucus loliginis, haec est
 Aerugo mera; quod vitium procul afore chartis
 Atque animo prius, ut siquid promittere de me
 Possum aliud vere, promitto. Liberius si
 Dixero quid, si forte iocosius; hoc mihi iuris
- 105 Cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me
 Vt fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
 Cum me hortaretur parce frugaliter atque
 Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
 'Nonne vides, Albi ut male vivat filius utque
- 110 Baius inops? Magnum documentum, ne patriam
 rem
 Perdere quis velit.' A turpi meretricis amore
 Cum deterreret: 'Scetani dissimilis sis.'
 Ne sequerer moechas, concessa cum venere uti
 Possem: 'Deprensi non bellast fama Treboni'
- 115 Aiebat. 'Sapiens, vitatu quidque petitu
 Sit melius, causas reddet tibi; mi satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possum; simul ac duraverit aetas
- 120 Membra animumque tuum, nabis sine cortice.'
 Sic me
 Formabat puerum dictis, et sive iubebat,
 Vt facerem quid 'habes auctorem, quo facias hoc:—
 Vnum ex iudicibus selectis obiciebat; —
 Sive vetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
- 125 Necne sit addubites, flagret rumore malo cum
 Hic atque ille?' Avidos vicinum funus ut aegros
 Exanimat mortisque metu sibi parcere cogit:

Sic teneros animos aliena opprobria saepe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis 130
 Ignoscas vitiis teneor; fortassis et istinc
 Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 Consilium proprium: neque enim, cum lectulus
 aut me

Porticus exceptit, desum mihi. 'Rectius hoc est.
 Hoc faciens vivam melius. Sic dulcis amicis 135
 Occurram. Hoc quidam non belle: numquid ego illi
 Inprudens olim faciam simile?' . . . Haec ego
 mecum

Compressis agito labris; ubi quid datur oti,
 Inludo chartis. Hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum; cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniet manus, auxilio quae
 Sit mihi: nam multo plures sumus, ac veluti te
 Iudaei cogemus in hanc concedere turbam.

 V.

Egressum magna me exceptit Aricia Roma
 Hospitio modico, rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi,
 Differtum nautis cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
 Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 Indico bellum, cenantes haud animo aequo
 Exspectans comites. Iam nox inducere terris
 Umbras et caelo diffundere signa parabat; 10
 Tum pueri nautis, pueris convitia nautae
 Ingerere: 'huc appelle; trecentos inseris; ohe
 Iam satis est.' Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora. Mali culices ranaeque palustres
 Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta atque viator

- Certatim, tandem fessus dormire viator
 Incipit, ac missae pastum retinacula mulae
 Nauta piger saxo religat stertitque supinus.
 20 Iamque dies aderat, nil cum procedere lintrem
 Sentimus, donec cerebrosus prosilit unus
 Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
 Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa;
 25 Milia tum pransi tria repimus atque subimus
 Inpositum saxis late candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Maecenas optimus atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati, aversos soliti componere amicos.
 30 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
 Inlinere; interea Maecenas advenit atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
 35 Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
 Praetextam et latum clavum prunaeque vatillum.
 In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Murena praebente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 40 Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque
 Occurrunt, animae, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque quis me sit devinctior alter.
 O qui complexus et gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
 45 Proxima Campano ponti quae villula, tectum
 Praebuit, et parochi, quae debent, ligna salemque.
 Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
 Lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque:
 Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
 50 Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
 Quae super est Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri
 Musa velim memores, et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;

Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti 55
 Ad pugnam venire. Prior Sarmentus 'equi te
 Esse feri similem dico.' Ridemus, et ipse
 Messius 'accipio,' caput et movet. 'O, tua cornu
 Ni foret exsecto frons,' inquit, 'quid faceres, cum
 Sic mutilus minitaris?' At illi foeda cicatrix 60
 Setosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
 rastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
 Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam 65
 Ex voto Laribus, quaerebat; scriba quod esset,
 Nilo deterius dominae ius esse: rogabat
 Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
 Prorsus iucunde cenam producimus illam. 70
 Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
 Paene macros arsit dum turdos versat in igni:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Volcano summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos cenam servosque timentes 75
 Tum rapere atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Apulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
 Numquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset lacrimoso non sine fumo, 80
 Vdos cum foliis ramos urente camino.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto; somnus tamen aufert
 Intentum veneri: tum inmundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant ventremque supinum. 85
 Quattuor hinc rapimur viginti et milia raedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
 Signis perfacilest: venit vilissima rerum
 Hic aqua, sed panis longe pulcherrimus, ultra
 Callidus ut soleat umeris portare viator. 90
 Nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna
 Qui locus a forti Diomedest conditus olim.

Flentibus hic Varius discedit maestus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
 95 Carpentēs iter et factum corruptius imbri.
 Postera tempestas melior, via peior ad usque
 Bari moenia piscosi; dein Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque iocosque,
 Dum flamma sine tura liquescere limine sacro
 100 Persuadere cupit. Credat Iudaeus Apella,
 Non ego: namque deos didici securum agere aevum,
 Nec, siquid miri faciat natura, deos id
 Tristes ex alto caeli demittere tecto.
 Brundisium longae finis chartaeque viaeque.

VI.

Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te,
 Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarent,
 5 Vt plerique solent, naso suspendis adunco
 Ignotos, ut me libertino patre natum.
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
 10 Multos saepe viros nullis maioribus ortos
 Et vixisse probos amplis et honoribus auctos;
 Contra Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
 Non umquam pretio pluris licuisse; notante
 15 Iudice, quo nosti, populo, qui stultus honores
 Saepe dat indignis et famae servit ineptus,
 Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
 Nos facere a volgo longe longeque remotos?
 Namque esto, populus Laevino mallet honorem
 20 Quam Decio mandare novo, censorque moveret
 Appius, ingenuo si non essem patre natus:
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.

Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
 Sumere depositum clavum fierique tribuno? 25
 Invidia adcrevit, privato quae minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 Pellibus et latum demisit pectore clavum,
 Audit continuo 'quis homo hic aut quo patre natus?'
 Vt siqui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Vt cupiat formosus, eat quacumque, puellis
 Iniciat curam quaerendi singula, quali
 Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit, cives, urbem sibi curae,
 Imperium fore et Italiam et delubra deorum, 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare et quaerere cogit.
 'Tunc, Syri, Damae aut Dionysi filius, audes
 Deicere de saxo cives aut tradere Cadmo?'
 'At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namquest ille, pater quod erat meus.' 'Hoc tibi
 Paullus
 Et Messalla videris? At hic, si plostra ducenta
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.'
 Nunc ad me redeo libertino patre natum, 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia sum tibi, Maecenas, convictor, at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illist, quia non, ut forsit honorem
 Iure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum, 50
 Praesertim cautum dignos adsumere, prava
 Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
 Me possim, casu quod te sortitus amicum:
 Nulla etenim mihi te fors obtulit; optimus olim
 Vergilius, post hunc Varius dixere quid essem. 55
 Vt veni coram, singultim pauca locutus,
 Infans namque pudor prohibebat plura profari,
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Satureiano vectari rura caballo,

- 60 Sed, quod eram, narro. Respondes, ut tuas est
mos,
Pauca: abeo, et revocas nono post mense iubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre praeclaro sed vita et pectore puro.
- 65 Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosast natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspertos reprehendas corpore naevos,
Si neque avaritiam neque sordes nec mala lustra
Obiciet vere quisquam mihi, purus et insons
- 70 Vt me collaudem, si et vivo carus amicis:
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
- 75 Ibant octonos referentes Idibus aeris,
Sed puerumst ausus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. Vestem servosque sequentes,
In magno ut populo, siqui vidisset, avita
- 80 Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi,
- 85 Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer; neque ego essem questus. At
hoc nunc
Laus illi debetur et a me gratia maior.
Nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
- 90 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox et ratio: nam si natura iuberet
A certis annis aevum remeare peractum
- 95 Atque alios legere, ad fastum quoscumque parentes

Optaret sibi quisque, meis contentus honestos
 Fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
 Iudicio volgi, sanus fortasse tuo, quod
 Nollem onus haud umquam solitus portare mole-
 stum.

Nam mihi continuo maior quaerenda foret res 100
 Atque salutandi plures, ducendus et unus
 Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
 Exirem, plures calones atque caballi
 Pascendi, ducenda petorrita. Nunc mihi curto
 Ire licet mulo vel si libet usque Tarentum, 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos:
 Obiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
 Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes oenophorumque.
 Hoc ego commodius quam tu, praeclare senator, 110
 Milibus atque aliis vivo. Quacumque libidost,
 Incedo solus, percontor quanti olus ac far,
 Fallacem circum vespertinumque pererro
 Saepe forum, adsisto divinis, inde domum me
 Ad porri et ciceris refero laganique catinum; 115
 Cena ministratur pueris tribus, et lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet, adstat echinus
 Vilis, cum patera gutus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se 120
 Voltum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam iaceo; post hanc vagor aut ego lecto
 Aut scripto quod me tacitum iuuet, unguor olivo,
 Non quo fraudatis inmundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio campum lusumque trigonem.
 Pransus non avide, quantum interpellet inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. Haec est
 Vita solutorum misera ambitione gravique.
 His me consolor victurum suavius, ac si 130
 Quaestor avus pater atque meus patruusque fuisset.

VII.

- Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 5 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas,
 Durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
 Confidens tumidusque, adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
 10 Convenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti,
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit: inter
 Hectora Priamidem animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 15 Summa fuit; duo si discordia vexet inertes
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedem
 Cum Lycio Glaucō, discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis): Bruto praetore tenente
 Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
 20 Conpositum melius cum Bitho Bacchius. In ius
 Acres procurrant, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam; ridetur ab omni
 Conventu; laudat Brutum laudatque cohortem:
 Solem Asiae Brutum appellat stellasque salubres
 25 Appellat comites, excepto Rege; Canem illum,
 Invisum agricolis sidus, venisse. Ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Praenestinus salso multoque fluenti
 Expressa arbusto regerit convitia, durus
 30 Vindemiator et invictus, cui saepe viator
 Cessisset magna conpellans voce cuculum.
 At Graecus, postquamst Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: 'per magnos, Brute, deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non
 35 Hunc Regem iugulas? Operum hoc, mihi crede,
 tuorumst.

VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
 Cum faber, incertus scannum faceretne Priapum,
 Maluit esse deum. Deus inde ego, furum aviumque
 Maxima formido: nam fures dextra coerces
 Obscaenoque ruber porrectus ab inguine palus, 5
 Ast inportunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa vetatque novis considerare in hortis.
 Huc prius angustis eiecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca;
 Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum; 10
 Pantolabo scurrae Nomentanoque nepoti.
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 Hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
 Aggere in aprico spatium, quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum;
 Cum mihi non tantum furesque feraeque suetae
 Hunc vexare locum curae sunt atque labori,
 Quantum carminibus quae versant atque venenis
 Humanos animos. Has nullo perdere possum 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam pedibus nudis passoque capillo,
 Cum Sagana maiore ululantem: pallor utrasque 25
 Fecerat horrendas adspectu. Scalpere terram
 Vnguibus et pullam divellere mordicus agnam
 Coeperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanea et effigies erat, altera cerea: maior 30
 Lanea, quae poenis conpesceret inferiorem;
 Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
 Iam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
 Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
 Infernas errare canes, lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.

- Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum
 Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.
- 40 Singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes
 Vmbrae cum Sagana resonarint triste et acutum,
 Vtque lupi barbam variae cum dente colubrae
 Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
 Largior arserit ignis, et ut non testis inultus
- 45 Horruerim voces Furiarum et facta duarum.
 Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate ficus; at illae currere in urbem.
 Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
 Excidere atque herbas atque incantata lacertis
- 50 Vincula cum magno risuque iocoque videres.

VIII.

- Ibam forte Via Sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum; totus in illis:
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
 Arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?'
- 5 'Suaviter, ut nunc est,' inquam 'et cupio omnia,
 quae vis.'
- Cum adsectaretur, 'numquid vis?' occupo. At ille
 'Noris nos' inquit 'docti sumus.' Hic ego 'pluris
 Hoc' inquam 'mihi eris.' Misere discedere quaerens,
 Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
- 10 Dicere nescio quid puero, cum sudor ad inos
 Manaret talos. 'O te, Bolane, cerebri
 Felicem' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret. Vt illi
 Nil respondebam, 'misere cupis' inquit 'abire:
- 15 Iandudum video; sed nil agis: usque tenebo;
 Prosequar. Hinc quo nunc iter est tibi?' 'Nil opus
 est te
 Circuagi: quendam volo visere non tibi notum;

Trans Tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos.
 'Nil habeo quod agam et non sum piger: usque
 sequar te.'

Demitto aurículas, ut iniquae mentis asellus, 20
 Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:

'Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plures
 Aut citius possit versus? quis membra movere
 Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.' 25

Interpellandi locus hic erat: 'est tibi mater,
 Cognati, quis te salvost opus?' 'Haud mihi quisquam.
 Omnes composui.' 'Felices! Nunc ego resto.

Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit divina mota anus urna: 30

Hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis
 Nec laterum dolor aut tussis nec tarda podagra;
 Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
 Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.'

Ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei 35
 Praeterita, et casu tunc respondere vadato
 Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.

'Si me amas,' inquit 'paullum hic ades.' 'In-
 teream, si

Aut valeo stare aut novi civilia iura;
 Et propero quo scis.' 'Dubius sum quid faciam' 40
 inquit,

'Tene relinquam an rem.' 'Me, sodes.' 'Non
 faciam' ille,

Et praecedere coepit; ego, ut contendere durumst
 Cum victore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
 Hinc repetit; 'paucorum hominum et mentis bene
 sanae;

Nemo dexterius fortunast usus. Haberes 45

Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
 Summosses omnes.' 'Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere, modo; domus hac nec purior ullast
 Nec magis his aliena malis; nil mi officit,' inquam, 50

‘Ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
Cuique suus.’ ‘Magnum narras, vix credibile.’

‘Atqui

Sic habet.’ ‘Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse.’ ‘Velis tantummodo: quae tua
virtus,

- 55 Expugnabis; et est qui vinci possit, eoque
Difficiles aditus primos habet.’ ‘Haud mihi dero:
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
Occurram in triviis, deducam. Nil sine magno
60 Vita labore dedit mortalibus.’ Haec dum agit,
ecce

Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre nosset. Consistimus. ‘Vnde venis et
Quo tendis?’ rogat et respondet. Vellere coepi
Et prensare manu lentissima bracchia, nutans,

- 65 Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
‘Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum.’ ‘Memini bene, sed meliore
Tempore dicam: hodie tricesima sabbata: vin tu
70 Curtis Iudaeis oppedere?’ ‘Nulla mihi’ inquam
‘Relligiost.’ ‘At mi: sum paullo infirmior, unus
Multorum. Ignosces; alias loquar.’ Huncine solem
Tam nigrum surrexe mihi! Fugit improbus ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
75 Adversarius et ‘quo tu turpissime?’ magna
Inclamat voce, et ‘licet antestari?’ Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in ius; clamor utrimque,
Vndique concursus. Sic me servavit Apollo.
-

X.

(Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
 Defensore tuo pervincam, qui male factos
 Emendare parat versus, hoc lenius ille,
 Quo melior vir et est longe subtilior illo,
 Qui multum puerum et loris et funibus udis 5
 Exhortatus, ut esset opem qui ferre poetis
 Antiquis posset contra fastidia nostra,
 Grammaticorum equitum doctissimus. Vt redeam
 illuc:]

Nempe inconposito dixi pede currere versus
 Lucili. Quis tam Lucili fautor ineptest,
 Vt non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
 Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
 Nec tamen, hoc tribuens, dederim quoque cetera: 5
 nam sic

Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
 Ergo non satis est, risu diducere rictum
 Auditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus;
 Est brevitae opus, ut currat sententia neu se
 Inpediat verbis lassas onerantibus aures, 10
 Et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
 Defendente vicem modo rhetoris atque poetae,
 Interdum urbane parentis viribus atque
 Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
 Fortius et melius magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque simius iste
 Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
 'At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis 20
 Miscuit.' O seri studiorum, quine putetis
 Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit? 'At sermo lingua concinnus utraque
 Suavior, ut Chio nota si conmixta Falernist.'
 Cum versus facias, te ipsum percontor, an et cum 25

- Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
 Scilicet oblitos patriaeque patrisque Latini,
 Cum Pedius causas exsudet Poplicola atque
 Corvinus, patriis intermiscere petita
 30 Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
 Atque ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
 Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
 Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
 'In silvam non ligna feras insanius, ac si
 35 Magnas Graecorum malis implere catervas.'
 Turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque
 Defingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
 Quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 40 Arguta meretrice potes Davoque Chremeta
 Eludente senem comes garrere libellos
 Vnus vivorum, Fundani; Polio regum
 Facta canit pede ter percusso; forte epos acer,
 Vt nemo, Varius ducit; molle atque facetum
 45 Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae.
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere
 possem,
 Inventore minor, neque ego illi detrudere ausim
 Haerentem capiti cum multa laude coronam.
 50 At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
 Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quaeso,
 Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci,
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 55 Cum de se loquitur non ut maiore repressis?
 Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes
 Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
 Versiculos natura magis factos et euntes
 Mollius, ac si quis pedibus quid claudere senis,
 60 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
 Ante cibum versus, totidem cenatus: Etrusci
 Quale fuit Cassi rapido ferventius amni

Ingenium, capsis quem famast esse librisque
 Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis et urbanus, fuerit limatior idem, 65
 Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor
 Quamque poetarum seniorum turba; sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum,
 Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
 Perfectum traheretur, et in versu faciundo 70
 Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
 Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint
 Scripturus, neque te ut miretur turba labores,
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 Non ego: nam satis est equitem mihi plaudere,
 ut audax,
 Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men moveat cimex Pantilius, aut cruciet quod
 Vellicet absentem Demetrius, aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
 Plotius et Varius, Maecenas Vergiliusque,
 Valgius et probet haec Octavius optimus atque
 Fuscus et haec utinam Viscorum laudet uterque!
 Ambitione relegata te dicere possum,
 Polio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque 85
 Vos, Bibule et Servi, simul his te, candide Furni,
 Conplures alios, doctos ego quos et amicos
 Prudens praetereo, quibus haec, sint qualiacumque,
 Arridere velim, doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
 I, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

S A T I R A R V M

LIBER SECVNDVS.

I.

- 'Sunt quibus in satira videor nimis ac̄er et ultra
Legem tendere opus; sine nervis altera quidquid
Composui, pars esse putat similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
5 Quid faciam, praescribe.' 'Quiescas.' 'Ne faciam,
inquis,
Omnino versus?' 'Aio.' 'Peream male, si non
Optimum erat; verum nequeo dormire.' 'Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Inriguumque mero sub noctem corpus habento.
10 Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus.' 'Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide Gallos
15 Aut labentis equo describit vulnera Parthi.'
'Attamen et iustum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius.' 'Haud mihi dero,
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
20 Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.'
'Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquamst intactus,
et odit.'
'Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto
25 Accessit fervor capiti numerusque lucernis;

- Frigore te feriat.' 'Quid, cumst Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
 65 Cederet, introrsum turpis: num Laelius et qui
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
 Ingenio offensi aut laeso doluere Metello
 Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
 Primores populi arripuit populumque tributim,
 70 Scilicet uni aequus virtuti atque eius amicis.
 Quin ubi se a vulgo et scaena in secreta remorant
 Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
 Nugari cum illo et discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego,
 quamvis
 75 Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia, et fragili quaerens illidere dentem,
 Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis.' 'Equidem nihil hinc diffingere possum;
 80 Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
 Iudiciumque.' 'Esto, siquis mala; sed bona siquis
 Iudice condiderit laudatus Caesare? siquis
 85 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?'
 'Solventur risu tabulae, tu missus abibis.'

 II.

- Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo
 (Nec meus hic sermost, sed quae praecepit Ofellus
 Rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerva),
 Discite non inter lances mensasque nitentes,
 5 Cum stupet insanis acies fulgoribus et cum
 Aclinis falsis animus meliora recusat,
 Verum hic inpransi mecum disquirite. Cur hoc?
 Dicam, si potero. Male verum examinat omnis

- 45 Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis
 Nigrisquest oleis hodie locus. Haud ita pridem
 Galloni praeconis erat acipensere mensa
 Infamis. Quid? tum rhombos minus aequora
 alebant?
- Tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
 50 Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo
 Siquis nunc mergos suaves edixerit assos,
 Parebit pravi docilis Romana iuventus.
 Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
 Iudice: nam frustra vitium vitaveris illud,
 55 Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
 Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
 Quinquennes oleas est et silvestria corna,
 Ac nisi mutatum parcit defundere vinum, et
 Cuius odorem olei nequeas perferre, licebit
 60 Ille repotia, natales aliosve dierum
 Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
 Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
 Vtrum imitabitur? Hac urguet lupo, hac canis,
 aiunt.
- 65 Mundus erit, qua non offendat sordibus, atque
 In neutram partem cultus miser. Hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Saevus erit, nec sic ut simplex Naevius unctam
 Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque
 magnum.
- 70 Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
 Adferat. In primis valeas bene: nam variae res
 Vt noceant homini, credas, memor illius escae,
 Quae simplex olim tibi sederit, at simul assis
 Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
 75 Dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
 Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
 Cena desurgat dubia? Quin corpus onustum
 Hesternis vitiis animum quoque praegravat una,
 Atque adfigit humo divinae particulam aerae.

Alter, ubi dicto citius curata sopori 80
 Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus,
 Seu recreare volet tenuatum corpus, ubive
 Accedent anni, et tractari mollius aetas 85
 Imbecilla volet; tibi quidnam accedet ad istam,
 Quam puer et validus praesumis, mollitiem, seu
 Dura valetudo inciderit seu tarda senectus?
 Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
 Illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 Tardius adveniens vitiatum commodius quam
 Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam
 inter
 Heroas natum tellus me prima tulisset!
 Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
 Occupet humanam? Grandes rhombi patinaeque 95
 Grande ferunt una cum damno dedecus. Adde
 Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum
 Et frustra mortis cupidum, cum derit egenti
 As, laquei pretium. 'Iure' inquit 'Trausius istis
 Iurgatur verbis; ego vectigalia magna 100
 Divitiasque habeo tribus amplas regibus.' Ergo
 Quod superat non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam te divite? Quare
 Tempa ruunt antiqua deum? Cur, inprobe, carae
 Non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
 Vni nimirum tibi recte semper erunt res.
 O magnus posthac inimicis risus! Vterne
 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic qui
 Pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
 An qui contentus parvo metuensque futuri 110
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
 Quo magis his credas, puer hunc ego parvus
 Ofellum
 Integris opibus novi non latius usum,
 Quam nunc accisis. Videas metato in agello
 Cum pecore et gnatis fortem mercedē colonum, 115

'Non ego' narrantem 'temere edi luce profesta
 Quiequam praeter olus fumosae cum pede pernae.
 Ac mihi seu longum post tempus venerat hospes
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 120 Vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis,
 Sed pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas
 Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.
 Post hoc ludus erat culpa potare magistra;
 Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
 125 Explicuit vino contractae seria frontis.
 Saeviat atque novos moveat fortuna tumultus:
 Quantum hinc inminuet? quanto aut ego parcius
 aut vos,
 O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriae telluris erum natura nec illum
 130 Nec me nec quemquam statuit; nos expulit ille;
 Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris,
 Postremum expellet certe vivacior heres.
 Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius, sed cedit in usum
 135 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.'

III.

'Si raro scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
 Iratus tibi, quod vini somnique benignus
 Nil dignum sermone canas: quid fiet? At ipsis
 5 Saturnalibus huc fugisti sobrius. Ergo
 Dic aliquid dignum promissis. Incipe. Nil est?
 Culpantur frustra calami, inmeritusque laborat
 Iratis natus paries dis atque poetis.
 Atqui voltus erat multa et praeclara minantis,
 10 Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?

Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras virtute relicta?
 Contemnere miser! Vitandast inproba Siren
 Desidia, aut quidquid vita meliore parasti 15
 Ponendum aequo animo.' 'Di te, Damasippe;
 deaeque

Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde
 Tam bene me nosti?' 'Postquam omnis res mea
 Ianum

Ad medium fractast, aliena negotia curo
 Excussus propriis. Olim nam quaerere amabam, 20
 Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset.
 Callidus huic signo ponebam milia centum;
 Hortos egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale 25
 Inposuere mihi cognomen compita.' 'Novi,
 Et miror morbi purgatum te illius.' 'Atqui
 Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
 Traiecto lateris miseri capitisve dolore,
 Vt lethargicus hic cum fit pugil et medicum urguet.' 30
 'Dum nequid simile huic, esto ut libet.' 'O bone,
 ne te

Frustrere: insanis et tu, stultique prope omnes,
 Siquid Stertinius veri crepat, unde ego mira
 Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
 Solatus iussit sapientem pascere barbam 35
 Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam male re gesta cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen, dexter stetit et 'cave faxis
 Te quicquam indignum. Pudor' inquit 'te malus
 angit,

Insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
 Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit
 in te

Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia et quem cumque inscitia veri
 Caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex

- 45 Autumat. Haec populos, haec magnos formula
 reges,
 Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
 Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
 Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit,
- 50 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrique
 Error, sed variis inludit partibus: hoc te
 Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
 Stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignes,
- 55 Vt rupes fluviosque in campo obstare queratur.
 Alterum et huic varum et nihilo sapientius ignes
 Per medios fluviosque ruentis: clamet amica
 Mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor
 'Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva!'
- 60 Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
 Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
 'Mater, te adpello' clamantibus. Huic ego volgus
 Errori similem cunctum insanire docebo.
 Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
- 65 Integer est mentis Damasippi creditor? Esto.
 'Accipe quod numquam reddas mihi' si tibi dicam:
 Tune insanus eris si acceperis, an magis excors
 Reiecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
 Scribe decem a Nerio: non est satis; adde Cicutae
- 70 Nodosi tabulas centum, mille adde catenas;
 Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
 Cum rapies in ius malis ridentem alienis,
 Fiet aper, modo avis, modo saxum et, cum volet,
 arbor.
- Si male rem gerere insanist, contra bene, sani:
- 75 Putidius multo cerebrumst, mihi crede, Perilli
 Dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
 Audire atque togam iubeo componere, quisquis
 Ambitione mala aut argenti pallet amore,
 Quisquis luxuria tristive superstitione
- 80 Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,

Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
 Dandast ellebori multo pars maxima avaris;
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 Heredes Staberi summam incidere sepulcro,
 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri,
 Frumenti quantum metit Africa. 'Sive ego prave
 Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi.' Credo,
 Hoc Staberi prudentem animum vidisse. 'Quid ergo
 Sensit, cum summam patrimonii insculpere saxo 90
 Heredes voluit?' Quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium et cavet nihil acrius, ut, si
 Forte minus locuples uno quadrante perisset,
 Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris 95
 Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, iustus. 'Sapiensne?' Etiam,
 et rex
 Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnae laudi fore. Quid simile isti
 Graecus Aristippus? qui servos proicere aurum 100
 In media iussit Libya, quia tardius irent
 Propter onus segnes. Vter est insanior horum?
 Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
 Siquis emat citharas, emptas conportet in unum,
 Nec studio citharae nec Musae deditus ulli, 105
 Si scalpra et formas non sutor, nautica vela
 Aversus mercaturis: delirus et amens
 Vndique dicatur merito. Qui discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Conpositis metuensque velut contingere sacrum? 110
 Siquis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet cum longo fuste neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum;
 Ac potius foliis parcus vescatur amaris;
 Si positus intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis, nihil est, tercentum milibus, acre
 Potet acetum; age, si et stramentis incubet ulvae

- Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
120 Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice senex, custodis? Ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
125 Vnguere si caules oleo meliore caputque
Coeperis inpexa foedum porrigine? Quare,
Si quidvis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndique? Tun sanus? Populum si caedere saxis
Incipias servosve tuos, quos aere pararis,
130 Insanum te omnes pueri clamentque puellae;
Cum laqueo uxorem interimis matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc
facis Argis,
Nec ferro ut demens genetricem occidis Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
135 Ac non ante malis dementem actum Furiis quam
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quost habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro violare aususve sororem
140 Electram, tantum maledicit utrique vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla vappamque profestis,
145 Quondam lethargo grandist oppressus, ut heres
Iam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
150 Ad numerandum: hominem sic erigit; addit et illud:
'Ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'
'Men vivo?' 'Vt vivas igitur, vigila. Hoc age.'
'Quid vis?'
- 'Deficient inopem venae te, ni cibus atque

Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
 Tu cessas? Agedum, sume hoc ptisanarium oryzae.' 155
 'Quanti emptae?' 'Parvo.' Quanti ergo? 'Octussi-
 bus.' 'Eheu,
 Quid refert, morbo an furtis pereamque rapinis?'
 'Quisnam igitur sanus?' Qui non stultus. 'Quid
 avarus?'
 Stultus et insanus. 'Quid, siquis non sit avarus,
 Continuo sanus?' Minime. 'Cur, Stoice?' Dicam. 160
 Non est cardiacus (Craterum dixisso putato)
 Hic aeger; rectest igitur, surgetque? Negabit,
 Quod latus aut renes morbo temptentur acuto.
 Non est periurus neque sordidus, inmolet aequis
 Hic porcum Laribus; verum ambitiosus et audax: 165
 Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone
 Dones quidquid habes, an numquam utare paratis?
 Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
 Antiquo censu, gnatis divisisse duobus
 Fertur et haec moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum: 'Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo, donare et ludere vidi,
 Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors,
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 Quare per divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas, tu ne maius facias id,
 Quod satis esse putat pater et natura cohercet.
 Praeterea ne vos titillet gloria, iure
 Iurando obstringam ambo: uter aedilis fueritve 180
 Vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
 In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatiere et aheneus ut stes,
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis;
 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185
 Astuta ingenuum volpes imitata leonem?'
 'Nequis humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur?'
 'Rex sum.' 'Nil ultra quaero plebeius.' 'Et aequam
 Rem imperito; ac sicui videor non iustus, inulto

- 190 Dicere quod sentit permitto.' 'Maxime regum,
 Di tibi dent capta classem deducere Troia.
 Ergo consulere et mox respondere licebit?'
 'Consule.' 'Cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putescit, totiens servatis clarus Achivis,
- 195 Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
 Per quem tot iuvenes patrio caruere sepulcro?'
 'Mille ovium insanus morti dedit, inclitum Vlixem
 Et Menelaum una mecum se occidere clamans.'
 'Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
- 200 Ante aras spargisque mola caput, inprobe, salsa,
 Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid
 enim Ajax
 Fecit? Cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
 Vxore et gnato; mala multa precatus Atridis,
 Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Vlixem.'
- 205 'Verum ego, ut haerentes adverso litore naves
 Eriperem, prudens placavi sanguine divos.'
 'Nempe tuo, furiose?' 'Meo, sed non furiosus.'
 'Qui species alias veris scelerisque tumultu
 Permixtas capiet, commotus habebitur, atque
- 210 Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
 Ajax cum inmeritos occidit desipit agnos;
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo et purumst vitio tibi, cum tumidumst
 cor?'
- Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
- 215 Huic vestem ut gnatae paret, ancillas paret, aurum,
 Rufam aut Posillam adpellet fortique marito
 Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
 Praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid, siquis gnatam pro muta devovet agna,
- 220 Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
 Stultitia, hic summast insania; qui sceleratus,
 Et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
- 225 Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.

Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Vnguentarius ac Tusci turba in pia vici,
 Cum scurris factor, cum Velabro omne macellum
 Mane domum veniant. Qui cum venere frequentes, 230
 Verba facit leno: 'Quidquid mihi, quidquid et horum
 Cuique domist, id crede tuum et vel nunc pete
 vel cras.'

Accipe quid contra iuvenis responderit aequus.
 'In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 Cenem ego; tu pisces hiberno ex aequore verris. 235
 Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer.
 Sume tibi decies. Tibi tantundem. Tibi triplex,
 Vnde uxor media currit de nocte vocata.'
 Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
 Scilicet ut decies solidum absorberet, aceto 240
 Diluit insignem bacam: qui sanior, ac si
 Illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
 Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
 Lusciniis soliti inpenso prandere coemtas, 245
 Quorsum abeant? Sanin creta an carbone notati?
 Aedificare casas, plostello adiungere mures,
 Ludere par impar, equitare in arundine longa
 Siquem delectet barbatum: amentia verset.
 Si puerilius his ratio esse evincet amare, 250
 Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
 Sollicitus piores: quaero, faciasne quod olim
 Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
 Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille 255
 Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 Postquamst inpransi correptus voce magistri?
 Porrigis irato puero cum poma, recusat;
 'Sume, catelle': negat; si non des, optet. Amator
 Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non, 260
 Quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
 Invisis foribus? 'Ne nunc, cum me vocat ultro,

Accedam? An potius mediter finire dolores?
 Exclisit; revocat: redeam? Non, si obsecret.' —

Ecce

265 Servus, non paulo sapientior 'o ere, quae res
 Nec modum habet neque consilium, ratione
 modoque

Tractari non volt. In amore haec sunt mala, bellum,
 Pax rursus: haec siquis tempestatis prope ritu
 Mobilia et caeca fluitantia sorte laboret

270 Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
 Insanire paret certa ratione modoque.'

Quid, cum Picenis excerpens semina pomis
 Gaudes, si cameram percusti forte, penes te's?

Quid? cum balba feris annoso verba palato,

275 Aedificante casas qui sanior? Adde crucem
 Stultitiae, atque ignem gladio scrutare modo;
 in quem

Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
 Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
 Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,

280 Ex more inponens cognata vocabula rebus?

Libertinus erat, qui circum compita siccus

Lautis mane senex manibus currebat et 'unum,
 Quid tam magnum?' addens, 'unum me surpitem
 morti!

Dis etenim facilest' orabat, sanus utriusque

285 Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
 Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque
 volgus

Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.

'Iuppiter, ingentes qui das adimisque dolores,'

Mater ait pueri menses iam quinque cubantis,

290 'Frigida si puerum quartana reliquerit, illo

Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus

In Tiberi stabit.' Casus medicusve levarit

Aegrum ex praecipiti: mater delira necabit

In gelida fixum ripa febrimque reducet.

295 Quone malo mentem concussa? Timore deorum.'

Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
 Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
 Respicere ignoto discet pendentia tergo.
 'Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris, 300
 Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.'
 'Quid, caput abscissum manibus cum portat Agaue
 Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?'
 'Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305
 Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
 Aegrotare putes animi vitio.' 'Accipe: primum
 Aedificas, hoc est longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
 Corpore maiorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
 An quodcumque facit Maecenas, te quoque verumst
 Tantum dissimilem et tanto certare minorem?
 Absentis ranae pullis vituli pede pressis
 Vnus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 Belua cognatos eliserit: illa rogare,
 Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
 'Maior.' 'Dimidio? — Num tanto?' 'Cum magis atque
 Se magis inflaret, 'non, si te ruperis' inquit,
 'Par eris.' Haec a te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino,
 Quae siquis sanus facit, et sanus facies tu.
 Non dico horrendam rabiem'. 'Iam desine.' 'Cultum
 Maiorem censu.' 'Teneas, Damasippe, tuis te.'
 'Mille puellarum, pueroꝝum mille furores.' 325
 'O maior tandem parcas, insane, minori.'

Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est, cara pisces averrere mensa
 Ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
 Languidus in cubitum iam se conviva reponet.
 Umber et iligna nutritus glande rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vineae submittit capreas non semper edules.
 Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, 45
 Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam satis in re una consumere curam,
 Ut siquis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si caelo suppones vina sereno,
 Nocturna, siquid crassist, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus; at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo,
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho; perna magis ac magis hillis 60
 Flagitat in morsus refici, quin omnia malit,
 Quaecumque inmundis fervent adlata popinis.
 Est operae pretium duplicis pernoscere iuris
 Naturam. Simplex e dulci constat olivo,
 Quod pingui miscere mero muriaque decebit 65
 Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranae quod baca remisit olivae.
 Picens cedunt pomis Tiburtia suco: 70
 Nam facie praestant. Vennuncula convenit ollis;
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,

- Primus et invenior piper album cum sale nigro
 75 Incretum puris circumposuisse catillis.
 Inmanest vitium, dare milia terna macello
 Angustoque vagos pisces urguere catino.
 Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum frustra ligurrit,
 80 Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
 Consistit sumptus? Neglectis, flagitium ingens.
 Ten lapides varios lutulenta radere palma,
 Et Tyrias dare circum inlota toralia vestes,
 85 Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
 Haec habeant, tanto reprehendi iustius illis,
 Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?
 ‘Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
 90 Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
 Non tamen interpret tantundem iuveris. Adde
 Voltum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
 95 Atque haurire queam vitae praecepta beatae.’

 V.

- ‘Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti
 Responde, quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis. Quid rides?’ ‘Iamne doloso
 Non satis est Ithacam revehi patriosque Penates
 5 Adspicere?’ ‘O nulli quicquam mentite, vides ut
 Nudus inopsque domum redeam; te vate neque illic
 Aut apotheca procis intactast aut pecus: atqui
 Et genus et virtus, nisi cum re, vilior algast.’
 ‘Quando pauperiem missis ambagibus horres,
 10 Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus
 Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
 Res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma

Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
 Qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus 15
 Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 'Utne tegam spurco Damae latus? Haud ita Troiae
 Me gessi, certans semper melioribus.' 'Ergo
 Pauper eris.' 'Fortem hoc animum tolerare iubebo, 20
 Et quondam maiora tuli. Tu protinus, unde
 Divitias aerisque ruam, dic augur, acervos.'
 'Dixi equidem et dico: captes astutus ubique
 Testamenta senum, neu, si vafer unus et alter
 Insidiatorem praerioso fugerit hamo, 25
 Aut spem deponas aut artem inlusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim:
 Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
 Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
 Defensor; fama civem causaque priorem 30
 Sperne, domi si gnatus erit fecundave coniux.
 'Quinte' puta aut 'Publi' (gaudent praenomine
 molles
 Auriculae) 'tibi me virtus tua fecit amicum:
 Ius anceps novi, causas defendere possum;
 Eripiet quivis oculos citius mihi quam te 35
 Contemptum cassa nuce pauperet: haec mea curast,
 Nequid tu perdas, neu sis iocus.' Ire domum atque
 Pelliculam curare iube; si cognitor ipse:
 Persta atque obdura, seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas, seu pingui tentus omaso 40
 Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
 'Nonne vides' aliquis cubito stantem prope tangens
 Inquiet, 'ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?'
 Plures adnabunt thunni et cetaria crescent.
 Sicuti praeterea validus male filius in re 45
 Praeclara sublatus aletur; ne manifestum
 Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Arrepe officiosus, uti scribare secundus
 Heres et, siquis casus puerum egerit Orco,

- 50 In vacuum venias: perraro haec alea fallit.
 Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
 Abnuere et tabulas a te remove memento,
 Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
 Cera velit versu; solus multisne coheres,
- 55 Veloci percurrere oculo. Plerumque recoctus
 Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.
 'Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?'
 'O Laertiade, quidquid dicam, aut erit aut non:
- 60 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.'
 'Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.'
 'Tempore, quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus Aenea, tellure marique
 Magnus erit, forti nubet procera Corano
- 65 Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
 Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
 Vt legat orabit; multum Nasica negatas
 Accipiet tandem et tacitus leget, invenietque
 Nil sibi legatum praeter plorare suisque.
- 70 Illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa
 Libertusve senem delirum temperet; illis
 Accedas socius, laudes, lauderis ut absens:
 Adiuvat hoc quoque, sed vincit longe prius ipsum
 Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors:
- 75 Laudato. Scortator erit: cave te roget: ultro
 Penelopam facilis potiori trade.' 'Putasne,
 Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere cursu?'
 'Venit enim magnum donandi parca iuventus,
- 80 Nec tantum Veneris quantum studiosa culinae:
 Sic tibi Penelope frugist; quae si semel uno
 De sene gustarit tecum partita iucellum,
 Vt canis a corio numquam absterrebitur uncto.
 Me sene, quod dicam factumst: anus improba
 Thebis
- 85 Ex testamento sic est elata: cadaver
 Vinctum oleo largo nudis umeris tulit heres,

Scilicet elabi si posset mortua; credo,
 Quod nimium institerat viventi. Cautus adito,
 Neu desis operae, neve inmoderatus abundes.
 Difficilem et morosum offendes garrulus: ultra 90
 Non etiam sileas; Davus sis comicus atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare; mone, si increbuit aura,
 Cautus uti velet carum caput; extrahe turba
 Oppositis umeris; aurem substringe loquaci. 95
 Inportunus amat laudari: donec 'ohe!' iam
 Ad caelum manibus sublatis dixerit, urge et
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curaque levarit,
 Et certum vigilans 'quartae esto partis Vlixes' 100
 Audieris 'heres:' 'ergo nunc Dama sodalis
 Nusquamst? unde mihi tam fortem tamque fidelem?'
 Sparge subinde et, si paullum potes, inlacrima; e rest
 Gaudia prodentem voltum celare. Sepulcrum
 Permissum arbitrio sine sordibus exstrue: funus 105
 Egregie factum laudet vicinia. Siquis
 Forte coheredum senior male tussiet, huic tu
 Dic, ex parte tua seu fundi sive domus sit
 Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
 Imperiosa trahit Proserpina: vive valeque.'

 VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
 Et paullum silvae super his foret. Auctius atque
 Di melius fecere. Benest. Nil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
 Si neque maiorem feci ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio culpave minorem;
 Si veneror stultus nihil horum 'o si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
 O si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi,

Thesauro invento qui mercennarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule!' si, quod adest, gratum iuvat; hac prece
 te oro:

- Pingue pecus domino facias et cetera praeter
 15 Ingenium, utque soles custos mihi maximus adsis!
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
 Quid prius inlustrem satiris Musaque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
 Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
 20 Matutine pater, seu Iane libentius audis,
 Vnde homines operum primos vitaeque labores
 Instituunt (sic dis placitum), tu carminis esto
 Principium. Romae sponsorem me rapis. 'Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urgue.'
 25 Sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem
 Interiore diem gyro trahit, ire necessest.
 Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto
 Luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
 'Quid vis, insane, et quas res agis?' inprobis urguet
 30 Iratis precibus: 'tu pulses omne quod obstat,
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.'
 Hoc iuvat et mellist, non mentiar. At simul atras
 Ventumst Esquillas, aliena negotia centum
 Per caput et circa saliunt latus. 'Ante secundam
 35 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
 De re communi scribae magna atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Inprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.'
 Dixeris, experiar: 'si vis, potes,' addit et instat.
 40 Septimus octavo propior iam fugerit annus,
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere raeda
 Vellet iter faciens, et cui concedere nugas
 Hoc genus: 'Hora quotast? Thrax est Gallina
 Syro par?'
 45 Matutina parum cautos iam frigora mordent;
 Et quae rimosa bene deponuntur in aure.

Per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
 Invidiae noster. Ludos spectaverat una,
 Luserat in campo: 'Fortunae filius!' omnes.
 Frigidus a rostris manat per compita rumor: 50
 Quicumque obuius est, me consulit: 'o bone, nam te
 Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
 Numquid de Dacis audisti?' 'Nil equidem.' 'Ut tu
 Semper eris derisor.' 'At omnes di exagitent me,
 Si quicquam.' 'Quid? militibus promissa Triquetra 55
 Praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
 Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem altique silenti.
 Perditur haec inter misero lux non sine votis:
 O rus, quando ego te adspiciam, quandoque licebit 60
 Nunc veterum libris nunc somno et inertibus horis
 Ducere sollicitae iucunda obliviae vitae?
 O quando faba Pythagorae cognata simulque
 Vincta satis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes cenaque deum, quibus ipse meique 65
 Ante Larem proprium vescor vernasque procaces
 Pasco libatis dapibus. Prout cuique libidost,
 Siccat inaequales calices conviva solutus
 Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
 Pocula seu modicis uvescit laetius. Ergo 70
 Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
 Nec male necne Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
 Pertinet et nescire malumst, agitamus, utrumne
 Divitiis homines an sint virtute beati;
 Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos; 75
 Et quae sit natura boni summumque quid eius.
 Cervius haec inter vicinus garrit aniles
 Ex re fabellas. Siquis nam laudat Arelli
 Sollicitas ignarus opes, sic incipit 'olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
 Asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
 Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
 Sepositi ciceris nec longae invidit avenae,

VII.

'Iandudum ausculto, et cupiens tibi dicere servus
 Pauca reformido.' 'Davusne?' 'Ita, Davus,

amicum

Mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
 Vt vitale putes.' 'Age libertate Decembri,
 Quando ita maiores voluerunt, utere; narra.' 5

'Pars hominum vitiis gaudet constanter et urguet
 Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
 Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus

Cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani,
 Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas, 10
 Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
 Mundior exiret vix libertinus honeste;

Iam moechus Romae, iam mallet doctus Athenis
 Vivere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi iusta cheragra 15

Contudit articulos, qui pro se tolleret atque
 Mitteret in phinum talos, mercede diurna
 Conductum pavit: quanto constantior isdem
 In vitiis, tanto levius miser ac prior ille,
 Qui iam contento, iam laxo fune laborat.' 20

'Non dices, hodie quorsum haec tam putida tendant,
 Furcifer?' 'Ad te, inquam.' 'Quo pacto, pessime?'

'Laudas

Fortunam et mores antiquae plebis, et idem,
 Siquis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse, 25
 Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres
 Nequiquam caeno cupiens evellere plantam.

Romae rus optas; absentem rusticus urbem
 Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
 Ad cenam, laudas securum olus ac, velut usquam 30

Vinctus eas, ita te felicem dicis amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum. Iusserit ad se
 Maecenas serum sub lumina prima venire
 Convivam: 'nemon oleum fert ocius? ecquis

- 35 Audit?' cum magno blateras clamore fugisque.
 Mulvius et scurrae, tibi non referenda precati,
 Discedunt. 'Etenim fateor me' dixerit ille,
 'Duci ventre levem, nasum nidore supinor,
 Imbecillus, iners, siquid vis, adde, popino.
 40 Tu cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro
 Insectere velut melior, verbisque decoris
 Obvolvas vitium?' Quid, si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis deprenderis? Aufer
 Me vultu terrere; manum stomachumque teneto,
 45 Dum, quae Crispini docuit me ianitor, edo.
 Te coniux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? Acris ubi me
 Natura intendit, sub clara nuda lucerna
 Quaecumque exceptit turgentis verbera caudae
 50 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
 Dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
 Ditiore aut formae melioris meiat eodem.
 Tu cum proiectis insignibus, anulo equestri-
 Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
 55 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna:
 Non es quod simulas? Metuens induceris atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis ferroque necari
 Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
 60 Quo te demisit peccati conscia erilis,
 Contractum genibus tangas caput? Estne marito
 Matronae peccantis in ambo iusta potestas?
 In corruptorem vel iustior. Illa tamen se
 Non habitu mutatae loco peccatae † superne,
 65 Cum te formidet mulier neque credat amanti.
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem et vitam et cum corpore
 famam.
 Evasti: credo, metues doctusque cavebis;
 Quaeres, quando iterum paveas iterumque perire
 70 Possis, o totiens servus! Quae belua, ruptis
 Cum semel effugit, reddit se prava catenis?

- Nempe inamascunt epulae sine fine petitae,
 Inlusique pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 110 Furtiva mutat strigili: qui praedia vendit,
 Nil servile gulae parens habet? Adde, quod idem
 Non horam tecum esse potes, non otia recte
 Ponere, teque ipsum vitas fugitivus et erro,
 Iam vino quaerens, iam somno fallere curam;
 115 Frustra: nam comes atra premit sequiturque
 fugacem.’
 ‘Vnde mihi lapidem?’ ‘Quorsumst opus?’ ‘Vnde
 sagittas?’
 ‘Aut insanit homo aut versus facit.’ ‘Ocius hinc te
 Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.’
-

VIII.

- ‘Vt Nasidieni iuvit te cena beati?
 Nam mihi quaerenti convivam dictus here illic
 De medio potare die.’ ‘Sic, ut mihi numquam
 In vita fuerit melius.’ ‘Da, si grave non est,
 5 Quae prima iratum ventrem placaverit esca.’
 ‘In primis Lucanus aper leni fuit Austro
 Captus, ut aiebat cenae pater: acria circum
 Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
 Pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
 10 His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
 Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
 Sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
 Posset cenantes offendere; ut Attica virgo
 Cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes,
 15 Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris experts.
 Hic erus ‘Albanum, Maecenas, sive Falernum
 Te magis adpositis delectat: habemus utrumque.’
 ‘Divitias miseras! Sed quis cenantibus una,
 Fundani, pulchre fuerit tibi, nossé laboro.’
 20 ‘Summus ego et prope me Viscus Thurinus et infra,

Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quas Maecenas adduxerat umbras.
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
 Ridiculus totas simul absorbere placentas.
 Nomentanus ad hoc, qui, siquid forte lateret, 25
 Indice monstraret digito: nam cetera turba,
 Nos, inquam, cenamus aves, conchyliis, pisces,
 Longe dissimilem noto celantia sucum,
 Vt vel continuo patuit, cum passeris atque
 Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi. 30
 Post hoc me docuit melimela rubere minorem
 Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
 Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
 'Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti,'
 Et calices poscit maiores. Vertere pallor 35
 Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
 Potiores, vel quod maledicunt liberius vel
 Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque, secutis omnibus; imi 40
 Convivae lecti nihilum nocuere lagoenis.
 Adfertur squillas inter murena natantes
 In patina porrecta. Sub hoc erus 'haec gravida' inquit
 'Captast, deterior post partum carne futura.
 His mixtum ius est: oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella; garo de sucis piscis Hiberi;
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur — cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud —; pipere albo, non sine aceto,
 Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
 Vt melius muria quod testa marina remittat.'
 Interea suspensa graves aulaea ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atri 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos maius veriti, postquam nihil esse periculi
 Sensimus, erigimur; Rufus posito capite, ut si

- Filius inmaturus obisset, flere. Quis esset
 60 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
 Tolleret: 'heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te deus? Vt semper gaudes inludere rebus
 Humanis!' Varius mappa conpescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso
 65 'Haec est condicio vivendi' aiebat, 'eoque
 Responsura tuo numquamst par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
 Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
 Ne male conditum ius adponatur, ut omnes
 70 Praecincti recte pueri comptique ministrent?
 Adde hos praeterea casus, aulaea ruant si,
 Vt modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
 Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
 Adversae nudare solent, celare secundae.'
- 75 Nasidienus ad haec: 'tibi di, quaecumque preceris,
 Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis';
 Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
 Stridere secreta divisos aure susurros.'
 'Nullos his mallet ludos spectasse; sed illa
 80 Redde, age, quae deinceps risisti.' 'Vibidius dum
 Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagoena,
 Quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
 Ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
 Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
 85 Emendaturus fortunam; deinde secuti
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
 Pinguibus et ficis pastum iecur anseris albae,
 Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
 30 Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto
 Vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
 Suaves res, si non causas narraret earum et
 Naturas dominus, quem nos sic fugimus ulti,
 Vt nihil omnino gustaremus, velut illis
 95 Canidia adflasset peior serpentibus Afris.'
-

EPISTVLARVM

LIBER PRIMVS.

I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camena,
Spectatum satis et donatum iam rude quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo?
Non eademst aetas, non mens. Veianius armis
Herculis ad postem fixis latet abditus agro, 5
Ne populum extrema totiens exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
'Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus et ilia ducat.'
Nunc itaque et versus et cetera ludicra pono; 10
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis
in hoc sum;
Condo et conpono quae mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus iurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
Nunc agilis fio et mersor civilibus undis,
Virtutis verae custos rigidusque satelles;
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,
Et mihi res, non me rebus subiungere conor.
Ut nox longa quibus mentitur amica, diesque 20
Longa videtur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi naviter id quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque, 25
Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.

Restat, ut his ego me ipse regam solerque
elementis.

- Non possis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen idcirco contempnas lippus inungui;
30 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
35 Possis et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
40 Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus est vitium fugere et sapientia prima
Stultitia caruisse. Vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore;
45 Inpiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
50 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit condicio dulcis sine pulvere palmae?
Vilius argentumst auro, virtutibus aurum:
'O cives, cives, quaerenda pecunia primumst;
Virtus post nummos;' haec Ianus summus ab imo
55 Prodocet, haec recinunt iuvenes dictata senesque.
[Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.]
Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque,
Sed quadringentis sex septem milia desunt:
Plebs eris. At pueri ludentes 'rex eris' aiunt,
60 'Si recte facies.' Hic murus aheneus esto:
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex an puerorumst
Nenia, quae regnum recte facientibus offert,

Et maribus Curiis et decantata Camillis?
 Isne tibi melius suadet, qui 'rem facias, rem, 65
 Si possis, recte, si non, quocumque modo rem,
 Ut propius spectes lacrimosa poemata Pupi;
 An qui Fortunae te responsare superbae
 Liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
 Quodsi me populus Romanus forte roget, cur 70
 Non ut porticibus sic iudiciis fruar isdem,
 Nec sequar aut fugiam quae diligit ipse vel odit:
 Olim quod volpes aegroto cauta leoni
 Respondit, referam: 'quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.' 75
 Belua multorum es capitum. Nam quid sequar
 aut quem?
 Pars hominum gemit conducere publica; sunt qui
 Crustis et pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant;
 Multis occulto crescit res fenore. Verum 80
 Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
 Idem eadem possunt horam durare probantes?
 'Nullus in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
 Si dixit dives: lacus et mare sentit amorem
 Festinantis eri; cui si vitiosa libido 85
 Fecerit auspicium, 'cras ferramenta Teanum
 Tolletis, fabri.' Lectus genialis in aulast:
 Nil ait esse prius, melius nil caelibe vita;
 Si non est, iurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
 Quid pauper? Ride: mutat cenacula, lectos,
 Balnea, tonsores, conducto navigio aequae
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 Si curatus inaequali tonsore capillos
 Occurri, rides, si forte subucula pexae 95
 Trita subest tunicae, vel si toga dissidet inpar,
 Rides: quid? mea cum pugnat sententia secum,
 Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,
 Aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis; 100

Insanire putas sollemnia me neque rides,
 Nec medici credis nec curatoris egere
 A praetore dati, rerum tutela mearum
 Cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
 105 De te pendentis, te respicientis amici?
 Ad summam: sapiens uno minor est Iove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
 Praecipue sanus, nisi cum pituita molestast.

II.

Troiani belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi,
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile,
 quid non,
 Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
 5 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Graecia barbariae lento collisa duello,
 Stultorum regum et populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam:
 10 Quod Paris, ut salvus regnet vivatque beatus,
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat et inter Atriden.
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 15 Seditiōne, dolis, scelere atque libidine et ira
 Iliacos intra muros peccatur et extra.
 Rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
 Vtile proposuit nobis exemplar Vlixem,
 Qui domitor Troiae multorum providus urbes
 20 Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
 Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum inmersabilis undis.
 Sirenum voces et Circae pocula nosti;
 Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
 25 Sub domina meretrice fuisset turpis et excors,

Vixisset canis immundus vel amica luto sus.
 Nos numerus sumus et fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopae nebulones Alcinoique
 In cute curanda plus aequo operata iuventus,
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies et 30
 Ad strepitum citharae cessantem ducere somnum.
 Vt iugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
 Vt te ipsum serves, non expergisceris? Atqui
 Si noles sanus, curres hydropicus; et ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis et rebus honestis,
 Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur,
 Quae laedunt oculum, festinas demere; siquid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui coepit, habet: sapere aude; 40
 Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
 Rusticus exspectat, dum defluat annis; at ille
 Labitur et labetur in omne volubilis aevum.
 Quaeritur argentum puerisque beata creandis
 Vxor, et incultae pacantur vomere silvae: 45
 Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.
 Non domus et fundus, non aeris acervus et auri
 Aegroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas: valeat possessor oportet,
 Si conportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit aut metuit, iuvat illum sic domus et res,
 Vt lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
 Auriculas citharae collecta sorde dolentes.
 Sincerumst nisi vas, quodcumque infundis acescit.
 Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. 55
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis;
 Invidia Siculi non invenerunt tyranni
 Maius tormentum. Qui non moderabitur irae,
 Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60
 Dum poenas odio per vim festinat inulto.
 Ira furor brevis est: animum rege; qui nisi paret,
 Imperat: hunc frenis, hunc tu conpesce catena.

- Fingit equum tenera docilem cervice magister
 65 Ire viam qua monstret eques; venaticus, ex quo
 Tempore cervinam pellem latravit in aula,
 Militat in silvis catulus. Nunc adhibe puro
 Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens servabit odorem
 70 Testa diu. Quodsi cessas aut strenuus antis,
 Nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

 III.

- Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus,
 An freta vicinas inter currentia turres,
 5 An pingues Asiae campi collesque morantur?
 Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque
 curo.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
 Quid Titius Romana brevi venturus in ora?
 10 Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
 Fastidire lacus et rivos ausus apertos.
 Vt valet? ut meminit nostri? Fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
 An tragica desaevit et ampullatur in arte?
 15 Quid mihi Celsus agit? monitus multumque
 monendus,
 Privatas ut quaerat opes et tangere vitet
 Scripta, Palatinus quaecumque recepit Apollo,
 Ne, si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 20 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
 Quae circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum
 Ingenium, non incultumst et turpiter hirtum:
 Seu linguam causis acuis seu eivica iura

Respondere paras seu condis amabile carmen,
 Prima feres hederæ victricis præmia. Quodsi 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses:
 Quo te caelestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, sit tibi curæ, 30
 Quantæ conveniat, Munatius, an male sarta
 Gratia nequiquam coit et rescinditur, ac vos
 Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
 Indomita cervice feros? Vbicumque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus, 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva iuvenca.

 III.

Albi, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat,
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoquest? 5
 Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
 Di tibi divitias dederunt artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula maius alumno,
 Qui sapere et fari possit quæ sentiat, et cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde, 10
 Et mundus victus non deficiente crumena?
 Inter spem curamque, timores inter et iras
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
 Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.
 Me pinguem et nitidum bene curata cute vises, 15
 Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

V.

- Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
 Nec modica cenare times olus omne patella,
 Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibes iterum Tauro diffusa palustres
- 5 Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
 Si melius quid habes, arcesse vel imperium fer.
 Iandudum splendet focus et tibi munda supellex.
 Mitte leves spes et certamina divitiarum
 Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
- 10 Dat veniam somnumque dies, impune licebit
 † Aestivam sermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
 Parcus ob heredis curam nimiumque severus
 Adsidet insano: potare et spargere flores
- 15 Incipiam patiarque vel inconsultus haberi.
 Quid non ebrietas dissignat? operta recludit,
 Spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem,
 Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
 Fecundi calices quem non fecere disertum,
- 20 Contracta quem non in paupertate solutum?
 Haec ego procurare et idoneus imperor et non
 Invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corruget nares, ne non et cantharus et lanx
 Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
- 25 Sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par
 Iungaturque pari. Butram tibi Septiciumque
 Et nisi cena prior potiorque puella Sabinum
 Detinet adsumam; locus est et pluribus umbris,
 Sed nimis arta premunt olidae convivia caprae.
- 30 Tu quotus esse velis rescribe et rebus omissis
 Atria servantem postico falle clientem.
-

VI.

Nil admirari prope res est una, Numici,
 Solaque, quae possit facere et servare beatum.
 Hunc solem et stellas et decedentia certis
 Tempora momentis sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectent: quid censes munera terrae? 5
 Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos
 Ludicra? quid plausus et amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
 Quo cupiens, pacto; pavor est utrobique molestus, 10
 Inprovisa simul species externat utrumque.
 Gaudeat an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
 Si, quidquid vidit melius peiusve sua spe,
 Defixis oculis animoque et corpore torpet?
 Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui, 15
 Ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
 I nunc, argentum et marmor vetus aeraque et artes
 Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
 Gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
 Navus mane forum et vespertinus pete tectum, 20
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus et (indignum, quod sit peioribus ortus)
 Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terrast, in apricum proferet aetas;
 Defodiet condetque nitentia. Cum bene notum 25
 Porticus Agrippae et via te conspexerit Appi,
 Ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo temptantur acuto,
 Quaere fugam morbi. Vis recte vivere: quis non?
 Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30
 Hoc age deliciis. Virtutem verba putas et
 Lucum ligna: cave ne portus occupet alter,
 Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas;
 Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et
 Tertia succedant, et quae pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos

- Et genus et formam regina Pecunia donat,
 Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
 Mancipiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
 40 Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
 Si posset centum scaenae praebere rogatus,
 'Qui possum tot?' ait; 'tamen et quaeram, et
 quot habebo
 Mittam;' post paulo scribit, sibi milia quinque
 Esse domi chlamydum, partem vel tolleret omnes.
 45 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt
 Et dominum fallunt et prosunt furibus. Ergo
 Si res sola potest facere et servare beatum,
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species et gratia praestat,
 50 Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
 Qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
 Porrigere 'hic multum in Fabia valet, ille Velina;
 Cui libet hic fasces dabit, eripietque curule
 Cui volet inportunus ebur.' 'Frater' 'pater' adde;
 55 Ut cuiquest aetas, ita quemque facetus adopta.
 Si bene qui cenat bene vivit, lucet, eamus
 Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum populumque iubebat,
 60 Vnus ut e multis populo spectante referret
 Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixii,
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 65 Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
 Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.
 Vive, vale. Siquid novisti rectius istis,
 Candidus inperti; si non, his utere mecum.
-

VII.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. Atqui
 Si me vivere vis sanum recteque valentem,
 Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timentî;
 Maecenas, veniam, dum ficus prima calorque 5
 Dissignatorem decorat lictoribus atris,
 Dum pueris omnis pater et matercula pallet,
 Officiosaque sedulitas et opella forensis
 Adducit febres et testamenta resignat.
 Quodsi bruma nives Albanis inlinet agris, 10
 Ad mare descendet vates tuus et sibi parcat
 Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
 Non quo more piris vesci Calaber iubet hospes
 Tu me fecisti locupletem. 'Vescere, sodes.' 15
 'Iam satis est.' 'At tu, quantum vis, tolle.' 'Benigne'
 'Non invisâ feres pueris munuscula parvis.'
 'Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.'
 'Vt libet: haec porcis hodie comedenda relinques.'
 Prodigus et stultus donat quae spernit et odit: 20
 Haec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
 Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
 Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
 Quodsi me noles usquam discedere, reddes 25
 Forte latus, nigros angusta fronte capillos,
 Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
 Inter vina fugam Cînaerae maerere protervae.
 Forte per angustam tenuis nitedula rimam
 Repserat in cumeram frumenti, pastaque rursus 30
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra;
 Cui mustela procul 'si vis' ait 'effugere istinc,
 Macra cavum repetes artum, quem macra subisti.'
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigño:
 Nec somnum plebis laudo satur altilium nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.

- Saepe verecundum laudasti, rexque paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens:
 Inspice si possum donata reponere laetus:
 40 Haud male Telemachus, proles patientis Vlixi:
 'Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
 Porrectus spatiis nec multae prodigus herbae;
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
 Parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
 45 Sed vacuum Tibur placet aut inbelle Tarentum.
 Strenuus et fortis causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit atque Foro nimium distare Carinas
 Iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
 50 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 'Demetri,' (puer hic non laeve iussa Philippi
 Accipiebat) 'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
 Cuius fortunae, quo sit patre quove patrono.'
 55 It, redit et narrat, Vulteium nomine Menam,
 Praeconem, tenui censu, sine crimine, notum
 Et properare loco et cessare et quaerere et uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus et lare curto
 Et ludis et post decisa negotia Campo.
 60 'Scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic,
 Ad cenam veniat.' Non sane credere Mena,
 Mirari secum tacitus. Quid multa? 'Benigne'
 Respondet. 'Neget ille mihi?' 'Negat inprobus
 et te
 Negligit aut horret.' Vulteium mane Philippus
 65 Vilia vendentem tunicato scruta popello
 Occupat et salvere iubet prior; ille Philippo
 Excusare laborem et mercennaria vincla,
 Quod non mane domum venisset, denique quod non
 Providisset eum. 'Sic ignovisse putato
 70 Me tibi, si cenas hodie mecum.' 'Vt libet.'
 'Ergo
 Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.'
 Vt ventum ad cenamst, dicenda tacenda locutus

- Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
 Fidis offender medicis, irascar amicis,
 10 Cur me funesto properent arcere veterno;
 Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
 Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 Post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
 Vt placeat iuveni, percontare, utque cohorti.
 15 Si dicet 'recte,' primum gaudere, subinde
 Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
 Vt tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.
-

VIII.

- Septimius, Claudii, nimirum intellegit unus,
 Quanti me facias: nam cum rogat et prece cogit,
 Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 5 Munere cum fungi propioris censet amici,
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
 10 Sic ego, maioris fugiens opprobria culpae,
 Frontis ad urbanae descendi praemia. Quodsi
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
 Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.
-

X.

- Urbis amatorem Fuscum salvere iubemus
 Ruris amatores, hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, at cetera paene gemelli
 Fraternalis animis; quidquid negat alter, et alter:
 5 Adnuimus pariter vetuli notique columbi.

Tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
 Rivos et musco circumlita saxa nemusque.
 Quid quaeris? Vivo et regno, simul ista reliqui
 Quae vos ad caelum effertis rumore secundo,
 Vtque sacerdotis fugitivus liba recuso: 10
 Pane egeo iam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturae si convenienter oportet,
 Ponendaeque domo quaerendast area primum:
 Novistine locum potiozem rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes, ubi gratior aura 15
 Leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
 Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est ubi divellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quam quae per pronum trepidat cum murmure
 rivum?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas,
 Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
 Naturam expelles furca, tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
 Non qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum
 Certius accipiet damnum propiusve medullis,
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundae, 30
 Mutatae quatient. Siquid mirabere, pones
 Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges et regum vita praecurrere amicos.
 Cervus equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat, donec minor in certamine longo 35
 Inploravit opes hominis frenumque recepit;
 Sed postquam victo ridens discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
 Libertate caret, dominum vehit improbus atque 40
 Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,

- Si pede maior erit, subvertet, si minor, uret.
 Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi,
 45 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
 Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
 Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
 50 Excepto quod non simul esses, cetera laetus.

 XI.

- Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
 Quid concinna Samos, quid Croesi regia Sardis,
 Zmyrna quid et Colophon? maiora minorane fama?
 Cunctane prae Campo et Tiberino flumine sordent,
 5 An venit in votum Attalicis ex urbibus una,
 An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
 'Scis, Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum obliviscendus et illis
 10 Neptunum procul e terra spectare furentem.'
 Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 Adpersus volet in caupona vivere; nec qui
 Frigus collegit, furnos et balnea laudat
 Vt fortunatam plene praestantia vitam;
 15 Nec, si te validus iactaverit Auster in alto,
 Idecirco navim trans Aegaeum mare vendas.
 Incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod
 Paenula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 20 Dum licet ac voltum servat Fortuna benignum,
 Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
 Tu quamcumque deus tibi fortunaverit horam
 Grata sume manu neu dulcia differ in annum,
 Vt quocumque loco fueris vixisse libenter
 25 Te dicas: nam si ratio et prudentia curas,
 Non locus effusi late maris arbiter aufert,

Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
 Strenua nos exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
 Est Vlubris, animus si te non deficit aequus. 30

 XII.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
 Si recte frueris, non est ut copia maior
 Ab Iove donari possit tibi. Tolle querellas:
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si laterist pedibusque tuis, nil 5
 Divitiae poterunt regales addere maius.
 Si forte in medio positorum abstemius herbis
 Vivis et urtica, sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus Fortunae rivus inauret,
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas una virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre animus sine corpore velox,
 Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
 Nil parvum sapias et adhuc sublimia cures: 15
 Quae mare conpescant causae, quid temperet annum,
 Stellae sponte sua iussaene vagentur et errent,
 Quid premat obscurum Lunae, quid proferat orbem,
 Quid velit et possit rerum concordia discors,
 Empedocles an Stertinium deliret acumen? 20
 Verum seu pisces seu porrum et caepe trucidas,
 Vtere Pompeio Grospho et siquid petet ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
 Vilis amicorumst annona, bonis ubi quid dest.
 Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis
 Armenius cecidit; ius imperiumque Phrahates
 Caesaris accepit genibus minor; aurea fruges
 Italiae pleno defundit Copia cornu.

XIII.

- Vt proficiscentem docui te saepe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vini,
 Si validus, si laetus erit, si denique poscet;
 Ne studio nostri pecces odiumque libellis
 5 Sedulus inportes opera vemente minister.
 Si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
 Abicito potius, quam quo perferre iuberis
 Clitellas ferus inpingas, Asinaeque paternum
 Cognomen vertas in risum et fabula fias.
 10 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas;
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
 Fasciculum portes librorum ut rusticus agnum,
 Vt vinosa glomus furtivae † Pyrrhia lanae,
 15 Vt cum pileolo soleas conviva tribulis.
 Neu volgo narres, te sudavisse ferendo
 Carmina, quae possint oculos auresque morari
 Caesaris; oratus multa prece, nitere: porro
 Vade, vale, cave ne titubes mandataque frangas.

XIII.

- Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focus et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
 Certemus, spinas animone ego fortius an tu
 5 Evellas agro, et melior sit Horatius an res.
 Me quamvis Lamiae pietas et cura moratur,
 Fratrem maerentis, raptō de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 10 Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
 Cui placet alterius, sua nimirumst odio sors.
 Stultus uterque locum inmeritum causatur inique:
 In culpast animus, qui se non effugit umquam.

Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
 Nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas; 15
 Me constare mihi scis et discedere tristem,
 Quandocumque trahunt invisâ negotia Romam.
 Non eadem miramur; eo disconvenit inter
 Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
 Credis, amoena vocat mecum qui sentit, et odit 20
 Quae tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt urbis desiderium, video, et quod
 Angulus iste feret piper et tus ocius uva,
 Nec vicina subest vinum praebere taberna
 Quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius 25
 Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urgues
 Iampridem non tacta ligonibus arva bovemque
 Disiunctum curas et strictis frondibus explēs;
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole docendus aprico parcere prato. 30
 Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
 Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
 Cena brevis iuvat et prope rivum somnus in herba. 35
 Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morsuque venenat;
 Rident vicini glaebas et saxa moventem
 Cum servis. Urbana diaria rodere mavis, 40
 Horum tu in numerum voto ruis; invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
 Optat ephippia bos piger, optat arare caballus;
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

 XV.

Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
 Quorum hominum regio et qualis via (nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius, et tamen illis

- Me facit invisum, gelida cum perluor unda
 5 Per medium frigus. Sane murteta relinqui
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni vicus gemit, invidus aegris,
 Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosque petunt et frigida rura.
- 10 Mutandus locus est et deversoria nota
 Praeteragendus equus. 'Quo tendis? Non mihi
 Cumas
 Est iter aut Baias' laeva stomachosus habena
 Dicet eques; sed equis frenatost auris in ore);
 Maior utrum populum frumenti copia pascat,
- 15 Collectosne bibant imbres puteosne perennes
 Iugis aquae (nam vina nihil moror illius orae.
 Rure meo possum quidvis perferre patique;
 Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
- 20 In venas animumque meum, quod verba ministret,
 Quod me Lucanae iuvenem commendet amicae);
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
 Vtra magis pisces et echinos aequora celent,
 Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
- 25 Scribere te nobis, tibi nos adcredere par est.
 Maenius, ut rebus maternis atque paternis
 Fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
 Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
 Inpransus non qui civem dignosceret hoste,
- 30 Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus,
 Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
 Quidquid quaesierat ventri donaret avaro.
 Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
 Aut paullum abstulerat, patinas cenabat omasi
- 35 Vilis et agninae, tribus ursoris quod satis esset;
 Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 Diceret urendos corrector Bestius. Idem,
 Quidquid erat nactus praedae maioris, ubi omne
 Verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror,'
- 40 Aiebat, 'siqui comedunt bona, cum sit obeso

Nil melius turdo, nil volva pulchrius ampla.
 Nimirum hic ego sum; nam tuta et parvola laudo,
 Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
 Verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
 Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

 XVI.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
 Arvo pascat erum an bacis opulentet olivae
 Pomisne an pratis an amicta vitibus ulmo:
 Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
 Continui montes, ni dissocientur opaca 5
 Valle, sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
 Laevum decedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. Quid si rubicunda benigni
 Corna vepres et pruna ferant, si quercus et ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum iuvet umbra? 10
 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 Hae latebrae dulces et, iam si credis, amoenae, 15
 Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
 Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
 Sed vereor, necui de te plus quam tibi credas,
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum, 20
 Neu, si te populus sanum recteque valentem
 Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Siquis bella tibi terra pugnata marique 25
 Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
 'Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,

- Iuppiter,' Augusti laudes agnoscere possis;
 30 Cum pateris sapiens emendatusque vocari:
 Respondesne tuo, dic, sodes, nomine? 'Nempe
 Vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.'
 Qui dedit hoc hodie, cras si volet auferet, ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
- 35 'Pone, meumst,' inquit: pono tristisque recedo.
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum:
 Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
 Falsus honor iuvat et mendax infamia terret
- 40 Quem nisi mendosum et medicandum? Vir bonus
 est quis?
 'Qui consulta patrum, qui leges iuraque servat,
 Quo multae magnaecque secantur iudice lites,
 Quo res sponsore et quo causae teste tenentur.'
 Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
- 45 Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
 'Nec furtum feci nec fugi,' si mihi dicat
 Servus: 'habes pretium, loris non ureris,' aio.
 'Non hominem occidi.' 'Non pasces in cruce
 corvos.'
- 'Sum bonus et frugi.' Renuit negitatque Sabellus.
- 50 Cautus enim metuit foveam lupus accipiterque
 Suspectos laqueos et opertum miluus hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te formidine poenae.
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis:
- 55 Nam de mille fabae modiis cum surripis unum,
 Damnumst, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat et omne
 tribunal,
 Quandocumque deos vel porco vel bove placat,
 'Iane pater' clare, clare cum dixit 'Apollo,'
- 60 Labra movet metuens audiri: 'pulchra Laverna,
 Da mihi fallere, da iusto sanctoque videri,
 Noctem peccatis et fraudibus obice nubem.'
 Qui melior servo, qui liberior sit avarus,

In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video: nam qui cupiet, metuet quoque; porro 65
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli:
 Serviet utiliter: sine pascat durus aretque, 70
 Naviget ac mediis hiemet mercator in undis,
 Annonae prosit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere: 'Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
 Indignum coges?' 'Adimam bona.' 'Nempe pecus, 75
 rem,
 Lectos, argentum: tollas licet'. 'In manicis et
 Compedibus saevo te sub custode tenebo.'
 'Ipse deus, simulatque volam, me solvet.' Opinor,
 Hoc sentit 'moriar.' Mors ultima linea rerumst.

 XVII.

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis et scis,
 Quo tandem pacto deceat maioribus uti;
 Disce, docendus adhuc quae censet amicus, ut si
 Caecus iter monstrare velit; tamen adspice, siquid
 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
 Si te grata quies et primam somnus in horam
 Delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
 Si laedit caupona, Ferentinum ire iubebo:
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis,
 Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit. 10
 Si prodesse tuis paulloque benignius ipsum
 Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
 'Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus.' 'Si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, qui me notat.' Vtrius horum 15
 Verba probes et facta doce, vel iunior audi,
 Cur sit Aristippi potior sententia. Namque

- Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
 'Scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et
 20 Splendidius multost. Equus ut me portet, alat rex,
 Officium facio; tu poscis vilia rerum,
 Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.'
 Omnis Aristippum decuit color et status et res,
 Temptantem maiora fere, praesentibus aequum.
- 25 Contra, quem duplici panno patientia velat,
 Mirabor, vitae via si conversa decebit.
 Alter purpureum non exspectabit amictum,
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
 Personamque feret non inconcinnus utramque;
- 30 Alter Mileti textam cane peius et angue
 Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
 Rettuleris pannum. Refer et sine vivat ineptus!
 Res gerere et captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solium Iovis et caelestia temptat:
- 35 Principibus placuisse viris non ultima laus est.
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit qui timuit, ne non succederet: esto.
 Quid? qui pervenit fecitne viriliter? Atqui
 Hic est aut nusquam, quod quaerimus. Hic onus
 horret,
- 40 Vt parvis animis et parvo corpore maius;
 Hic subit, et perfert. Aut virtus nomen inanest,
 Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
 Coram rege sua de paupertate tacentes
 Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter
- 45 An rapias; atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
 'Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus'
 Qui dicit, clamat 'victum date.' Succinit alter
 'Et mihi dividuo findetur munere quadra.'
- 60 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
 Plus dapis, et rixae multo minus invidiaeque.
 Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum,
 Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,
 Aut cistam effractam et subducta viatica plorat,

Nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
 Saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 Nec semel inrisus triviis attollere curat
 Fracto crure planum, licet illi plurima manet
 Lacrima, per sanctum iuratus dicat Osirim: 60
 'Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.'
 'Quaere peregrinum' vicinia rauca reclamat.

XVIII.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
 Vt matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurrae distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope maius, 5
 Asperitas agrestis et inconcinna gravisque,
 Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
 Dum vult libertas dici mera veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum et utrimque reductum.
 Alter in obsequium plus aequo pronus et imi 10
 Derisor lecti sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces et verba cadentia tollit,
 Vt puerum saevo credas dictata magistro
 Reddere vel partes mimum tractare secundas;
 Alter rixatur de lana saepe caprina, 15
 Propugnat nugis armatus: 'scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.'
 Ambigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos
 plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat an Appi. 20
 Quem damnosa venus, quem praeceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et unguet,
 Quem tenet argenti sitis inportuna famesque,
 Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
 Saepe decem vitiis instructor, odit et horret,

- Aut, si non odit, regit ac veluti pia mater
 Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
 Volt et ait prope vera: 'meae (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes; tibi parvola res est:
 30 Arta decet sanum comitem toga; desine mecum
 Certare.' Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim iam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
 Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 35 Officium, nummos alienos pascet, ad imum
 Thrax erit aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
 Conmissumque teges et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
 40 Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
 Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
 Zethi, dissiluit, donec suspecta severo
 Conticuit lyra. Fraternalis cessisse putatur
 Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 45 Lenibus imperiis, quotiensque educet in agros
 Aeoliis onerata plagis iumenta canesque,
 Surge et inhumanae senium depone Camenae,
 Cenes ut pariter pulmenta laboribus empta:
 Romanis sollemne viris opus, utile famae
 50 Vitaeque et membris, praesertim cum valeas et
 Vel cursu superare canem vel viribus aprum
 Possis. Adde virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet: scis, quo clamore coronae
 Proelia sustineas campestris; denique saevam
 55 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
 Nunc et, siquid abest, Italis adiudicat armis.
 Ac ne te retrahas et inexcusabilis absis,
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 60 Curas, interdum nugaris rure paterno:
 Partitur lintres exercitus, Actia pugna
 Te duce per pueros hostili more refertur,
 Adversarius est frater, lacus Hadria, donec

Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, siquid monitoris eges tu:
Quid de quoque viro et cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idemst,
Nec retinent patulae conmissa fideliter aures, 70
Et semel emissum volat inrevocabile verbum.
Non ancilla tuum iecur ulceret ulla puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici,
Ne dominus pueri pulchri caraeve puellae
Munere te parvo beet aut incommodus angat. 75
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice,
ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur et quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Vt penitus notum, si temptent crimina, serves 80
Tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paullo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
Et neglecta solent incendia sumere vires. 85
Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in altost,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes tristemque iocosi,
Sedatum celeres, agilem navumque remissi; 90
Potores [bibuli media de nocte Falerni
Oderunt] porrecta negantem pocula, quamvis
Nocturnos iures te formidare tepores.
Deme supercilio nubem: plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum,
Num te semper inops agitet vexetque cupido,
Num pavor et rerum mediocriter utilium spes,
Virtutem doctrina paret naturane donet, 100

- Quid minuatur curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
An secretum iter et fallentis semita vitae.
Me quotiens reficit gelidus Digentia rivus,
105 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
'Sit mihi, quod nunc est, etiam minus, et mihi
vivam
Quod superest aevi, siquid superesse volunt di;
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
110 Copia, neu flitem dubiae spe pendulus horae.'
Sed satis est orare Iovem, quae ponit et aufert:
Det vitam, det opes; aequum mi animum ipse
parabo.
-

XVIII.

- Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae poteribus. Vt male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
5 Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus;
Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 'Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.'
10 Hoc simul edixi, non cessavere poetae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis voltu torvo ferus et pede nudo
Exiguaeque togae simulet textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
15 Rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile: quod si
Pallerem casu, biberent exsanguis cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
20 Bilem, saepe iocum vestri movere tumultus!

Libera per vacuum posui vestigia princeps,
 Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
 Dux regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio, numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem:
 Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
 Temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
 Nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris, 30
 Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, latinus
 Volgavi fidicen; iuvat inmemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus.
 Non ego ventosae plebis suffragia venor
 Impensis cenarum et tritae munere vestis;
 Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor: 40
 Hinc illae lacrimae. 'Spissis indigna theatris,
 Scripta pudet recitare et nugis addere pondus'
 Si dixi, 'rides' ait, 'et Iovis auribus ista
 Servas: fidis enim, manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher.' Ad haec ego naribus uti 45
 Formido et, luctantis acuto ne secer ungui,
 'Displicet iste locus' clamo et diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
 Ira truces inimicitias et funebre bellum.

 XX.

Vertumnum Ianumque, liber, spectare videris,
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves et grata sigilla pudico;
 Paucis ostendi gemis et communia laudas,
 Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis: 5

- Non erit emisso reditus tibi. 'Quid miser egi?
Quid volui?' dices, ubi quid te laeserit; et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quodsi non odio peccantis desipit augur,
10 Carus eris Romae, donec te deserat aetas;
Contrectatus ubi manibus sordescere volgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertes
Aut fugies Uticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
15 Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratu: quis enim invitum servare labore?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
20 Me libertino natum patre et in tenui re
Maiores pinnas nido extendisse loqueris,
Vt quantum generi demas, virtutibus addas;
Me primis urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, praecanum, solibus aptum,
25 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur aevum:
Me quater undenos sciat inplevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo dixit Lollius anno.
-

EPISTVLARVM

LIBER SECVNDVS.

I.

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar. 5
Romulus et Liber pater et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Conponunt, agros adsignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram 10
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Vrit enim fulgore suo, qui praegravat artes
Infra se positas; extinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores, 15
Iurandasque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens et iustus in uno,
Te nostris ducibus, te Graeis anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque 20
Aestimat et, nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit,
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis, 25
Pontificum libros, annosa volumina vatam
Dictitet Albano Musas in monte locutas.

- Si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
 Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
 30 Scriptores trutina; non est quod multa loquamur:
 Nil intrast olea, nil extrast in nuce duri;
 Venimus ad summum fortunae, pingimus atque
 Psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
 Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
 35 Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
 Scriptor abhinc annos centum qui decedit, inter
 Perfectos veteresque referri debet an inter
 Viles atque novos? Excludat iurgia finis!
 'Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.'
 40 Quid? qui deperiit minor uno mense vel anno,
 Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 An quos et praesens et postera respuat aetas?
 'Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi vel totost iunior anno.'
 45 Vtor permissio, caudaeque pilos ut equinae
 Paullatim vello, et demo unum, demo et item
 unum,
 Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
 Qui redivit in fastos et virtutem aestimat annis
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
 50 Ennius, et sapiens et fortis et alter Homerus,
 Vt critici dicunt, leviter curare videtur,
 Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
 Naevius in manibus non est et mentibus haeret
 Paene recens? adeo sanctumst vetus omne poema.
 55 Ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti,
 Dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
 Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
 60 Hos ediscit et hos arto stipata theatro
 Spectat Roma potens, habet hos numeratque poetas
 Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
 Interdum volgus rectum videt; est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poetas,

- Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
 Mane domo vigilare, clienti promere iura,
 105 Cautos nominibus rectis expendere nummos,
 Maiores audire, minori dicere per quae
 Crescere res posset, minui damnosa libido.
- 101 Quid placet aut odiosum, quod non mutabile credas?
 Mutavit mentem populus levis, et calet uno
 Scribendi studio: pueri patresque severi
- 110 Fronde comas vincti cenant et carmina dictant.
 Ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior, et prius orto
 Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
 Navim agere ignarus navis timet, abrotonum aegro
- 115 Non audet nisi qui didicit dare, quod medicorumst,
 Promittunt medici, tractant fabrilia fabri;
 Scribimus indocti doctique poemata passim.
 Hic error tamen et levis haec insania quantas
 Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
- 120 Non temerest animus; versus amat, hoc studet
 unum;
 Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
 Non fraudem socio puerove incogitat ullam
 Pupillo; vivit siliquis et pane secundo;
 Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
- 125 Si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvari.
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
 Torquet ab obscaenis iam nunc sermonibus aurem,
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 Asperitatis et invidiae corrector et irae,
- 130 Recte facta refert, orientia tempora notis
 Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
- 135 Caelestes inplorat aquas docta prece blandus,
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
 Inpetrat et pacem et locupletem frugibus annum.
 Carmine di superi placantur, carmine Manes.

Agricolae prisci, fortes parvoque beati,
 Condita post frumenta levantes tempore festo 140
 Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum, pueris et coniuge fida,
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
 Fescennina per hunc invecta licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit,
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lusit amabiliter, donec iam saevus apertam
 In rabiem coepit verti iocus et per honestas
 Ire domos inpune minax. Doluere cruento 150
 Dente laccessiti, fuit intactis quoque cura
 Condicione super communi, quin etiam lex
 Poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
 Describi; vertere modum formidine fustis
 Ad bene dicendum delectandumque redacti. 155
 Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
 Intulit agresti Latio: sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
 Munditiae pepulere; sed in longum tamen aevum
 Manserunt hodieque manent vestigia ruris. 160
 Serus enim Graecis admovit acumina chartis,
 Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
 Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile
 ferrent.
 Temptavit quoque rem si digne vertere posset,
 Et placuit sibi, natura sublimis et acer: 165
 Nam spirat tragicum satis et feliciter audet,
 Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
 Plus oneris, quanto veniae minus. Adspice, Plautus 170
 Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi,
 Vt patris attenti, lenonis ut insidiosi,
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis,
 Quam non adstricto percurrat pulpita socco:
 Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc 175

Securus, cadat an recto stet fabula talo.
 Quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
 Sic leve, sic parvumst, animum quod laudis avarum
 180 Subruit aut reficit. Valeat res ludicra: si me
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
 Quod numero plures, virtute et honore minores,
 Indocti stolidique et depugnare parati,
 185 Si discordet eques, media inter carmina poscunt
 Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
 Verum equitis quoque iam migravit ab aure
 voluptas

Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
 Quattuor aut plures aulaea premuntur in horas,
 190 Dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae;
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
 Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves,
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus, seu
 195 Diversum confusa genus panthera camelo
 Sive elephas albus volgi converteret ora;
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Vt sibi praebentem nimio spectacula plura,
 Scriptores autem narrare putaret asello
 200 Fabellam surdo. Nam quae pervincere voces
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum,
 Tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
 Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
 205 Cum stetit in scaena, concurrat dextera laevae.
 Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.
 Ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,
 Cum recte tractent alii, laudare maligne:
 210 Ille per extentum funem mihi posse videtur
 Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
 Inritat, mulcet, falsis terroribus inplet,

Vt magus, et modo me Thebis modo ponit Athenis.
 Verum age et his, qui se lectori credere malunt
 Quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
 Vis conplere libris et vatibus addere calcar,
 Vt studio maiore petant Helicon virentem.
 Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
 Vt vineta egomet caedam mea, cum tibi librum 220
 Sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
 Siquis amicorumst ausus reprehendere versum;
 Cum loca iam recitata revolvimus inrevocati;
 Cum lamentamur, non adparere labores
 Nostros et tenui deducta poemata filo; 225
 Cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
 Arcessas et egere vetes et scribere cogas.
 Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
 Aedituos habeat belli spectata domique 230
 Virtus, indigno non committenda poetae.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus et male natis
 Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 Atramenta, fere scriptores carmine foedo
 Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 Edicto vetuit, nequis se praeter Apellem
 Pingeret, aut alius Lysippo duceret aera 240
 Fortis Alexandri voltum simulantia. Quodsi
 Iudicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros et ad haec Musarum dona vocares:
 Boeotum in crasso iurares aere natum.
 At neque dedecorant tua de se iudicia atque 245
 Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
 Dilecti tibi Vergilius Variusque poetae,
 Nec magis expressi voltus per ahenea signa,
 Quam per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum adparent. Ne sermone ego mallet 250

Repentes per humum quam res componere gestas
 Terrarumque situs et flumina dicere et arces
 Montibus inopitas et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 255 Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum,
 Et formidatam Parthis te principe Romam,
 Si quantum cuperem possem quoque; sed neque
 parvum

Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
 Rem temptare pudor quam vires ferre recusent.
 260 Sedulitas autem stulte quem diligit urguet,
 Praecipue cum se numeris commendat et arte:
 Discit enim citius meminitque libentius illud
 Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
 Nil moror officium, quod me gravat, ac neque ficto
 265 In peius voltu proponi cereus usquam
 Nec prave factis decorari versibus opto,
 Ne rubeam pingui donatus munere, et una
 Cum scriptore meo capsula porrectus operta
 Deferar in vicum vendentem tus et odores
 270 Et piper et quidquid chartis amicitur ineptis.

II.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Siquis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat 'hic et
 Candidus et talos a vertice pulcher ad imos
 5 Fiet eritque tuus nummorum milibus octo,
 Verna ministeriis ad nutus aptus eriles,
 Literulis Graecis imbutus, idoneus arti
 Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
 Quin etiam canet indoctum sed dulce bibenti.
 10 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
 Laudat venales qui volt extrudere merces.
 Res urguet me nulla: meo sum pauper in aere.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me

Quivis ferret idem. Semel hic cessavit et, ut fit,
 In scalis latuit metuens pendentis habenae; 15
 Des nummos, excepta nihil te si fuga laedit:
 Ille ferat pretium poenae securus opinor.
 Prudens emisti vitiosum, dicta tibist lex:
 Insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum, ne mea saevus
 Iurgares ad te quod epistola nulla rediret.
 Quid tum profeci, mecum facientia iura
 Si tamen attemptas? Quereris super hoc etiam,
 quod
 Exspectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles collecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat: post hoc vemens lupus et sibi et hosti
 Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
 Praesidium regale loco deiecit, ut aiunt, 30
 Summe munito et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit et bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
 Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem 35
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
 'I bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia. Quid stas?'
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus 'ibit,
 Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit' inquit. 40
 Romae nutrir mihi contigit atque doceri,
 Iratus Grais quantum nocuisset Achilles.
 Adiecere bonae paullo plus artis Athenae,
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum
 Atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
 Dura sed emovere loco me tempora grato,
 Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 Vnde simul primum me dimisere Philippi,
 Decisis humilem pinnis inopemque paterni 50

- Et laris et fundi paupertas inpulit audax,
 Vt versus facerem. Sed quod non desit habentem
 Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
 Ni melius dormire putem quam scribere versus?
- 55 Singula de nobis anni praedantur euntes:
 Eripuere iocos, venerem, convivia, ludum;
 Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque:
 Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
- 60 Ille Bioneis sermonibus et sale nigro.
 Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet
 alter;
- Quod petis, id sanest invisum acidumque duobus.
- 65 Praeter cetera me Romaene poemata censes
 Scribere posse inter tot curas totque labores?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
 Omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino, visendus uterque:
- 70 Intervalla vides [†]humane commoda. 'Verum
 Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat.'
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina
 tignum,
- Tristia robustis luctantur funera plaustris,
- 75 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
 I nunc et versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit
 urbes,
- Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
- 80 Vis canere et contracta sequi vestigia vatium?
 Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas
 Et studiis annos septem dedit insenuitque
 Libris et curis, statua taciturnius exit
 Plerumque et risu populum quatit: hic ego rerum
- 85 Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis

Verba lyrae motura sonum conectere digner?
 Frater erat Romae consulti rhetor, † ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores,
 Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
 Qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
 Carmina conpono, hic elegos. Mirabile visu
 Caelatumque novem Musis opus! Adspice primum,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum
 Spectemus vacuum Romanis vatibus aedem;
 Mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi, 95
 Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
 Caedimur et totidem plagis consumimus hostem
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
 Quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus, 100
 Fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus inritabile vatium,
 Cum scribo et supplex populi suffragia capto;
 Idem finitis studiis et mente recepta
 Obturem patulas inpune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina; verum
 Gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
 Si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
 At qui legitimum cupiēt fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti. 110
 Audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
 Et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
 Verba movere loco, quamvis invita recedant
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestae;
 Obscurata diu populo bonus eruet atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
 Nunc situs informis premit et deserta vetustas;
 Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
 Vemens et liquidus puroque simillimus amni 120
 Fundet opes Latiumque beabit divite lingua;
 Luxuriantia conpescet, nimis aspera sano
 Levabit cultu, virtute carentia tollet,

- Ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
 125 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
 Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me vel denique fallant,
 Quam sapere et ringi? Fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragoedos
- 130 In vacuo laetus sessor plausorque theatro,
 Cetera qui vitae servaret munia recto
 More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
 Et signo laeso non insanire lagoenae,
- 135 Posset qui rupem et puteum vitare patentem:
 Hic ubi cognatorum opibus curisque reffectus
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese 'pol, me occidistis, amici,
 Non servastis' ait, 'cui sic extorta voluptas
- 140 Et demptus per vim mentis gratissimus error.'
 Nimirum saperest abiectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum,
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
- 145 Quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor:
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
 Narrares medicis: quod, quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si volnus tibi monstrata radice vel herba
- 150 Non fieret levius, fugeres radice vel herba
 Proficiente nihil curarier: audieras, cui
 Rem di donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam; et, cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
- 155 At si divitiae prudentem reddere possent,
 Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
 Viveret in terris te siquis avarior uno.
 Si propriumst, quod quis libra mercatur et aere,
 Quaedam, si credis consultis, mancipat usus:
- 160 Qui te pascit ager, tuus est, et vilicus Orbi,
 Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,

Te dominum sentit. Das nummos, accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
 Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis
 Aut etiam supra nummorum milibus emptum. 165

Quid refert, vivas numerato nuper an olim?
 Emptor Aricini quondam Veientis et arvi
 Emptum cenat olus, quamvis aliter putat; emptis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum;
 Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis 170
 Limitibus vicina refugit iurgia; tamquam
 Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horae
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte
 suprema

Permutet dominos et cedat in altera iura.
 Sic quia perpetuus nulli datur usus, et heres 175

Heredem alternis velut unda supervenit undam,
 Quid vici presunt aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
 Argentum, vestes Gaetulo murice tinctas
 Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.

Cur alter fratrum cessare et ludere et ungui
 Praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
 Dives et inportunus ad umbram lucis ab ortu 185

Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
 Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturae deus humanae, mortalis in unum
 Quodque caput, voltu mutabilis, albus et ater.

Vtar et ex modico, quantum res poscet, acervo 190
 Tollam nec metuam, quid de me iudicet heres,
 Quod non plura datis invenerit; et tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet et quantum discordet parcus avaro.

Distat enim, spargas tua prodigus, an neque
 sumptum 195

Invitus facias neque plura parare labores,
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,

- Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 Pauperies inmundata tamen procul absit: ego utrum
 200 Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
 Non tamen adversis aetatem ducimus Austris,
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
 Extremi primorum, extremis usque priores.
 205 Non es avarus: abi. Quid? Cetera iam simul isto
 Cum vitio fugere? Caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine et ira?
 Somnia, terrores, magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
 210 Natales grate numeras? ignoscis amicis?
 Lenior et melior fis accedente senecta?
 Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
 Vivere si recte nescis, decede peritis.
 Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
 215 Tempus abire tibist, ne potum largius aequo
 Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

 III.

[DE ARTE POETICA LIBER.]

- Humano capiti cervicem pictor equinam
 Iungere si velit et varias inducere plumas
 Vndique collatis membris, ut turpiter atrum
 Desinat in piscem mulier formosa superne:
 5 Spectatum admissi risum teneatis, amici?
 Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 Persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae
 Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
 Reddatur formae. Pictoribus atque poetis
 10 Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
 Scimus, et hanc veniam petimusque damusque
 vicissim;
 Sed non ut placidis coeant inmitia, non ut
 Serpentes avibus gementur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque et magna professis
 Purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
 Adsuitur pannus, cum lucus et ara Dianae
 Et properantis aquae per amoenos ambitus agros
 Aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus;
 Sed nunc non erat his locus. Et fortasse cupressum
 Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
 Navibus, aere dato qui pingitur? Amphora coepit
 Institui: currente rota cur urceus exit?
 Denique sit quidvis, simplex dumtaxat et unum.
 Maxima pars vatum, pater et iuvenes patre digni,
 Decipimur specie recti. Brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio; sectantem levia nervi
 Deficiunt animique; professus grandia turget;
 Serpit humi tutus nimium timidusque procellae;
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum silvis adpingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
 Aemilium circa ludum faber unus et unguis
 Exprimet et molles imitabitur aere capillos,
 Infelix operis summa, quia ponere totum
 Nesciet: hunc ego me, siquid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quam naso vivere pravo
 Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
 Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 Viribus et versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant umeri. Cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.
 Ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor,
 Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici,
 Pleraque differat et praesens in tempus omittat;
 In verbis etiam tenuis cautusque serendis 46
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 Dixeris egregie, notum si callida verbum
 Reddiderit iunctura novum. Si forte necessesit,
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget dabiturque licentia sumpta pudenter.

- Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, seu
 Graeco fonte cadent parce detorta. Quid autem
 Caecilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
 55 Vergilio Varioque? Ego cur, acquirere pauca
 Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
 Sermonem patrium ditaverit et nova rerum
 Nomina protulerit? Licuit semperque licebit
 Signatum praesente nota producere nomen.
- 60 Vt silvae foliis pronos mutantur in annos,
 Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
 Et iuvenum ritu florent modo nata vigentque.
 Debemur morti nos nostraque. Sive receptus
 Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 65 Regis opus, sterilisve diu †palus aptaque remis
 Vicinas urbes alit et grave sentit aratrum,
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius; mortalia facta peribunt:
 Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
- 70 Multa renascentur quae iam cecidere cadentque
 Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitriumst et ius et norma loquendi.
 Res gestae regumque ducumque et tristia bella
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
- 75 Versibus inpariter iunctis querimonia primum,
 Post etiam inclusast voti sententia compos;
 Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
 Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo:
- 80 Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
 Alternis aptum sermonibus et populares
 Vincentem strepitus et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
 Et pugilem victorem et equum certamine primum
- 85 Et iuvenum curas et libera vina referre.
 Descriptas servare vices operumque colores,
 Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
 Cur nescire pudens prave quam discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult;

Indignatur item privatis ac prope socco 90
 Dignis carminibus narrari cena Thyestae.
 Singula quaeque locum teneant sortita decentem.
 Interdum tamen et vocem comoedia tollit,
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
 Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque
 Proicit ampullas et sesquipedalia verba,
 Si curat cor spectantis tetigisse querella.
 Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunt
 Et, quocumque volent, animum auditoris agunt. 100
 Vt ridentibus arrident, ita flentibus adflent
 Humani voltus: si vis me flere, dolendumst
 Primum ipsi tibi: tum tua me infortunia laedent,
 Telephe vel Peleu; male si mandata loqueris,
 Aut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum 105
 Voltum verba decent, iratum plena minarum,
 Ludentem lasciva, severum seria dictu.
 Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum, iuvat aut inpellit ad iram,
 Aut ad humum maerore gravi deducit et angit; 110
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 Intererit multum, divusne loquatur an heros,
 Maturusne senex an adhuc florente iuventa 115
 Fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
 Mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
 Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
 Aut famam sequere aut sibi convenientia finge.
 Scriptor Homericum si forte reponis Achillem: 120
 Inpiger, iracundus, inexorabilis, acer
 Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Siquid inexpertum scaenae committis et audes 125
 Personam formare novam: servetur ad imum,
 Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.

- Difficilest proprie † communia dicere; tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 130 Quam si proferres ignota indictaque primus.
 Publica materies privati iuris erit, si
 Non circa vilem patulumque moraberis orbem,
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpres, nec desilies imitator in artum,
 135 Vnde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
 Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:
 'Fortunam Priami cantabo et nobile bellum'.
 Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
 Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
 140 Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
 Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
 Qui mores hominum multorum vidit et urbes.
 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
 145 Antiphaten Scyllamque et cum Cyclope Charybdim;
 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo;
 Semper ad eventum festinat et in medias res
 Non secus ac notas auditorem rapit et quae
 150 Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
 Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
 Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
 Si ploris eges aulaea manentis et usque
 155 Sessuri, donec cantor 'vos plaudite' dicat:
 Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusque decor, maturis dandus et annis.
 Reddere qui voces iam scit puer et pede certo
 Signat humum, gestit paribus colludere et iram
 160 Colligit ac ponit temere et mutatur in horas.
 Inerbus iuvenis tandem custode remoto
 Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi,
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Vtilium tardus provisor, prodigus aeris,
 165 Sublimis cupidusque et amata relinquere pernix.

Conversis studiis aetas animusque virilis
 Quaerit opes et amicitias, inservit honori,
 Conmisisse cavet quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
 Quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti, 170
 Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigator censorque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
 Mandentur iuveni partes pueroque viriles:
 Semper in adiunctis aevoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
 Segnius iritant animos demissa per aurem 180
 Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
 Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
 Digna geri promes in scaenam multaque tolles
 Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
 Ne pueros coram populo Medea trucidet, 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
 Aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 Neve minor neu sit quinto productior actu
 Fabula, quae posci vult et spectata reponi; 190
 Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus officiumque virile
 Defendat, neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat et haereat apte. 195
 Ille bonis faveatque et consilietur amice,
 Et regat iratos et amet pacare tumentes:
 Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
 Iustitiam legesque et apertis otia portis;
 Ille tegat commissa, deosque precetur et oret, 200
 Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaeque
 Aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco

- Adspirare et adesse choris erat utilis atque
 205 Nondum spissa nimis conplere sedilia flatu;
 Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi castusque verecundusque coibat.
 Postquam coepit agros extendere victor, et urbes
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 210 Placari Genius festis inpune diebus;
 Accessit numerisque modisque licentia maior.
 Indoctus quid enim saperet liberque laborum
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque et luxuriam addidit arti
 215 Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem;
 Sic etiam fidibus voces crevere severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
 Vtiliumque sagax rerum et divina futuri
 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 220 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit et asper
 Incolumi gravitate iocum temptavit eo quod
 Illecebris erat et grata novitate morandus
 Spectator functusque sacris et potus et exlex.
 225 Verum ita risores, ita commendare dicaces
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
 Ne, quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper et ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas,
 230 Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
 Effutire leves indigna tragoedia versus,
 Vt festis matrona moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
 Non ego inornata et dominantia nomina solum
 235 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo,
 Nec sic enitar tragico differre colori,
 Vt nihil intersit, Davusne loquatur et audax
 Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
 An custos famulusque dei Sthenus alumni.
 240 Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
 Speret idem, sudet multum frustraue laboret

Ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,
 Tantum de medio sumptis accedit honoris.
 Silvis deducti caveant me iudice Fauni,
 Ne velut innati triviis ac paene forenses 245
 Aut nimium teneris iuvenentur versibus umquam,
 Aut imunda crepent ignominiosaque dicta:
 Offenduntur enim, quibus est equus et pater et res,
 Nec siquid fricti ciceris probat et nucis emptor
 Aequis accipiunt animis donantve corona. 250
 Syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus,
 Pes citus: unde etiam trimetris accrescere iussit
 Nomen iambeis, cum senos redderet ictus
 Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
 Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures, 255
 Spondeos stabiles in iura paterna recepit
 Commodus et patiens, non ut de sede secunda
 Cederet aut quarta socialiter. Hic et in Acci
 Nobilibus trimetris adparet rarus, et Enni
 In scaenam missos cum magno pondere versus 260
 Aut operae celeris nimium curaque carentis
 Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
 Non quisvis videt inmodulata poemata iudex,
 Et data Romanis veniast indigna poetis.
 Idcircone vager scribamque licenter? an omnes 265
 Visuros peccata putem mea, tutus et intra
 Spem veniae cautus? Vitavi denique culpam,
 Non laudem merui. Vos exemplaria Graeca
 Nocturna versate manu, versate diurna.
 At vestri proavi Plautinos et numeros et 270
 Laudavere sales, nimium patienter utrumque,
 Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
 Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
 Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
 Dicitur et plaustis vexisse poemata Thespis
 Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.
 Post hunc personae pallaeque repertor honestae
 Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis

- 280 Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.
 Successit vetus his comoedia, non sine multa
 Laude; sed in vitium libertas excidit et vim
 Dignam lege regi: lex est accepta chorusque
 Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
- 285 Nil intemptatum nostri liquere poetae;
 Nec minimum meruere decus vestigia Graeca
 Ausi deserere et celebrare domestica facta,
 Vel qui praetextas vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret clarisve potentius armis,
- 290 Quam lingua, Latium, si non offenderet unum
 Quemque poetarum limae labor et mora. Vos, o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies et multa litura cohercuit atque
 Praesectum decies non castigavit ad unguem.
- 295 Ingenium misera quia fortunatius arte
 Credit et excludit sanos Helicone poetas
 Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
 Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomenque poetae,
- 300 Si tribus Anticyris caput insanabile numquam
 Tonsori Licino commiserit. O ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata: verum
 Nil tantist. Ergo fungar vice cotis, acutum
- 305 Reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi;
 Munus et officium, nil scribens ipse, docebo,
 Vnde parentur opes, quid alat formetque poetam,
 Quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.
 Scribendi recte saperest et principium et fons:
- 810 Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae,
 Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit, patriae quid debeat et quid amicis,
 Quo sit amore parens, quo frater amandus et
 hospes,
 Quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
- 315 Partes in bellum missi ducis: ille profecto
 Reddere personae scit convenientia cuique.

Respicere exemplar vitae morumque iubebo
 Doctum imitatore[m] et vivas hinc ducere voces.
 Interdum speciosa locis morataque recte
 Fabula nullius veneris, sine pondere et arte, 320
 Valdius oblectat populum meliusque moratur,
 Quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
 Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assem 325
 Discunt in partes centum diducere. 'Dicat
 Filius Albini: si de quincunce remotast
 Vncia, quid superat? Poteras dixisse'. 'Triens.' 'Eu!
 Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?'
 'Semis.' At haec animos aerugo et cura peculi 330
 Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
 Posse linenda cedro et levi servanda cupresso?
 Aut prodesse volunt, aut delectare poetae,
 Aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.
 Quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta 335
 Percipiant animi dociles teneantque fideles:
 Omne supervacuum pleno de pectore manat.
 Ficta voluptatis causa sint proxima veris,
 Ne quodcumque volet poscat sibi fabula credi,
 Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 340
 Centuriae seniorum agitant expertia frugis,
 Celsi praetereunt austera poemata Ramnes:
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando pariterque monendo.
 Hic meret aera liber Sosiis, hic et mare transit 345
 Et longum noto scriptori prorogat aevum.
 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
 Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus
 et mens,
 Poscentique gravem persaepe remittit acutum,
 Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus. 350
 Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit
 Aut humana parum cavit natura. Quid ergost?

- Vt scriptor si peccat idem librarius usque,
355 Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror, et idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.
- 360 Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura poesis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quae, iam si longius abstes.
Haec amat obscurum; volet haec sub luce videri,
Iudicis argutum quae non formidat acumen;
- 365 Haec placuit semel, haec decies repetita placebit.
O maior iuvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum et per te sapias, hoc tibi dictum
Tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi: consultus iuris et actor
- 370 Causarum mediocris abest virtute disertis
Messallae, nec scit quantum Cascellius Aulus,
Sed tamen in pretiosis; mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Vt gratas inter mensas symphonia discors
- 375 Et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cena sine istis:
Sic animis natum inventumque poema iuvandis,
Si paullum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
- 380 Indoctusque pilae discive trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant inpune coronae:
Qui nescit versus tamen audet fingere? Quidni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
- 385 Tu nihil invita dices faciesve Minerva,
Id tibi iudiciumst, ea mens; siquid tamen olim
Scripseris, in Maeci descendat iudicis aures
Et patris et nostras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis; delere licebit,
- 390 Quod non edideris; nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer interpretisque deorum

Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
 Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
 Dictus et Amphion, Thebanae conditor urbis,
 Saxa movere sono testudinis et prece blanda 395
 Ducere, quo vellet. Fuit haec sapientia quondam,
 Publica privatis secernere, sacra profanis,
 Concubitu prohibere vago, dare iura maritis,
 Oppida moliri, leges incidere ligno.
 Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit; dictae per carmina sortes,
 Et vitae monstrata viast, et gratia regum
 Pieriis temptata modis, ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis: ne forte pudori
 Sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.
 Natura fieret laudabile carmen an arte,
 Quaesitumst: ego nec studium sine divite vena,
 Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic 410
 Altera poscit opem res et coniurat amice.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
 Abstinuit venere et vino; qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius extimuitque magistrum. 415
 Nec satis est dixisse 'ego mira poemata pango;
 Occupet extremum scabies; mihi turpe relinquist,
 Et quod non didici sane nescire fateri.'
 Vt praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
 Adsentatores iubet ad lucrum ire poeta 420
 Dives agris, dives positus in fenore nummis.
 Si verost, unctum qui recte ponere possit
 Et spondere levi pro paupere et eripere artis
 Litibus implicitum, mirabor, si sciet inter
 Noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Laetitiae, clamabit enim 'pulchre, bene, recte.'
 Pallescet super his, etiam stillabit amicis

- 430 Ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram.
 Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urguere culullis
- 435 Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
 An sit amicitia dignus; si carmina condēs,
 Numquam te fallant animi sub volpe latentes.
 Quintilio siquid recitares, 'corrigē, sodes,
 Hoc' aiebat 'et hoc.' Melius te posse negares,
- 440 Bis terque expertum frustra: delere iubebat
 Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defendere delictum quam vertere mallet,
 Nullum ultra verbum aut operam insumebat
 inanem,
 Quin sine rivali teque et tua solus amares.
- 445 Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
 Culpabit duros, incomptis adlinet atrum
 Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
 Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
 Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
- 450 Fiet Aristarchus; non dicet 'cur ego amicum
 Offendam in nugis?' Hae nugae seria ducent
 In mala derisum semel exceptumque sinistre.
 Vt mala quem scabies aut morbus regius urguet
 Aut fanaticus error et iracunda Diana,
- 455 Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,
 Qui sapiunt; agitant pueri incautique sequuntur.
 Hic dum sublimis versus ructatur et errat,
 Si veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum foveamve, licet 'succurrite' longum
- 460 Clamet 'io cives,' non sit qui tollere curet.
 Si curet quis opem ferre et demittere funem,
 'Qui scis, an prudens huc se proiecerit atque
 Servari nolit?' dicam Siculique poetae
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
- 465 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
 Insiluit. Sit ius liceatque perire poetis:

Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit, nec si retractus erit iam
Fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis adparet, cur versus factitet, utrum 470
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
Obiectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
Quem vero arripuit, tenet occiditque legendo, 475
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

C. SVETONII TRANQVILLI
VITA Q. HORATHI FLACCI.

Q. Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino et auctionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, bello Philippensi excitus a Marco Bruto imperatore tribunus militum meruit; victisque partibus, venia impetrata scriptum quaestorium comparavit. ac primo Maecenati, mox Augusto insinuatus non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, satis testatur illo epigrammate:

ni te visceribus meis, Horati,
plus iam diligo, tu tuum sodalem
Ninnio videas strigiosiore.

sed multo magis extremis iudiciis tali ad Augustum elogio: 'Horati Flacci, ut mei, memor esto'. Augustus epistularum quoque officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat 'ante ipse sufficebam scribendis epistulis amicorum: nunc occupatissimus et infirmus Horatium nostrum a te cupio abducere. veniet ergo ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, et nos in epistulis scribendis adiuvabit'. ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam aut amicitiam suam ingerere desiit. exstant epistulae, e quibus argumenti gratia pauca subieci: 'sume tibi aliquid iuris apud me, tamquam si convictor mihi fueris; recte enim et non te

mere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit'. et rursus: 'tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire; nam incidit ut illo coram fieret a me tui mentio. neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν'. praeterea saepe inter alios iocos purissimum penem et homuncionem lepidissimum adpellat, unaque et altera liberalitate locupletavit. scripta quidem eius usque adeo probavit mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo saeculare carmen componendum iniunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum, eumque coegerit propter hoc tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere: post sermones vero quosdam lectos nullam sui mentionem habitam ita sit questus 'irasci me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. an vereris, ne apud posteros infame tibi sit, quod videris familiaris nobis esse?' expressitque eclogam ad se cuius initium est:

cum tot sustineas et tanta negotia solus,
res Italas armis tuteris, moribus ornes,
legibus emendes: in publica commoda peccem,
si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Horatius habitu corporis fuit brevis atque obesus; qualis et a semet ipso in satiris describitur et ab Augusto hac epistula 'pertulit ad me Onysius libellum tuum, quem ego, ut excusantem, quantuluscumque est, boni consulo. vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint, quam ipse es. sed si tibi statura dest, corpusculum non dest. itaque licebit in sextariolo scribas: quo circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui'. vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini: domusque eius ostenditur circa Tiburni luculum. venerunt in manus meas et elegi sub titulo eius, et epistula prosa oratione, quasi commendantis se Maecenati: sed utraque falsa puto. nam elegi volgares, epistula etiam obscura: quo vitio mi-

nime tenebatur. natus est sexto idus decembres, Lucio Cotta et Lucio Torquato consulibus: decessit quinto kal. decemb. Gaio Marcio Censorino et Gaio Asinio Gallo consulibus, septimo et quinquagesimo anno, herede Augusto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. humatus est extremis Esquiliis iuxta Maecenatis tumulum.

TABULA CHRONOLOGICA HORATIANA.
(Ex Caroli Frankii Fastis Horatianis.)

Anni.			Sat. I.	Sat. II.	Epod.
u. c.	a. Ch.	Hor. actat.			
713.	41.	24.			16. Altera iam teritur.
714.	40.	25.	2. Ambubaiarum.		} 8. Rogare longo.
715.	39.	26.	3. Omnibus h. v.		
716.	38.	27.	4. Eupolis atque Cratinus.		4. Lupis et agnis.
717.	37.	28.	5. Egressum magna. 6. Non quia Maec.		} 5. At o deorum.
718.	36.	29.	7. Proscripti R. 8. Olim truncus.		
719.	35.	30.	9. Ibam forte via. 10. Lucili quam sis. 1. Qui fit Maecen.	} 2. Quae virtus.	12. Quid tibi vis. (?)
720.	34.	31.			
721.	33.	32.		3. Si raro scribis.	11. Petti nihil me. (?)
722.	32.	33.		4. Vnde et quo Catius. 5. Hoc quoque Tiresia.	7. Quo quo scelesti } } Molis inertia.
723.	31.	34.		6. Hoc erat in votis.	1. Ibis Liburnis. 9. Quando repostum.
724.	30.	35.		7. Iandudum ausulto. 8. Vt Nasidieni. 1. Sunt quibus.	2. Beatus ille. 17. Iam iam efficaci.
725.	29.	36.			

Anni.			Carm. I.	Carm. II.	Carm. III.	
u. c.	a. Ch.	Hor. aetat.				
724.	30.	35.	37. Nunc est bibendum.	16. O matre pulchra } 1. Motum ex Metello.	7. O saepe mecum. (?)	
725.	29.	36.	2. Iam satis ter- ris.		12. Nolis longa ferae.	24. Intactis opulentior. } 25. Quo me Bacche.
726.	28.	37.	14. O navis referent. 21. Dianam tene- rae. 31. Quid dedi- catum.	15. Iam pauca aratro. 16. Otium di- vos. (?) 18. Non ebur.	1. Odi pro- fanum. } 2. Angustam amicæ. } 6. Delicta mai.	
727.	27.	38.	29. Icci beatis. 35. O Diva gratum.		3. Iustum ac tenacem. } 5. Cae- lo ton- nan- tem.	
728.	26.	39.		13. Ille et ne- fasto. 17. Cur me querellis.	4. Descende caelo.	
729.	25.	40.	19. Mater saeva Cupidin. 12. Quem virum a. h. 26. Mus. amicæ.	34. Par- cus deo- rum 30. O Venus regina	11. Quid belli- cosus.	8. Martiis caelebs. 29. Tyrrhena re- gum.
730.	24.	41.	20. Vile potabis. 24. Quis desiderio. 36. Et ture et fidibus.		4. Ne sit an- cillae. } 2. Nul- lus ar- gento. } 9. Non sem- per im- bres.	14. Herculis ritu. 19. Quantum distet ab I- nacho.
731.	23.	42.	1. Maecenas atavis.		30. Exegi mo- numentum.	

Anni.			Epistular. I.	Carm. VIII.
u. c.	a. Ch.	Hor. aetat.		
730.	24.	41.	13. Ut proficiscentem.	
				7. Quinque dies. (?)
731.	23.	42.	2. Troiani belli scr. 731—34.	
			9. Septimius Claudi. 3. Iuli Flore. 8. Celso gaudere. 5. Si potes Archiacis. (22. Septbr.)	
734.	20.	45.	12. Fructibus Agrippae. 18. Si bene te novi. 19. Prisco si credis. 20. Vertumnum Ianumque. 1. Prima dicte mihi.	
				3. Quem tu Melpom. (?) 6. Dive quem proles. <i>Carmen saeculare.</i>
737.	17.	48.		
				9. Ne forte credas. (?) 11. Est mihi nonum.
738.	16.	49.		
				1. Intermissa, Venus, diu. 10. O crudelis adhuc. (?) 2. Pindarum quisquis. 4. Qualem ministrum.
739.	15.	50.		
				5. Divis orte bonis.
740.	14.	51.		
				14. Quae cura patrum. 15. Phoebus volentem.
741.	13.	52.		

I.

INDEX.

CARMINVM LYRICORVM ET IAMBICORVM.

- Aeli vetusto III, 17.
 Aequam memento II, 3.
 Albi, ne doleas I, 33.
 Altera iam teritur ep. 16.
 Augustam amice pauperiem
 III, 2.
 At o deorum ep. 5.
 Audivere, Lyce IIII, 13.
 Bacchum in remotis II, 19.
 Beatus ille, qui procul ep. 2.
 Caelo supinas III, 23.
 Caelo tonantem III, 5.
 Cum tu, Lydia, Telephi I, 13.
 Cur me querellis II, 17.
 Delicta maiorum III, 6.
 Descende caelo III, 4.
 Dianam tenerae dicite I, 21.
 Diffugere nives IIII, 7.
 Dive, quem proles Niobea IIII, 6.
 Divis orte bonis IIII, 5.
 Donarem pateras IIII, 8.
 Donec gratus eram tibi III, 9.
 Eheu fugaces II 14.
 Est mihi nonum superantis
 IIII, 11.
 Et ture et fidibus iuvat I, 36.
 Exegi monumentum III, 30.
 Extremum Tanai si biberes
 III, 10.
 Faune Nympharum III, 18.
 Festo quid potius die III, 28.
 Herculis ritu modo dictus III,
 14.
 Horrida tempestas ep. 13.
 Iam iam efficaci ep. 17.
 Iam pauca aratro II, 15.
 Iam satis terris I, 2.
 Iam veris comites IIII, 12.
 Ibis Liburnis inter alta navium
 ep. 1.
 Icci, beatis nunc Arabum I, 29.
 Ille et nefasto te posuit die II, 13.
 Inclusam Danaen III, 16.
 Impios parvae recinentis III, 27.
 Intactis opulentior III 24.
 Integer vitae I, 22.
 Intermissa, Venus, diu IIII, 1.
 Iustum et tenacem III, 3.
 Laudabunt alii claram Rhodon
 I, 7.
 Lupis et agnis ep. 4.
 Lydia, dic, per omnes I, 8.
 Maecenas atavis I, 1.
 Mala soluta navis ep. 10.
 Martiis caelebs III, 8.
 Mater saeva Cupidinum I, 19.
 Mercuri, facunde nepos I, 10.
 Mercuri, nam te docilis III, 11.

- Miserarumst neque amori III, 12.
 Mollis inertia cur ep. 14.
 Montium custos III, 22.
 Motum ex Metello II, 1.
 Musis amicus tristitiam I, 26.
 Natis in usum laetitiae I, 27.
 Ne forte credas III, 9.
 Ne sit ancillae tibi amor II, 4.
 Nolis longa ferae bella II, 12.
 Non ebur neque aureum II, 18.
 Non semper imbres II, 9.
 Non usitata nec tenui ferar II, 20.
 Non vides quanto III, 20.
 Nondum subacta ferre II, 5.
 Nox erat et caelo ep. 15.
 Nullam, Vare, sacra vite I, 18.
 Nullus argento color II, 2.
 Nunc est bibendum I, 37.
 O crudelis adhuc III, 10.
 O diva, gratum quae regis I, 35.
 O fons Bandusiae III, 13.
 O matre pulchra filia I, 16.
 O nata mecum consule III, 21.
 O navis, referent in mare I, 14.
 O saepe mecum II, 7.
 O Venus, regina Cnidi I, 30.
 Odi profanum vulgus III, 1.
 Otium divos rogat II, 16.
 Parcus iunctas I, 25.
 Parcus deorum cultor I, 34.
 Parentis olim siquis ep. 3.
 Pastor cum traheret I, 15.
 Persicos odi, puer I, 33.
 Petti, nihil me sicut antea iuvat ep. 11.
 Phoebe silvarumque potens carm. saec.
 Phoebus volentem III, 15.
 Pindarum quisquis III, 2.
 Poscimur. siquid I, 32.
 Quae cura patrum III, 14.
 Qualem ministrum III, 4.
 Quando repostum caecubum ep. 9.
 Quantum distet ab Inacho III, 19.
 Quem tu, Melpomene, semel III, 3.
 Quem virum aut heroa I, 12.
 Quid bellicosus Cantaber II, 11.
 Quid dedicatum poscit I, 31.
 Quid fles, Asterie III, 7.
 Quid inmerentes hospites ep. 6.
 Quid tibi vis, mulier ep. 12.
 Quis desiderio sit pudor I, 24.
 Quis multa gracilis te puer I, 5.
 Quo me, Bacche, rapis III, 25.
 Quo, quo scelesti ruitis ep. 7.
 Rectius vives, Licini II, 10.
 Rogare longo putidam te saeculo ep. 8.
 Scriberis Varro I, 6.
 Septimi, Gades aditure II, 6.
 Sic te diva potens Cyprì I, 3.
 Solvitur acris hiems I, 4.
 Te maris et terrae I, 28.
 Tu ne quaesieris I, 11.
 Tyrrhena regum progenies III, 29.
 Velox amoenum I, 17.
 Vides, ut alta I, 9.
 Vile potabis medicis I, 20.
 Vitas hinuleo me similis I, 23.
 Vixi duellis nuper idoneus III, 26.
 Villa si iuris tibi II, 8.
 Vxor pauperis Ibyci III, 15.

SATIRARVM.

- Ambubaiarum collegia I, 2.
 Egressum magna I, 5.
 Eupolis atque Cratinus I, 4.
 Hoc erat in votis II, 6.
 Hoc quoque, Tiresia II, 5.
 Iandudum ausculto II, 7.
 Ibam forte via sacra I, 9.
 Lucili, quam sis mendosus I, 10.
 Non quia, Maecenas I, 6.
 Olim truncus eram I, 8.

Omnibus hoc vitiumst I, 3.
 Proscripti Regis Rupili I, 7.
 Quae virtus et quanta II, 2.
 Qui fit, Maecenas I, 1.

Si raro scribis II, 3.
 Sunt quibus in satira II, I.
 Vnde et quo Catius II, 4.
 Vt Nasidieni iuvit te cena II, 8.

EPISTVLARVM.

Albi, nostrorum sermonum I, 4.
 Celso gaudere et bene rem ge-
 rere I, 8.
 Cum tot sustineas II, 1.
 Flore, bono claroque fidelis
 II, 2.
 Fructibus Agrippae Siculis I,
 12
 Humano capiti II, 3.
 Iuli Flore, quibus I, 3.
 Ne perconteris I, 16.
 Nil admirari prope res I, 6.
 Prima dicte mihi I, 1.
 Prisco si credis I, 19.

Quae sit hiems Veliae I, 15.
 Quamvis, Scaeva, satis I, 17.
 Quid tibi visa Chios I, 11.
 Quinque dies tibi pollicitus
 I, 7.
 Septimius, Claudii, nimirum
 I, 9.
 Si bene te novi I, 18.
 Si potes Archiacis I, 5.
 Troiani belli scriptorem I, 2.
 Vertumnum Ianumque I, 20.
 Vilice silvarum I, 14.
 Urbis amatorem I, 10.
 Vt proficiscentem I, 13.

II.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

- Academi**, herois Attici, silvae ad Cephisum sitae, i. e. Academia, ep. II, 2, 45.
- Accius**, L., poeta tragicus, a. 170—100 a. Chr. n., s. I, 10, 53. ep. II, 1, 56. II, 3, 258.
- Achaemenes**, antiquissimus Persarum rex, Cyri proavus. c. II, 12, 21.
- Achaemenius** = Persicus, c. III, 1, 44. ep. 13, 8.
- Achaicus** = Graecus, c. I, 15, 35. IV, 3, 5.
- Acheron**, c. I, 3, 36. c. III, 3, 16.
- Acherontia**, Apuliae oppidum (hod. Acerenza), c. III, 4, 14.
- Achilles**, c. I, 15, 34. II, 4, 4. 16, 29. IV, 6, 4. ep. 17, 14. s. I, 7, 12. II, 3, 193. ep. II, 2, 42. 3, 120.
- Achivus** subst., c. III, 3, 27, s. II, 3, 194. ep. I, 2, 14. II, 1, 33. — adi., c. IV, 6, 18.
- Acrisius**, Argivorum rex, Danaes pater, c. III, 16, 5.
- Aeroceraunia**, Epiri promunturium, c. I, 3, 20.
- Actia** pugna, pro Actiaca, ep. I, 18, 61.
- adoreca**, donatio farris, pro ipsa victoria, c. IV, 4, 41.
- adulter**, Paris, c. IV, 9, 13.
- adultera**, Lacaena, Helena, c. III, 3, 25.
- Aeacus**, Oenopiae rex, c. II, 13, 22. IV, 8, 25. genus Aeaci i. e. Peleus, Achilles; Telamon, Ajax, Teucer; c. III, 19, 3.
- Aefula**, Latii oppidum. c. III, 29, 6.
- Aegaeum**, mare, ep. I, 11, 16. c. II, 16, 2. c. III, 29, 63.
- Aelius**, Q. Lamia, vid. s. v. Lamia.
- Aemilius** ludus, ludus gladiatorius ab Aemilio Lepido constitutus in regione VIII prope for. Rom., ep. II, 3, 32.
- Aeneas**, Anchisae et Veneris filius, c. IV, 6, 23. 7, 15. c. s. 42. s. II, 5, 63.
- Aeolides**, Sisyphus, Corinthiorum rex, veterator callidissimus, c. II, 14, 20.
- Aeolium** carmen = Lesbium, c. III, 30, 13. IV, 3, 12. —

- c. II, 13, 24. IV, 9, 12.
plagae = Cumanae, ep. I,
18, 46.
- aerugo = maledicentia s. I, 4,
101. de avaritia, ep. II,
3, 330.
- Aeschylus, poeta tragicus
(525—456), ep. II, 1, 163.
3, 279.
- Aesopus, 1) tragoediarum
actor, Ciceronis aequalis,
ep. II, 1, 82. — 2) eius
filius, homo prodigus, s. II,
3, 239.
- Aethiops, i. e. Aegyptius.
c. III, 6, 14.
- Aetna, mons Siciliae. c. III,
4, 76. ep. 17, 33. ep. II, 3, 465.
- Afer subst., dirus = Hannibal
c. IV, 4, 42. — c. III, 3,
47. II, 1, 26. adi., Afra
avis = gallina Numidica
(Perlhuhn), ep. 2, 53. —
c. II, 16, 35. s. II, 4, 58. 8, 95.
- Afranius, natus c. a. 150,
qui Menandrum imitatus
fabulas togatas scripsit.
ep. II, 1, 57.
- Africa, c. II, 18, 5. III, 16,
31. IV, 8, 18. s. II, 3, 87.
- Africanus, Scipio minor. ep.
9, 25.
- Agamemnon, Atrei filius,
c. IV, 9, 25.
- Agave, Echionis uxor, mater
Pentheï, s. II, 3, 304. v. et
s. v. Pentheus.
- Agrippa, M. Vipsanius, Octa-
viani amicus, a. 36 Sextum
Pompeium apud Nau-
lochum, a. 31 Antonium
apud Actium vicit, c. I, 6.
a. 19 Cantabros, Hispaniae
gentem, perdomuit, ep. I,
12, 26. aedilis a. 33 magni-
fice urbem ornavit, propter
munificentiam plebigratus,
s. II, 3, 185. ep. I, 6, 26. —
12, 1.
- Agyieus, Apollo, quia in vicis
(ἀγυιαίς), quibus praeerat,
colebatur, c. IV, 6, 28.
- Ajax, Oilei fil., c. I, 15, 19.
ep. 10, 24.
- Ajax, Telamonis fil., c. II,
4, 5. s. II, 3, 187. 193. 201.
211.
- Albanus, c. III, 23, 11. IV,
1, 19. sat. II, 4, 72. ep. I,
7, 10. II, 1, 27. A. (vinum)
c. IV, 11, 2. s. II, 8, 16. —
securae = Romanae, c. s. 54.
- Albinovanus, Celsus, comes
et scriba Neronis. ep. I, 8,
1. 17; eiusdem fit mentio
ep. I, 3, 15.
- Albinus, faenerator, ep. II,
3, 327.
- Albius 1) Tibullus, c. a. vixit
54—19, elegiarum scriptor,
ad quem scripta sunt c.
I, 33 et ep. I, 4. — 2) va-
sorum Corinthiacorum ama-
tor. s. I, 4, 28. — 3) alius,
s. I, 4, 109.
- Albucius, qui uxorem veneno
interemisse dicitur. s. II,
1, 48. II, 2, 67.
- Albunea, nymphea vaticinans,
cuius ex antro oritur Al-
bula flumen per agrum
Tiburinum in Anienem in-
fluens, c. I, 7, 12.
- Alcaeus, Mytilenaeus, poeta
lyricus, qui flor. c. a. 610,
στασιωτικά, συμποτικά, ἐρω-
τικά scripsit, c. II, 13, 27.
IV, 9, 7. ep. I, 19, 29. II, 2, 99.
- Alcides, Hercules, Alcei
nepos, c. I, 12, 25.

- Acinous**, Phaeacum rex, ep. I, 2, 28.
Alcon, servus, s. II, 8, 15.
Alexander, Magnus, ep. II, 1, 232, 241.
Alexandrea, Aegypti urbs, c. IV, 14, 35.
Alfenus, Varus, Cremonensis, abiecta sutrina Romanu profectus iuris scientia floruit, s. I, 3, 130.
Alfius, faenerator, ep. 2, 67.
Algidus, Latii mons, c. I, 21, 6. III, 23, 9. IV, 4, 58. c. s. 69.
Allifanus. Allifis, in urbe Samnii, calices capaces fiebant. s. II, 8, 39.
Allobrox, gentis Galliae Narbonensis nomen, ep. 16, 6.
Alpes, c. IV, 4, 17. 14, 12. ep. 1, 11. s. II, 5, 41.
Alpinus, vid. s. v. Furius, s. I, 10, 36.
Alyattes, Croesipater, Lydiae rex. c. III, 16, 41.
Amazonius, c. IV, 4, 20.
ambubaiae, mulieres tibicinae Syrae. s. I, 2, 1.
Amphion, Antiopae filius, Zethi frater geminus, c. III, 11, 2. ep. 1, 18, 41. 44. II, 3, 394.
ampulla et ampullari de magnifico sermonis tragici ornatu vel tumore, ep. I, 3, 14. II, 3, 97.
amystis, ἀμυστί, ἀπνευστί hauriendi poculi ars. c. I, 36, 14.
Anacreon, Teius, poeta lyricus, Polycratis et Hipparchi amicus, c. IV, 9, 9. ep. 14, 16.
ancilia, sacri Saliorum clipei, securitatis imperii Romani pignora, c. III, 5, 10.
Anchises, Aeneae pater, c. IV, 15, 31. c. s. 50.
Ancus, Marcius, rex Rom., c. IV, 7, 15. ep. I, 6, 27.
Andromeda, Cephei filia, c. III, 29, 17.
Anio, flumen, c. I, 7, 13.
Antenor, Troianus, Helenae reddendae auctor, ep. I, 2, 9.
Anticyra, Phocidis urbs, cuius agri hellebori feraces erant, s. II, 3, 83. 166. ep. II, 3, 300.
Antilochus, Nestoris fil., c. II, 9, 14.
Antiochus, Syriae rex, apud Magnesiam devictus a Scipione Asiatico a. 190, c. III, 6, 36.
Antiphates, Laestrygonum rex, ep. II, 3, 145.
Antium, oppidum Latii maritimum, c. I, 35, 1.
Antonius, 1) Iulus, alter M. Antonii triumviri ex Fulvia filius, c. IV, 2, 26. vid. et s. v. Iulus. — 2) Marcus, triumvir, s. I, 5, 33. — 3) Musa, medicus, qui per fusionibus frigidis Augusti morbum levavit, ep. I, 15, 3.
Anxur, Latii oppidum, s. I, 5, 26.
Anytus, qui Socrati diem dixit, s. II, 4, 3.
Apella, Iudaeus, exemplum hominis superstitiosi, s. I, 5, 100.
Apelles, Cous, Alexandri aequalis, pictor, ep. II, 1, 239.
Apenninus, mons, ep. 16, 29.
apex et flaminum insigne

- et regum tiara recta, c. I, 34, 14. III, 21, 19.
- Apollo**, c. I, 2, 32. 7, 3. 28. 10, 12. 21, 10. 31, 1. II, 10, 20. III, 4, 64. IV, 6. c. s. 34. ep. 15, 9. s. I, 9, 78. II, 5, 60. ep. I, 16, 59. II, 1, 216. 3, 307. vid. s. v. Agyieus, Cynthus, Delius, Latous, Palatinus, Patareus, Phoebus, Pythius.
- Apollinaris**, c. IV, 2, 9.
- Appia** via, Roma Capuam ducens, ep. 4, 14. s. I, 5, 6.
- Appius**, Claudius Caecus, censor a. 312, s. I, 6, 21.
— forum Appi, oppidum ad viam App., s. I, 5, 3.
— Appi via, ep. I, 6, 26. 18, 20.
- Aprilis**, c. IV, 11, 16.
- Apulia** (c. III, 4, 10 loc. corr.) ep. 3, 16. s. I, 5, 77.
- Apulus**, c. I, 33, 7. III, 4, 9. 5, 9. 16, 26. IV, 14, 26. ep. 2, 42. s. II, 1, 34. 38.
- Aquarius**, cuius in signum sol transit Ianuario mense, s. I, 1, 36.
- Aquilo**, c. I, 3, 13. II, 9, 6. III, 10, 4. 30, 3. ep. 10, 7. 13, 3. s. II, 6, 25. 8, 56. ep. II, 3, 64.
- Aquinas**, purpura, quam Aquini conficiebant Volsci, ep. I, 10, 27.
- Arabs**, c. I, 29, 1. 35, 40. II, 12, 24. III, 24, 2. ep. I, 6, 6. 7, 36.
- Arbuscula**, mima, cf. Cic. ad Att. 4, 15, 6; s. I, 10, 77.
- Arcadia**, c. IV, 12, 12.
- Archiacus**, lectus simplex ab Archia fabro confectus, ep. I, 5, 1.
- Archilochus**, Parius, iamborum scriptor primus, quem Horatius in epodis imitatus est; flor. c. a. 700. s. II, 3, 12. ep. I, 19, 25. 28. II, 3, 79.
- Archytas**, Tarentinus, Platonis amicus, philosophus et mathematicus, c. I, 28, 2.
- Arctos**, septemtrio, c. I, 26, 3. II, 15, 16.
- Arcturus**, stella Arctophylacis, quod signum occidit IV. Kal. Nov., c. III, 1, 27.
- Arellius**, Horatii vicinus, s. II, 6, 78.
- Argonautae**, ep. 3, 9.
- Argos**, c. I, 7, 9. Argi, s. II, 3, 132. ep. II, 2, 128. 3, 118. Argeus colonus i. e. Tiburnus, Coras, Catilus, c. II, 6, 5. Argivus augur i. e. Amphiarus, c. III, 16, 12. 3, 67. Argiva Thalia i. e. Graeca, c. IV, 6, 25.
- Argous**, ab Argo nave duct., ep. 16, 58.
- Aricia**, Latii oppidum, s. I, 5, 1. Aricinus, ep. II, 2, 167.
- Ariminensis**, natus Arimini, quod Umbriae est opp., ep. 5, 42.
- Aristarchus**, nobilis grammaticus Alexandrinus, flor. c. a. 170, ep. II, 3, 450.
- Aristippus**, Cyrenaeus, Socratis discipulus, qui ad voluptatem omnia rettulit; eius est hoc: ἔχω, οὐκ ἔχομαι, s. II, 3, 100. ep. I, 1, 18. 17, 14. 17. 23.
- Aristius**, Fuscus, poeta et grammaticus, s. I, 9, 61. ep. I, 10, 44. v. et s. v. Fuscus.

- Aristophanes**, antiquae Atticorum comoediae auctor, (444—388), s. I, 4, 1.
- Armenius**, 1) subst., devictus a Tiberio a. 20., ep. I, 12, 27. — 2) adi., c. II, 9, 4.
- Arrius**, Quintus, prodigus, s. II, 3, 86. 243.
- Asia**, s. I, 7, 19. 24. ep. I, 3, 5.
- Asina**, ep. I, 13, 8.
- Assaracus**, Trois filius, Anchisae avus, ep. 13, 13.
- Assyrius**, ep. II, 3. 118. = Syrius, c. II, 11, 16. III, 4, 32.
- Asterie**, c. III, 7, 1.
- Atabulus**, ventus ex Oriente flans, s. I, 5, 77.
- Atacinus**, ab Atace, Galliae Narbonensis fl. duct., s. I, 10, 46. v. et s. v. Varro.
- Athenae**, s. I, 1, 64. II, 7, 13. ep. II, 1, 213. 2, 43. 81.
- Atlas**, c. I, 10, 1. — **Atlanteus** finis, extrema Africa ora, c. I, 34, 11. — **Atlanticius**, I, 31, 14.
- Atrous**, ep. II, 3, 186.
- Atrides**, Atrida = Agamemnon, c. II, 4, 7. s. II, 3, 187. ep. I, 2, 12. = Menelaus, ep. I, 7, 43. Atridae, c. I, 10, 13. s. II, 3, 203.
- Atta**, T. Quintius, fabularum togatarum scriptor, qui obiit a. 77. ep. II, 1, 79.
- Attalus**, rex Pergami, qui a. 133. pop. Rom. regni heredem scripsit, c. II, 18, 5. — **Attalicus**, c. I, 1, 12. ep. I, 11, 5.
- Atticus**, adi., c. I, 3, 6. s. II, 8, 13.
- Aufidius**, 1) Luscus qui cum scriba fuisset, Fundis praeturam gessit, s. I, 5, 34. — 2) homo gulosus s. II, 4, 24.
- Aufidus**, Apuliae fluvius, c. III, 30, 10. IV, 9, 2, 14, 25. s. I, 1, 58.
- Augustus**, C. Iulius Caesar Octavianus, natus a. 63. IX. Kal. Oct. (23. d. Sept.) ep. I, 5, 9. Cum Antonio et Lepido triumviratum init a. 43. Brutum et Cassium ad Philippos vincit a. 42. Liviam Drusillam, Tiberii et Drusi Neronum matrem, in matrimonium ducit a. 38. Antonium pugna Actiaca vincit a. 31, IV. Non. Sept. (2. d. Sept.) ep. 9. ep. I, 18, 61. Veteranis agros dat. s. II, 6, 55. Alexandria potitur a. 30. c. I, 27, 16. IV, 14, 35. Triplici triumpho urbem ingressus divinos a senatu honores accipit, Ianum Geminum claudit a. 29. c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. A senatu Augustus appellatur a. 27. In Hispania bellum gerit a. 26. et 25. In urbem redit a. 24. c. III, 14. In Asia versantem Indorum et Scytharum legati amicitiam petentes adeunt a. 20., c. IV, 14, 42. c. s. 5, 6. Parthi ei signa Romana reddunt, c. IV, 15, 6. 25. ep. I, 18, 56. Legem de maritandis ordinibus perfert a. 18., c. IV, 5, 21. c. s. 20. ep. II, 1, 3. Ludos saeculares facit a. 17., c. s. Post cladem Lollianam in Galliam profectus obsides acci-

- pit a Sigambris a. 16. c. IV, 2, 36., inde in Hispaniam proficiscitur. Romam redit mense Iulio a. 13, c. IV, 5. — c. II, 9, 19. III, 3, 11. 5, 3. IV, 2, 43. 4, 27. 14, 3. ep. I, 13, 2. 16, 29.
- Aulis**, Boeotiae urbs, s. II, 3, 199.
- Aulon**, valles agri Tarentini, c. II, 6, 18.
- Aulus**, 1) Cascellius, homo iuris civilis scientia clarus, ep. II, 3, 371. — 2) Servii Oppidii filius, s. II, 3, 171.
- Ausonius**, i. e. Italus, c. IV, 4, 56.
- Auster**, ventus, c. II, 14, 16. III, 3, 4. 27, 22. IV, 14, 21. ep. 10, 4. s. I, 1, 6. II, 2, 41. 6, 18. 8, 6. ep. I, 11, 15.
- Autumnus**, ep. 2, 18.
- Aventinus**, collis, qui est inter Circum Maximum et Tiberim, ubi erat Dianae templum a Servio Tullio dedicatum, c. s. 69. ep. II, 2, 69.
- Avernalis aqua**, ex Averno lacu petita, ep. 5, 26.
- Avidienus**, homo quidam avarus, s. II, 2, 55.
- Babylonius**, i. e. astrologicus, c. I, 11, 2.
- Baccha**, c. III, 25, 15. s. I, 3, 7.
- Bacchius**, gladiator, s. I, 7, 20.
- Bacchus**, c. I, 7, 3. 18, 6. 27, 3. II, 6, 19. 19, 1. 6. III, 3, 13. 16, 34. 25, 1. s. I, 3, 7. ep. II, 2, 78.
- vide et s. v. Bassareus, Euhius, Lenaeus, Liber, Lyaeus, Thyoneus.
- Bactra**, urbs prope Oxum flumen sita, c. III, 29, 28.
- Baiiae**, Campaniae oppidum, c. II, 18, 20. III, 4, 24. ep. I, 1, 83. 15, 2, 12. Baianus, s. II, 4, 32.
- Baius**, s. I, 4, 110.
- Balatro**, s. II, 8, 21. 33. 40. 64. 83. vid. et s. v. Servilius.
- Balbinus**, s. I, 3, 40.
- Bandusia**, nomen fontis prope Venusiam orientis, quod ad fontem Sabini sui poetam dicunt transtulisse, c. III, 13, 1.
- Bantinus saltus**, Apuliae, c. III, 4, 15.
- †**Barine**, c. II, 8, 2.
- Barium**, Apuliae oppidum, s. I, 5, 97.
- Barrus**, homo in corporis cultu nimius, s. I, 6, 30. alius, ut videtur, maledicentissimus, s. I, 7, 8.
- Bassareus**, Bacchus, c. I, 18, 11.
- Bassus**, c. I, 36, 14.
- Bathyllus**, puer formosus, ep. 14, 9.
- Bellerophontes**, Neptuni et Eurynomes fil., qui Antea amore spremit, Pegaso Minervae ope frenum iniecit, c. III, 7, 15. III, 12, 3. IV, 11, 28.
- Bellona**, s. II, 3, 223.
- Beneventum**, Samnii oppidum, s. I, 5, 71.
- Berecyntius**, a Berecynto, Phrygiae monte, Cybeles sacris insigni, ductum. c. I, 18, 13. III, 19, 18. IV, 1, 22.

- Bestius**, homo avarus, ep. I, 15, 37.
- Bibulus**, M. Calpurnius, cons. a. 59, c. III, 28, 8.
- Bioneus**; Bion philosophus, qui floruit c. a. 250, poetarum carmina acerrime perstrinxit; ep. II, 2, 60.
- Birrius**, s. I, 4, 69.
- Bistonis**, Baccha Thracia, c. II, 2, 20.
- Bithius**, gladiator, s. I, 7, 20.
- Bithynus**, s. I, 7, 20.
- Boeotus**, ep. II, 1, 244.
- Bolanus**, s. I, 9, 11.
- Boreas**, c. III, 24, 38.
- Bosphorus**, c. II, 13, 14. 20, 14. III, 4, 30.
- Brennus**, populus, cuius sedes Alpes Raeticae, c. IV, 14, 11.
- Briseis**, c. II, 4, 3.
- Britannus**, c. I, 21, 15. 35, 30. III, 4, 33. 5, 3. IV, 14, 48. ep. 7, 7.
- Brundisium**, Calabriae oppidum, s. I, 5, 104. ep. I, 17, 52. 18, 20.
- Brutus**, Marcus Iunius, Caesaris interfector. c. II, 7, 2. s. I, 7, 18. 23. 24. 33.
- Bullatus**, ep. I, 11, 1.
- Bupalus** pictor cum Hippo-nactis imaginem depravatam ridentium circulis proposuisset, acerrimis poetae iambis ad laqueum compulsus esse dicitur. ep. 6, 14.
- Butra**, ep. I, 5, 26.
- Byzantius**, s. II, 4, 66.
- Cadmus**, 1) Thebarum conditor, ep. II, 3, 187. — 2) carnifex, s. I, 6, 39.
- Caecilius**, Statius, poeta comicus, Ennii amicus, qui obiit c. a. 166. ep. II, 1, 59. 3, 54.
- Caecubum**, vinum, quod proveniebat in Latio prope Caietam, c. I, 20, 9. 37, 5. II, 14, 25. III, 28, 3. ep. 9, 1. 36. s. II, 8, 15.
- Caelius**, s. I, 4, 69.
- Caeres** cera, tabellae civium a censore suffragiis privatorum, quia Caerites civitatem Romanam sine suffragio habebant, ep. I, 6, 62.
- Caesar**, C. Iulius Octavianus Augustus, c. I, 2, 52. 12, 51. 52. 21, 14. 35, 29. 37, 16. II, 9, 20. 12, 10. III, 4, 37. 14, 3. 16. 25, 4. IV, 2, 48. 5, 16. 27. 15, 4. 17. ep. 1, 3. 9, 2. 18. 37. s. I, 3, 4. II, 1, 11. 19. 84. ep. I, 5, 9. 12, 28. 13, 18. II, 1, 4. 2, 48. cf. et s. v. Augustus.
- Caesar**, dictator, c. I, 2, 44. s. I, 9, 18.
- Calabria**, c. I, 31, 5.
- Calaber**, c. I, 33, 16. III, 16, 38. de Ennii carminibus, IV, 8, 20. — ep. 1, 27. ep. I, 7, 14. II, 2, 177.
- Calais**, c. III, 9, 14.
- Cales**, Campaniae oppidum. c. IV, 12, 14. Calenus, c. I, 20, 9. 31, 9.
- Callimachus**, Cyrenaeus, poeta elegiacus celeberrimus, flor. c. a. 280., ep. II, 2, 100. — eius epigramma XXXIII expressit Horatius s. I, 2, 105—108.
- Calliope**, c. III, 4, 2.
- Calvus**, C. Licinius, orator

- idemque poeta nobilis, Catulli amicus, vixit a. 82—47. s. I, 10, 19.
- Camena**, c. I, 12, 39. II, 16, 38. III, 4, 21. IV, 6, 27. 9, 8. c. s. 62. s. I, 10, 45. ep. I, 1, 1. 18, 47. 19, 5. II, 3, 275.
- Camillus**, M. Furius, c. I, 12, 42. ep. I, 1, 64.
- Campanus**, s. I, 5, 45. morbus, quo qui laborabant, eorum tempora verrucæ turpabant, s. I, 5, 62. — C. supellex, i. e. fictilis, s. I, 6, 118. — II, 3, 144. 8, 56.
- Campus**, Martius, comitiorum habendorum locus, c. III, 1, 11. multitudine hominum vel ludentium vel ludentes spectantium repletus, c. I, 8, 4. 9, 18. s. I, 6, 126. II, 6, 49. ep. I, 6, 59. 7, 59. cum fluminis colliumque amoenitate tum aedificiorum magnificentia insignis, ep. I, 11, 4. — campestria proelia, ep. I, 18, 54. arma, ep. II, 3, 379.
- Canicula**, s. Sirius, qui oritur a. d. VII. Kal. Aug., c. I, 17, 17. III. 13, 9. s. II, 5, 39.
- Canidia**, cui Gratidiae verum nomen fuisse dicitur, ep. 3, 8. 5, 15. 48. [12, 1.] 17, 6. s. I, 8, 24. 48. II, 1, 48. 8, 95.
- Canis**, s. I, 7, 25. ep. I, 10, 16. v. s. v. Canicula.
- Cantaber**, populus Hispaniae, c. II, 6, 2. 11, 1. III, 8, 22. IV, 14, 41. ep. I, 12, 26. vid. et s. v. Agrippa et Augustus.
- Cantabricus**, ep. I, 18, 55.
- Canusium**, Apuliae opp., s. I, 5, 91. II, 3, 168. Canusinus, et graecae et oscae linguae peritus, s. I, 10, 30.
- Capito**, Fonteius, cons. suffectus a. 33, Antonii legatus, s. I, 5, 32.
- Capitolinus**, Petillius, qui gravi crimine accusatus Octaviani beneficio absolutus est, s. I, 4, 94. 96. 10, 26. vide et s. v. Petillius.
- Capitolium**, c. I, 37, 6. III, 3, 42. 24, 45. 30, 8. IV, 3, 9.
- Cappadox**; Ariobarzanes et Archelaus, reges Cappadociae perpauperes, mancipiis vendendis inopiae medebantur; ep. I, 6, 39.
- Capra**, quod sidus oritur IV. Kal. Oct., occidit Kal. Ian., c. III, 7, 6.
- Capricornus**, sidus, c. II, 17, 20.
- Caprius**, delator et causicus, s. I, 4, 66. 70.
- Capua**, urbs Campaniae, ep. 16, 5. s. I, 5, 47. ep. I, 11, 11.
- Carinae**, vicus Romae celeberrimus regionis IV prope viam sacram, ep. I, 7, 48.
- Carpathium mare**, a Carpatho insula, quae est inter Rhodum et Cretam, ita dictum, c. I, 35, 8. IV, 5, 10.
- Carthago**, c. III, 5, 39. IV, 4, 69. 8, 17. ep. 7, 5. 9, 25. s. II, 1, 66.
- Cascellius**, vid. s. v. Aulus.
- Caspius**, c. II, 9, 3.
- Cassius**, 1) Etruscus, s. I, 10, 62. 2) Parmensis, unus e Caesaris percussoribus, poeta tragicus et elegiacus,

- necatus post pugnam Actiacam, ep. I, 4, 3.
- Castalia**, Parnassi fons, c. III, 4, 61.
- Castor**, 1) Iovis et Ladae filius, c. IV, 5, 35. ep. 17, 42. 43. s. II, 1, 26. ep. II, 1, 5. — 2) gladiator, ep. I, 18, 19.
- Catia**, s. I, 2, 95.
- Catienus**, histrio, s. II, 3, 61. vid. et s. v. Iliona.
- Catilus**, Tiburis conditor, c. I, 18, 2.
- Catius**, Epicureus, qui obiit a. 45, s. II, 4, 1. 88.
- Cato**, 1) M. Porcius Censorius, c. II, 15, 11. III, 21, 11. s. I, 2, 32. ep. II, 2, 117. 3, 56. — 2) M. Porcius Uticensis, c. I, 12, 35. II, 1, 24. ep. I, 19, 13. 14. — 3) Valerius grammaticus, s. I, 10 (1).
- Catullus**, C. Valerius, poeta, qui obiit a. 54, s. I, 10, 19.
- Caucasus**, c. I, 22, 7. ep. 1, 12.
- Caudium**, Hirpinorum opp., s. I, 5, 51.
- Cecropius**, c. II, 1, 12. C. domus opprobrium IV, 12, 6 Procne, Pandionis filia, Cecropis neptis.
- Celsus**, Neronis comes, ep. I, 3, 15. 8, 1. 17. vid. et s. v. Albinovanus.
- Censorinus**, C. Marcius, qui consul fuit a. 8, c. IV, 8, 2.
- Centaurus**, c. IV, 2, 15. Chiron, ep. 13, 11. Centaureus, c. I, 18, 8.
- Cerberus**, c. II, 19, 29. III, 11, 17.
- Ceres**, c. III, 2, 26. 24, 13. IV, 5, 18. c. s. 30. ep. 16, 43. s. II, 2, 124. 8, 14.
- Cerinthus**, s. I, 2, 76.
- Cervius**, delator famosus, s. II, 1, 47. alius, s. II, 6, 77.
- Cethegus**, M. Cornelius, cons. a. 204. ep. II, 2, 117. 3, 50.
- Ceus**, de Simonidis in Ceo insula a. 559 nati carminibus, c. II, 1, 38. IV, 9, 8.
- Charybdis**, c. I, 27, 19. ep. II, 3, 145.
- Chimaera**, c. I, 27, 24. II, 17, 13. IV, 2, 16.
- Chia**, c. IV, 13, 7.
- Chios**, insula vini optimi ferax, ep. I, 11, 1. 21. — Chius, c. III, 19, 5. ep. 9, 34. s. I, 10, 24. II, 3, 115. 8, 15. 48.
- Chloe**, c. I, 23, 1. III, 7, 10. 9, 6. 9, 10.
- Chloris**, c. II, 5, 18. alia, III, 15, 8.
- Choerilus**, poeta, ep. II, 1, 233. 3, 357.
- Chremes**, fabulae Menandreae persona, ep. 1, 33. Andriae Terentianae persona, I, 10, 40. ep. II, 3, 94.
- Chrysippus**, Cyprius (a. 282—207), stoicus celeberrimus, s. I, 3, 127. II, 3, 44. 287. ep. I, 2, 4.
- Cibyaticus**, de Cibyra, urbe Phrygiae, duct., ep. I, 6, 33.
- Cicirrus**, Messius, s. I, 5, 52. 65.
- Cicuta** (Perillus), faenerator callidus, s. II, 3, 69. 175. cf. 75.
- Cinara**, Horatii primus amor, c. IV, 1, 4. 13, 21. ep. I, 7, 23. 14, 33.

- Circe**, c. I, 17, 20. ep. 17, 17. ep. I, 2, 23. — Circaea moenia = Tusculi a Telegono, Ulixis e Circe filio, conditi, ep. 1, 30.
- Circei**, Latii oppidum maritimum, s. II, 4, 33.
- Claudius**, Nero, Tiberius, Augusti privignus, c. IV, 14, 29. ep. I, 3, 2. 9, 1. 12, 26. cf. et s. v. Nerones. — Claudius, adi., c. IV, 4, 73.
- Clazomenae**, oppidum Ioniae maritimum, s. I, 7, 5.
- Clio**, c. I, 12, 2.
- Clusinus**, a Clusio Etruriae oppido dict., ep. I, 15, 9.
- Cnidos**, Cariae urbs, c. I, 30, 1. III, 28, 13. — Cnidius, c. II, 5, 20.
- Cnosius**, a Cnoso, Cretae urbe, dict., c. I, 15, 17.
- Cocceius**, Nerva, cons. suff. a. 39, qui a. 40 pace Brundisina Antonium et Octavianum inter se conciliaverat, s. I, 5, 28. 32. 50.
- Cocytus**, c. II, 14, 18.
- Codrus**, ultimus rex Atheniensium, c. III, 19, 2.
- Colchis**, Medea, ep. 16, 58. — **Colchus**, subst., c. II, 20, 17. c. IV, 4, 63. ep. II, 3, 118. adi., c. II, 13, 8. — Colchicus, ep. 5, 24. 17, 35.
- Colophon**, Ioniae urbs, ep. I, 11, 3.
- columnae**, ante bibliopolarum tabernas, in quibus librorum venalium indices inscripti erant, ep. II, 3, 373.
- Concanus**, Hispaniae Tarra-
- conensis populus, c. III, 4, 34.
- Copia**, c. s. 60. ep. I, 12, 29.
- Coranus**, homo dives factus, qui Nasicam calliditate vicit, s. II, 5, 57. 64.
- Corinthus**, c. I, 7, 2. ep. I, 17, 36. captiva C. i. e. vasa Corinthia, ep. II, 1, 193.
- Corvinus**, c. III, 21, 7. latini sermonis observator diligentissimus, s. I, 10, 29. vid. et s. v. Messalla.
- Corybantes**, Cybeles sacerdotes, c. I, 16, 8.
- Corycius**, a Coryco, Ciliciae monte, duct., s. II, 4, 68.
- Cotiso**, rex Dacorum, a. 30 a M. Crasso victus, c. III, 8, 18.
- Cotytia**, sacra, nocturna et lasciva Cotyttus, deae Thraciae, ep. 17, 56.
- Cous**, c. IV, 13, 13. ep. 12, 18. Coae, sc. vestes, s. I, 2, 101. album C., sc. vinum marina aqua mixtum, s. II, 4, 29. — 8, 9.
- Cragus**, Lyciae mons, c. I, 21, 8.
- Crantor**, Platonis auditor, Academicus celeberrimus, ep. I, 2, 4.
- Crassus**, M. Licinius, interfectus a Parthis a. 53, c. III, 5, 5.
- Craterus**, medicus, s. II, 3, 161.
- Cratinus**, antiquae comediae poeta, qui obiit a. 423. s. I, 4, 1. ep. I, 19, 1.
- Creon**, Corinthiorum rex, Glaucae pater, ep. 5, 64.

- Creta**, c. III, 27, 34. ep. 9, 29. — **Creticus**, c. I, 26, 2. — **Cressa**, i. e. alba nota, c. I, 36, 10.
- Crispinus**, stoicus, homo loquax, s. I, 1, 120. 3, 139. 4, 14. II, 7, 45.
- Crispus**, C. Sallustius, c. II, 2, 3. vid. s. v. Sallustius.
- Croesus**, Lydiae rex, ep. I, 11, 2.
- Cumae**, Campaniae urbs, ep. I, 15, 11.
- Cupido**, c. I, 2, 34. 19, 1. II, 8, 14. **Cupidines**, c. IV, 1, 5. 13, 5. ep. 17, 57.
- Cupiennius**, C. Libo, s. I, 2, 36.
- Curius**, Dentatus, M., qui consul Samnites a. 290, Pyrrhum a. 275 vicit, c. I, 12, 41. ep. I, 1, 64.
- Curtillus**, s. II, 8, 52.
- Cyclades**, insulae, c. I, 14, 20. III, 28, 14.
- Cyclius** scriptor, unus ex poetis, qui, ut Hegesinus, Arctinus, Lesches (Olymp. 1—30) inde ab Helenae raptu usque ad Ulixis mortem res ab Homero praetermissas tractarunt, ep. II, 3, 136.
- Cyclops**, i. e. Polyphemus, s. I, 5, 63. ep. II, 2, 125. 3, 145. **Cyclopes**, c. I, 4, 7.
- Cydonius**, a Cydone, Cretae urbe, dictus, c. IV, 9, 17.
- Cyllene**, fides, quia Mercurius in Cyllene, Arcadiae monte, natus lyram invenit, ep. 13, 9.
- Cynthius** = Apollo in Cyntho, Deli insulae monte, natus, c. I, 21, 2. —
- Cynthia** = Diana, c. III, 28, 12.
- Cyprus**, insula, c. I, 13, 1. 19, 10. 30, 2. III, 26, 9. — **Cyprius**, c. I, 1, 13. III, 29, 60.
- Cyrus**, 1) regni Persici conditor, c. II, 2, 17. III, 29, 27. — 2) alius, c. I, 17, 25. 33, 6.
- Cytherea** Venus, in Cythera insula nata, c. I, 4, 5. — subst., III, 12, 4.
- Dacus**, populus trans Histrum habitans ab Antonii stabat partibus belli Actiaci tempore, c. I, 35, 9. II, 20, 18. III, 6, 14. 8, 18. s. II, 6, 53.
- Daedalus**, Icarum pater, c. I, 3, 34. **Daedaleus**, c. II, 20, 13. IV, 2, 2.
- Dama**, servus, s. I, 6, 38. II, 5, 18. 101. 7, 54.
- Damalis**, c. I, 36, 13. 17. 18.
- Damasippus**, stoicus, homo loquax, s. II, 3, 16. 64. 65. 324.
- Danae**, Acrisii filia, a patre inclusa, ne puerum posset parere, qui illum interficeret, c. III, 16, 1.
- Danaus**, Aegyptius, cuius filiae maritos necaverunt, c. II, 14, 18. III, 11, 23.
- Danuvius**, c. IV, 15, 21.
- Dardanus** = Troianus, c. I, 15, 10. IV, 6, 7.
- Daunus**, Apuliae rex, c. III, 30, 11. IV, 14, 26. **Daunius**, c. II, 1, 34. IV, 6, 27. **Daunias** = Apulia, I, 22, 14.
- Davus**, 1) servus comicus,

- s. 1, 10, 40. II, 5, 91. ep. II, 3, 237. 2) Horatii servus, s. II, 7, 2. 46. 100.
- December, nonae D.**, dies festus Fauni, c. III, 18, 10. — ep. 11, 7. libertas D. = Saturnalia (XVI—XIV Kal. Ian.), quae servis iocandi impunitatem dabant, s. II, 7, 4. vid. et s. v. Saturnalia.
- Decius, P. Mus**, homo novus. cons. 339, qui in pugna ad Vesuvium se dis inferis devovit, s. I, 6, 20.
- dedicatus, Apollo**, Palatinus vel Actiacus, cui templum dedicavit Octavianus a. d. VIII. Kal. Nov. a. 28, c. I, 31, 1.
- Deiphobus**, Priami fil., c. IV, 9, 22.
- Dellius, Q.**, primum Cassii, tum Antonii, postremo Octaviani partes secutus, c. II, 3, 4.
- Delmaticus triumphus**, quem VIII. Kal. Nov. a. 39 egit Polio, c. II, 1, 16.
- Delos**, insula, ubi nati Apollo et Diana, c. I, 21, 10. Delius, III, 4, 64. IV, 6, 33. D. folia = laurea, IV, 3, 6.
- Delphi**, Phocidis urbs, c. I, 7, 3. ep. II, 3, 219. Delphicus, c. III, 30, 15.
- Demetrius**, 1) servus Philippi consularis, ep. I, 7, 52. 2) alius, s. I, 10, 79. 90.
- Democritus**, Abderites, philosophus Eleaticus, qui a. 361 obiit, ep. I, 12, 12. II, 1, 194. 3, 297.
- Diana**, c. I, 21, 1. II, 12, 20. III, 4, 71. IV, 7, 25. c. s. 1. 70. 75. ep. 5, 51, 17, 3. ep. II, 3, 16. 454.
- Diespiter**, diei pater, = Iuppiter, c. I, 34, 5. III, 2, 29.
- Digentia**, rivus in Sabinis, ep. I, 18, 104.
- Dindymene**, a Dindymo, Phrygiae monte, dicta Cybele, c. I, 16, 5.
- Diomedes**, cuius pater Tydeus, patruus Meleager erat, s. I, 5, 92. 7, 16. ep. II, 3, 146.
- Dionaesus**, a Dione, Veneris matre, duct., c. II, 1, 39.
- Dionysius**, servus, s. I, 6, 38.
- Dircaeus**, a Dirce fonte duct., = Thebanus, c. IV, 2, 25. vid. et s. v. Pindarus.
- Dolichos**, gladiator, ep. I, 18, 19.
- Dorius**, ep. 9, 6.
- Dossennus**, Atellanarum persona, ep. II, 1, 174.
- Drusus**, Nero Claudius, qui a. 15 Raetos Vindelicosque devicit, c. IV, 4, 18. 14, 10. Cf. et s. v. Nerones.
- Echionius**, ab Echione, uno e terrigenis, Cadmi genero, duct., c. IV, 4, 64.
- Edoni**, Thraecae populus, 1) subst. II, 7, 27. 2) adi., III, 25, 9.
- Egeria**, nympa, Numae amica, s. I, 2, 126.
- Electra**, s. II, 3, 140.
- elegorum auctor incertus**, ep. II, 3, 77, 8.
- Eleus** = Olympiacus, c. IV, 2, 17.
- Empedocles**, philosophus Agrigentinus, mortuus

- circa a. 430, ep. I, 12, 20. II, 3, 465.
- Enceladus**, gigas, c. III, 4, 56.
- Enipeus**, adulescens, c. III, 7, 23.
- Ennius**, Q. (239—169), qui primus versu heroico res Romanas cecinit, tragoedias Euripidem potissimum secutus scripsit, s. I, 10, 54. ep. I, 19, 7. II, 1, 50, 3, 56. 259. Cf. IV, 8, 20.
- Eous** = orientalis, c. I, 35, 31. ep. 2, 51.
- Ephesus**, Ioniae urbs, c. I, 7, 2.
- Epicharmus**, Cous, Syracusis mortuus circa a 450, poeta comicus, ep. II, 1, 58.
- Epicurus**, philosophus (342—271), ep. I, 4, 16.
- Epidaurius**, ab Epidaurio, Argolidis urbe, Aesculapii cultu insigni, s. I, 3, 27.
- equester census** erat CCCC milia HS., ep. I, 1, 58, 9. II, 3, 383.
- Erycina**, Venus, ab Eryce, Siciliae monte, dicta, I, 2, 33.
- Erymanthus**, Arcadiae mons, c. I, 21, 7.
- Esquiliae**, collis urbis Romae ad orientem situs, ubi cum plebis infimae olim fuissent sepulcra, Hor. temporibus erant horti et domus Maecenatis, s. I, 8, 14. II, 6, 32. Cf. c. III, 29, 10. — Esquilinus, ep. 5, 100. 17, 58.
- Etruscus**, c. I, 2, 14. III, 29, 35. c. s. 38. ep. 16, 4. 40. s. I, 6, 1. Etruscus Cassius, s. I, 10, 61. vid. et s. v. Cassius.
- Euander**, Arcas, qui ante Troiam captam in Italiam venit, s. I, 3, 91.
- Eulias** = Baccha, c. III, 25, 9. Euhius = Bacchus, c. I, 18, 9. II, 11, 17.
- Eumenides**, c. II, 13, 36.
- Eupolis**, antiquae Atticorum comoediae auctor, Alcibiadi aequalis, s. I, 4, 1. II, 3, 12.
- Europe**, Agenoris f., c. III, 27, 25. 57.
- Eurus**, ventus, c. I, 25, 20. II, 16, 24. III, 17, 11. IV, 4, 43. 6, 10. ep. 10, 5. 16, 54.
- Euterpe**, Musa, c. I, 1, 33.
- Eutrapelus**, P. Volumnius, eques, Antonii triumviri sodalis, ep. I, 18, 31.
- Fabius**, homo loquax, s. I, 1, 14. 2, 134. — Fabia (tribus), ep. I, 6, 52.
- Fabricius**, C. Luscinus, qui a 278. cons. contra Pyrrhum pugnavit, c. I, 12, 40. — F. pons lapideus, quo a. 62 insulam Tiberinam L. Fabricius, curator viarum, cum utraque fluminis ripa iunxit, s. II, 3, 36.
- Falernus**, ager Campaniae sub monte Massico situs, c. I, 20, 10. 27, 10. II, 3, 8. 6, 19. 11, 19. III, 1, 43. ep. 4, 13. s. I, 10, 24. II, 2, 15. 3, 115. 4, 19. 24, 55. 8, 16. ep. I, 14, 34. 18, 91.
- fallax circus** maximus, quia ibi Chaldaei, harioli, fures grassabantur, s. I, 6, 113.

- Fannius**, poeta ineptus, s. I, 4, 21. 10, 80.
- Faunus**, montium agrorum-que deus, c. I, 4, 11. 17, 2. II, 17, 28. III, 18, 1. ep. I, 19, 4. II, 3, 244.
- Fausta**, Sullae dictatoris fil., Milonis uxor, s. I, 2, 64.
- Faustitas**, c. IV, 5, 18.
- Favonius**, ventus vernus, c. I, 4, 1. III, 7, 2.
- Ferentinum**, Hernicorum oppidum, ep. I, 17, 8.
- Feronia**, dea fontis prope Tarracinam, s. I, 5, 24.
- Fescenninus**, ep. II, 1, 145.
- Fidenae**, Latii oppidum, ep. I, 11, 8.
- Fides**, c. I, 18, 16. 24, 7. 35, 21. IV, 5, 20. c. s. 57.
- Flaccus**, Q. Horatius, ep. 15, 12. s. II, 1, 18. vid. et s. v. Q. et Horatius.
- Flavius**, magister ludi Venu-sinus, s. I, 6, 72.
- Florus**, Iulius, a. 20 ad Tiberium in Asiam missus, ep. I, 3, 1. II, 2, 1. vid. et s. v. Iulius.
- Folia**, venefica, ep. 5, 42.
- Fontei**, Capito, s. I, 5, 32. vid. et s. v. Capito.
- Forentum**, Apuliae oppidum, c. III, 4, 16.
- Formiae**, Latii opp., c. III, 17, 6. — Formianus, c. I, 20, 11.
- Fortuna**, c. I, 34, 15. III, 29, 49. s. II, 6, 49. 8, 61. ep. I, 11, 20. 12, 9.
- Fufidius**, s. I, 2, 12.
- Fufius**, histrio, s. II, 3, 60. vid. et s. v. Iliona.
- Fundanius**, comoediarum scriptor, s. I, 10, 42. II, 8, 19.
- Fundi**, Latii opp., s. I, 5, 34.
- Furia**, c. I, 28, 17. s. I, 8, 45. II, 3, 135. 141.
- Furius**, poeta, qui Memnonis mortem et bellum gallicum Caesaris versibus heroicis cecinit, s. II, 5, 41. vide et s. v. Alpinus.
- Furnius**, historicus clarus, s. I, 10, 86.
- Fuscus**, c. I, 22, 4. s. I, 9, 61. 10, 83. ep. I, 10, 1. vide et s. v. Aristius.
- Gabii**, Latii opp., aquis sulfureis insigne, ep. I, 11, 7. 15, 9. II, 1, 25. 2, 3.
- Gades**, Hispaniae Baeticae urbs c. II, 2, 11. 6, 1.
- Gaetulus** = Africanus, c. I, 23, 10. II, 20, 15. III, 20, 2. murex G. = Girbitanus, a Girba, Syrtis minoris insula duct., ep. II, 2, 181.
- Galaesus**, Calabriae fluvius, c. II, 6, 10.
- Galatea**, c. III, 27, 14.
- Galba**, Servius Sulpicius, iuris consultus, s. I, 2, 46.
- Galli**, s. II, 1, 14. — 1) Gallicus, c. I, 8, 6. III, 16, 35. 2) G. = Galatae, ep. 9, 18. — 3) Cybeles sacerdotes, s. I, 2, 121.
- Gallina**, gladiator, s. II, 6, 44.
- Gallonius**, s. II, 3, 47.
- Ganymedes**, Trois fil., c. IV, 4, 4.
- Garganus**, Apuliae mons, c. II, 9, 7. — adi., ep. II, 1, 202.
- Gargilius**, ep. I, 6, 58.
- Gargonius**, s. I, 2, 27. 4, 92.
- Geloni**, Scythiae populus, c. II, 9, 23. 20, 19. III, 4, 35.

- Genauni**, Rhaetiae populus, c. IV, 14, 10.
- Genius**, c. III, 17, 14. ep. I, 7, 94. II, 1, 144. 2, 187. 3, 210.
- Germania**, c. IV, 5, 26. ep. 16, 7.
- Geryones**, Chrysaoris et Calirhoes fil., trium corporum, quem Hercules interfecit, c. II, 14, 8.
- Getae**, Thracae populus, c. III, 24, 11. IV, 15, 22.
- Gigantes**, Terrae filii, c. II, 19, 22. — Giganteus, c. III, 1, 7.
- Glaucus**, Hippolochi fil., s. I, 7, 17.
- Glycera**, c. I, 19, 5. 30, 3. 33, 2. III, 19, 28.
- Glycon**, athleta, ep. I, 1, 30.
- Gnatia**, Apuliae opp. aquae inops, s. I, 5, 97.
- Gracchus**, ep. II, 2, 89.
- Graecia**, c. I, 15, 6. IV, 5, 35. ep. I, 2, 7. II, 1, 93. 156. Graecus, 1) subst. s. I, 5, 3. 7, 32. 10, 35. 66. 2) adiect. c. I, 20, 2. III, 24, 57. s. I, 10, 20. 31. ep. II, 2, 7. 3, 53. 268. 286.
- Graius**, 1) subst. c. II, 4, 12. IV, 8, 4. ep. II, 1, 19. 28. 90. 161. 2, 42. 3, 323. 2) adi. c. II, 16, 38. ep. 10, 12.
- Gratia**, c. I, 4, 6. 30, 6. III, 19, 16. 21, 22. IV, 7, 5.
- Grosphus**, Pompeius, eques Romanus, qui in Sicilia latifundia possidebat, c. II, 16, 7. ep. I, 12, 22. 23. vide et s. v. Pompeius.
- Gyas**, gigas, c. II, 17, 14. IV, 4, 69.
- Gyges quidam**, c. II, 5, 20. III, 7, 5.
- Hadria**, c. I, 3, 15. 33, 15. II, 11, 2. 14, 14. III, 3, 5. 9, 23. 27, 19. ep. I, 18, 63. Hadrianus, c. I, 16, 4.
- Haemonia** = Thessalia, c. I, 37, 20.
- Haemus**, Thracae mons, c. I, 12, 6.
- Hagna**, amica, s. I, 3, 40.
- Hannibal**, c. II, 12, 2. III, 6, 36. IV, 4, 19. 8, 16. ep. 16, 8.
- Harpyia**, s. II, 2, 40.
- Hasdrubal**, qui a. 207 a C. Claudio Nerone et M. Livio Salinatore victus occidit, c. IV, 4, 38. 72.
- Hebrus**, Thracae fluvius, c. III, 25, 10. ep. I, 3, 3. 16, 13.
- Hebrus**, adolescens, c. III, 12, 2.
- Hecate**, dea caeli terraeque potens, magorum adiutrix, s. I, 8, 33.
- Hector**, c. II, 4, 10. IV, 9, 22. ep. 17, 12. s. I, 7, 12. — Hectoreus, c. III, 3, 28.
- Helicon**, Boeotiae mons, c. I, 12, 5. ep. II, 1, 218. 3, 296.
- Heliodorus**, s. I, 5, 2.
- Hellas**, puella, s. II, 3, 277.
- Hercules**, c. III, 3, 9. 14, 1. IV, 4, 62. 5, 36. 8, 30. ep. 3, 17. 17, 31. s. II, 6, 13. ep. I, 1, 5. cf. II, 1, 10. Herculeus, c. I, 3, 36. II, 12, 6.
- Hermogenes**, Tigellius, poeta

- et carminum recitator ineptus, s. I, 3, 129. 4, 72. 9, 25. 10, 18. 80. v. et s. v. Tigellius.
- Herodes**, Iudaeae rex, qui natus a. 62 obiit a. 2, ep. II, 2, 184, palmeta prope Hierichuntem sita possidebat.
- Hesperia** = Italia, c. III, 6, 8. IV, 5, 38. = Hispania, c. I, 36, 4. Hesperius = Italus, c. I, 28, 26. II, 1, 32. = in occidente positus, II, 17, 20. IV, 15, 16.
- Hiberia** = Hispania, c. IV, 5, 28. 14, 50. Hiber, II, 20, 20. Hiberus adi., I, 29, 15. s. II, 8, 46. Hibericus, ep. 4, 3.
- Hiberia**, regio ad Pontum Euxinum sita, ep. 5, 21.
- Hippolyte**, Acasti, regis Iolci uxor, quae Peleum frustra ad adulterium sollicitavit, c. III, 7, 18.
- Hippolytus**, Thesei fil., qui Phaedrae novercae amorem repudiavit, c. IV, 7, 26.
- Hirpinus**, c. II, 11, 2. vid. et s. v. Quintius.
- Hispanus**, c. III, 6, 31. 8, 21. 14, 3.
- Homerus**, c. IV, 9, 6. s. I, 10, 52. ep. I, 19, 6. II, 1, 50. 3, 74. 359. 401. — Homericus, ep. II, 3, 120.
- Horatius**, Q. Flaccus, n. VI. Id. Decembr. a. 65, L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato coss. — c. III, 21, 1. ep. 13, 6. ep. I, 20, 27. — natus Venusiae, puer Romam ductus paterna disciplina, Orbilii institutione utitur — s. I, 6, 76. ep. II, 1, 70 sqq. — c. a. 45 Athenas se confert — ep. II, 2, 43. — tribunus militum sub Bruto — s. I, 6, 48. — a. 42 pugnae Philippensi interest — c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49. — in Italiam reversus carminibus editis Vergilio, Vario, aliis fit notus; ab his commendatur Maecenati a. 38 — s. I, 6, 55. II, 6, 40. — facit cum eo iter Brundisinum a. 37 — s. I, 5. — accipit ab eo Sabinum a. 33 — s. II, 3, 10. — In satiris, quarum I. lib. a. 35, II. a. 30. edidit, Lucilium imitatur, quem secutus Aesopios logos aut immiscet aut tangit — s. II, 6, 79. 3, 299. 5, 56 al. —, in iambicis Archilochum, in lyricis Alcaeam imitatur et subinde Sappho, Anacreontem, Pindarum, Ibycum, alios; idem haud indiligens Homeri sectator nec Callimachi incuriosus. Prioribus tribus carminum libris, quos a. 23 ediderat, a. 17 carmen saeculare addidit et deinde quartum librum auctore Augusto. Maturae aetatis sunt epistularum libri a. 24 scribi coepti. Obiit Horatius V. Kal. Decembr. a. 8. Vide et s. v. Flaccus et Quintus.
- horti** Caesaris, quos populo Romano legaverat, in Ianiculo siti, s. I, 9, 18. Maecenatis in Esquilis, s. I, 8, 8.

- Hyades**, quae stellae Tauri signi Non. Mai. orientes imbres adducere putabantur, c. I, 3, 14.
- Hydaspes**, Indiae fluvius, c. I, 22, 8.
- Hydaspes**, servus Indus, s. II, 8, 14.
- Hylaëus**, Centaurus, c. II, 12, 6.
- Hymettus**, Atticae mons, c. II, 6, 14. Hymettius, c. II, 18, 3. s. II, 2, 15.
- Hyperboreus**, in extremo septentrione positus, c. II, 20, 16.
- Hypsaëa**, Plotia, s. I, 2, 91.
- Iambi**, qui nunc vulgo epodi inscribuntur, quos Archilochum Parium imitatus scripsit Horatius, c. I, 16, 3. 24. ep. 14, 7. ep. I, 19, 23. II, 2, 59. II, 3, 79.
- Ianus**, deus et orientis et occidentis solis, qui omnium princeps invocabatur, s. II, 6, 20. ep. I, 16, 59. — Iani Quirini templum erat inter forum vetus et forum Caesaris, cuius portam a. 29 Octavianus clausit, c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. — Ianus superior et inferior arcus erant quadri-frontes prope forum ad viam sacram exstructi, inter quos argentariorum erant tabernae, s. II, 3, 18. ep. I, 1, 54. 20, 1.
- Iapetus**, Promethei pater, c. I, 3, 27.
- Iapyx**, ventus ab occasu aestivo flans, c. I, 3, 4. III, 27, 20.
- Iarbita** (Cordus) natione Maurus, cum Timagenis in dicendo vim assequi vellet, laterum contentione exanimatus, ep. I, 19, 15.
- Iason**, Aesonis fil., ep. 3, 12.
- Ibycus** quidam, c. III, 15, 1.
- Icarus**, Daedali fil., qui inter Icariam et Samum insulas in mare Aegaeum cecidit, c. II, 20, 13. Icarius, c. I, 1, 15. III, 7, 21.
- Iccius**, qui a. 27 Aelium Gallum Arabiae bellum parantem secutus, a. 20 procurator erat praediorum Siculorum M. Agrippae, c. I, 29, 1. ep. I, 12, 1.
- Ida**, Phrygiae mons, unde Ganymedes ad caelum sublatus est, c. III, 20, 16.
- Idaëus**, c. I, 15, 2.
- Idomeneus**, Cretensium rex, c. IV, 9, 20.
- Ilerda**, Hispaniae Tarracensis urbs, ep. I, 20, 13.
- Ilia**, Romuli et Remi mater, Amulii iussu in Tiberim praecipitata, c. I, 2, 17. III, 9, 8. IV, 8, 22. s. I, 2, 126.
- Ilion**, c. I, 10, 14. 15, 33. III, 19, 4. IV, 4, 53. ep. 10, 13.
- Ilios**, c. III, 3, 18. 37. IV, 9, 18. ep. 14, 14.
- Iliacus**, ep. I, 2, 16. II, 3, 129.
- Ilius**, ep. 17, 11. c. s. 37.
- Iliona**, Pacuvii tragoedia, in qua Deiphili necati umbra Ilionam matrem dormientem ad iusta funerificianda impellit; sed Fufius histrio gravi somno oppressus, Deiphili vocem non exaudivit, s. II, 3, 61.

- Ilithya**, Diana Lucina, quae opem fert puerperis, c. s. 14.
- Illyricus**, c. I, 28, 22.
- Inachia**, ep. 11, 6. 12, 14. 15.
- Inachus**, Argivorum rex antiquissimus, c. II, 3, 21. III, 19, 1.
- India**, c. III, 24, 2. — Indus, c. I, 12, 56. IV, 14, 42. c. s. 56. ep. I, 1, 45. 6, 6. — Indicus, c. I, 31, 6.
- Ino**, Cadmi filia, quae cum Athamas maritus alterum filiorum necasset, cum altero fugiens in mare se praecipitavit, ep. II, 3, 123.
- Io**, Inachi filia, a Iove in vaccam mutata, diu multumque erravit; ideo vaga i. e. inquieta mente dicitur, ep. II, 3, 124.
- Iocus**, *Κῶμος*, c. I, 2, 34.
- Iolcos**, Thessaliae opp., ep. 5, 21.
- Ionicus**, ep. 2, 54. lasciviam signif., c. III, 6, 21. — Ionius, ep. 10, 19.
- Ister** = Danuvius, c. IV, 14, 46.
- Isthmius**, c. IV, 3, 3.
- Italia**, c. I, 37, 16. III, 5, 40. IV, 14, 44. s. I, 6, 35. ep. I, 12, 29. — Italus, c. II, 7, 4. 13, 18. III, 30, 13. IV, 4, 42. 15, 13. s. I, 7, 32. II, 6, 56. ep. I, 18. 57.
- Ithaca**, s. II, 5, 4. ep. I, 7, 41. — Ithacensis, ep. I, 6, 63.
- Itys**, Terei et Procnes filius, a matre necatus, c. IV, 12, 5.
- Iuba**, Mauretaniae rex, c. I, 22, 15.
- Iudaens**, s. I, 4, 143. 5, 100. 9, 70.
- Iugurtha**, Numidiae rex, a C. Mario a. 105 in triumpho ductus, tum in carcere necatus, c. II, 1, 28. — Iugurthinus, ep. 9, 28.
- Iulius**, 1) Florus, ep. I, 3, 1. conf. ep. II, 2, 1. vide et s. v. Florus. — 2) alius quidam, s. I, 8, 39. — 3) Iulius adi. c. I, 12, 47. IV, 15, 22.
- Iulus**, c. IV, 2, 2. vide et s. v. Antonius.
- Iuno**, c. I, 7, 8. II, 1, 25. III, 3, 18. 4, 59. s. I, 3, 11.
- Iuppiter**, c. I, 1, 25. 2, 19. 30. 3, 40. 10, 5. 11, 4. 16, 12. 21, 4. 22, 20. 28, 9. 29. 32, 14. II, 6, 18. 7, 17. 10, 16. 17, 22. III, 1, 6. 3, 6. 64. 4, 49. 5, 1. 12. 10, 8. 16, 6. 25, 6. 27, 73. IV, 4, 4. 74. 8, 29. 15, 6. c. s. 32. 73. ep. 2, 29. 5, 8. 9, 3. 10, 18. 13, 2. 16, 63. 17, 69. s. I, 1, 20. 2, 18. II, 1, 43. 3, 288. 291. ep. I, 1, 106. 12, 3. 16, 29. 17, 34. 18, 111. 19, 43. II, 1, 68.
- Iustitia**, c. I, 24, 6. II, 17, 16.
- Iuventas**, c. I, 30, 7. II, 11, 6. ep. 17, 21.
- Ixion**, Lapitharum rex, qui Eioneum socerum insidiis structis interemit, Iunoni vim afferre conatus est, c. III, 11, 21. ep. II, 3, 124.
- Labeo**, s. I, 3, 82.
- Laberius**, D., eques Romanus (a. 105—43), cuius mimi iocorum acerbitate erant insignes, s. I, 10, 6.

- Lacaena**, c. II, 11, 23. III, 3, 25. IV, 9, 16.
- Lacedaemon**, c. I, 7, 10. — Lacedaemonius, c. III, 5, 56.
- Lacon**, c. II, 6, 11. scil. canis, ep. 6, 5. — Laconicus, c. II, 18, 7.
- Laelius**, C. Sapiens, qui a. 141 consul fuit, s. II, 1, 65. 72.
- Laertiades**, Ulixes, c. I, 15, 21. s. II, 5, 59.
- Laestrygonius** = Formianus, quia Formias, Latii opp., Laestrygonum sedem fuisse credebant, c. III, 16, 34.
- Laevinus**, P. Valerius, homo dissolutus, s. I, 6, 12. 19. vide et s. v. Valerius.
- Lalage**, c. I, 22, 10. 23. II, 5, 16.
- Lamia**, Q. Aelius, consul a. p. Chr. n. 2, c. I, 26, 8. 36, 7. III, 17, 2. ep. I, 14, 6. vide et s. v. Aelius.
- Lamia**, monstrum, ep. II, 3, 340.
- Lamus**, Laestrygonum rex, c. III, 17, 1.
- Lanuvinus**, a Lanuvio, Latii opp. duct., c. III, 27, 3.
- Laomedon**, Priami pater, c. III, 3, 21.
- Lapithae**, Thessaliae incolae, c. I, 18, 8. II, 12, 5.
- Lar**, c. III, 23, 4. IV, 5, 34. c. s. 39. ep. 2, 66. 16, 19. s. I, 5, 66. II, 3, 165. 5, 14. 6, 66. ep. I, 1, 13.
- Larisa**, Thessaliae urbs, c. I, 7, 11.
- Latium**, c. I, 12, 53. 35, 10. IV, 4, 40. c. s. 66. ep. I, 19, 24. II, 1, 157. 2, 121. 3, 290. — Latinus, c. I, 32, 3. II, 1, 29. IV, 14, 7. 15, 13. ep. 7, 4. s. I, 10, 20. 27. ep. I, 3, 12. — Latinae scil. feriae, quae verno tempore a consulibus indici solebant, ep. I, 7, 76. — 19, 32. II, 2, 143.
- Latona**, Apollinis et Dianae mater, c. I, 21, 3. III, 28, 12. IV, 6, 37. — Latous = Apollo, c. I, 31, 18.
- Laurens**, a Laurento, Latii opp. duct., ep. 5, 28. s. II, 4, 42.
- Laverna**, dea furum, ep. I, 16, 60.
- Lebedus**, Ioniae opp., ep. I, 11, 7.
- Leda**, Castoris et Pollucis mater, c. I, 12, 25.
- Lenaeus**, Bacchus, c. III, 25, 19.
- Leo**, quod sidus sol XIII. Kal. Aug. ingreditur, c. III, 29, 19. ep. I, 10, 16.
- Lepidus**, Q. Aemilius, consul a. 21. ep. I, 20, 28.
- Lepos**, s. II, 6, 72.
- Lesbia**, lena, ep. 12, 17.
- Lesbos**, insula, quam inhabitaverant Aeolis, ep. I, 11, 1. — Lesbius, c. I, 17, 21. 26, 11. 32, 5. IV, 6, 35. ep. 9, 34. — Lesbous, c. I, 1, 34.
- Lethaeus**, c. IV, 7, 27. ep. 14, 3.
- Leuconoe**, c. I, 11, 2.
- Liber** = Bacchus, c. I, 12, 22. 16, 7. 18, 7. 32, 9. II, 19, 7. III, 8, 7. 21, 21. IV, 8, 34. 12, 14. 15, 26. s. I, 4, 89. ep. I, 19, 4. II, 1, 5.
- Libitina**, dea funerum, c. III,

- 30, 7. s. II, 6, 19. ep. II, 1, 49.
- Libo**, Scribonius, qui a. 204 in foro, quem in locum fulmen deciderat, puteal et aram fecit, ep. I, 19, 8; cf. s. II, 6, 35.
- Libra**, sidus, c. II, 17, 17.
- Liburnae** = Illyricae, minora eademque velocia navigia, c. I, 37, 30. ep. 1, 1.
- Libya**, c. II, 2, 10. s. II, 3, 101. — **Libycus**, c. I, 1, 10. ep. I, 10, 19.
- Licinius**, L. Murena, c. II, 10, 1. vid. et s. v. Murena.
- Licinus**, ep. II, 3, 301.
- Licymnia**, c. II, 12, 13. 23.
- Ligurinus**, puer formosus, c. IV, 1, 33. 10, 5.
- Lipareus**, Lipara insula oriundus, c. III, 12, 2.
- Liris**, Latii fl., c. I, 31, 7. III, 17, 8.
- Livius**, Andronicus, qui primus Romanorum ab a. 240 fabulas docuit, ep. II, 1, 62. 69.
- Lollius**, M., 1) consul a. 21, a Germanis victus a. 16, c. IV, 9, 33. ep. I, 20, 28. — 2) eius fil. ep. I, 2, 1. 18, 1.
- Longarenus**, s. I, 2, 67.
- Lucania**, Italiae regio, s. II, 1, 38.
- Lucanus**, 1) subst. s. II, 1, 34. 2) adi., ep. 1, 28. s. II, 3, 234. 8, 6. ep. I, 15, 21. II, 2, 178.
- Luceria**, Apuliae opp., c. III, 15, 14.
- Lucilius**, C., (180—103) eques Romanus, saturarum scriptor, s. I, 4, 6. 57. 10, (1). 2. 53. 56. 64. II, 1, 17. 29. 62. 75.
- Lucina**, Diana, puerperarum adiutrix, c. s. 15. ep. 5, 6.
- Lucretilis**, mons Sabino Horatii propinquus, c. I, 17, 1.
- Lucrinus** lacus, in Campania, c. II, 15, 3. ep. 2, 49. s. II, 4, 32.
- Lucullus**, Licinius, cons. a. 74. ep. I, 6, 40. II, 2, 26.
- Luna**, c. II, 11, 10. 16, 3. IV, 2, 58. c. s. 36.
- Lupus**, L. Cornelius Lentulus, Lucilii saturis exagitatus. s. II, 1, 68.
- Luscus**, s. I, 5, 34. vid. et s. v. Aufidius.
- Lyaeus** = Bacchus, c. I, 7, 22. III, 21, 16. ep. 9, 38.
- Lycaeus**, Arcadiae mons, c. I, 17, 2.
- Lycambes**, Archilochi iambis cum Neobula filia ad mortem adactus, ep. 6, 13. ep. I, 19, 25.
- Lyce**, c. III, 10, 1. IV, 13, 1. 2.
- Lycia**, c. III, 4, 62. Lycius, adi., c. I, 8, 16.
- Lycidas**, c. I, 4, 19.
- Lyciscus**, ep. 11, 24.
- Lycoris**, c. I, 33, 5.
- Lycurgus**, Thraecae rex a Baccho, cuius sacra turbarat, ad insaniam actus, c. II, 19, 16.
- Lycus**, 1) puer, c. I, 32, 11. 2) senex, c. III, 19, 23. 24.
- Lyde**, c. II, 11, 22. III, 11, 7. 25. 28, 3.
- Lydia**, puella, c. I, 8, 1. 13, 1. 25, 8. III, 9, 6. 7. 20.
- Lydus**, 1) subst.; Tyrseno duce Lydi in Etruriam venisse dicuntur, s. I, 6, 1. 2) adi., c. IV, 15, 30.

- Lyceus**, Argonauta, s. I, 2, 90. ep. I, 1, 28.
- Lysippus**, Sicyonius, statuarius, ep. II, 1, 240.
- Macedo**, Philippus, Alex. Magn. pater, c. III, 16, 14.
- Maccenas**, C. Cilnius, a regibus antiquissimis Etruriae genus ducens, c. I, 1, 1. III, 29, 3. s. I, 6, 1. eques Romanus, c. I, 20, 5. III, 16, 20. natus est Id. April. a. c. 70, c. IV, 11, 19. Octaviani amicus, a. 40 pacis Brundusinae auctor, a. 37 Brundisium ad Antonium missus, s. I, 5, 27. a. 36 et 31 ab Octaviano urbi et Italiae praefectus, s. II, 6, 38. postea a republica abstinuit. in Esquilis domum hortosque habuit, c. III, 29, 10. ep. 9, 3. s. I, 8, 7. 14. II, 6, 33. Horatio aliisque poetis familiariter usus delicatiori se vitae dedit. Obiit a. 8. — c. I, 20, 5. II, 12, 11. 17, 3. 20, 7. III, 8, 13. 16, 20. ep. 1, 4. 3, 20. 9, 4. 14, 5. s. I, 1, 1. 3, 64. 5, 31. 48. 6, 47. 9, 43. 10, 81. II, 3, 312. 6, 31. 41. 7, 33. 8, 16. ep. I, 1, 3. 7, 5. 19, 1.
- Maecius**, Sp. Tarpa, ep. II, 3, 387. vid. et s. v. Tarpa.
- Maenius**, s. I, 1, 101. 3, 21. 23. ep. I, 15, 26.
- Maeonius**, Lydius, c. I, 6, 2. IV, 9, 5.
- Maevius**, malus poeta, meliorum poetarum obtrectator, ep. 10, 2.
- Magnessa**, v. s. v. Hippolyte, c. III, 7, 18.
- Maia**, Mercurii mater, c. I, 2, 43. s. II, 6, 5.
- Malthinus**, s. I, 2, 25.
- Mamurrae**, qui Formiis habitabant, s. I, 5, 37.
- Mandela**, pagus Sabinorum, s. I, 18, 105.
- Manes**, c. I, 4, 16. ep. 5, 94. s. I, 8, 29. ep. II, 1, 138.
- Manlius**, v. s. v. Torquatus.
- Marcellus**, M. Claudius a. 212 Syracusas expugnavit, cuius e gente erat Octaviae filius, Augusti gener, qui a. 23 obiit. c. I, 12, 46.
- Mareoticus**, a Mareotide, Aegypti lacu, duct., c. I, 37, 14.
- Marica**, dea litoris Minturnensium, c. III, 17, 7.
- Marius**, quidam, s. II, 3, 277.
- Mars**, c. I, 6, 13. 17, 23. 28, 17. II, 14, 13. III, 3, 16. 33. 5, 24. 34. IV, 14, 9. — Martius, c. III, 7, 26. cf. et s. v. Campus. Kalendae, quibus Matronalia in Iunonis Lucinae honorem celebrabantur III, 8, 1. — IV, 1, 39. 14, 17. ep. II, 3, 402. — Martialis, c. I, 17, 9.
- Marsaeus**, s. I, 2, 55.
- Marsus**, 1) subst. c. I, 1, 28. ep. 16, 3. 2) adi. c. I, 2, 39. II, 20, 18. bellum (a. 90—88), III, 14, 18. M. voces, nenia, incantationes magicae, ep. 5, 76. 17, 29.
- Marsya**, Satyrus, cuius statua in foro posita erat, s. I, 6, 120.
- Massagetae**, Scythae, c. I, 35, 40.

- Massicus**, a Massico, Campaniae monte duct., c. I, 1, 19. II, 7, 21. III, 21, 5. s. II, 4, 51.
- Matinus**, mons Apuliae, c. I, 28, 3. IV, 2, 27. ep. 16, 28.
- Matutinus**, Ianus, orientis lucis deus, s. II, 6, 20.
- Mavors**, c. IV, 8, 23.
- Maurus**, c. I, 22, 2. II, 6, 3. III, 10, 18.
- Maximus**, Paullus, Fabius, c. IV, 1, 11. vid. et s. v. Paullus.
- Medea**, Aetiae filia, Colchis, ep. 3, 10. 5, 62. ep. II, 3, 123. 185.
- Medus**, 1) subst., c. I, 2, 51. 29, 4. II, 1, 31. 16, 6. III, 3, 44. 8, 19. IV, 14, 42. c. s. 54. — 2) adi., c. I, 27, 5. flumen = Euphrates, c. II, 9, 21.
- Megilla**, c. I, 27, 11.
- Meleager**, Oenei fil., ep. II, 3, 146; cf. Ov. met. VIII, 444 sqq.
- Melpomene**, c. I, 24, 3. III, 30, 16. IV, 3, 1.
- Memnon**, Aethiopum rex, ab Achille interfectus, s. I, 10, 36.
- Memphis**, Aegypti urbs, c. III, 26, 10.
- Mena**, Volteius, ep. I, 7, 55. vid. et s. v. Volteius.
- Menander**, Atheniensis (a. 342—291), comoediarum scriptor eximius, s. II, 3, 11. ep. II, 1, 57.
- mendici**, Isidis et Cybeles sacerdotes, s. I, 2, 2.
- Menelaus**, s. II, 3, 198.
- Menenius**, homo male sanus, s. II, 3, 287.
- Mercurius**, c. I, 10, 1. 24, 18. II, 7, 13. III, 11, 1. s. II, 3, 68. — Mercurialis, s. II, 3, 25; sodalicii mercatorum nomen ad poetas transfert H. c. II, 17, 29.
- Meriones**, Cretensis, Idomeinei auriga, c. I, 6, 15. 15, 26.
- Messalla**, M. Valerius, **Corvinus**, cons. a. 32, qui Cleopatram a. 30 in Aegyptum persecutus est, a. 27 triumphum Aquitanicum egit; idem litteratorum elegantissimus iudex, c. III, 21, 7. s. I, 6, 42. 10, 28. 85. ep. II, 3, 371. vid. et s. v. Corvinus.
- Messius**, Cicirrus, scurra, s. I, 5, 52. 54. 88. vide et s. v. Cicirrus.
- Metaurus**, Umbriae fl., c. IV, 4, 38.
- Metella**, Caecilia, P. Corneli Lentuli uxor, s. II, 3, 239.
- Metellus**, 1) Q. Caecilius Macedonicus, qui Andriscum vicit a. 148, s. II, 1, 67. — 2) Q. Caecilius Celer, cons. a. 60, c. II, 1, 1.
- Methymnaeus** = Lesbium, s. II, 8, 50.
- Miletus**, Ioniae urbs, ep. I, 17, 30.
- Milonius**, scurra, s. II, 1, 24.
- Mimas**, gigas, c. III, 4, 53.
- Mimnermus**, Colophonius, flor. c. a. 620, elegiarum amatoriarum scriptor; ep. I, 6, 65. II, 2, 101.
- Minae**, c. III, 1, 37.
- Minerva**, c. III, 3, 23. 12, 2. IV, 6, 13. s. II, 2, 3. ep. II, 3, 385.
- Minos**, rex Cretae, Iovi acce-

- ptissimus, post mortem iudex apud inferos, c. I, 28, 9. IV, 7, 21.
- Minturnae**, Auruncorum opp. ad Liris fl. ostia situm, ep. I, 5, 5.
- Minuci via**, per Marsos ac Samnites Brundisium ferens, ep. I, 18, 20.
- Misenum**, Campaniae promunturium, s. II, 4, 33.
- Molossus**, canis = Epiroticus, ep. 6, 5. s. II, 6, 114.
- Monaeses**, dux Parthorum, c. III, 6, 9.
- monumenta regis**, Regia Numae Pompilii, ad radices montis Palatini sita, c. I, 2, 15.
- Moschus**, Pergamenus, quem veneficii reum Torquatus defendit, ep. I, 5, 9.
- Mucius**, iuris consultus, ep. II, 2, 89.
- Mulvius**, scurra, s. II, 2, 34.
- Munatius**, fortasse fil. Planci cons. a. 42, ep. I, 3, 31.
- Murena**, L. Licinius, Terentiae, uxoris Maecenatis frater, homo turbulentus, qui Augusti occidendi consilium a. 22 iniiit cum Fannio Caepione, c. III, 19, 11. s. I, 5, 38. vid. et s. v. Licinius.
- Musa**, c. I, 6, 10. 17, 14. 26, 1. 32, 9. II, 1, 9. 37. 10, 19. 12, 13. III, 1, 3. 3, 70. 19, 15. IV, 8, 28. 29, 9, 21. s. I, 5, 53. II, 3, 105. 6, 17. ep. I, 3, 13. 8, 2. 19, 28. II, 1, 27. 133. 243. 2, 92. 3, 83. 141. 324. 407.
- Musa**, Antonius, ep. I, 15, 3. vid. s. v. Antonius.
- Mutus**, ep. I, 6, 22.
- Mycenae**, urbs Argolica, c. I, 7, 9.
- Mygdonius**, a Mygdonibus Phrygiae populo duct., c. II, 12, 22. III, 16, 41.
- Myrtale**, c. I, 33, 14.
- myrteta**, Baiana, ubi sudationes erant, ep. I, 15, 5.
- Myrtous**, a Myrto insula Euboeae propinqua duct., c. I, 1, 14.
- Mysus**, ep. 17, 10.
- Mystes**, puer, c. II, 9, 10.
- Mytilene**, Lesbii urbs, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17.
- Naevius**, 1) Cn. comoediarum et tragoed. auctor, qui bellum Punicum primum scripsit versibus saturniis, obiit c. a. 200 exsul, ep. II, 1, 53. — 2) alius, s. II, 2, 68.
- Naias**, s. III, 25, 14.
- Nasidienus**, Rufus, homo dives, sed idem avarus ac subrusticus; s. II, 8, 1. 75. 84. vid. et s. v. Rufus.
- Natta**, s. I, 6, 124.
- Neaera**, c. III, 14, 21. ep. 15, 11.
- Neapolis**, ep. 5, 43.
- Nearchus**, c. III, 20, 6.
- Necessitas**, c. I, 35, 17. III, 1, 14. 24, 6.
- Neobule**, c. III, 12, 2.
- Neptunus**, c. I, 28. 29. III, 28, 2. 10. ep. 7, 3. 17, 55. ep. I, 11, 10. II, 3, 64. — Neptunius, Sextus Pompeius, qui Neptuni filium sese appellabat, victus ab Agrippa a. 36, ep. 9, 7.
- Nereus**, Ponti fil., Thetidis

- pater, deus marinus, c. I, 15, 5. — Nereis, c. III, 28, 10. — nepos Nereius = Achilles, ep. 17, 8.
- Nero**, 1) C. Claudius Nero, qui cons. a. 207 Hasdrubalem ad Metaurum fl. vicit, c. IV, 4, 37. 2) Nerones, Tib. Cl. Ner. et Liviae fil., Augusti privigni, a) Tiberius natus a. 42, ep. I, 8, 2. 12, 26. II, 2, 1. b) Drusus natus a. 38, c. IV, 14, 14. — ambo, c. IV, 4, 28. Cf. et s. v. Claudius et Drusus.
- Nessus**, Centaurus, ep. 17, 32.
- Nestor**, c. I, 15, 22. ep. I, 2, 11.
- Nilus**, fl., c. III, 3, 48. 14, 46.
- Niobeus**, c. IV, 6, 1.
- Niphates**, Armeniae mons, c. II, 9, 20.
- Nireus**, Argivorum Troiam oppugnantiam pulcherri-
mus, c. III, 20, 15. ep. 15, 22.
- Noctiluca** = Diana, c. IV, 6, 38.
- Nomentanus**, 1) prodigus quidam, s. I, 1, 102. 8, 11. II, 1, 22. 3, 175. 224. — 2) Nasidieni parasitus, s. II, 8, 23. 25. 60.
- Noricus**, c. I, 16, 9. ep. 17, 71.
- Nothus**, c. III, 15, 11.
- Notus**, ventus, c. I, 3, 14. 7, 16. 28, 22. III, 7, 5. IV, 5, 9. ep. 9, 31.
- Novius**, s. I, 3, 21. 6, 40. 121.
- Numa**, Pompilius, rex, ep. I, 6, 27. II, 1, 86. vid. et s. v. Pompilius.
- Numantia**, Hispaniae Tarraconensis urbs, excisa a. 133, c. II, 12, 1.
- Numicius**, ep. I, 6, 1.
- Numida**, Plotius, qui e bello Cantabrico (vid. s. v. Augustus) a. 24 in urbem rediit, c. I, 36, 3.
- Numidae**, c. III, 11, 47.
- Nymphae**, c. I, 1, 31. 4, 6. 30, 6. II, 8, 14. 19, 3. III, 18, 1. 27, 30. IV, 7, 5.
- Oceanus**, c. I, 3, 22. IV, 5, 40. 14, 48. ep. 16, 41. — O. ruber = sinus Persicus, c. I, 35, 32.
- Octavius**, Musa, historicus, s. I, 10, 82.
- Ofellus**, s. II, 2, 2. 53. 112. 133.
- Olympiā coronari**, ep. I, 1, 50. Olympicus, c. I, 1, 3.
- Olympus**, 1) Thessaliae mons, c. III, 4, 52. 2) = caelum, c. I, 12, 58.
- Opimius**, s. II, 3, 142.
- Oppidius**, s. II, 3, 168. 171. 173.
- Opuntius**, ab Opunte, Locridis opp. duct., c. I, 27, 10.
- Orbilius**, Pupillus Beneventanus, grammaticus, ep. II, 1, 71.
- Orbius**, latifundiorum possessor, ep. II, 2, 160.
- Orcus**, c. I, 28, 10. II, 3, 24. 18, 30. 34. III, 4, 75. 11, 29. 27, 50. IV, 2, 24. s. II, 5, 49. ep. II, 2, 178.
- Orestes**, Agamemnonis fil., s. II, 3, 133. 137. ep. II, 3, 124.
- Oricum**, opp. Epiri maritimum, c. III, 7, 5.
- Origo**, mima, s. I, 2, 55.
- Orion**, 1) venator, qui Dianae vim afferre conatus est. c. II, 13, 39. III, 4, 71. —

- 2) eius sidus, nautis infestum, c. I, 28, 21. III, 27, 18. ep. 10, 10. 15, 7.
- Ornytus**, c. III, 9, 14.
- Orpheus**, Thrax, Oeagri fluvii et Calliopes fil., c. I, 12, 8. 24, 13. ep. II, 3, 392.
- Osci**, antiqui Campaniae incolae, s. I, 5, 54.
- Osiris**, Aegyptiorum deus, ep. I, 17, 60.
- Otho**, L. Roscius, tr. pl., qui a. 68 tulit legem, ne cui liceret in XIV gradibus orchestrae proximis sedere, nisi cui census equester (quadring. mil. HS) esset, ep. 4, 16.
- Pacideianus**, gladiator, a. II, 7, 97.
- Pacorus**, Orodis, Parthorum regis, fil., qui Decidio Saxa, M. Antonii legato, victo a. 40 Syriam provinciam occupavit, c. III, 6, 9.
- Pactolus**, Lydiae fl., ep. 15, 20.
- Pactumeius**, Canidiae fil. suppositicius, ep. 17, 50.
- Pacuvius**, M., Ennii sororis fil., tragoediarum scriptor, qui obiit Tarenti a. 132 paene nonagenarius, ep. II, 1, 56.
- Padus**, fl., ep. 16, 28.
- Paeligni**, gens Sabellica, adi. c. III, 19, 8. ep. 17, 60.
- Palatinus**, in Palatino monte positus, ubi a. 28 Octavianus Apollini templum dedicavit, in quo bibliotheca publica instituta erat, c. s. 65. ep. I, 3, 17. vid. et s. v. dedicatus.
- Palinurus**, Lucaniae promunturium, in quo Horatius, cum e Macedonia in Italiam rediret, paene periit naufragio, c. III, 4, 28.
- Pallas**, c. I, 6, 15. 7, 5. 12, 20. 15, 11. III, 4, 57. ep. 10, 13.
- Panaetius**, Rhodius, stoicus, qui floruit c. a. 130, c. I, 29, 14.
- Panthoides**, i. e. Euphorbus, cuius animam in suum migrasse corpus Pythagoras dixit, c. I, 28, 10.
- Pantilius**, s. I, 10, 78.
- Pantolabus**, Mallius, s. I, 8, 11. II, 1, 22.
- Paphus**, Cypri urbs, c. I, 30, 1. III, 28, 14.
- Parca**, c. II, 6, 9. 16, 39. 17, 16. c. s. 25. ep. 13, 15.
- Paris**, c. III, 3, 40. ep. I, 2, 6. 10.
- Parius**, a Paro, una ex Cycladibus, Archilochi patria duct., c. I, 19, 6. ep. I, 19, 23.
- Parmensis**, Cassius, ep. I, 4, 3. vid. et s. v. Cassius.
- Parrhasius**, Ephesius, pictor, qui floruit c. a. 400, c. IV, 8, 6.
- Parthus**, c. I, 12, 53. 19, 12. II, 13, 18. III, 2, 3. IV, 5, 25. 15, 7. ep. 7, 9. s. II, 1, 15. 5, 62. ep. I, 18, 56. II, 1, 112. 256. vid. et s. v. Monaeses, Pacorus, Persa, Medus.
- pater**, Menedemus Hautontimorumum Terentianae, s. I, 2, 20.
- Patareus**, a Patara, Lyciae opp. duct., c. III, 4, 64.
- Paullus**, 1) L. Aemilius cons.

- a. 216, c. I, 12, 38 s. I, 6, 41. — 2) Fabius Maximus, consulis a. 11, fil., c. IV, 1, 10. vid. et s. v. Maximus.
- Pausiacus**, a Pausia, qui fuit pictor Sicyonius, Apelli aequalis, duct., s. II, 7, 95.
- Pax**, c. s. 57.
- Pedanus**, a Pedo oppido inter Tibur et Praeneste sito duct., ep. 1, 4, 2.
- Pediatia**, vir mollis et pathicus ideoque feminae nomine notatus, s. I, 8, 39.
- Pedius**, iuris consultus et orator, s. I, 10, 28.
- Pegasus**, equus alatus, a Minerva Bellerophonti traditus, c. I, 27, 24. IV, 11, 27.
- Peleus**, Aeaci fil., qui cum ab Hippolyte adulterii in-simulatus esset, ab Acasto, rege Magnesiaë, in Pelion montem ductus est, ut a Centauris necaretur, c. III, 7, 17. ep. II, 3, 96. 104.
- Pelides**, c. I, 6, 6. ep. I, 2, 12.
- Pelion**, Thessaliae mons, c. III, 4, 52.
- Pelops**, Tantali fil., c. I, 6, 8. 28, 7. II, 13, 37. ep. 17, 65.
- Penates**, c. II, 4, 15. III, 14, 3. 23, 19. 27, 49. s. II, 3, 176. 5, 4. ep. I, 7, 94.
- Penelope**, c. I, 17, 20. III, 10, 11. s. II, 5, 76. 81. ep. I, 2, 28.
- Pentheus**, rex Thebarum, Bacchi contemptor, ab Agaue matre eiusque sororibus necatus, c. II, 19, 14. ep. I, 16, 73.
- Pergama**, c. II, 4, 22. Pergameus, c. I, 15, 36.
- Perillus**, faenerator s. II, 3, 75.
- Persa**, c. I, 2, 12. 21, 15. III, 5, 4. 9, 4. IV, 15, 23. — Persicus, c. I, 38, 1.
- Persius**, negotiator Clazomenius, s. I, 7, 2. 4. 19. 22.
- Petillius**, Capitolinus, qui in capitis iudicium vocatus Octaviano intercedente liberatus est, s. I, 4, 94. 10, 26. vid. et s. v. Capitolinus.
- Petrinus**, mons agri Sinuesani, ep. I, 5, 5.
- Pettius**, ep. 11, 1.
- Phaeax**, ep. I, 15, 24.
- Phaethon**, Solis fil., c. IV, 11, 25.
- Phalantus**, Laco, qui Partheniorum coloniam Tarentum deduxit, c. II, 6, 12.
- Phidyle**, c. III, 23, 2.
- Philippi**, Macedoniae urbs, ad quam a. 42 pugnatum est, c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49.
- Philippus**, nummus, ep. II, 1, 234.
- Philippus**, L. Marcius, cons. a. 91. ep. I, 7, 46. 52. 64. 66. 78. 89. 90.
- Philodemus**, Epicureus philosophus idemque poeta, Ciceronis aequalis, s. I, 2, 121.
- Phocaeus**, duct. ab urbe Ioniae Phocaea, qua relicta cives, ne in Persarum venirent potestatem, Corsicam petierunt, ep. 16, 17.
- Phoebus**, c. I, 12, 24. 32, 13. III, 3, 66. 4, 4. 21, 24.

- IV, 6, 26. 29. 15, 1. c. s.
1. 62. 75. vid. et s. v.
Apollo.
- Pholoe**, c. I, 33, 7. 9. II, 5,
17. III, 15, 7.
- Phraates**, Parthorum rex,
qui a. 30 propter crudeli-
tatem a suis regno ex-
pulsus, Scytharum ope a.
26 in regnum restitutus
a. 20 signa Romana, quae
Crassus amiserat, ad Au-
gustum per Tiberium misit,
c. II, 2, 17. ep. I, 12, 27.
- Phrygia**, c. II, 12, 22. —
Phrygius, c. II, 9, 16. lapis
= marmor Synnadicum, c.
III, 1, 41. — Phryx, c. I,
15, 34.
- Phryne**, ep. 14, 16.
- Phthius**, a Phthia, Thessaliae
urbe, duct., c. IV, 6, 4.
- Phyllis**, c. II, 4, 14. IV, 11, 3.
- Picenus**, s. II, 3, 272. 4, 70.
- Pieris**, musa, c. IV, 3, 18.
8, 20. v. et s. v. seq.
- Pierius** a Pieria, Macedoniae
parte, duct., c. III, 4, 40.
10, 15. ep. II, 3, 405.
- pila** seu postis tabernae, cui
inscriptus erat index libro-
rum venalium, s. I, 4, 71.
- Pimpleis**, musa, a Pimplea,
Macedoniae fonte, duct.,
c. I, 26, 9.
- Pindarus**, Thebanus, lyri-
corum princeps (a. 522 —
442), qui dithyrambos,
hymnos, epinicia, threnos
scripsit, c. IV, 2, 1. 8.
Pindaricus, c. IV, 9, 6.
ep. I, 3, 10.
- Pindus**, Thessaliae mons, c.
I, 12, 6.
- Pirithous**, Ixionis fil., qui
cum Proserpinam, Plutonis
uxorem, rapere vellet,
vinctus est, c. III, 4, 80.
IV, 7, 28.
- Pisones**, L. Calpurnii Pisonis,
cons. a. 15, filii qui a Numa
Pompilio originem se
ducere gloriabantur, ep.
II, 3, 6. 235.
- Pitholeon**, idem videtur
esse ac Pitholaus, a quo
carminibus probrosis la-
cessitum Iulium Caesarem
Suetonius auctor est, s. I,
10, 22.
- Plancus**, L. Munatius, cons.
a. 42 primum Iulii Caesaris,
tum Octaviani, deinde An-
tonii, postremo rursus
Octaviani partes secutus,
c. I, 7, 19. III, 14, 28.
- Plato**, philosophus (a. 429
— 348) s. II, 3, 11. 4, 3.
- Plautus**, T. Maccius, Sarsinas,
poeta comicus, qui obiit a.
184, ep. II, 1, 58. 170. 3,
54. — Plautinus, ep. II,
3, 270.
- Pleiades**, quarum sidus ori-
tur VI Id. Octobr., occidit
VIII Id. April., c. IV, 14, 20.
- Plotius**, Tucca, Horatii,
Varii, Vergilii familiaris,
s. I, 5, 40. 10, 81.
- pluma**, flos genae, barba,
c. IV, 10, 2.
- plumbum** = fistula plumbea,
ep. I, 10, 20.
- Pluto**, deus, c. II, 14, 7. —
Plutonium, c. I, 4, 17.
- Poena**, c. III, 2, 32.
- Poenus**, c. I, 12, 38. II, 2,
11. 12, 3. III, 5, 34. IV,
4, 47.
- Polemon**, qui adulescens

- quondam ebrius venit ad
disputationes Xenocratis
irridendas, cuius praeceptis
ad sanitatem revocatus
postea Academiae princeps
exstitit. Obiit a. 270. s. II,
3, 254.
- Polio**, C. Asinius, natus a.
75, mortuus a. p. Chr. n.
6, cum Caesare in Gallia,
tum in Hispania militavit,
a. 40 consul creatus, a. 39
ab Antonio in Illyricum
missus, vir domi bellique
insignis, idem orator, poeta
tragicus, historicus, car-
minum iudex elegans, c.
II, 1, 13. s. I, 10, 42. 85.
- Pollux**, c. III, 3, 9. 29, 64.
ep. II, 1, 5.
- Polyhymnia**, c. I, 1, 33.
- Pompeius**, 1) Grosphus,
eques ex Sicilia oriundus,
ep. I, 12, 22. vide et s. v.
Grosphus. — 2) P. Varus,
c. II, 7, 5.
- Pompilius**, 1) subst., c. I, 12,
34. 2) adi., ep. II, 3, 292. Vid.
et s. v. Numa et Pisones.
- Pomponius**, adul. luxuriosus,
s. I, 4, 52.
- Ponticus**, c. I, 14, 11.
- Poplicola**, s. I, 10, 28.
- Porcius**, parasitus, s. II, 8, 23.
- Porphyrius**, gigas, c. III, 4, 54.
- Porsena**, Etruscorum rex,
ep. 16, 4.
- porticus Neptuni**, ab Agrippa
prope saepta Julia a. 25
exstructa et picturis or-
nata, ep. I, 6, 26.
- Postumus**, c. II, 14, 1.
- Praeneste**, Latii opp., c. III,
4, 23. ep. I, 2, 2. — Prae-
nestinus, s. I, 7, 28.
- Priamus**, c. I, 10, 14. 15, 8.
III, 3, 26. 40. IV, 6, 15.
s. II, 3, 195. ep. II, 3, 137.
— Priamides, s. I, 7, 12.
- Priapus**, deus hortorum, ep.
2, 21. s. I, 8, 2.
- Priscus**, s. II, 7, 9.
- Procne**, Pandionis, regis
Atheniensium filia, ep. II,
3, 187. vid. et s. v. Itys.
- Proculeius**, C. Varro Murena,
Licinii Murenarum et Teren-
tiae, uxoris Maecenatis
frater, cum his, qui bello
civili bonis erant spoliati,
patrimonium iterum parti-
tus est, c. II, 2, 5. vid. et
s. v. Murena.
- Procyon**, quod sidus oritur
Id. Iulii, c. III, 29, 18.
- Proetus**, rex Argivorum,
cuius uxor Antea a Bello-
phonte sprete ei interitum
molita est c. III, 7, 13.
- Prometheus**, c. I, 16, 13. II,
13, 37. 18, 35. ep. 17, 67.
- Proserpina**, c. I, 28, 20. II,
13, 21. ep. 17, 2. s. II, 5, 110.
- Proteus**, deus marinus, c.
I, 2, 7. s. II, 3, 71. ep. I,
1, 90.
- Publius**, s. II, 5, 32.
- Pudor**, c. I, 24, 6. c. s. 57.
- Punicus**, c. III, 5, 18. 6,
34. ep. II, 1, 162. = pur-
pureus, ep. 9, 27.
- Pupius**, tragoediarum scrip-
tor, ep. I, 1, 67.
- Pusilla**, s. II, 3, 216.
- Pylades**, s. II, 3, 139.
- Pylius**, c. I, 15, 22.
- Pyrrha**, 1) Deucalionis uxor,
c. I, 2, 6. — 2) alia, c. I,
5, 3.
- † **Pyrrha**, ep. I, 13, 14.

- Pyrrhus**, 1) Epiri rex a. 275 a M'. Curio Dentato victus, c. III, 6, 35. — 2) puer delicatus, c. III, 20, 2.
- Pythagoras**, Samius, natus c. a. 570, qui animas ex aliis in alia migrare corpora docuit, ep. 15, 21. s. II, 4, 3. 6, 63. — Pythagoreus, ep. II, 1, 52.
- Pythias**, persona comica, ep. II, 3, 238.
- Pythius**, c. I, 16, 6. ep. II, 3, 414.
- Quintilius**, Varus, Cremonensis, Vergilii et Horatii amicus, mortuus a. 24, c. I, 24, 5. 12. ep. II, 3, 438. vid. et s. v. Varus.
- Quintius**, ep. I, 16, 1. — Q. Hirpinus, c. II, 11, 2.
- Quintus**, s. II, 5, 32. — Q. Arrius, s. II, 3, 243. — Q. Horatius Flaccus, s. II, 6, 37.
- Quirinus**, 1) divi Romuli nomen, c. I, 2, 46. III, 3, 15. ep. 16, 13. s. I, 10, 32. ep. II, 2, 68. — 2) Iani cognomen, c. IV, 15, 9.
- Quiris**, civis Romanus, c. I, 1, 7. II, 7, 3. III, 3, 57. IV, 14, 1. ep. I, 6, 7.
- Raeti**, populus Alpes prope Aenum et Athesim tenens, qui a. 15 a Tiberio victi sunt, c. IV, 14, 15. — 2) adi., c. IV, 4, 17.
- Ramnes**, equites Romani, ep. II, 3, 342.
- regina** = Cleopatra, cuius in nummis nomen regium inscriptum est, c. I, 27, 7.
- Regulus**, M. Atilius, a. 255 a Poenis captus, c. I, 12, 37. III, 5, 13.
- Remus**, ep. 7, 19.
- Rex**, s. I, 7, 1. vid. et s. v. Rupilius.
- Rhenus**, fluvius, s. I, 10, 37 — adi., ep. II, 3, 18.
- Rhodanus**, fluvius, c. II, 20, 20.
- Rhodè**, puella, c. III, 19, 27.
- Rhodope**, Thracæ mons, c. III, 25, 12.
- Rhodus**, insula, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17. 21. — Rhodius, s. I, 10, 22.
- Rhoetus**, gigas, c. II, 19, 23. III, 4, 55.
- Roma**, c. III, 3, 38. 44. 5, 12. 29, 12. IV, 3, 13. 4, 37. 14, 44. c. s. 11. 37. ep. 16, 2. s. I, 5, 1. 6, 76. II, 1, 59. 6, 23. 7, 13. 28. ep. I, 2, 2. 7, 44. 8, 12. 11, 11. 21. 14, 17. 16, 18. 20, 10. II, 1, 61. 103. 256. 2, 41. 65. 87. — Romanus, subst. et adi., c. III, 6, 2. 9, 8. IV, 3, 23. 4, 46. c. s. 66. ep. 7, 6. 17. 9, 11. s. I, 4, 85. 6, 48. II, 1, 37. 2, 10. 52. 4, 10. ep. I, 1, 70. 3, 9. 12, 25. 18, 49. II, 1, 29. 2, 94. 3, 54. 113. 264. 325.
- Romulus**, c. I, 12, 33. II, 15, 10. IV, 5, 1. 8, 24. c. s. 47. ep. II, 1, 5.
- Roscius**, 1) Q., comoedus excellentissimus, Ciceronis amicus, mortuus a. 61. ep. II, 1, 82. — 2) alius quidam, s. II, 6, 35. — 3) Roscius adi., ep. I, 1, 62. vid. s. v. Otho.

- Rubi**, Apuliae opp., s. I, 5, 94.
Rufa, s. II, 3, 216.
Rufillus, s. I, 2, 27. 4, 92.
Rufus, s. II, 8, 58. vid. et s. v. Nasidienus.
Rupilius, Rex, Praenestinus, qui cum M. Iunio Bruto hieme a. 43 in Asia fuit, s. I, 7, 1.
Ruso, faenerator idemque historiarum scriptor, s. I, 3, 86.
Rutuba, gladiator, s. II, 7, 96.
Sabaea, Arabiae felicitis pars, ture et auro nobilis, c. I, 29, 3.
Sabellus, 1) subst., s. II, 1, 36. = homo simplex, ep. I, 16, 49. — 2) adi., c. III, 6, 38. ep. 17, 28. s. I, 9, 29.
Sabinus, 1) populus Latii morum severitate insignis, subst. et adi., c. I, 9, 7, 20, 1. 22, 9. II, 18, 14. III, 1, 47. 4, 22. ep. 2, 41. s. II, 7, 118. ep. I, 7, 77. II, 1, 25. 2) Horatii amicus, ep. I, 5, 27.
Sagana, venefica, ep. 5, 25. c. II, 6, 1. ep. I, 9, 1.
sal niger, iocus acerbissimus, ep. II, 2, 60.
Salamis, insula, Telamonis patria, c. I, 7, 21. eius cognominis urbs Cypria, c. I, 7, 29. — Salaminus, c. I, 15, 23.
Salernum, Picentini agri opp. maritimum, ep. I, 15, 1.
Salii, Martis sacerdotes a Numa instituti, qui mense Martio saliendo et carmina cantando itemque cenis splendidissimis deum celebrabant, c. I, 36, 12. IV, 1, 28. — Saliaris, c. I, 37, 2. ep. II, 1, 86. vid. et s. v. ancilia.
Salustius, Crispus, C., nepos sororis Salustii, qui res Romanas scripsit; c. II, 2, 3. s. I, 2, 48. cf. Tac. ann. III, 30. vide et s. v. Crispus.
Sammites, gladiatores, ep. II, 2, 98.
Samos, insula, ep. I, 21, 2. 21. — Samius, ep. 14, 9.
Sappho, poetria Mytilenaea (c. a. 628—568), Alcaeo aequalis, c. II, 13, 25. ep. I, 19, 28.
Sardinia, c. I, 31, 4. — Sardus, adi., ep. II, 3, 375. — Sardus, Tigellius, M., s. I, 3, 3. vid. s. v. Tigellius.
Sardis, Lydiae caput, ep. I, 11, 2.
Sarmentus, Maecenatis libertus, s. I, 5, 52. 55. 56.
satirici ante Horatium s. I, 10, 46, 7.
Satureianus, a Saturio, opp. Tarento propinquo, duct., s. I, 6, 59.
Saturnus, Caeli et Terrae fil., c. I, 12, 50. II, 12, 9. 17, 23. — **Saturnius** versus a Romanis antiquissimis, Livio Andronico, Naevio usurpatus, ep. II, 1, 158. — **Saturnalia**, dies festi mensis Decembris, quibus serii nihil agentes servis summam libertatem concedebant Romani, s. II, 3, 5. cf. 7, 4.
Satyri, Bacchi comites, c. I, 1, 31. II, 19, 4. ep. I,

- 19, 4. II, 2, 125. 3, 221.
226. 233. 235.
- Scaeva**, 1) homo prodigus
et maleficus, s. II, 1, 53.
— 2) eques Romanus, ep.
I, 17, 1.
- Scamander**, fl., ep. 13, 14.
- Scaurus**, M. Aemilius, cons.
a. 115, orator et historicus
insignis, c. I, 12, 37.
- Scetanus**, moechus, s. I,
4, 112.
- Scipiadés**, Scipio Africanus
minor, s. II, 1, 17. 72.
- Scopas**, Parius, statuarius,
qui floruit c. a. 360, c.
IV, 8, 6.
- Scorpius**, sidus, c. II, 17, 17.
- Scylla**, monstrum marinum,
ep. II, 3, 145.
- Scythes**, c. I, 19, 10. 35, 9.
II, 11, 1. III, 8, 23. 24, 9.
IV, 5, 25. 14, 42. c. s. 55.
— Scythicus, c. III, 4, 36.
- Semele**, Cadmi filia, Bacchi
mater, c. I, 19, 2. —
Semeleius, c. I, 17. 22.
- September**, adi., ep. I, 16, 16.
- Septicius**, ep. I, 5, 26.
- Septimius**, Horatii familiaris,
c. II, 6, 1. ep. I, 3, 9. 9, 1.
- Seres**, Asiae extremae in-
colae, c. I, 12, 56. III, 29,
27. IV, 15, 23. — Sericus,
c. I, 29, 9.
- Servilius**, Balatro, s. II, 8, 21.
- Servius**, 1) fortasse Servii
Sulpicii Rufi, iuris consulti,
mortui a. 43, filius. s. I,
10, 86. 2) S. Oppidius,
s. II, 3, 168.
- servus**, Parmeno, Eunuchi
Terentianae, s. II, 3, 265.
- Sestius**, L., ut videtur, quem
Bruti partes secutum tamen
a. 23 Augustus sibi con-
sulem suffecit, c. I, 4, 14.
- Sextilis**, mensis, qui a.
demum 9 Augustus nomi-
natus est, ep. I, 7, 2.
11, 19.
- Sibyllini** versus, quorum usus
est auctoritate Augustus
ad renovandos ludos sae-
culares, c. s. 5.
- Sicanus**, Siculus, ep. 17, 32.
- Siculus**, c. II, 12, 2. 16, 33.
III, 1, 18. 4, 28. IV, 4, 44.
tyranni: Phalaris, Dionysii,
ep. I, 2, 58. — 12, 1. II,
1, 58. 3, 463.
- Sidonius**, Phoenicius, ep. 16,
59. ep. I, 10, 26.
- Silenus**, Bacchi magister et
comes, ep. II, 3, 239.
- Silvanus**, silvarum deus, c.
III, 29, 23. ep. 2, 22. ep.
II, 1, 143.
- Simo**, persona comica, ep.
II, 3, 238.
- Simois**, fluv., ep. 13, 14.
- Sinuessa**, Latii opp., vici-
num Campaniae, s. I, 5,
40. — Sinuessanus, ep. I,
5, 5.
- Siren**, s. II, 3, 14. ep. I, 2, 23.
- Sisenna**, homo maledicen-
tissimus, s. I, 7, 8.
- Sisyphus**, 1) Corinthi con-
ditor, homo fallacissimus,
c. II, 14, 20. ep. 17, 68.
s. II, 3, 21. — 2) M. An-
tonii pumilio, s. I, 3, 47.
- Sithonius**, Thraecae populus,
subst. et adi., c. I, 18, 9.
III, 26, 10.
- Smyrna**, Ioniae urbs, ep. I,
11, 3.
- Socraticus**, c. I, 29, 14. III,
21, 9. ep. II, 3, 310.

- Sophocles**, poeta tragicus (497—406.) ep. II, 1, 163.
- Soracte**, mons in Faliscis situs, qui ex urbe conspicitur, c. I, 9, 2.
- Sosii**, bibliopola, ep. I, 20, 2. II, 3, 345.
- Spartacus**, Thrax, servorum fugitivorum dux, a M. Licinio Crasso oppressus a. 71, c. III, 4, 19. ep. 16, 5.
- Spes**, c. I, 35, 21.
- Stabérius**, homo dives, s. II, 3, 84. 89.
- Stertinus**, Stoicus, qui latinos libros permultos scripsit, s. II, 3, 33. 89. 296. — adi., ep. I, 12, 20.
- Stesichorus**, Siculus, poeta lyricus, flor. c. a. 600, qui Castoris et Pollucis iram meritis Helena carmine infamata et ab illis oculis privatus palinodiam composuit visumque recuperavit, ep. 17, 42. „epici carminis onera lyra sustinuit“. c. IV, 9, 8.
- Sthenelus**, Diomedis auriga, c. I, 15, 24. IV, 9, 20.
- Stoicus**, ep. 8, 15. s. II, 3, 160. 300.
- Styx**, fl., c. I, 34, 10. — Stygius, c. II, 20, 8. IV, 8, 25.
- Suadela**, ep. I, 6, 38.
- Suburanus**, a Subura, quae erat inter Caelium montem et Esquilinum, meretricum multitudine frequentata, ep. 5, 58.
- Sulcius**, delator, s. I, 4, 65.
- Sulla**, L. Cornelius, dictator, pater Faustae, uxoris Milonis, s. I, 2, 64.
- Sulpicius**, adi., Sulpicii Galbae horrea vinis venalibus referta, c. IV, 12, 18.
- Superbus**, Tarquinius, s. I, 6, 12.
- Surrentum**, Campaniae opp. maritimum, ep. I, 17, 52. Surrentinus, s. II, 4, 55.
- Sybaris**, adulescens molliculus, c. I, 8, 2.
- Sygambri**, populus Germanicus, inter Rhenum ac Lupiam habitans, c. IV, 2, 36. 14, 51.
- Syrius**, c. II, 7, 8.
- Syrtes**, maior et minor, sinus arenosi littoris Africae, c. I, 22, 5. II, 6, 3. 20, 15. ep. 9, 31.
- Syrus**, 1) gladiator, s. II, 6, 44. — 2) servus, s. I, 6, 38. — 3) adi., c. I, 31, 12.
- Taenarus**, Laconiae promunturium, ubi ad inferos descensus esse credebatur, c. I, 34, 10.
- Tanais**, 1) Scythiae fl., c. III, 10, 1. 29, 28. IV, 15, 24. 2) spado, s. I, 1, 105.
- Tantalus**, Pelopis pater, c. II, 18, 37. ep. 17, 66. s. I, 1, 68.
- Tarentum**, Calabriae urbs, quo Phalanthus Lacedaemoniorum coloniam deduxerat, c. I, 28, 29. III, 5, 56. s. I, 6, 105. II, 4, 34. ep. I, 7, 45. 16, 11. — Tarentinum venenum = purpura, ep. II, 1, 207.
- Tarpa**, Sp. Maecius, iam a. 55 teste Cicerone poetarum iudex celebris, item Horatii

- aetate, s. I, 10, 38. vid. et s. v. Maecius.
- Tarquinius**, Superbus, c. I, 12, 35. s. I, 6, 13.
- Tartarus**, c. III, 7, 17. Tartara, I, 28, 10.
- Taurus**, T., Statilius, cons. iterum cum Augusto a. 26, ep. I, 5, 4.
- Teanum**, Campaniae oppidum, XXX m. p. a Baiis situm, ep. I, 1, 86.
- Tecmessa**, Teuthrantis, Phrygiae regis, fil., c. II, 4, 5.
- Teius**, a Teo insula, Anacreontis patria, duct., c. I, 17, 18. ep. 14, 10.
- Telamon**, Aiakis pater, c. II, 4, 5.
- Telegonus**, Ulixis e Circe fil., qui imprudens patrem occidit, Tusculi conditor, c. III, 29, 8.
- Telemachus**, ep. I, 7, 40.
- Telephus**, 1) Herculis ex Auge fil., rex Mysorum, qui cum Alei avi iussu infans esset expositus a cervaque nutritus, adulescens parentes cognovit; Achillis hasta vulneratus itemque sanatus, ep. 17, 8. ep. II, 3, 96. 104. — 2) adulescens, c. I, 13, 1. III, 19, 26. IV, 11, 21.
- Tellus**, c. s. 29. ep. II, 1, 143, eius filii, gigantes, c. II, 12, 7.
- Tempe**, vallis amoena Thesaliae, c. I, 7, 4. 21, 9. pro valle qualibet amoena III, 1, 24.
- Tempeestas**, ep. 10, 24.
- Terentius**, P. Afer, poeta comicus (a. 184—159), cuius in Hautontimorumumeno Menedemus se ipse cruciat, s. I, 2, 20. — ep. II, 1, 59. Eunuchi initium exprimitur, s. II, 3, 262 sqq.
- Terminalia**, dies festus a. d. VII. Kal. Mart., ep. 2, 59.
- Terra**, c. III, 4, 73.
- Teucer**, Telamonis ex Hesione fil., c. I, 7, 21. 27. 15, 24. IV, 9, 17. s. II, 3, 204. — adi. = Troicus, c. IV, 6, 12.
- Thalia**, c. IV, 6, 25.
- Thaliarchus**, c. I, 9, 8.
- Thebae**, Boeotiae urbs, a Cadmo condita adiuvante Echione, c. I, 7, 3. IV, 4, 64. s. II, 5, 84. ep. I, 16, 74. II, 1, 213. 3, 118. — Thebanus, adi., c. I, 19, 2. ep. I, 3, 13. II, 3, 394.
- Theoninus**, a Theone, homine maledico, duct., ep. I, 18, 82.
- Theseus**, Aegaei fil., quem Hercules ab inferis reduxit, c. IV, 7, 27.
- Thespis**, Solonis aequalis, tragoediae inventor habitus, ep. II, 1, 163. 3, 276.
- Thessalus**, Thessalia, Achillis patria, veneficorum ferax. c. I, 7, 4. 10, 15. 27, 21. II, 4, 10. ep. 5, 45. ep. II, 2, 209.
- Thetis**, Nerei filia, c. I, 8, 14. IV, 6, 6. ep. 13, 12.
- Thracia**, ep. I, 3, 3. 16, 13. — Thrace, c. II, 16, 5. III, 25, 11. — Thrax, c. I, 27, 2. II, 19, 16. ep. 5, 14. s. II, 6, 44. — Thrax gladiator, ep. I, 18, 36. — Thracius, c. I, 25, 11. IV, 12,

2. — Threicius, c. I, 24, 13. 36, 14. ep. 13, 3. — Thressa, c. III, 9, 9.
- Thurinus**, à Thuriis, Lucaniae opp., duct., c. III, 9, 14. s. II, 8, 20. v. et s. v. Viscus.
- Thyestes**, cum filiis ab Atreo fratre in cena appositis ignarus esset pastus, diras ei imprecatus est. c. I, 16, 17. ep. II, 3, 91. — Thyesteus, ep. 5, 86.
- Thyias**, Baccha, c. II, 19, 9. III, 15, 10.
- Thynus**, Ponti Euxini accola, adi., c. II, 13, 15. III, 7, 3.
- Thyoneus**, Bacchus, c. I, 17, 23.
- Tiberis**, fl., Iliae, seu Reae Silviae, Amulii regis iussu in undas praecipitatae maritus factus, cuius aquas ut coereret, ripas aggere munivit Augustus, c. I, 2, 13. 8, 8. 29, 12. II, 3, 18. III, 2, 18. s. I, 9, 18. II, 1, 8. 3, 292. ep. I, 11, 19. — Tiberinus, c. III, 12, 3. s. II, 2, 31. ep. I, 11, 4.
- Tiberius**, Servii Oppidii fil., s. II, 3, 173.
- Tibur**, Latii oppidum ad Anienem in proclivi colle situm, ab Amphiarai Argivi nepotibus, Tiburno, Cora, Catilo conditum, hod. Tivoli, c. I, 7, 21. 18, 2. II, 6, 5. III, 4, 23. 29, 6. IV, 2, 31. 3, 10. ep. I, 7, 45. 8, 12. II, 2, 3. — Tiburs adi., s. I, 6, 108. II, 4, 70.
- Tiburnus**, Tiburis conditor, c. I, 7, 13.
- Tigellius**, 1) Hermogenes, s. I, 4, 72. 10, 18. 80. 90. vide et s. v. Hermogenes. — 2) Sardus M., suavissimae vocis cantor, C. Iulio Caesari, tum Octaviano gratus, Ciceroni inimicus, obiit a. 40, s. I, 2, 3. 3, 4.
- Tigris**, fl., c. IV, 14, 46.
- Tillius**, s. I, 6, 24 sqq. 107.
- Timagenes**, rhetor Alexandrinus, qui ab A. Gabinio Romam ductus in Augusti familiaritatem venit, a quo propter procacem linguam domo expulsus ad Polionem se contulit, cuius in domo obiit, ep. I, 19, 15. vid. et s. v. Iarbita.
- Timor**, c. III, 1, 37.
- Tiresias**, vates Thebanus, s. II, 5, 1.
- Tiridates**, Parthorum rex, qui timore Phrahatis expulsi et cum magnis Scytharum copiis a. 25 in regnum redeuntis, ad Augustum confugit, c. I, 26, 5.
- Tisiphone**, s. I, 8, 34.
- Titanes**, c. III, 4, 43.
- Tithonus**, Laomedontis fil., Aurorae maritus, c. I, 28, 8. II, 16, 30.
- Titius**, Tiberii comes, ep. I, 3, 9.
- Tityos**, Terrae fil., qui quia Latonae vim inferre erat conatus Apollinis sagittis transfixus poenas apud inferos luit, c. II, 14, 8. III, 4, 77. 11, 21. IV, 6, 2.

- Torquatus**, fortasse L. Manlii Torquati, consulis a. 65 (c. III, 21, 1. ep. 13, 6) nepos, c. IV, 7, 13. ep. I, 5, 3.
- Trausius**, homo prodigus, s. II, 2, 99.
- Trebatius**, Testa, C., iurisconsultus clarissimus, Ciceronis, tum Octaviani amicus, s. II, 1, 4. seqq. 78.
- Trebonius**, s. I, 4, 114.
- trigon lusus** a trigone, pilae genere, dictus, s. I, 6, 126.
- Triquetra** tellus, Sicula, s. II, 6, 55.
- Trivicum**, Apuliae opp., s. I, 5, 79.
- Troia**, c. I, 8, 14. 10, 15. III, 3, 60. 61. IV, 6, 3. 15, 31. c. s. 41. s. II, 3, 191. 5, 18. ep. I, 2, 19. 3, 141. — Troianus, c. I, 28. 11. ep. I, 2, 1. II, 3, 147. — Troicus, c. I, 6, 14. — Troica sacerdos, Rea Silvia, Numitoris fil., c. III, 3, 32. Tros, c. IV, 6, 15.
- Troilos**, Priami fil. ab Achille necatus, c. II, 9, 6.
- tropaea**, Tiberii, qui Armeniam Artaxia interfecto Tigrani concessit, c. II, 9, 19.
- Tullius**, Servius, rex Romanorum, serva captivatus, s. I, 6, 9.
- Tullus**, 1) Hostilius, tertius rex Romanorum, c. IV, 7, 15. 2) Volcatius, L., cons. a. 66, c. III, 8, 12; cf. 21, 1.
- Turbo**, gladiator, s. II, 3, 310.
- Turius**, iudex iniustus, s. II, 1, 49.
- Tusculum**, Latii opp. in colle situm, ep. 1, 29. Cf. c. III, 29, 3.
- Tuscus**, c. III, 7, 28. IV, 4, 54. s. II, 2, 33. ep. II, 1, 202. — vicus Tuscus inter forum et Velabrum situs, ubi poma, tura, vestes Sericae venibant meretricumque erant fornices, s. II, 3, 228.
- Tydides**, Diomedes, c. I, 6, 16. 15, 28.
- Tyndaridae**, Tyndari et Ledae liberi: Castor, Pollux, Clytaemnestra. Ad illos pertinet c. IV, 8, 32; ad hanc s. I, 1, 100.
- Tyndaris**, puella, c. I, 17, 10.
- Typhoeus**, gigas, c. III, 4, 53.
- Tyrius** = Phoenicius, c. III, 29, 60. ep. 12, 21. s. II, 4, 84. ep. I, 6, 18.
- Tyrrhenus**, c. I, 11, 6. III, 10, 12. 24, 4. 29, 1. IV, 15, 3. sigilla T. = parvae deorum statuæ artificis Etrusci, ep. II, 2, 180.
- Tyrtaeus**, poeta, qui bello Messenio secundo *ἰποθήκας* et *ἐμβατήρια* scripsit, ep. II, 3, 402.
- Vacuna**, antiqua Sabinorum dea, quam Horatius nomine ductus otii tutelam gerere significat, ep. I, 10, 49.
- Vala**, Numonius, ep. I, 15, 1.
- Valerius**, Poplicola, P., quo adiutore Brutus reges eiecit, s. I, 6, 12. vid. et s. v. Laevinus.
- Valgius**, Rufus, C., elegiarum et epigrammatum scriptor, c. II, 9, 5. s. I, 10, 82.
- Varia**, opp. Sabinorum ad VIII a Tibure lapidem, ep. I, 14, 3.

- Varius, L.** (c. 74—14), qui Thyestem tragoediam a. 29 edidit, Caesarem et Augustum carminibus epicis celebravit, Horatium Maecenati commendavit, c. I, 6, 1. s. I, 5, 40. 93. 6, 55. 9, 23. 10, 44. 81. II, 8, 21. 63. ep. II, 1, 247. 3, 55.
- Varro, P. Terentius, Atacinus**, natus c. a. 82, qui carmina epica, satirica, alia scripsit, s. I, 10, 46.
- Varus, 1)** Quintilius, Vergilii et Horatii amicus, vid. et s. v. Quintilius. — **2)** alius, ep. 5, 73.
- vates** = Stesichorus, ep. 17, 44.
- Vaticanus mons**, c. I, 20, 7.
- Veia, venefica**, ep. 5, 29.
- Velanius, gladiator**, ep. I, 1, 4.
- Veiens**, ep. II, 2, 167. — **Veientanum**, vinum vilissimum, s. II, 3, 143.
- Velabrum**, a monte Palatino ad Tiberim pertinens, cupidinariorum domicilium, s. II, 3, 229.
- Velia, Lucaniae opp.**, ep. I, 15, 1.
- Velina, tribus**, ep. I, 6, 52.
- Venafrum, Campaniae opp.**, c. II, 6, 16. s. II, 8, 45. — **Venafranus**, c. III, 5, 55. s. II, 4, 69.
- Venus, dea**, c. I, 4, 5. 13, 15. 15, 13. 18, 6. 19, 9. 27, 14. 30, 1. 32, 9. 33, 10. 13. II, 8, 13. III, 9, 17. 10, 9. 11, 50. 16, 6. 18, 6. 21, 21. 26, 5. 27, 67. IV, 1, 1. 6, 21. 10, 1. 11, 15. 15, 32. c. s. 50. ep. I, 6, 38. 18, 21. = iactus Venereus quattuor talorum, cum alius alium ostendit numerum, c. II, 7, 25; cf. I, 4, 18.
- Venusinus, a Venusia, colonia Romanorum in Apuliae et Lucanae confiniis sita**, duct., c. I, 28, 26. s. II, 1, 35.
- Vergilius, 1)** P., Maro, Mantuanus, natus a. 70, qui Bucolica a. 37, Georgica a. 30 edidit, tum Aeneida scripsit; a. 19 Athenas profectus et paullo post in Italiam reversus Brundisii obiit, familiarissimus Horatii, quem commendavit Maecenati, c. I, 3, 6. 24, 10. s. I, 5, 40. 48. 6, 55. 10, 45. 81. ep. II, 1, 247. 3, 55. — **2)** alius, c. IV, 12, 13.
- Vertumnus, deus rerum venalium**, qui in vico Tusco sacellum habebat Iano propinquum, s. II, 7, 14. ep. I, 20, 1.
- Vesper, stella**, c. II, 9, 10. III, 19, 26.
- Vesta, dea domus et foci tutelaris**, c. I, 2, 16. 28. III, 5, 11. s. I, 9, 35. ep. II, 2, 114.
- Vibidius, scurra**, s. II, 8, 22. 33. 40. 80.
- Victoria**, ep. I, 18, 64.
- Vindelici, populus Germanicus inter Danuvium et Aenum habitans**, c. IV, 4, 18. 14, 8.
- Vinnius, Asella**, ep. I, 13, 2.
- virgo rapta, Cassandra**, c. II, 4, 8.

- virgo**, Vestalis, c. I, 2, 27. III, 30, 9.
- Virtus**, c. II, 2, 19. III, 2, 17. 21. c. s. 58. ep. 9, 26.
- Viscus**, 1) Vibius, Horatii Variique sodalis, s. I, 9, 22. Viscorum uterque, s. I, 10, 83. — 2) Thurinus, s. II, 8, 20. vid. et s. v. Thurinus.
- Visellius**, cuius socer her-niosus fuit, s. I, 1, 105.
- Vlixes**, c. I, 6, 7. ep. 16, 60. 17, 16. s. II, 3, 197. 204. 5, 100. ep. I, 2, 18. 6, 63. 7, 40.
- Vlubrae**, oppidum - prope paludes Pomptinas, ep. I, 11, 30.
- Vmber**, s. II, 4, 40.
- Vmbrenus**, veteranus, qui a. 41 ab Octaviano agro Ofelli Venusini donatus erat, s. II, 2, 133.
- Vmmidius**, s. I, 1, 95.
- Volanerius**, scurra, s. II, 7, 15.
- Volcanus**, c. I, 4, 8. III, 4, 59. s. I, 5, 74.
- Volteius**, Mena, libertus, praeco, ep. I, 7, 55. 64. 91. vid. et s. v. Mena.
- Volturnus**, Apuliae mons, Venusiae vicinus, c. III, 4, 9.
- Voranus**, s. I, 8, 39.
- Vstica**, vallis Horatii Sabino vicina, c. I, 17, 11.
- Vtica**, urbs Africae, ep. I, 20, 13.
- Xanthias**, c. II, 4, 2.
- Xanthus**, Lyciae fl., c. IV, 6, 26.
- Zephyrus**, c. III, 1, 24. IV, 7, 9. ep. I, 7, 13.
- Zethus**, Iovis ex Antiopa fil., pastor, artis musicae contemptor, ep. I, 18, 42.
- Zmyrna**, ep. I, 11, 3; v. s. v. Smyrna.

III.

INDEX

GRAMMATICVS ET METRICVS.

Vocabula asterisco notata aut ἄπαξ εἰρημένα aut raritate usus ἄπαξ εἰρημένοις simillima. — Ea sumpsimus ex libello C. Zangemeisteri de Horatii vocibus singularibus, Berol. a. 1862 edito.

- Abludere*, s. II, 3, 320.
 abnormis*, s. II, 2, 3.
 absto*, ep. II, 3, 362.
 ac non positum ante gutturalis apud Hor.; cet. cf. d. r. m. 395.
 ac vel atque pro quam post comparativos, s. I, 1, 46. 5, 5. c. I, 25, 18. ep. 15, 5 al.
 accusativus cum infinitivo per interrogationem sive exclamationem mirabundi vel potius indignabundi, ep. 11, 11, 12. s. II, 2, 29, 30. 4, 83, 84. 8, 67, 68 al.
 Achilles, cf. et s. -ei. — Achillen, v. prol. ad c. II, 4, 4.
 adlaboro*, c. I, 38, 5. ep. 8, 20.
 adsuo*, ep. II, 3, 16.
 aesculetum*, c. I, 22, 14. sed cf. Zangem. pg. 12.
 allitteratione non utitur Hor. nisi in formulis quibusdam dictionum sive cumulandis verbis sensus paris vel similis, idque perraro. ita habes 'more modoque', c. III, 2, 28. 'patriam populumque', c. III, 6, 20. 'pater atque princeps', c. I, 2, 50. 'maius meliusve', c. III, 2, 37. cf. et d. r. m. 452—455.
 almus, τρόφιμος, s. II, 4, 13. cf. Bentr. ad h. v.
 alterutrum, non alterum utrum, ep. I, 18, 64. cf. d. r. m. 386.
 ampullor*, ep. I, 3, 14.
 Alyattes, cf. s. -ei.
 amystis*, c. I, 36, 14.
 anciliorum, c. III, 5, 10.
 anthac, c. I, 37, 5. ita semper veteres.
 antire, c. I, 35, 17 al. ita semper poetae Ausonio priores.
 Apulus, Apulia ubique pro-
 ducunt primam; altera in

- breuiore vocabulo semper corripitur, at in posteriore producitur.
- arbitra*, ep. 5, 50.
- Argos, c. I, 7, 9, per imitationem Homeri, alias Argi, et ita plerumque poetae Latini. 'saevum Argos' dixit Statius theb. III, 671.
- ast, ep. 15, 24. s. I, 6, 125. S, 6, semper ante vocalem; nunquam in lyricis.
- atque haud ita raro vocabulo cui praecedere debebat postponitur velut ep. 8, 11, s. I, 5, 4. ib. 6, 111. ita et alii poetae ab Augusti inde tempore, sed raro. v. etiam s. v. 'et'.
- ausim, s. I, 10, 48. cf. d. r. m. 400.
- auspex Teucer, c. I, 7, 27. a. Horatius III, 27, 8.
- Bais**, c. II, 18, 20. ep. I, 1, 83.
- barrus*, ep. 12, 1. cf. Zangem. pg. 9 sq.
- beet, ep. I, 18, 75. simili κακοφωνία Lucr. I, 56, creet, Ov. tr. II, 460 exscreet.
- Bellerophontes. cf. prol. ad III, 7, 15.
- beluosus*, c. III, 14, 47.
- bis terve h. e. raro, ep. II, 3, 358. cf. Bentr. ad ep. 5, 33.
- bis terque h. e. saepe, ep. 5, 33, ep. II, 3, 440. cf. Bentr. l. m.
- Calefacto**, ep. II, 2, 169.
- calidus, c. III, 27, 70.
- caldius, s. I, 5, 53. cf. d. r. m. 366.
- Canīcula.
- canis commune apud Hor.
- Cātilus, c. I, 18, 2. Cātillus apud Statium, s. I, 3, 100, ubi alludit ad H. versum.
- cavē, ep. I, 13, 19 al. cavē, ep. I, 6, 32 al.
- centiceps*, c. II, 13, 34.
- ciborium*, c. II, 7, 22.
- ciniflones* = cinerarii, s. I, 2, 98. cf. Zangem. pg. 10.
- Circeis, s. II, 3, 33.
- circuagi, non circumagi, s. I, 9, 17.
- circumgemo*, ep. 16, 51, nisi praestabit hoc voc. in partes quibus constat diduci.
- circumvagus*? cf. prol. ad ep. 16, 41.
- confervesco.
- conferbuit, s. I, 2, 71. ita inferbuit, s. II, 4, 67.
- conopium, ep. 9, 16. atque ita Propertius III, 11, 45. at Iuvenalis 6, 80 conopium.
- conscio*, ep. I, 1, 61. cf. Zangem. pg. 30.
- cooperto, pronuntiandum cooperto, s. II, 1, 68.
- culullus*, c. I, 31, 11. ep. II, 3, 434. sed cf. Zangem. pg. 11.
- cupido mascul. semper ap. Hor.
- cupressus.
- cupressos, c. II, 14, 23. cupressūs, ep. 5, 18.
- Damnose***, s. II, 8, 34.
- dativus singularis quartae numquam legitur ap. Hor.
- Daunias pro Daunia (fort. corruptum), c. I, 22, 14.
- dehinc semper disyll. ap. Hor. et plerumque apud reliquos. d. r. m. 266.

- deicere trisyll., s. I, 6, 39. cf. d. r. m. 271.
- delitigo*, ep. II, 3, 94.
- denato*, c. III, 7, 28.
- deproelior*, c. I, 9, 11.
- depugis*, s. I, 2, 93.
- deus.
- semper di et dis, numquam dei et deis ap. H.
- Diana. cf. d. r. m. 246.
- Diespiter i. e. diei pater, sicut Lucretius dixit 'rabies'. cf. Gell. N. A. IX, 14.
- diffingo* h. e. fingendo formam immuto, c. I, 35, 39. III, 29, 47. s. II, 1, 79.
- dilator*, ep. II, 3, 172.
- diludia*, ep. I, 19, 47. cf. Zangem, pg. 11.
- diota*, c. I, 9, 8. ἡ δίωτος. ita lagoena λάγυνος, parasita παράσιτος.
- disconvenire*, ep. I, 1, 99.
- disquirere*, s. II, 2, 7.
- domo dat.? ep. I, 10, 13 'ponendaeque domo', quamquam mirum in modum placet quod habent Bl. cdd. 'ponendaeque', ut sit ablativus absolutus. Vide et s. v. dativus.
- domu? v. praef. ad III, 1, 9.
- duellum pro bello saepe adhibet Hor.
- e in ablativo participiorum magis probatur quam i, excepto ubi adiectivorum instar ponuntur. cf. et d. r. m. 385.
- e pro ei in gen. et dat. quintae. fide pro fidei. c. III, 7, 4. s. I, 3, 95. cf. d. r. m. 381.
- edo.
- est pro edit, ep. I, 2, 39 al. ita esset pro ederet, s. II, 6, 89.
- edit pro edat, ep. 3, 3. s. II, 8, 90. cf. d. r. m. 403.
- ego.
- mi numquam in lyricis vel iambicis reperitur. cf. d. r. m. 254.
- me te se cum praepositionibus quae sunt inter intra praeter contra extra coalescunt per enclisin. cf. d. r. m. 371.
- men, s. I, 10, 78, II, 3, 152.
- ēi, genetivus in Graecis. ita ap. Hor. Achillei, Vlizei, Alyattei.
- elatro*, ep. I, 18, 18.
- elephas, ep. II, 1, 196. d. r. m. 390.
- emeto*, ep. I, 6, 21.
- emiror*, c. I, 5, 8.
- eo.
- ivi et quae ab eo descendunt non habet Hor. nec Ov., sed aliquando Verg.
- iit iambum aequat, ut et 'petiit'. cf. d. r. m. 325.
- i sequente altero imperativo dictum per ironiam ut persaepe ap. poet. lat. ep. I, 6, 17. II, 2, 76.
- eris perf. et fut. placaris, c. III, 23, 3. videris, III, 10, 6.
- erunt -ēre. cf. d. r. m. 398.
- erunt (non -ēre) vertērunt, ep. 9, 17. adnuērunt, s. I, 10, 45. dedērunt, ep. I, 4, 7 al.
- es pro is in accus. plur. nominum quae genetivo finiuntur in 'ium' concinnitatis ergo retinimus,

aliquando cum damno euphoniae ut ep. 2, 12. 66. et non raro vocabulo cui praecedere debebat postponitur velut c. I, 29, 14. III, 24, 48. ep. 1, 12. s. I, 3, 54. II, 1, 64. ep. I, 15, 35. ita et alii poetae ab Augusti inde aetate. vide etiam s. v. 'atque'.

et pro etiam haud raro adhibet Hor., sed plerumque sequente nomine proprio sive pronomine vel adverbio, a pronomine quod ductum sit.

etenim plerumque ap. H. secundo sive tertio loco positum, c. III, 5, 17. s. I, 6, 54 al.

exsultim*, c. III, 11, 10.

Faxis, s. II, 6, 5. cf. d. r. m. 325.

Faustitas*, c. III, 5, 18.

fautor, tam inepte f. Lucili, s. I, 10, 2. sic f. veterum, ep. II, 1, 23.

finis modo mascul. gen. modo feminino ap. Hor.

fī, s. II, 5, 38.

forsit*, s. I, 6, 49.

fortuītus, c. II, 15, 17. cf. d. r. m. 258.

fraxinos, III, 25, 16; ubi tamen multi cdd. fraxinus.

Gelide*, ep. II, 3, 171.

generosius*, c. I, 37, 21.

glōmus, v. praef. ad ep. I, 13, 14.

gnatus pro nato nusquam legitur in lyricis et iambicis.

Graeca vocabula in hexametris et iambis plerumque

latinam adsumunt flexionem, at in lyricis saepius retinent propriam.

graecari*, s. II, 2, 11.

Haud (hau) non invenitur in lyricis; semel in epodis, 1, 32, at in sat. et epist. saepius.

herē, non heri, s. II, 8, 2. cf. d. r. m. 334.

hisce, s. I, 3, 70. hosce, s. I, 4, 6. huncine, ib. 9, 72.

hiscine, s. I, 2, 109. cf. d. r. m. 386.

homoeoteleuton in medii versus arsis quod longis natura efficiatur finalibus rarissimum in lyricis et iambicis. Minus raro invenitur in saturis et epistulis. ceterum cf. d. r. m. 455—459.

-i in abl. tert nonnullis: imbri, igni, ungui. cf. Bentl. ad s. I, 5, 72 et ep. I, 17, 39. alibi tamen [ep. I, 11, 11] imbre.

-i pro ii in genetivis subst. latinorum semper optinet ap. Hor., Verg., Tibullum; primus -ii adhibuit Propertius, saepius Ovidius. cf. Bentl. ad Ter. Andr. II, 1, 20. Lchm. c. in Lucr. pg. 326. d. r. m. 377.

-i pro ii in Graecis. Panaeti, c. I, 29, 14. Dionysi, ut Benteleio visum, s. I, 6, 38, non Perilli, s. II, 3, 75. cf. Lachm. c. in Lucr. p. 327 et d. r. m. 390, 391.

-i in vocativis Graecorum. Demetri, s. I, 10, 90. ep. I, 7, 52. cf. d. r. m. 391.

- iacio.
 ab hoc verbo quae descendunt composita faciunt iacio, ut puta ab iacio proicio, ita, ut praecedentem syllabam semper producant ap. H. v. tamen s. v. deicere.
- idem.
 dat. sing. ap. Hor. non prostat, in plurali numero semper apud eundem 'idem' et 'isdem'. cf. d. r. m. 271 sq. 255.
- ier. cf. prol. ad c. IV, 11, 4; d. r. m. 398.
- Ilios, Ilios aequabili usu adhibentur ab Hor.; reliquis autem poetis Latinis spreta Homeri auctoritate longe magis placuit 'Ilion'; cet. cf. praef. ad III, 3, 23. ib. 7, 15.
- imperor, ep. I, 5, 21. cf. invideor.
- inaestuo*, ep. 11, 15.
- inaresco*, s. II, 7, 107.
- inaudax*, ἀτολμος, c. III, 20, 3.
- incastigatus*, ep. I, 10, 45.
- incogito*, ἐπιβουλεύω, ep. II, 1, 122.
- incuratus*, ep. I, 16, 24.
- inemorior*, ep. 5, 34.
- inferbuit, v. s. v. confervesco.
- ingustatus*, s. II, 8, 30.
- inlacrimabilis*, ἀδάκρυτος, c. II, 14, 16. IV, 9, 26.
- inmemoratus*, ep. I, 19, 33.
- inmersabilis*, ep. I, 2, 22.
- inmetatus*, c. III, 24, 12.
- inmisericordis*, c. III, 5, 17.
- inmodulatus*, ep. II, 3, 263.
- inominatus*, c. III, 14, 11. ep. 16, 38.
- inpariter*, ep. II, 3, 75.
- inpermissus*, c. III, 6, 27.
- inresectus*, ep. 5, 47.
- inretortus*, c. II, 2, 23.
- inrevocatus*, ep. II, 1, 223.
- inruptus*, c. I, 13, 18.
- insolabiliter*, ep. I, 14, 8.
- intaminatus*, c. III, 2, 18.
- intercino*, ep. II, 3, 194.
- intonata, v. s. v. resonarint.
- invideor, ep. II, 3, 56. ita imperor.
- Iō, ep. II, 3, 124.
- Iō semper disyll., c. III, 2, 49. 50 al.
- Iōnicus, c. III, 6, 21. ep. 2, 54.
- Iōnius, ep. 10, 19.
- is ea id pr. non invenitur apud Hor. in lyricis et iambicis praeter duos versus spurios, III, 11, 18 et IV, 8, 18.
- Italia, ita semper in metro dactylico.
- Italus, c. II, 13, 18. ep. 1, 18, 37 al. eadem varietas ap. reliquos.
- Iulus, disyll., cf. prol. ad IV, 2, 2.
- iuvenari*, ep. II, 3, 246.
- Laeve*, ep. I, 7, 52.
- lagoena, v. s. v. diota.
- lagois*, s. II, 3, 22.
- lamna pro lamina. c. II, 2, 2. ep. I, 15, 36.
- larva, s. I, 5, 64. Plautus dixit lāruam. cet. cf. d. r. m. 260.
- lātrare. cf. d. r. m. 315.
- lavēre; ita Hor. plerumque. cet. cf. prol. ad c. IV, 11, 5.
- lauro, c. III, 4, 19. 30, 16. lauru, c. II, 7, 19.
- Māmurra, I, 5, 37. Cat. 29, 3 Māmurra.

- miluus, ep. 16, 32. ep. I, 16, 51. cf. d. r. m. 260.
- moveo. ab hoc verbo quae descendunt in praeteritis aliquando coguntur, ut com-morit, s. II, 1, 45, summosses s. I, 9, 48. cf. d. r. m. 399.
- myrto (dat.), c. I, 38, 5. myr-tūs, II, 15, 6.
- Nam loco altero sive tertio enuntiati positum, c. I, 18, 3. ep. 14, 6. 17, 45. s. II, 3, 41. 6, 78. ita aliquando poetae a Catullo inde.
- natus. v. s. v. gnatus.
- nec neque. cf. prol. ad c. I, 7, 16.
- nemon, s. II, 7, 34.
- ni, cf. prol. ad IV, 6, 21.
- nihil, nil promiscue rep. ap. Hor. — nilo, s. I, 5, 67.
- noris, c. IV, 11, 13. nosset, s. I, 9, 62. nosse, s. II, 8, 19.
- ō mentiō, s. I, 4, 93. Poliō, s. I, 10, 42. 85. c. II, 1, 14, dixerō, s. I, 4, 104. eō, s. I, 6, 119. nesciō compluriens in s. et ep., sed plerumque cum pron. quis quid. ob-secrō, ep. I, 7, 95. rogō, ep. I, 1, 11. sciō, s. II, 3, 83. vetō, s. I, 1, 104. quo-modō, s. I, 9, 43. cf. d. r. m. 337. ceterum omnia exem-empla praeter illa 'Polio', 'nescio quid' extra lyrica et iambica sunt posita.
- octussis*, s. II, 3, 156. cf. Zangem. p. 11.
- ōhē, s. I, 5, 12. II, 5, 96. Mar-tialis epigr. IIII, 89, 1 ōhē iam satis est. ōhē libelle.
- oppedere*, καταπέρδειν, s. I, 9, 70.
- Parasita, v. s. v. diota.
- perdor? s. II, 6, 59. cf. prol. ad h. v.
- permingere, v. praef. ad s. I, 2, 44.
- petivi, ep. 6, 15, alias petii. petivi etiam ap. Verg. in-venitur, non apud Ov. et Lucr.
- phimus*, s. II, 7, 17.
- pītuita, s. II, 2, 76. ep. I, 1, 108. ap. Cat. 23, 17 pītuita. vix enim de synizesi cre-diderim, quam aliter non nisi in i vocali admittit Hor.
- poetae vocabulum frequens ap. Hor. ut et 'vatis'. cf. d. r. m. 65—68.
- Porsēna, ep. 16, 4; ita et Silius et Martialis, ap. Verg. Porsenna.
- postgenitus*, c. III, 24, 30, nisi diremptis scribetur verbis.
- praecanus*, ep. I, 20, 24.
- praeterago*, ep. I, 15, 11, nisi duobus efferetur verbis.
- prehendo et prendo.
- Prīamides, s. I, 7, 12. ita semper Homerum secuti poeta dactylici.
- prodocere*, ep. I, 1, 55.
- Prōserpina, c. II, 13, 21. ita Seneca Herc. fur. 549. alibi apud Horatium et reliquos Prōserpina. cf. d. r. m. 363.
- prout monosyll.? s. II, 6, 67.
- ptisanārius*, s. II, 3, 155. puer.
- pueris, pronunt. puris, c. II, 18, 34. cf. prol. ad. h. l.

puertia, c. I, 36, 8.

pulvīs, c. IV, 7, 16. cf. s. v. sanguis.

Quis, c. I, 26, 3 pro quibus accipitur a nonnullis, non recte. nam alibi in lyricis semper habetur 'quibus'.

qui quae quod sive quis qua quid pron. indefiniti coalescunt per enclisin cum illis quae sunt 'si ne num cum neu nescio'. cf. d. r. m. 371. nescio quis semper explet paeonem primum.

quoad monosyll., s. II, 3, 91. quoniam semper trisyll. ap. dactylicos.

Rabidus furiosus.

rapidus celer.

rapulum*, s. II, 2, 43. 8, 8.

rapula ap. Titin. v. 163.

recalcitrare*, s. II, 1, 20.

redonare*, c. II, 7, 3.

repostus, ep. 9, 2. ita saepius Verg., qui et 'expostum' et 'compostum'. Ov. Fast. II, 63 'templorum positor, templorum sancte repostor'. cf. et d. r. m. 401.

resonarint, s. I, 8, 41. ita sonaturum, s. I, 4, 44. intonata, ep. 2, 51. cf. Benth. ad s. I, 8, 41 et d. r. m. 400.

-ris -re. cf. d. r. m. 398.

Sanguis, c. I, 24, 15. cf. Lchm.

in Lucr. c. 59. d. r. m. 326.

scaurus*, s. I, 3, 48.

scurror*, ep. I, 17, 19. 18, 2.

semesus, non semiesus, cf. d. r. m. 259.

Sidōnius, ep. 16, 59. ep. I, 10, 26. Verg. et Sidōnium dixit.

sīlva, c. I, 23, 4. ep. 13, 2. suetus trisyllabum, s. I, 8, 17. ita elegiaci dissoluisse evoluenda sim. cf. et d. r. m. 262, 63.

socialiter*, ep. II, 3, 258.

sōdes, s. I, 9, 41. ep. I, 1, 62.

7, 15. 16, 31. II, 3, 438;

ῥθείε, non quod plerique statuunt 'si audes', ab eadem qua sōdalis radice ductum.

solidus, s. II, 3, 240 al.

soldum, s. II, 5, 65. soldo, s.

I, 2, 113. cf. d. r. m. 366.

sonaturum, v. s. v. resonarint.

sto pro isto, ep. II, 2, 163.

cf. praef. ad h. v.

stridēre, s. II, 8, 78.

subsuerē*, s. I, 2, 29.

suetus, v. s. v. silua.

sum.

es = eī, aliquando apocopen patitur ut ep. 15, 17. s. II, 3, 273. 'est' vocula non tantum ubi copulae instar est, sed paene ubique amittit e praecedente vocali vel m littera, nisi quando obstant rationes metricae, sive praecedente interpunctione. aliter uno tantum loco, s. I, 2, 58, reliquimus integram.

surripis, s. II, 3, 127. ep. I,

16, 55. surpīte, s. II, 3, 283.

surpuerat, c. IIII, 13, 20.

cf. d. r. m. 366.

syncope, cf. d. r. m. 366; s.

in praeteritis verborum: di-

visse, s. II, 3, 169. erepse-

mus, s. I, 5, 79. evasti, s. II,

7, 68. percusti, s. II, 3, 173.

surrexe, s. I, 9, 73. absunt

talia a lyricis et iambicis.

reperiunturaliquando apud Verg. et Prop., non apud Ov. aut Tib. cf. d. r. m. 400. synizesis. cf. d. r. m. 256—258.

271 sq. 274 sq. consiljium, c. III, 4, 41. Nasidjeni, s. II, 8, 1. principjum, c. III, 6, 6. Serviljo, s. II, 8, 21. vjetus, ep. 12, 17. vindemjator, s. I, 7, 30. non pitvita, v. s. v.; adde Pompei, c. II, 7, 5. Voltei, ep. I, 7, 91. cerea, s. I, 8, 43. Lyncei, s. I, 2, 90. ostrea, s. II, 2, 21. prout? s. II, 6, 67 (cf. prol.), quoad, s. II, 3, 91.

Taeter. cf. prol. ad c. III, 11. 19; s. I, 2, 33.

tauriformis*, c. III, 14, 25. temptator*, c. III, 4, 71.

Threx sim., cf. prol. ad ep. 13, 3.

tmesis.

quem sors dierum cumque dabit, c. I, 9, 14; et similia saepe. tmesis in monosyllabis praepositionibus ap. Hor. non evenit nisi ea qua pars vocis compositae ab eis ad quae natura sua pertinet metrorum interstitio separatur, ut puta:

non quivis videt in|modu-
lata poemata iudex.
dum flagrantia de|torquet
ad oscula.

cf. d. r. m. 369 sq. alibi autem non invenitur nisi ubi adverbiorum instarsunt praepos. ut puta sic: post pono, circum vectari, quo circa, inter noscere.

tu.

tun, s. II, 3, 228.

ten, s. II, 4, 83. te, v. s. v. ego.

Valdius, ep. I, 9, 6. II, 3, 321. at Phaedrus 'validius'.

vates, v. s. v. poeta.

Vaticanus, c. I, 20, 7. ceteri Vaticanus.

vepallidus*, s. I, 2, 129.

Vlixes. cf. et s. -ei.

Vlix. ep. I, 6, 63. 7, 40.

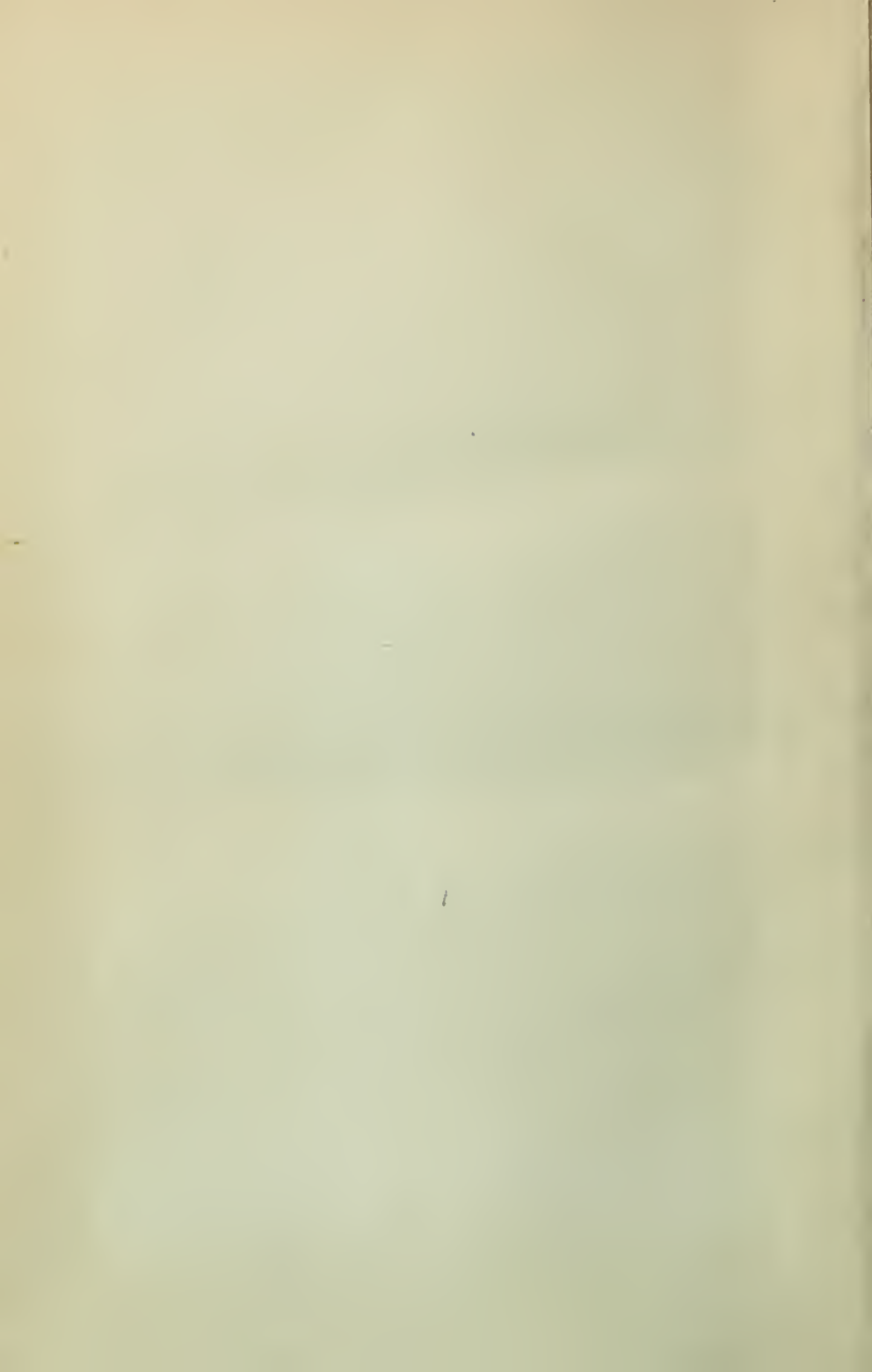
Vlixem, non Vlixen, s. II, 3, 197. 204. ep. I, 2, 18.

-um pro -orum. deum, divum [c. III, 6, 22; s. I, 3, 117; cet. cf. prol. ad c. III, 6, 22], nummum, nusquam aliter. cf. d. r. m. 378, 79.

volo.

vin = visne, s. I, 9, 69.

uti pro ut, numquam uti.

12414

ad)

172 AUG 15 1972

Yves-Guyon (Museum)

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDICAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK CRESCENT
TORONTO-5, CANADA

12414

